



Geeshsha Maxaafaa

Taarikiyaappe
Tamaara



“Neeni guutta naatettaasappe doommada . . . atotettai
beettiyo aadhdhida eratettaa immanau
danddayiya geeshsha maxaafata eradasa.”

—2 XIMOOTIYOOSA 3:15



Ha xuufee bayzettiyaaba gidenna. Kumetta sa'an Geshsha Maxaafaa tamarissanawu giigissiyoo baappe issuwaa gidishin, he oosoy asay ba dosan immiyo miishshan oosettees.

Miishsha immanawu koyikko, hayyanaa donate.jw.org saytiyaa xomoosa.

Hara qonccissoy imettana xayikko, xiqiseti ekkettidoy Wolayttatto Geshsha Maxaafaappe. "NW" giyaagee, xiqisee Ooratta Alamiyaa Geshsha Maxaafaappe ekketidoogaa bessees.

Geshsha Maxaafaa Taarikiyaappe Tamaara Lessons You Can Learn From the Bible Hosppune 2021n Attamettidaagaa

Wolaita (Ifb-WL)

© 2017

Watch Tower Bible and Tract Society of Pennsylvania

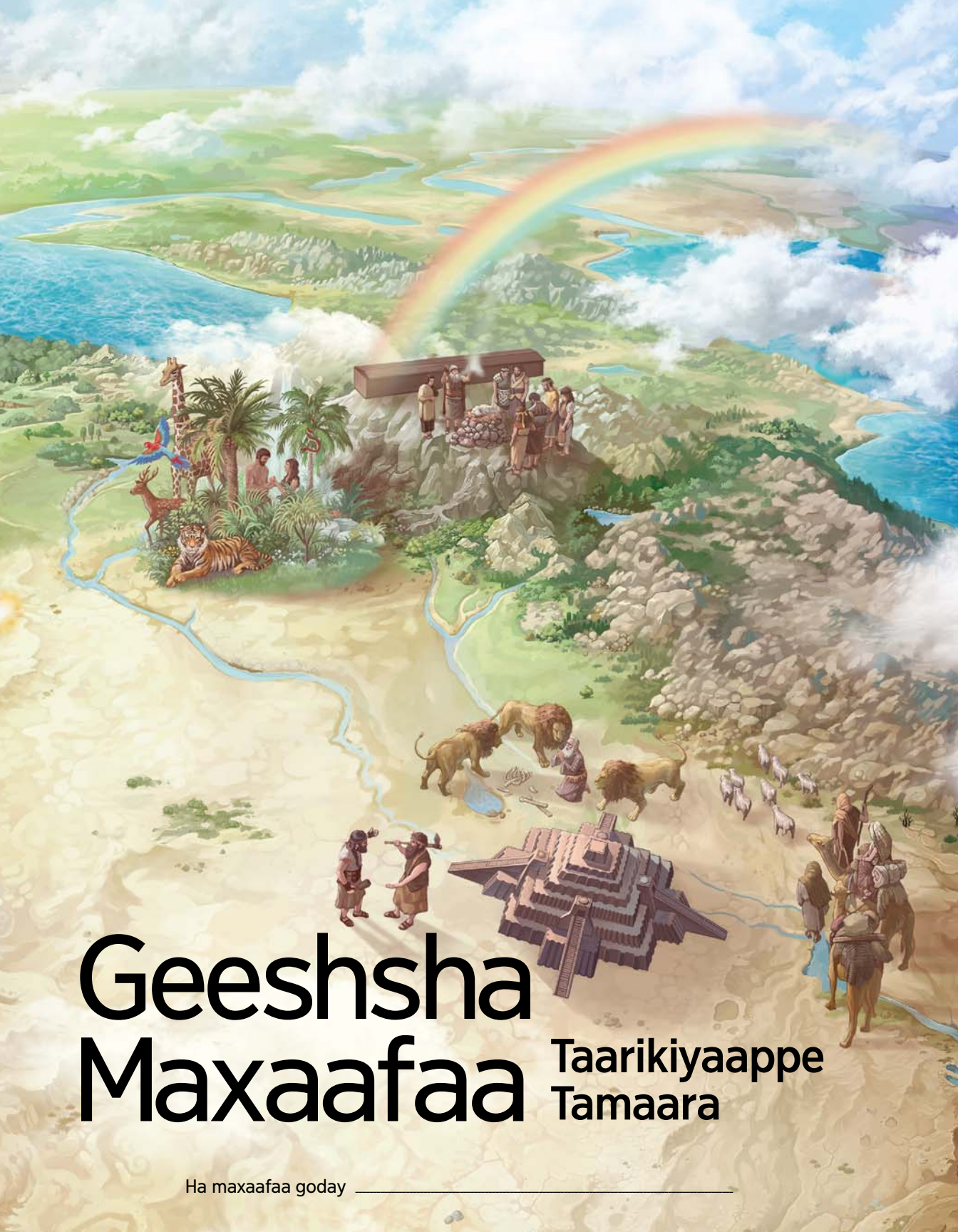
Attamissidaageeta

© Wachturm Bibel- und Traktat-Gesellschaft, Selters/Ts.

Made in Germany







Geeshsha Maxaafaa

Taarikiyaappe
Tamaara

Ha maxaafaa goday _____

Nu Siiqotoo:

Nuuni Yihoowawu goynniya ubbay a Qaalaa, Geeshsha Maxaafaa siiqoos. Nuuni Geeshsha Maxaafay ammanettiya taarikiyaanne de'uawuwukka ammanttiya kaaletuwaa yootiyaaba, qassi Yihooway asaa wozanappe siiqiyooqaa bessiyaaba gidiyooqaa ammanoos. (Mazamure 119:105; Luqaasa 1:3; 1 Yohaannisa 4:19) Xoossaa Qaalan de'iya al'o tumaa harati tamaaranaadan nuuni wozanappe koyoos. Yaatanawu, "Geeshsha Maxaafaa Taarikiyaa Tamaara" giyo ha maxaafaa giigissidoogan keehi ufayttoos. Ha maxaafaabaa ane guuttaa intteyyo yootoos.

Ha maxaafay daro baggan naata qoppidi giigissidoba. Gidoppe attin, Geeshsha Maxaafaa loytti eranawu koyiya gasttata maaddanawukka an go'ettana danddayettes. Hegaa bollikka, Geeshsha Maxaafay asa ubbawu imettida maxaafa gidiyoo gishshawu, ha maxaafan de'iya qofaa zaarettiyoogee nuna ubbaa maaddanaagee qoncce; hegee nuuni tumuppe ufayttanaadan maaddana.

Ha maxaafay Geeshsha Maxaafaa qofaa go'ettidi, asay merettoosappe haa simmin de'iya taarikiyaa yootees. Geeshsha Maxaafaa taarikiyaa danddayettida keenan akeekanawu metenna qoncce ogiyan yootanawu baaxetida, qassi danddayettida keenan kaseti hanidabaanne kaallidi hanidabaa a wodiyaadan wodiyaadan giigissida.

SHin ha maxaafay Geeshsha Maxaafaa taarikiyaa yootiyaaba xalla gidenna. Xaafettida qofaykka misileekka Geeshsha Maxaafaa qofay qoncci erettanaadan oottanawu giigiis; qassi odettida asatussi siyettidabaa bessees.

Geeshsha Maxaafay Yihoowawu azazettidakka awu azazettibeennakka asatubaa yootiyooqaa nuuni akeekanaadan ha maxaafay maaddees. Qassi eta hanotaappe nuuni tamaaranaadan denttettes. (Roome 15:4; 1 Qoronttoosa 10:6) Ha maxaafan 14 shaahoti de'oosona. SHaaho ubbaa doomettan nuuni tamaarana danddayiyoobaappe amaridabay qanttan odettiis.



Neeni aawa woy aayo gidikko, ne na'ara issi taariiyaa nabbabada hegaara gayttida misiliyaa qonccissana danddayaasa. Yaatidi, he taarikee ekettido Geeshsha Maxaafaa xiqiseta intte naa"ay issippe nabbabana danddayeeta. Ne na'i Geeshsha Maxaafan nabbabiyoobaa ha maxaafan odettida taariiyaara gattidi qoppanaan maadda. Geeshsha Maxaafaa qofaa akekanaan gastta ura maaddiyo wodekka hegaadan oottiyoogee lo"o gidana danddayees.

Wozana suure gidida ubba asay, yelagatikka gasttatikka Xoossaa Qaalaappe tamaranaadaninne tamaridobaa ba de'uwan oosuwan peeshshanaan ha maxaafay maaddanaagaa ammanettoos. Etikka yaatidi, a siiqo so asaa yame gidiyooگان ayyo goynnana danddayoosona.

Intte ishannta,

Yihoowa Markkata Bolla Gididi Heemmiyaagaa

Kesuwaa

	SINTTAA	
1	Meretaa Medhiyogaa	6
	1 Xoossay Saluwaanne Sa'aa Medhiis	8
	2 Xoossay Koyro Bitaniyaanne Maccaasiyo Medhiis	10
2	Addaameppe Bashshaa Haattaa Gakkanaashin	12
	3 Addaameenne Hewaana Xoossawu Azazettibookkona	14
	4 Yiillotidi Woriis	16
	5 Nohe Markkabiyyaa	18
	6 Hospun Asati Attidosona	20
3	Bashshaa Haattaappe Yaaqooba Gakkanaashin	22
	7 Baabiloone Gimbbiyaa	24
	8 Abrahaamine Saara Xoossaayyo Azazettidosona	26
	9 Amottiiddi Takkidi Attuma Na'a Yelidosona!	28
	10 Looxe Machcheebaa Qoppa	30
	11 Ammanuwaa Paaciyaa	32
	12 Yaaqoobi Laataa Ekkiis	34
	13 Yaaqoobinne Eesawi Sigettidosona	36
4	Yooseefappe Zo'o Abbaa Gakkanaashin	38
	14 Xoossaayyo Azazettida Aylliyaa	40
	15 Yihooway Yooseefa Mule Dogibeenna	42
	16 Iyyoobi Oonee?	44
	17 Muusee Yihoowawu Goynnanawu Doorriis	46
	18 Eexxiya Buuraa	48
	19 Koyro Heezzu Boshata	50
	20 Kaalliyaa Usuppun Boshata	52
	21 Tammannta Boshaa	54
	22 Zo'o Abban Oottido Maalaalissiyaabaa	56

5	Bazzuwan	58
	23 Yihoowawu Gelido Qaalaa	60
	24 Gelido Qaalaa Naagibookkona	62
	25 Xoossawu Goynniyo Dunkkaaniyyaa	64
	26 Wochiya Tammanne Naa"u Asata	66
	27 Yihoowa Bolli Makkalidosona	68
	28 Balaama Hariyaa Haasayaasu	70
6	Daannata	72
	29 Yihooway Yaasa Doorriis	74
	30 Ra'aaba Xomoosiyaageeta Qottaasu	76
	31 Yaasanne Gabaa'oonata	78
	32 Kaalettanaadan Sunttettidaagaan	80
	33 Urutonne Naa'oomo	82
	34 Geedooni Midiyaama Asaa Xooniis	84
	35 Haanna Attuma Na'a Yelanawu Woossawusu	86
	36 Yofttaahee Gelido Qaalaa	88
	37 Yihooway Sameela Haasayissee	90
	38 Yihooway Samssoonawu Wolqqaa Immiis	92
7	Daawitanne Saa'oola	94
	39 Israa'eela Koyro Kawuwaa	96
	40 Daawitanne Gooliyaada	98
	41 Daawitanne Saa'oola	100
	42 Xalanne Ammanettiya Yonaataana	102
	43 Kawuwaa Daawita Nagaraa	104
8	Solomonappe Eelaasa Gakkanaashin	106
	44 Yihoowa Beeta Maqidasiyaa	108
	45 Issi Kawotettay SHaahettiis	110
	46 Qarmmeeloosa Deriyan Paaccido Paaciyaa	112
	47 Yihooway Eelaasa Minttettiis	114
	48 Am'ee Na'ay Hayquwaappe Denddiis	116
	49 Iita Kawiyaa Qaxxayettaasu	118
	50 Yihooway Yoosaafixa Maaddiis	120

9

Elssaa'appe Yoosiyaasa Gakkanaashin	122
51 Olanchaanne Guutta Na'yo	124
52 Tamaadan Eexxiya Yihoowa Olanchata	126
53 Yoodaaha Xalatettaa	128
54 Yihooway Yoonaasabaa Danddayiis	130
55 Yihoowa Kiitanchay Hizqqiyaasa Naagiis	132
56 Yoosiyaasi Xoossaa Higgiiyaa Siiqees	134

10

Ermmaasappe Nahimiyaa Gakkanaashin	136
57 Yihooway Ermmaasi Sabbakanaadan Kiittiis	138
58 Yerusalaame Katamay Xayyiis	140
59 Yihoowassi Azazettida Oydu Attuma Naata	142
60 Merinawu De'ana Kawotettaa	144
61 Eti Goyrnibookkona	146
62 Issi Gita Mittan Leemissetida Kawotettaa	148
63 Godaa Bolla Xaafettidabaa	150
64 Daaneeli Gaammotu Ollan	152
65 Asttira Ba Asaa Ashshaasu	154
66 Iziri Xoossaa Higgiiyaa Tamaariisii	156
67 Yerusalaame Gimbbiyaa	158

11

Xammaqiya Yohaannisappe Yesuusa Gakkanaashin	160
68 Elssaabeexa Na'aa Yelaasu	162
69 Gabreeli Mayraamo Haasayisrees	164
70 Kiitanchati Yesuusi Yelettidoogaa Odidosona	166
71 Yihooway Yesuusa Naagiis	168
72 Yelaga Yesuusa	170
73 Yohaannisi Ogiyaa Giigissiis	172

12

Yesuusa Haggazuwaa	174
74 Yesuusi Mase Gidiis	176
75 Dabloosi Yesuusa Paacciis	178
76 Yesuusi Beeta Maqidasiyaa Geeshshees	180

77 Haattaa Ollaa Matan Gayttida Maccaasiyo	182
78 Yesuusi Kawotettaa Mishiraachuwaa Sabbakees	184
79 Yesuusi Maalaaliya Darobaa Oottees	186
80 Yesuusi Kiitettida Tammanne Naa'ata Dooriiis	188
81 Deriyaa Bolla Timirttiyaa	190
82 Yesuusi Ba Erissiyoo Ashkkarati Waati Woossanaakko Tamaariisrees	192
83 Yesuusi SHA'an Goodettiya Asaa Mizees	194
84 Yesuusi Haattaa Bolli Hemettees	196
85 Yesuusi Sambbata Gallassi Pattees	198
86 Yesuusi Al'aazara Hayquwaappe Denttees	200

13

Yesuusi Sa'an De'ido Wurssetta Saaminttaa	202
87 Yesuusawu Wurssetta Kahuwaa	204
88 Yesuusi Oyqettiis	206
89 PHeexiroosi Yesuusa Kaddees	208
90 Yesuusi Golggottan Hayqqees	210
91 Yesuusi Hayquwaappe Denddiis	212
92 Yesuusi Moliyaa Oyqqiyaageetussi Qoncciiis	214
93 Yesuusi Simmidi Saluwaa Bees	216

14

Kiristaane Haymaanootee Aakkees	218
94 Erissiyoo Ashkkarati Geeshsha Ayyaanaa Ekkidosona	220
95 Eta Aybinne Diggibeenna	222
96 Yesuusi Saa'oola Doorees	224
97 Qornneliyooosi Geeshsha Ayyaanaa Ekkees	226
98 Kiristaane Ammanoy Daro Biittaa Gakkiis	228
99 Qasho Keettaa Naagiyaagee Tumaa Tamaariis	230
100 PHawuloosanne Ximootiyoosa	232
101 PHawuloosa Roome Yeddiis	234
102 Yohaannisi Be'ido Ajjuutaa	236
103 "Ne Kawotettaai Yo"	238



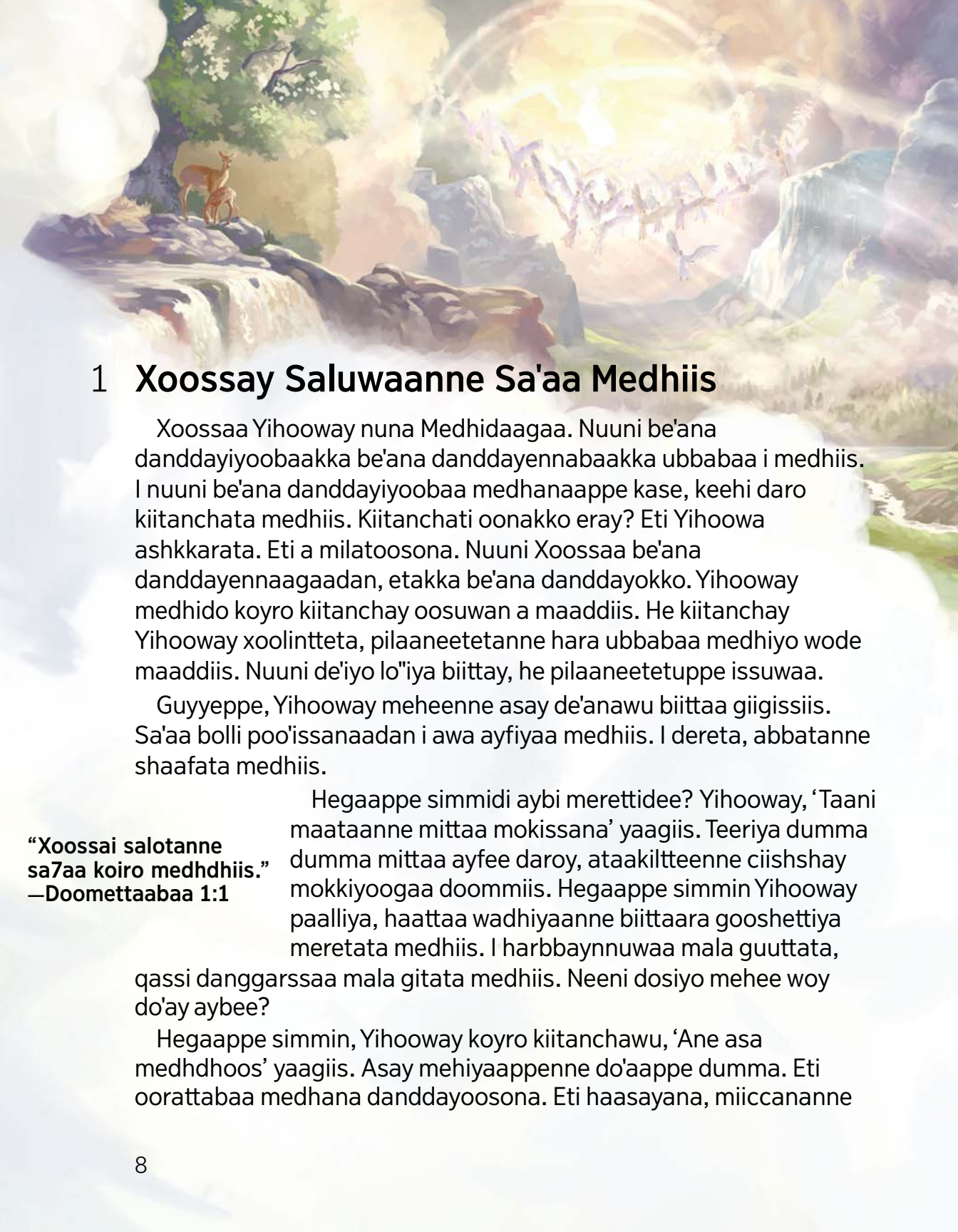
1

Geeshsha Maxaafay meretaa taarikiyaa yootiyoogan doommees; ane Yihooway saluwanka sa'anka medhido lo'iyaabaa xeella. Neeni aawa woy aayo gidikko, ne na'ay maalaalissiya dumma dumma meretaabaa akeekanaadan maadda. Asay haasayanaadan, qoppanaadan, oorattabaa medhanaadan, yexxanaadaaninne woossanaadan oottidi Xoossay asaa mehiyaappe keehi aadhiyaagaa oottidi waati medhidaakko yoota. Yihoowa wolqqaanne a aadhida eratettaa, ubba qassi nuna gujjin, i mereta ubbaa siiqiyooqaakka nashshanaadan neeni maadda.



TAMAARIYO WAANNABAA

- Yihoowayne a Na'ay nuuni an de'anaadan sa'aa medhidosona
- Yihooway bitaniyaanne maccaasiyo medhidi eti naata yelanaadan oottiyoogan so asaa de'uwaa doomissiis
- Asay sarotettaanine issippetettan merinawu de'anaadan Yihooway halchiis



1 Xoossay Saluwaanne Sa'aa Medhiis

Xoossaa Yihooway nuna Medhidaagaa. Nuuni be'ana danddayiyoobaakka be'ana danddayennabaakka ubbabaa i medhiis. I nuuni be'ana danddayiyoobaa medhanaappe kase, keehi daro kiitanchata medhiis. Kiitanchati oonakko eray? Eti Yihoowa ashkkarata. Eti a milatoosona. Nuuni Xoossaa be'ana danddayennaagaadan, etakka be'ana danddayokko. Yihooway medhido koyro kiitanchay oosuwan a maaddiis. He kiitanchay Yihooway xoolintteta, pilaaneetetanne hara ubbabaa medhiyo wode maaddiis. Nuuni de'iyoo lo"iya biittay, he pilaaneetetuppe issuwaa.

Guyyeppe, Yihooway meheenne asay de'anawu biittaa giigissiis. Sa'aa bolli poo'issanaadan i awa ayfiyaa medhiis. I dereta, abbatanne shaafata medhiis.

**“Xoossai salotanne sa7aa koiro medhdhiis.”
—Doomettaabaa 1:1**

Hegaappe simmidi aybi merettidee? Yihooway, ‘Taani maataanne mittaa mokissana’ yaagiis. Teeriya dumma dumma mittaa ayfee daroy, ataakilteenne ciishshay mokkiyoogaa doommiis. Hegaappe simmin Yihooway paalliya, haattaa wadhiyaanne biittaara gooshettiya meretata medhiis. I harbbaynuwaa mala guuttata, qassi danggarssaa mala gitata medhiis. Neeni dosiyo mehee woy do'ay aybee?

Hegaappe simmin, Yihooway koyro kiitanchawu, ‘Ane asa medhdhoos’ yaagiis. Asay mehiyaappenne do'aappe dumma. Eti ooratabaa medhana danddayoosona. Eti haasayana, miiccananne



woossana danddayoosona.
Eti sa'aa, mehiyaanne do'aa
naagana. Koyro bitanee
oonakko neeni eray? Ane
be'oos.

Oyshata: Xoossaa Yihooway oonee?
Yihooway ay medhidee?

Doomettaabaa 1:1-26; Leemiso 8:
30, 31; Ermmaasa 10:12;
Golasiyaasa 1:15-17

2 Xoossay Koyro Bitaniyaanne Maccaasiyo Medhiis

Yihooway Edene giyoosan ataakilttiyyaa tokkiis. He ataakilte sohuwan ciishshay, mittay, meheenne do'ay kumiis. Hegaappe simmidi Xoossay koyro bitaniyaa Addaama biittaa baanaappe medhidi, a siiriyaara punniis. Aybi hanidaakko eray? He bitanee paxa de'iya asa gidiis! Yihooway Addaamee gannatiyaa naagana mala yan wottiis; qassi Xoossay mehiyawunne do'awu sunntaa sunttanaadan ayyo yootiis.

Yihooway Addaamessi gita azazuwaa immiis. I Addaama hagaadan giis: 'Issi dumma mittaa teeraa mooppappe attin, ubba mittaa teeraappe ma. Neeni he mittaa teeraa miikko hayqqana.'

Guyyeppe, Yihooway, 'Taani Addaama maaddiyaaro medhana' yaagiis. Xoossay Addaamee xiskkuwaa kayranaadan oottiis; oottidi, I Addaameyyo maccaasiyo medhanawu Addaame gaylliyaa meqettaappe issuwaa go'ettiis. I sunntay Hewaano. Koyro keetta



asa gididaageeti Addaamanne Hewaano. Ba machiyo xeelliyaagan Addaameyyo aybi siyettidee? Addaamee keehi ufayttidi hagaadan giis: 'Yihooway ta gaylliyaappe ekkidi medhidooro! Hanna tana milatawusu.'

Yihooway Addaameenne Hewaana naata yelidi sa'aa kumanaadan yootiis. I eti Edene ataakilte sohuwaadan, kumetta sa'aa gannate woy keehi lo"iya soho oottidi issippe ufayttidi de'anaadan koyiis. SHin hegaadan hanibeenna. Ayssi hanibeennee? Kaalliya shemppuwan nuuni hegaa loyttidi tamarana.

Oyshata: Yihooway Addaameyyo immido oosoy aybee? Xoossay mooppite giido mittaa eti min Addaame bollinne Hewaani bolli aybi gakkidee?

Doomettaabaa 1:27-31; 2:7-9, 15-23; Mazamure 115:16; Maatiyoosa 19:4-6

**“Xoossai koiro eta medhdhiiddi,
attumaasanne maccaasa oottiis.”
—Maatiyoosa 19:4**





2

He wode de'iya alamiyaa xayssida bashshaa haattaa Yihooway ehiidoy aybissee? Asi de'iyooгаа doommido heeran iitay lo"uwaara olettiyo olay denddiis. Addaamee, Hewaana, eta na'aa QaayeeLinne hara amarida asati iitaara hashetanawu dooridosona. Aabeelanne Nohe mala hara amaridaageeti qassi lo"uwaara hashetanawu dooridosona. Daro asay keehi iita gidiyo gishshawu Yihooway he iita alamiyaa xayssiis. Nuuni hashetanawu dooriyoobaa Yihooway be'iyooгаanne iitabay lo"obaa xoonanaadan i mule oottennaagaa nuuni eranaadan ha shaahoy maaddana.



TAMAARIYO WAANNABAA

- Nuuni Dabloosadaaninne a kaalliyaageetudan, makkalancha gidennan, saruwan de'ana koshshees
- Nohedan, nuuni Xoossay yootiyoobaa siyidi ayyo azazettikko, merinawu ufayttidi de'ana danddayoos
- Hanettiya ubbabaa Yihooway be'ees. Xillotettay a wozanaa ufayssees; shin iitatettay i azzananaadan oottees

3 Addaameenne Hewaana Xoossawu Azazettibookkona

Issi galla Hewaana barkka de'ishin shooshshay o haasayissiis. I, 'Intte mitta ubbaappe meennaadan Xoossay tumu diggidee?' yaagiis. Hewaana hagaadan gaasu: 'Nuuni issuwaappe attin, hara ubba mittaa ayfiyaappe maana danddayoos. Nuuni he ayfiyaappe miikko, hayqqana.' SHOoshshay hagaadan giis: 'Intte hayqqekketa. Intte miikko, Xoossaa mala gidana.' Hegee tumee? CHii, hegee worddo. SHin Hewaana hegaa ammanaasu. A he ayfiyaa loytta be'ada amottaasu. A he ayfiyaa maasu; qassi amaridaagaa Addaamessi immaasu. Xoossawu azazettana xayikko eti hayqqanaagaa i erees. SHin, Addaamee azazettennan ixixidi he ayfiyaa miis.

He galla guyyeppe, Yihooway Addaamanne Hewaano haasayissiis. I eti ayssi azazettennan ixixidaakko eta oychiis. Hewaana shooshshan gaasoyyaasu. Addaamee Hewaanin gaasoyiis. Addaameenne Hewaana Yihoowawu azazettennan ixixin, i eta ataakilte sohuwaappe kessiis. Eti yaa mule gelennaadan, geliyoosaa naagiya kiitanchatanne tama laco bisuwaa wottiis.

Hewaaniyyo worddotidaageekka qaxxayettanaagaa Yihooway yootiis. Hewaano haasayissiday shooshshaa gidenna. Yihooway haasayiya shooshsha medhibeenna. SHOoshshay haasayanaadan oottiday iita kiitanchaa. I Hewaano cimmanawu hegaa oottiis. He kiitanchay Seexaanaa Dabloosa geetettes. Sinttappe, Seexaanay asay iitabaa oottanaadan ubbatoo cimmenna mala Yihooway a xayssana.

Oyshata: Hewaana mittaa ayfiyaa ayssi maadee? Addaameenne Hewaana Yihoowawu azazettennan ixixin eta aybi gakkidee? Seexaanaa Dabloosi oonee?

Doomettaabaa 3:1-24; Yohaannisa 8:44;
1 Yohaannisa 3:8; Ajjjuutaa 12:9





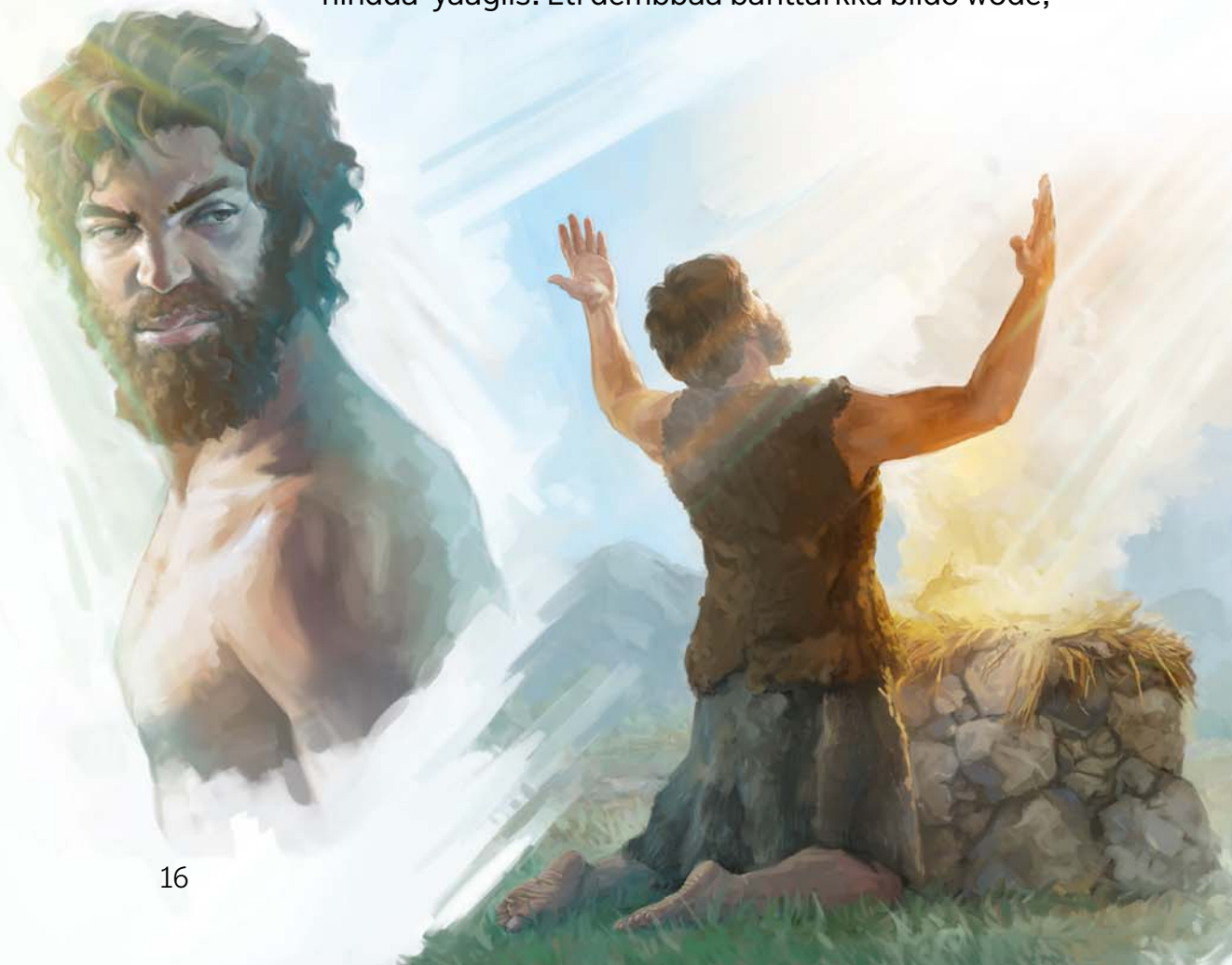
“I [Dabloosi] kaseppe doommidi, shemppo woridaagaa; tumatetti aani banna gishshau, tumatettaakko shiiqi erenna.”—Yohaannisa 8:44

4 Yiillotidi Woriis

Addaameenne Hewaana Edene ataakiltte sohuwaappe kiya simmidi, daro naata yelidosona. Eta bayra na'ay Qaayeeli goshshancha; qassi kaalo na'ay Aabeeli henttancha.

Issi gallassi QaayeeLinne Aabeeli Yihoowayyo yarshshuwaa yarshshidosona. Yarshshoy aybakko eray? Hegee dumma imota. Yihooway Aabeela yarshshuwan ufayttiis; shin QaayeeLaagan ufayttibeenna. Hegee Qaayeeli keehi yiillotanaadan oottiis. Yihooway QaayeeLa yiilloy a iitabawu kaalettana danddayiyoogaa ayyo yootiis. SHin Qaayeeli siyibeenna.

Qassi Qaayeeli Aabeela, 'Tanaara dembaa hinda' yaagiis. Eti dembaa banttarka biido wode,





Qaayeeli ba ishaa shocidi woriis. Yihooway waataneeshsha? Qaayeeli bantta soo asaappe shaahettidi haaho sohuwaa baanaadan oottiyoogan Yihooway a qaxxayiis. Qaayeeli mule simmidi yaana danddayenna.

Hegaappe nuuni tamaariyoobi de'ii? Issibay nuuni hanana bessees giidi qoppiyoogaadan hanana xayikko, yiillotiyogaa doommana danddayoos. Nu wozanan yiilloy dari dari biyoogaa akeekikko, woy harati nuuni yiillotidoogaa akeekidi nuuyyo yootikko, yiilloy nuna xoonennan de'ishin sohuwaara aggana koshshees.

Aabeeli Yihoowa siiqiyo gishshawunne suurebaa oottiyo gishshawu, Yihooway a ubbatoo hassayees. Xoossay sa'aa gannate oottiyo wode, Aabeela hayquwaappe denttana.

Oyshata: Addaamessinne Hewaanissi koyro naa"u naati oonee? Qaayeeli ba ishaa ayssi woridee?

Doomettaabaa 4:1-12; Ibraawe 11:4; 1 Yohaannisa 3:11, 12

**“Kasetada ne ishaara sigettaichcha; hegaappe guyyiyan yaada, ne yarshshuwaa yarshsha.”
—Maatiyoosa 5:24**

5 Nohe Markkabiya

Guyyeppe, sa'an de'iya asay dariis. Etappe daroti iita. Saluwan kiitanchatuppe amaridaageetikka iita gididosona. Eti saluwan de'yoosaa aggidi, sa'aa wodhidosona. Eti yaatidoy aybissakko eray? Eti ashuwaa maayidi macca naata ekkanaassa.

Kiitanchati he maccaasaappe attuma naata yelidosona. He attuma naati diccidi keehi minonne addettiyaageeta gididosona. Eti asaa qohoosona. Yihooway hegaa co"u gi xeellana danddayenna. Hegaa gishshawu, i iita asaa bashshaa haattan xayssanawu qofaa qachiis.

SHin issi bitanee dumma. I Yihoowa siiqees. A sunttay Noha.

Ayyo machiyaanne Seema, Kaamanne, Yaafeeta giyo heezzu attuma naati de'oosona; he attuma naatu ubbawukka machoti de'oosona. Noheenne a soo asay Bashshaa Haattaappe attana mala gita markkabiya keexxanaadan Yihooway ayyo yootiis. He markkabee haattan muukettenna gita saaxine mala. Yihooway daro meheenne do'aykka attana mala markkabiyan gelissanaadanka Noheyyo yootiis.

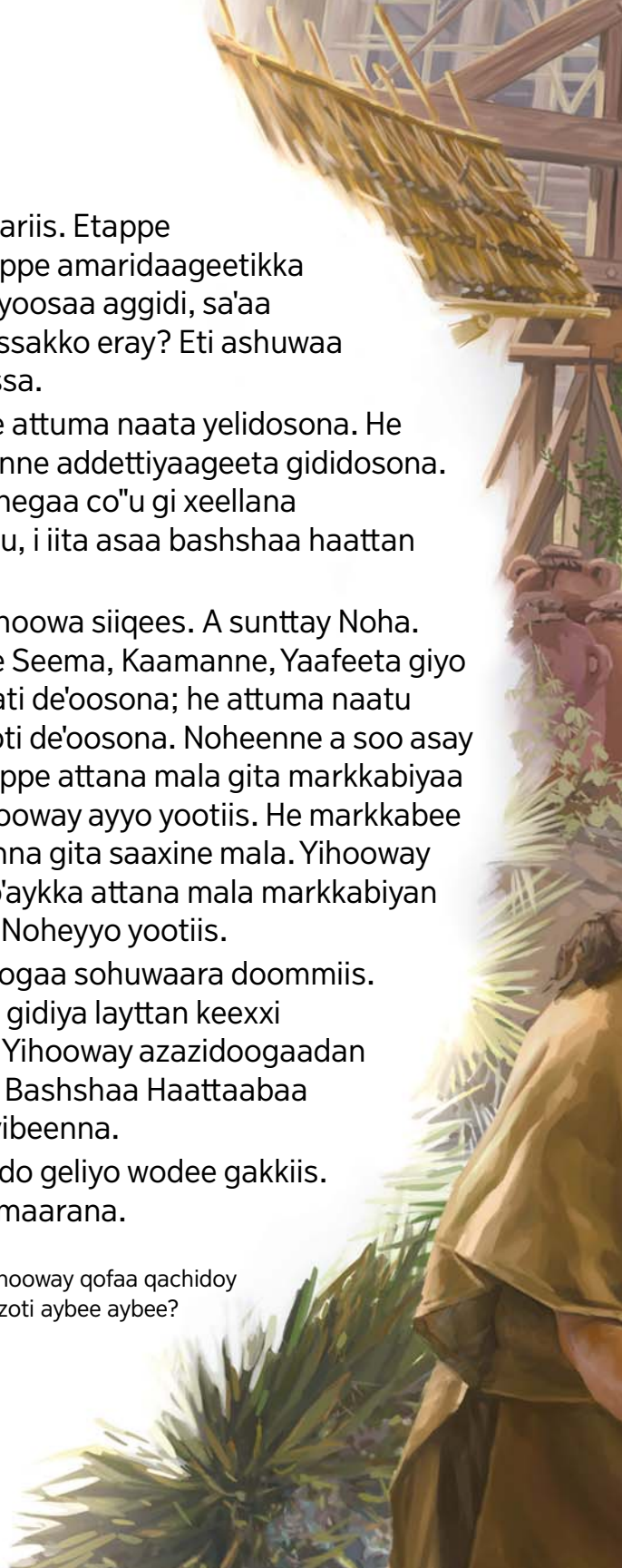
“Ta yuussai, Asa Na7aa yuussai, Nohe wode hanidoogaa mala gidana.”
—Maatiyoosa 24:37

Nohee markkabiya keexxiyoogaa sohuwaara doommiis. Noheenne a soo asay hegaa 50 gidiya layttan keexxi wurssidosona. Eti markkabiya Yihooway azazidoogaadan keexxidosa. He wode, Nohee Bashshaa Haattaabaa asawu yootiis. SHin ooninne siyibeenna.

Wursettan, markkabiya giddo geliyo wodee gakkiiis. Aybi hanidaakko ane kaallidi tamarana.

Oyshata: Bashshaa Haattaa ehaanawu Yihooway qofaa qachidoy aybissee? Yihooway Noheyyo yootido azazoti aybee aybee?

Domettaabaa 6:1-22; Maatiyoosa 24:37-41;
2 PHeexiroosa 2:5; Yihudaa 6







6 Hosppun Asati Attidosona

Nohee, a soo asay, meheenne do'ay markkabiya gelidosona. Yihooway kariyaa gorddin, iray bukkiyoogaa doommiis. Iray keehi bukkin haattay markkabiya tookkiyoogaa doommiis. Wurssettan, kumetta sa'aa haattay kammiis. Markkabiyaappe karen de'iya iita asa ubbay hayqqiis. SHin markkabiyan Noheenne a soo asay attidosona. Eti Yihoowawu azazettidoogan ay keena ufayttidaakko qoppaana danddayay?

Iray 40 gallaasanne 40 qammaa bukki simmidi, bukkiyoogaa aggiis. Loddan loddan haattay wodhiis. Wurssettan, markkabee deretu bolli shemppiis. SHin haattay ubbasan kumo gishshawu, Noheenne a soo asay markkabiyaappe sohuwara kiyana danddayibookkona.

Loddan loddan, haattay meliis. Noheenne a soo asay markkabiyan issi layttappe daruwaa takkidosa. Hegaappe simmin, Yihooway eti markkabiyaappe kiyana danddayiyoogaa yootiis.

**'Nohee markkabiyan gelin,
Bashshaa Haattay yiidi,
asaa ubbaa efaana
gakkanaashin, eti
akeekibookkona.'**
—Maatiyoosa 24:38, 39

Yihooway ashshido gishshawu eti a keehi galatidosona; qassi eti ayyo yarshshuwaa yarshshiyooogan hegaa bessidosona.

Ha yarshshuwan Yihooway ufayttiis. I sa'an de'iya ubbabaa naa"antto haattan mule xayssennaagaa yootiis. I he yootidobawu malaata gidana mala, koyro zuullay saluwan beettanaadan oottiis. Neeni zuullaa be'a eray?

Hegaappe simmin Yihooway, Noheenne a soo asay naata yelidi sa'aa kumanaadan etawu yootiis.

Oyshata: Yihooway markkabiya penggiyaa gorddi simmin aybi hanidee? Zuullay nuuni ay hassayanaadan oottana koshshii?

Doomettaabaa 7:1-9:17 7:1-9:17





3

Bashshaa Haattaappe simmin, amarida asati Yihoowawu oottidoogaa Geeshsha Maxaafay yootees. Ayyo oottidaageetuppe issoy Yihoowa dabbo gidiyooan erettiya Abrahaama. I Yihoowa dabbo geetettidoy aybissee? Neeni aawa woy aayo gidikko, ne na'ay Yihooway abaa qoppiyoogaanne a maaddanawu koyiyoogaa eranaadan maadda. Abrahaama, Looxanne Yaaqooba gujjin, hara ammanettida asatuugaadan, nuuni yayyennan Yihooway maaddana mala oychana danddayoos. Yihooway qaalaa gelido ubbabaa polanaagaa nuuni ammanettana danddayoos.



TAMAARIYO WAANNABAA

- Metiyaaba gidikkonne, Yihooway neeni oottanaadan oychiyoojaa ootta
- Xoossara dabbotiyoogee hara aybippenne aadhees
- Nuuni haratuyyo atto giyoogaanne danddayettida ubban eesuwaara sarotettaa medhiyoogaa Yihooway gitabadan xeellees

7 Baabiloone Gimbbiyaa

Bashshaa Haattaappe simmin, Nohe attuma naatinne eta machoti daro naata yelidosona. Yihooway etawu yootidoogaadan, eta keettaa asay corattin, eti sa'an dumma dummasan de'iyoojaa doommidosona.

SHin amarida keetta asay Yihoowawu azazettibeenna. Eti hagaadan giidosona: 'Ane katamaa keexxidi hagan de'oos. Nuuni xeeray saluwaa gakkiyo gimbbiyaa keexxana. Yaatidi nuuni erettidaageeta gidana.'

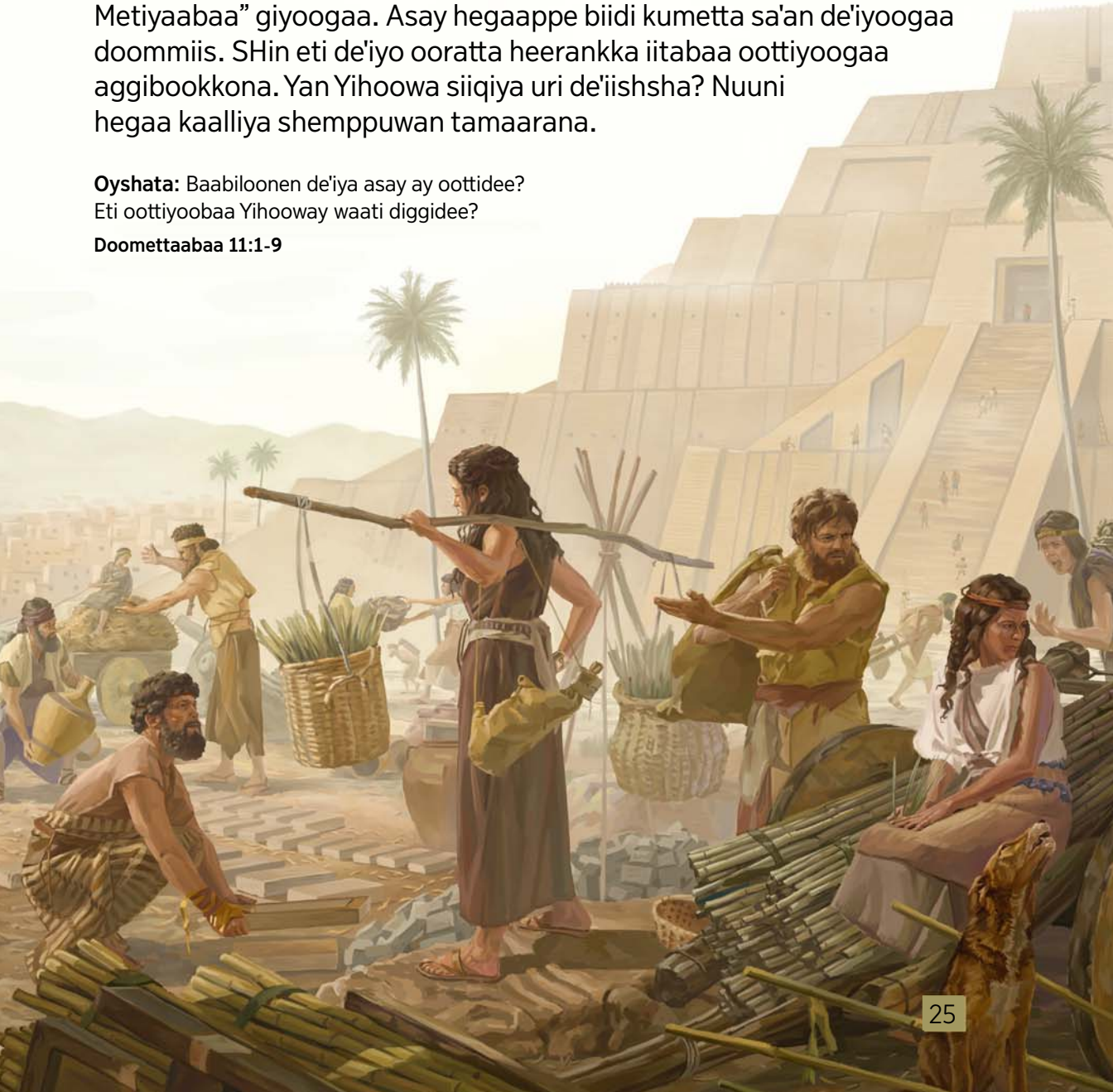
**"Bana xoqqu oottiya urai
kauyyana; shin bana
kaushshiya urai xoqqu gaana."
—Luqaasa 18:14**



He asay oottiyooban Yihooway ufayttibeenna gishshawu, eti oottennaadan digganawu qofaa qachiis. I heгаа waatidi oottidaakko neeni eray? I eti sohuwaara dumma dumma qaalaa haasayanaadan oottiis. Eti issoy haasayiyoobaa haray erana danddayenna gishshawu, keexxiyoogaa aggiigidosona. Eti keexxido katamaa sunttay Baabiloone geetettees; hegee “Walahettidi SHaakkanawu Metiyaabaa” giyoogaa. Asay hegaappe biidi kumetta sa'an de'iyooгaa doommiis. SHin eti de'iyoo ooratta heerankka iitabaa oottiyoogaa aggibookkona. Yan Yihoowa siiqiya uri de'iishsha? Nuuni heгаа kaalliya shemppuwan tamaarana.

Oyshata: Baabiloonen de'iya asay ay oottidee?
Eti oottiyoobaa Yihooway waati diggidee?

Doomettaabaa 11:1-9



8 Abrahaamine Saara Xoossaayyo Azazettidosona

Asay Yihoowappe hara daro xoosatussi goynniyo, Uura giyo katamay Baabilooneppe keehi haakkenna. SHin Uuran Yihoowa xallawu goynniya issi bitanee de'ees. A sunttay Abrahaama.

Yihooway Abrahaamayyo, 'Ne keettaanne ne dabbota aggada, taani nena bessiyo biitti ba' yaagiis. Hegaappe simmin Xoossay hagaadan giidi qaalaa geliis: 'Neeni daro dere gidana, taani ne baggaara sa'an de'iya daro asawu lo"obaa oottana.'

Abrahaamee Yihooway bana awu kiittiyaakko erenna; shin i Yihoowan ammanettiis. Hegaa gishshawu Abrahaamee, a machiyaa



Saara, a aaway Taarinne a ishaa na'ay Looxee efaana issi issibaa giigissidosona; yaatidi haahosaa biyoogaa doommidosona.

Eti be'anaadan Yihooway koyido biitti eti gakkio wode, Abrahaamawu layttay 75. Hegee Kanaane biittaa geettees. Yan Xoossay Abrahaama haasayissidi hagaadan qaalaa geliis: 'Neeni be'iyoo ha biittaa, taani ne naatuyyo immana.' SHin Abrahaaminne Saara cima; qassi eti naata yelibookkona. Yaatin, Yihooway ba gelido qaalaa waati polanee?

Oyshata: Yihooway Abrahaami ay oottanaadan oychidee?
Yihooway Abrahaamayyo gelido qaalay aybee?

Doomettaabaa 11:29–12:9; Oosuwaa 7:2-4; Galaatiyaa 3:6; Ibraawe 11:8

“Abrahaami laattanaadan, Xoossai baayyo immana giido biittaa baana mala, . . . azzettidoogee ammanuwaana; i ba biittaaappe kiyidi biyo wode, au biyaakkonne erennan kiyiis.”—Ibraawe 11:8





9 Amottiiddi Takkidi Attuma Na'a Yelidosona!

Abrahaami Saaro ekkoosappe daro layttay aadhiis. Eti Uura kataman de'iya bantta injje keettaa aggidi, dunkkaaniyan de'oosona. SHin Saara Yihoowan ammanettiyo gishshawu, amassalukku.

Saara na'a yelanawu keehi koyiyo gishshawu Abrahaamayyo, 'Ta aylliyaa Aggaara na'a yelikko, i ta na'a mala gidana danddayees' yaagaasu. Guyyeppe, Aggaara attuma na'a yelaasu. A sunttay Isimaa'eela.

Daro layttappe guyyiyan, Abrahaamayyo layttay 99 gidido wode, qassi Saariyyo layttay 89 gidido wode, heezzu asati eta oychanawu yiidosona. Abrahaami eti mittaa kuwan shemppanaadan shoobbidi, etassi miyoobaa ehiis. Oychanawu yiidaageeti oonakko neeni eray? Eti kiitanchata! Eti Abrahaamayyo, 'Laytti hannoode, neenne ne maccaasiyaa attuma na'a yelana' yaagidosona. Dunkkaaniyaa gidдон de'iya Saara hegaa siyaasu. A barkka miccada, 'Taani keehi cima wuraychada, na'a yelana danddayiiaanaa?' yaagaasu.

Kaalliya laytti, Yihoowa kiitanchay qaalaa gelidoogaadan, Saara attuma na'a yelaasu. Abrahaami a Yisaaqa giidi sunttiis; hegaa birshshettay "miichaa" giyoogaa.

**“Saara ba huuphen . . . , immana giida Xoossai ammanettidaagaa gididoogaa erido gishshau, na7a shahaaranau wolqqaa demmidoogee ammanuwaana.”
—Ibraawe 11:11**

Yisaaqayyo layttay ichashaa heera gidiyo wode, Saara Isimaa'eeli a baceessiyooqaa be'aasu. A ba na'aa naaganawu koyido gishshawu Abrahaamakko baada, i Aggaaronne Isimaa'eela harasaa yeddanaadan oychaasu. Koyro, Abrahaami hegaa oottanawu koyibeenna. SHin Yihooway Abrahaamayyo hagaadan giis: 'Saara yootiyooqaa siya. Taani Isimaa'eeli qohettennaadan naagana. SHin taani qaalaa gelidobay Yisaaqa baggaara polettana.'

Oyshata: Saara kiitanchati Abraamayyo yootishin siyidobay aybee? Yihooway Yisaaqa waati naagidee?

Doomettaabaa 16:1-4, 15, 16; 17:25-27; 18:1-15; 21:1-14;
Ibraawe 11:11





10 Looxe Machcheebaa Qoppa

Looxee ba aawaa ishaa Abrahaamaara Kanaane biittan de'ees. Wurssettan, Abrahaamayyoonne Looxeeyyo keehi daro mehee de'iyo gishshawu, ubbawu biittay gidibeenna. Abrahaami Looxeeyyo hagaadan giis: 'Nuuni issi sohuwan issippe de'ana danddayokko. Hayyanaa neeni awugaa baggi baana koyiyaakko doora; qassi taani hara baggi baana.' Hegee Abrahaamee ba xallaa siiqiya asa gidennaagaa bessees.

Looxee Sadooma katamaa matan de'iya keehi lo"iya biittaa be'iis. Hegan daro haattaynne maatay de'ees. Hegaa gishshawu, i he sohuwaa dooridi ba soo asaara yaa biis.

Sadoomaaninne hegaa matan de'iya Gamooraa kataman asay keehi iita. Eti keehi iita gidiyo gishshawu, Yihooway he katamata xayssanawu qofaa qachiis. SHin Xoossay Looxanne a soo asaa ashshanawu koyido gishshawu, Looxeeyyo hagaadan gaana mala naa"u kiitanchata kiittiis: 'Eesotite! Ha katamaappe kiyite! Yihooway ha katamaa xayssana hanees.'

Looxee eesuwaara kiyibeenna. I takkiis. Hegaa gishshawu, naa"u kiitanchati Looxe kushiya, a maccaasee kushiyaanne a naa"u macca naatu kushiya oyyqidi, katamaappe eta kessanawu dirbbanttiiddi hagaadan gidoosona: 'Eesotite! Intte shemppuwaa ashshite, guyye xeelloppite. Intte guyye xeellikko, hayqqana!'

Eti Zoo'aara katamaa gakkiyo wode, Sadoomaaninne Gamooran tamaynne dinnee bukkanaadan Yihooway oottiis. He naa"u katamati

**“Ane Looxe machcheebaa qoppite!”
—Luqaasa 17:32**

muleera xayidosona. Looxe maccaasiyaa Yihoowayyo azazettennan ixxada guyye xeellido wode, maxine shucha gidaasu! SHin Looxenne a naa"u macca naati Yihoowayyo azazettido gishshawu xayibookkona. Looxe machiyaa azazettennan ixxido gishshawu, eti keehi azzanennan waayi aggana. SHin, eti Yihoowa azazuwaa azazettido gishshawu keehi ufayttidosona.

Oyshata: Yihooway Sadoomanne Gamoora xayssidoy aybissee?
Looxe machiyaa maxine shucha gididoy aybissee?

Doomettaabaa 13:1-13; 19:1-26; Luqaasa 17:28, 29, 32; 2 PHeexiroosa 2:6-9



11 Ammanuwaa Paaciyaa

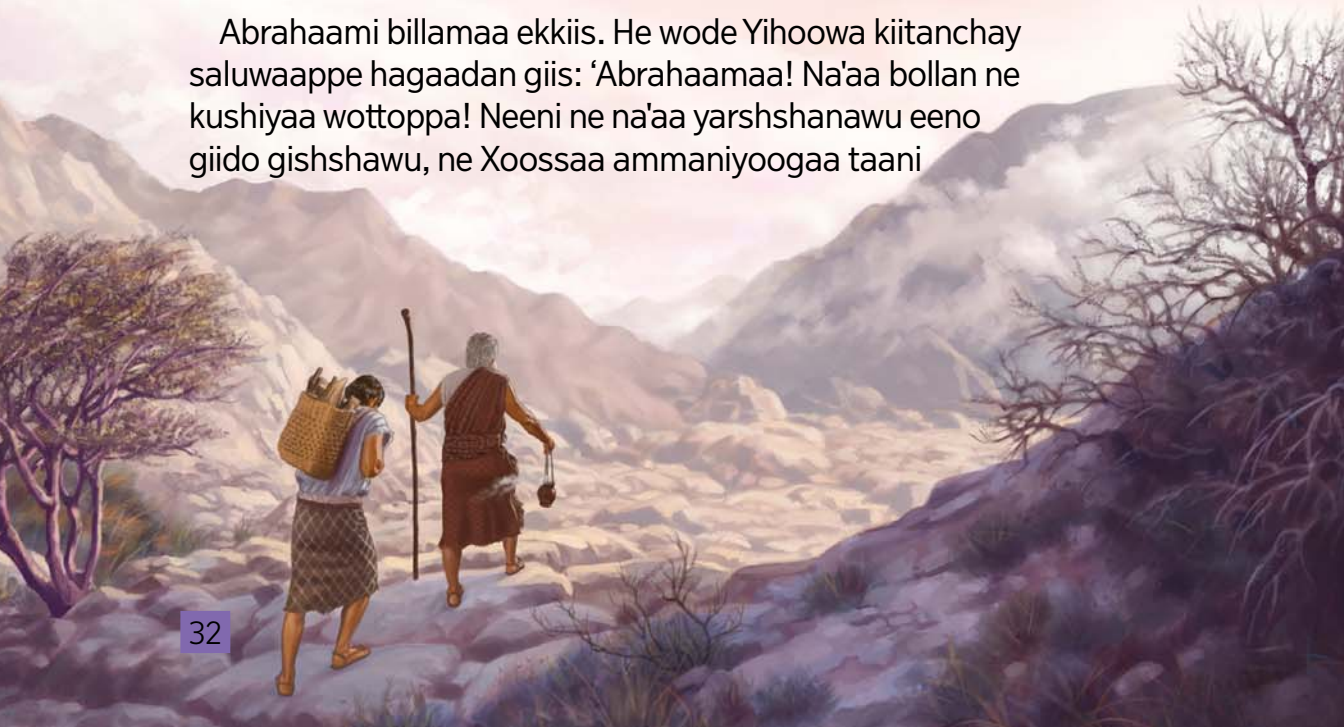
Abrahaami ba na'ay Yisaaqi Yihoowa siiqanaadaaninne i gelido qaala ubban ammanettanaadan tamarissii. SHin Yisaaqa layttay 25 heera gidido wode, Abrahaami keehi deexxiyaabaa oottanaadan Yihooway oychiis. Hegee aybee?

Xoossay Abrahaamayyo, 'Hayyanaa, ne mexi issi na'aa Mooriyaa biittan de'iya issi deriyaa efaada, a yan yarshsha' yaagiis. Abrahaami Yihooway ayssi hegaadan azazidaakko aynne erenna. SHin i Yihoowayyo azazettiis.

Wonttetta galla guuran, Abrahaami Yisaaqaaranne naa"u ashkkaratuura Mooriyaa biis. Heezzu gallassappe guyyiyan, eti deriyaa haahuwan be'idoosona. Abrahaami yarshshuwaa yarshshanawu Yisaaqaara biyo wode, ba ashkkarati yan takkanaadan yootiis. Abrahaami Yisaaqa mittaa toossidi, i billamaa oyqqiis. Yisaaqi ba aawaa, 'Nuuni yarshshana mehee awan de'ii?' yaagiis. Abrahaami, 'Ta na'awu, Yihooway hegaa giigissana' yaagiis.

Eti wurssettan deriyaa gakkidi, yarshshiyooosaa gimbbidosona. Yaatidi Abrahaami Yisaaqa kushiyaanne tohuwaa qachidi yarshshiyooosan a zin"iisiiis.

Abrahaami billamaa ekkiiis. He wode Yihoowa kiitanchay saluwaappe hagaadan giis: 'Abrahaamaa! Na'aa bollan ne kushiya wottoppa! Neeni ne na'aa yarshshanawu eeno giido gishshawu, ne Xoossaa ammaniyoogaa taani



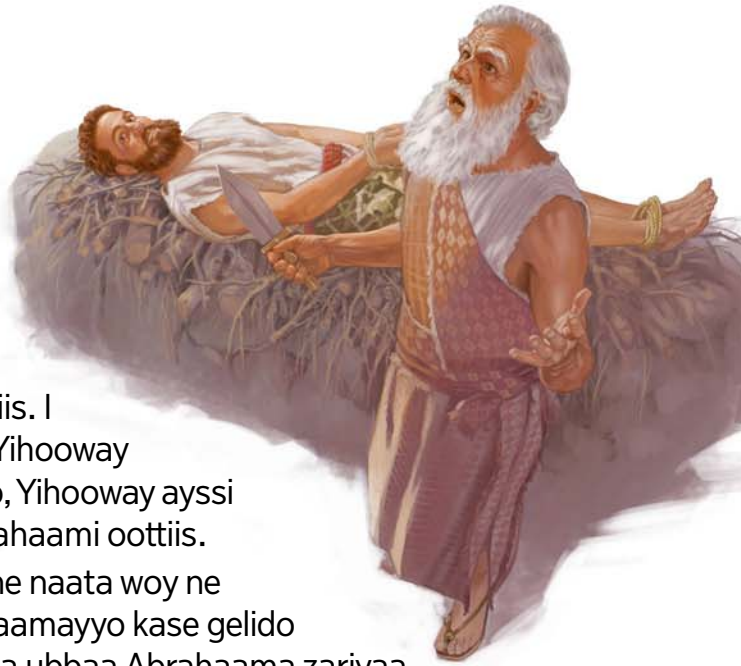
ha"i eraas.' He wode Abrahaami kacee mittan oyqetti uttido dorssa orggiyaa be'iis. I Yisaaqa eesuwan birshshidi, he dorssa orggiyaa a gishshaa yarshshiis.

He gallassappe doommidi, Abrahaama Yihooway ba dabbo giis. I ayssi giidaakko eray? Abrahaami Yihooway koyido ubbabaa oottiis; haray atto, Yihooway ayssi yootidaakko erenna wodekka Abrahaami oottiis.

Yihooway, 'Taani nena anjjana; ne naata woy ne zerettaa corayana' yaagidi, Abrahaamayyo kase gelido qaalaa zaarettiis. Yihooway lo"o asa ubbaa Abrahaama zariyaa baggaara anjjanaagaa hegee bessees.

Oyshata: Abrahaami Yihoowan ammanettiyoogaa waati bessidee? Yihooway Abrahaamawu gelido qaalay aybee?

Doomettaabaa 22:1-18; Ibraawe 11:17-19; Yaaqooba 2:21-23



“Xoossaa Na7aa ammaniya ubbai merinaa de7uwaa ekkanaappe attin, xayenna mala, Xoossai ha sa7aa keehi siiqido gishshau, ba mexi issi Na7aa immiis.”
—Yohaannisa 3:16

12 Yaaqoobi Laataa Ekkiis

Yisaaqi Irbbiqo machiyo wode ayyo layttay 40. I o keehi siiqiis. Guyyeppe, eti mentte naa"u attuma naata yelidosona.

Bayra na'ay Eesawa, qassi kaaloy Yaaqooba. Eesawi karen pe'iyooqaa dosees; qassi i shankkan gooba. SHin Yaaqoobi son pe'iyooqaa dosees.

He wode, issi aaway hayqqiyo wode bayra na'awu daro gadiyaanne miishshaa immees. Hegee laataa geetettees. Yisaaqa son he laatay Yihooway Abrahaamayyo gelido qaalaarakka gayttidaba. He qaalaabay Eesawa qofissibeenna; shin hegee keehi koshshiyaaba gidiyoogaa Yaaqoobi erees.

Issi gallassi Eesawi shankkaa biidi gallassa kumettaa gam"idi soo yiyo wode keehi daafuriis. I Yaaqoobi kattiyo lo"o qumay sawuwaa tonggu gin, 'Tana ha zo'o woxiyaappe miza; tana namisay worees!' yaagiis. Yaaqoobi, 'Taani ne laataa ekkanaadan, ane taayyo koyro qaalaa gela' yaagiis. Eesawi hagaadan giis: 'Tana ta laataabay aynne qofissenna! Neeni laataa ekkana danddayaasa. Taani maana koyays.' Eesawi hegaadan oottidoogee lo"o gaada qoppay? CHii, lo"o gidenna. Eesawi keehi al"obaa issi shaate woxiyan aattidi immiis.

Yaaqoobi keehi ceeggido gishshawu, ba bayra na'aa anjjiyo wodee gakkiis. SHin Irbbiqa kaalo na'ay Yaaqoobi anjuwaa ekkanaadan maaddaasu. Eesawi heгаа erido



wode, keehi hanqqettidi ba mentte ishaa woranawu halchiis. Yisaaqinne Irbbiqa Yaaqoobi qohettennaadan naaganawu koyido gishshawu hagaadan giidosona: ‘Eesawi hanqquwaa agganaashin, ne aayee ishaa Laabaanakko baada a matan de’ashsha.’ Yaaqoobi ba aawaanne aayee zoriyaa siyidi ba shemppuwaa ashshanawu eesuwan biis.

Oyshata: Eesawi ay mala asee? Yaaqoobi ay mala asee?
Eesawi anjettanaagaa gishshaa Yaaqoobi anjettidoy aybissee?
Doomettaabaa 25:20-34; 27:1-28:5; Ibraawe 12:16, 17

**“Issi urai sa7an de7iya ubbabaa bau shiishshidi, ba shemppuwaa bashshikko, a ai maaddanee? Issi urai ba shemppuwaa wozanau ai immana danddayii?”
—Marqqoosa 8:36, 37**



13 Yaaqoobinne Eesawi Sigettidosona

Yihooway Abrahaamanne Yisaaqa naagidoogaadan, Yaaqooba naaganawu qaalaa geliis. Yaaqoobi de'iyu sohay Haaraane geetettes; i yan machiis, daro naata yeliisinne keehi duretiis.

Wurssettan Yihooway Yaaqooba, 'Neeni ne yelettido biitti guyye simma' yaagiis. Hegaa gishshawu, Yaaqoobinne a soo asay adussa ogiyaa manddariyoogaa doommidosona. Biishin ogiyan amarida ashkkarati Yaaqooba, 'Ne ishaa Eesawi yiiddi de'ees, qassi aara 400 attuma asay de'ees!' yaagidosona. Yaaqoobi bananne ba soo asaa Eesawi qohanawu koyiis giidi yayyiis. I Yihoowa, 'Hayyanaa ta ishaappe tana ashsha' yaagidi woossiis. Wonttetta gallassi Yaaqoobi Eesawayyo daro deeshshaa, dorssaa, miizaa, gaameelaanne hariyaa imotaa yeddiis.

He galla qammi Yaaqoobi barkka de'iiddi kiitanchaa be'iis! Kiitanchay aara baaxetiyoogaa doommiis. Eti wonttana gakkanaashin baaxetidosona. Yaaqoobi qohettikkokka baaxetiyoogaa aggibeenna. Kiitanchay, 'Tana yedda' yaagiis. SHin Yaaqoobi, 'Neeni tana anjjennan yeddikke' yaagiis.

Kiitanchay wurssettan Yaaqooba anjjiis. Yaaqoobi Eesawi bana qohanaadan Yihooway oottennaagaa eriiis.

Wonttetta gallassi maallado Yaaqoobi haahuwan Eesawanne 400 attuma asata be'iis. Yaaqoobi ba soo asaappe sinttawu biidi, ba ishaa

'Saluwan de'iya intte Aawawu naata gidana mala, intte morkketa siiqite; inttena wayssiyaageetuyyo Xoossaa woossite.'—Maatiyoosa 5:44, 45

sinttan laapputoo ziggiis. Eesawi Yaaqoobakko woxxidi a qoommiis. Naa"u ishantti yeekkidi sigettidosona. Yaaqoobi sigettanawu oottidoban Yihoowawu aybi siyettana gaada qoppay?

Takkidi Eesawi guyye simmidi ba soo biis; Yaaqoobikka ba ogiyaa biis. Yaaqoobayyo muleera 12 attuma naati de'oosona. Eta sunttay Rooobeela, Simoona, Leewa, Yihudaa, Daana, Nifftaaleema, Gaada, Aseera, Yisaakoora, Zaabiloona, Yooseefanne Biniyaama. He attuma naatuppe issoy Yihooway ba asaa ashshanawu go'ettido Yooseefa. I waati go'ettidaakko neeni eray? Ane hegaa xanna'oos.

Oyshata: Yaaqoobi anjettidoy aybissee?
I ba ishaara waani sigettidee?

Doomettaabaa 28:13-15; 31:3, 17, 18; 32:1-29; 33:1-18; 35:23-26





4

Ha shaahoy Yooseefabaa, Iyyoobabaa, Muusebaanne Israa'eeletubaa qonccisees. Eta ubbaa bolli Dabloosi daro qohuwaa gattiis. Etappe issota issota harati naaqqidosona, qachidosonanne aylle oottidosona; ubba qassi etappe amaridaageeti siiqiyo asati qoppennan hayqqidosona. Gidikonne, Yihooway eta dumma dumma ogiyan naagiis. Neeni aawa woy aayo gidikko, Yihoowayyo haggaaazidaageeti ammanuwan shuggennan waanidi iitaban genccidaakko ne na'ay akeekanaadan maadda.

Yihooway Gibxxe xoossatu ubbaappe wolqqaama gidiiyoogaa bessanawu Tammu Boshaa go'ettiis. Yihooway ba asaa beni wode waatidi naagidaakko, qassi ha wodiyan hegaadan waati naagiyaakko yoota.



TAMAARIYO WAANNABAA

- Yoosefi Yihoowa siiqiyo gishshawu pukkobaa eqettiis
- Iyyoobi wolqqaama metoy bana Yihoowappe haassanaadan oottibeenna
- Muusee awan de'ikkonne, i Xoossaa ashkkara gidiiyoogaa mule dogibeenna

14 Xoossaayyo Azazettida Aylliyyaa

Yooseefi Yaaqoobassi kaalo attuma naatuppe issuwaa. A bayra ishantti bantta aaway a siiqiyoogaa akeekidosona. Hegaa gaasuwan etawu aybi siyettidaakko neeni eray? Eti Yooseefa qanaatidi a ixkidosa. Yooseefi dumma aymota aymottidi, i he aymotubaa ba ishanttussi yootiis. Eti he aymoti eti issi galla ayyo goynnanaagaa qonccissiyaabadan qoppidosona. Qoppidi, eti a kaseegaappe yaa ixkidosa!

Issi gallassi Yooseefa ishantti Sekeema giyo katamaa matan dorssaa heemmoosona. Eta be'anaadan Yaaqoobi Yooseefa kiittiis.

Yooseefi yiyaagaa eti haahuwan be'idi issoy issuwawu, 'Aymuwaaway

yees. Nuuni a worana!' yaagidosona.

Eti a oyqqidi ciimma ollan yeggidosona.

SHin a ishanttuppe issoy Yihuday, 'A

woroppite! Woriyoogaappe ayllidan a

bayzzana' yaagiis. Hegaa gishshawu,

eti Gibxxe biya Midiyaama biittaa

zal"anchatuyyo Yooseefa 20 xaqara

biran bayzzidosona.

Hegaappe simmidi Yooseefa ishantti a maayuwaa deeshshaa suuttan yeggidi

bantta aawaayyo efiidi, 'Hagee ne na'aa

maayoo?' yaagidosona. Yaagin,

Yaaqoobi Yooseefa iita do'ay woriis giidi

qoppiis. I keehi azzaniis. A ooninne minttettana danddayibeenna.

Yooseefi Gibxxen gita maatay de'iyu PHoxiifaarayyo ayye gidanaadan

bayzettis. SHin Yihooway Yooseefaara de'ees. PHoxiifaari Yooseefi

oosuwan minonne ammanettiya asa gidiyooogaa akeekiis. Yooseefawu

PHoxiifaara son de'iya ubaban aawatettay sohuwaara imettiis.

PHoxiifaara machiyaa Yooseefi meraa lo"onne mino asa gidiyooogaa

akeekaasu. Yooseefi iira zin"anaadan a ubba galla oychaasu. Yooseefi

waatidee? I siyennan ixxidi hagaadan giis: 'CHii! Hegee iitaba. Ta goday



tanan ammanettees; qassi neeni a macho. Taani nenaara zin"ikko, Xoossaa bolli nagaraa oottays!'

PHoxiifaara machiyaa Yooseefi iira zin"anaadan issi gallassi giddanawu malaasu. A Yooseefa afalaa oyqqin, i baqatanawu woxxiis. PHoxiifaari soo simmin, a Yooseefi tana qohiis gaada yootaasu. A wordduwaa yootaasu. PHoxiifaari kehi yiillotidi, Yooseefa qasho keetti gelissiis. SHin Yihooway Yooseefabaa dogibeenna.

Oyshata: Yooseefa ishantti a waatidoonaa?
Yooseefi ayssi qashettidee?

Doomettaabaa 37:1–36; 39:1–23; Oosuwaa 7:9

“Xoossai ba lo77o wodiyan inttana xoqqu oottana mala, wolqqaama Xoossaa kushiyaappe garssaara inttana toochchite.”

—1 PHeexiroosa 5:6





15 Yihooway Yooseefa Mule Dogibeenna

Yooseefi qasho keettan de'iyoo wode, Gibxxe kawuwaa Paaroni ooninne birshshana danddayenna aymuwaa aymottiis. Paarona ashkkaratuppe issoy a aymuwaa Yooseefi birshshana danddayiyoogaa ayyo yootiis. Paaroni sohuwaara Yooseefa ehaanaadan kiittiis.

Paaroni a, 'Neeni ta aymota yootana danddayay?' yaagiis. Yooseefi Paaronawu hagaadan giis: 'Gibxxen laappun layttay kalo laytta gidana; hegaappe simmin laappun layttay kosha laytta. Ne asay namisettenna mala kattaa shiishshanaayyo aadhida erancha asa doora.' Paaroni, 'Taani nena dooraas! Gibxxen kawuwaappe kaalliyay nena gidana!' yaagiis. Paarona aymotu birshshettay aybakko Yooseefi waati eridee? Yihooway Yooseefa maaddiis.

Kaalliya laappun layttan, Yooseefi kattaa shiishshiis. Hegaappe simmin, Yooseefi yootidoogaadan, kumetta sa'an koshay geliis. Yooseefappe kattaa shammanawu asay ubbasaappe yees. A aaway Yaaqoobi Gibxxen kattay de'iyooogaa siyido gishshawu, amarida kattaa shammanawu ba tammu attuma naata yaa kiittiis.

Yaaqooba attuma naati Yooseefakko bin, i eta sohuwaara eriiis. SHin a ishantti i Yooseefa gidiyooogaa eribookkona. I naatettan aymottidoogaadan, eti ayyo ziggidosona. Yooseefi bana ba ishantti ha"ikka ixxiyaakkonne eranawu koyiis. Hegaa gishshawu i, 'Intte biittaa wochiyaageeta. Intte nu biittan naagoy leppiyo baggay awugaakko be'anawu yiideta' yaagiis. Eti hagaadan giidosona: 'CHii, nuuni Kanaaneppe yiida 12 ishantta. Nu ishay issoy hayqqiis; qassi wurssetta

**“Intte inttena naaqqida
hara asaa naaquwaa
atto gaana xayikko,
intte Aawaikka intte
naaquwaa atto geenna.”
—Maatiyoosa 6:15**

kaaloy ha”i nu aawaara de’ees.’ Hegaappe guyyiyan Yooseefi, ‘Intte ishaa wurssetta kaaluwaa taakko ehiikko, taani inttena ammanana’ yaagiis. Yaatiyo gishshawu eti bantta aawaakko soo biidosona.

Haranttuwaa kattay son wurido wode, Yaaqoobi ba attuma naata zaarettidi Gibxxe kiittiis. Eti he wode bantta wurssetta kaalo ishaa, Biniyaama ekki biidosona. Yooseefi ba ishannta paaccanawu, ba bira wanccaa Biniyaama katta ogoruwan yeggidi, ba ishannta kayso giidi mootiis. Yooseefa ashkharati bira wanccaa Biniyaama ogoruwaappe demmido wode, a ishannti dagammidosona. Eti Yooseefi Biniyaama qaxxayanaagaa aggidi, banttana qaxxayanaadan Yooseefa woossidosona.

Ha”i Yooseefi ba ishannti laamettidoogaa eriis. Yooseefi co”u gaana danddayibeenna. I yeekkiiddi, ‘Taani intte ishaa Yooseefa. Hanno gakkanaassi ta aaway paxa de’ii?’ yaagiis. A ishannti keehi dagammidosona. I etayyo hagaadan giis: ‘Intte ta bolli oottidobaa gishshawu, zil”ettoppiti. Xoossay intte shemppuwaa ashshanawu tana hagawu kiittiis. Ha”i eesuwana ta aawaa hagawu ekki yiite.’

Eti bantta aawawu mishiraachuwaa yootanawunne a Gibxxe ehaanawu biidosona. Daro layttappe guyyiyan, Yooseefinne a aaway wurssettan issippe zaarettidi gayttidosona.

Oyshata: Yihooway Yooseefa waati maaddidee?

Yooseefi ba ishanntussi atto giidoogaa waati bessidee?

Doomettaabaa 40:1–45:28; 46:1-7, 26-34; Mazamure 105:17-19; Oosuwaa 7:9-15



16 Iyyoobi Oonee?

Uuxa giyo biittan Yihoowayyo goynniya issi bitanee de'ees. A sunttay Iyyooba. I ba son daro asay de'iyoo keehi dure asa. I keha; qassi azinay hayqqido maccaasaanne aawu aaya baynna hiyyeesa naata maaddees. SHin Iyyoobi suurebaa oottiyo gishshawu, a ayba metoykka gakkennee?

Iyyoobi erana xayikkonne, Seexaanaa Dabloosi a xeelliiddi de'ees. Yihooway Seexaanaayyo hagaadan giis: 'Ta ashkkaraa Iyyooba akeekada be'adii? Sa'aa bollan a mala asi baawa. I taani yootiyobaa siyees; qassi suurebaa oottees.' Seexaanay hagaadan giis: 'Iyyoobi neeyyo azazettes. Neeni a naagadasanne anjjadasa. Neeni ayyo gadiyaanne mehiyaa immadasa. Neeni appe ubbabaa ekkikko, i neeyyo goynniyoogaa aggana.' Yihooway, 'Neni Iyyooba paaccana danddayaasa. SHin neeni a woroppa' yaagiis. Seexaanay Iyyooba paaccanawu oychin Yihooway ayssi eeno giidee? Iyyoobi ammanettiyoogaa aggennaagaa i eriyoo gishshataassa.

Seexaanay Iyyooba daro metuwan paacciyooagaa doommiis. I Iyyooba mehiyaanne hareta wuuqqana mala koyro Saaba biittaa asaa kiittiis. Hegaappe simmin tamay Iyyooba dorssaa ubbaa miis. Qassi Kaladaawe biittaa asati a gaameelata wuuqqidosona. Eti he mehiyaa heemmiya ashkkarata woridosona. Hegaappe kaallidi a wolqqaama metoy gakkiiis. Iyyooba naati ubbay issi keettan issippe shiiqidi qumaa miishin he

keettay eta bolli kunddin hayqqidosona. Iyyoobi keehi azzanikkokka, Yihoowayyo goynniyoogaa aggibeenna.

Iyyoobi keehi waayettanaadan Seexaanay koyido gishshawu, Iyyoobawu



**“Iyyooba genccaa
intte siyideta; qassi
Godai ayyo wurssettan
immidoogaakka
be7ideta.”
—Yaaqooba 5:11**

kumetta bollay masunxxanaadan oottiis. Iyyoobi keehi sahattiis. I ba bolli ha ubbabay ayssi gakkiaakko erenna. SHin Iyyoobi ha"ikka Yihoowayyo goynnees. Xoossay ha ubbabaa be'iis; be'idi Iyyooban keehi ufayttiis.

Seexaanay hegaappe guyyiyan Iyyooba paaccanawu heezzu asata kiittiis. Eti ayyo, 'Neni nagaraa oottada heгаа qosanawu malennan aggakka. Xoossay nena qaxxayiidde de'ees' yaagidosona. Iyyoobi, 'Taani aybanne iitabaa oottabeykke' yaagiis. SHin i he wode ha meto ubbay gakkanaadan oottiyay Yihoowa giidi qoppiyoogaa doommiis; qassi baassi Xoossay suure pirddibeenna giidi yootiis.

Eeliha giyo bitanee eti haasayyoobaa co"u giidi siyiiddi takkiis. Guyyeppe hagaadan giidi zaariis: 'Intte ubbay haasayidobay bala. Nuuni akeekana danddayiyoogaappe Yihooway aadhees. I iitabaa mule oottana danddayenna. I ubbabaa be'ees; qassi metoy gakkiiyo wode asaa maaddees.'

Hegaappe simmin Yihooway Iyyoobawu haasayiis. I hagaadan giis: 'Taani saluwaanne sa'aa medhiyo wode, neeni awan de'ay? Neeni tana ayssi suure pirddenna gay? Neeni haasayaasa shin, issibay aybissi haniyaakko erakka.' Iyyoobi ba mooruwaa ammanidi hagaadan giis: 'Taani balaas. Taani kase nebaa siyaas; shin ha"i taani nena eraas. Neeni ubbabaa oottanawu danddayaasa. Taani haasayidobaa gishshawu, tawu atto ga.'

Iyyooba paacee wurin, Iyyoobi sahuwaappe paxanaadan Yihooway oottiis; qassi ayyo kase de'yaagaappe darissidi immiis. Iyyoobi ufayttidi daro layttaa de'iis. Iyyoobi metiya wodiyanikka Yihoowayyo azazettido gishshawu, Yihooway a anjjiis. Neeni aybi gakkikkokka, Iyyoobadan ubbatoo Yihoowawu goynnane?

Oyshata: Seexaanay Iyyooba waati paaccidee?
Yihooway Iyyooba waati anjjiidee?

Iyyooba 1:1–3:26; 4:7; 32:1-5; 34:5, 21; 35:2; 36:15, 26;
38:1-7; 40:8; 42:1-17



17 Muusee Yihoowawu Goynnawu Doorriis

Gibxxe biittan, Yaaqooba soo asay Israa'eelata geetettiis. Yaaqoobinne Yooseefi hayqqi simmin, hara Paaroni haariyoogaa doommiis. Israa'eelati Gibxetuppe keehi wolqqaamido gishshawu i yayyiis. Hegaa gishshawu, he Paaroni Israa'eelata ayle oottiis. I eti xuubiyaa medhanaadaaninne deexo oosuwaa oottanaadan giddiis. SHin Gibxeti Israa'eelati deexobaa oottanaadan keehi giddikkokka, Israa'eelatu qoday yaa gujjiis. Paaroni hegaa dosibeenna gishshawu, Israa'eelati yeliyo attuma naata ubbaa woranaadan azaziis. Israa'eelati ay keena yayyidaakko qoppana danddayay?

Yokebeedo giyo Israa'eela maccaasiyaa lo"iya attuma na'aa yelaasu. Maccaasiyaa a ashshanawu keeshiyann yeggada, Nayle SHaafan de'iya ceeccaa gidдон qosaasu. Na'aa michiyaa Miiriyaa haniyaabaa be'anawu na'appe daro haakkennan takkaasu.

Paarooni na'iyaa bollaa meecettanawu shaafaa baada keeshiyaa be'aasu. Keeshiyaa



giddon yeekkiya na'aa be'ada a na'awu qarettaasu. Miiriyaama, 'Neeyyo ha na'aa xanttanawu maccaasa issinno ehaanawu taani boo?' yaagaasu. Paaroonaa na'iyaa ee, yaagin, Miiriyaama baada ba aayyiyo Yokebeedo ehaasu. Paaroonaa na'iyaa o, 'Ha na'aa efaada, taayyo xanttashsha; taani neeyyo damoozaa qanxxana' yaagaasu.

Yokebeeda na'ay gitaa gidin, a Paaroonaa na'eessi ehaasu; Paaroonaa na'iyaa a Muusa gaada sunttada ba na'aadan dichaasu. Muusee Paaroonaa na'a gididi dicciis; qassi i koyiyo aybanne demmana danddayees. SHin Muusee Yihoowa mule dogibeenna. I Gibxxe biittaa asa gidennan, Israa'eela asa gidiyooqaa erees. Qassi i Yihoowawu haggazanawu dooriis.

Muusee bawu layttay 40 gidin, ba asaa maaddanawu qofaa qachiis. I Gibxxe biittaa asa issoy Israa'eela ayliiyaa wadhishin be'iis; Muusee he Gibxxe bitaniyaa keehi shocin i hayqqiis. Muusee anhaa shafiyaa giddon qottiis. Paarooni hegaa eridi, Muusa woranawu maliis. SHin Muusee Midiyaama biitti baqatiis. Yihooway a yan naagiis.

Oyshata: Gibxxeti Israa'eelata waatidonaa?
Muusee Gibxxeppe ayssi betidee?

Doomettaabaa 49:33; Kessaabaa 1:1-14, 22; 2:1-15;
Oosuwaa 7:17-29; Ibraawe 11:23-27

**“Muusee . . . Gibxxe
kawuwaa na7ee na7aa
geettanaagaa ixxidooqee
ammanuwaana. . . . Xoossaa
asaara waayettanaagaa
dooriis.”—Ibraawe 11:24, 25**



18 Eexxiya Buuraa

Muusee Midiyaama biittan 40 layttaa de'iis. I machidi naata yeliis. I issi gallassi Siinaa Deriyaa matan dorssaa heemmiiddi maalaalissiyaabaa be'iis. Buuray eexxees, shin taman xuugettenna! Hegee ayssi haniyaakko be'anawu Muusee hegaa mati biido wode, i buuraa gidroppe hagaadan giya cenggurssaa siyiis: 'Muusee! Haa shiiqoppa; neeni eqqido biittay geeshsha gidiyo gishshawu, ne tohuwan de'iya caammaa kessa.' Hegaa kiitanchaa baggaara haasayiday Yihoowa.

Muusee yayyidi, ba som"uwaa kammiis. He cenggurssay hagaadan giis: 'Taani Israa'eelati tuggatiyoogaa be'aas. Taani eta Gibxxe biittaa asatu kushiyaappe ashshada, lo"o biitti ehaana. Ta asata Gibxxeppe kaaletta kessanay nena.' Hegan Muusee garamettiis gaada qoppikkii?

**"Intte haasayanabaa he
saatiyan Xoossai intteyyo
immiyo gishshau, intte
gaanabaunne woi woigi
haasayanaakkonne
hirgoppite."
—Maatiyoosa 10:19**

Muusee, 'Nena ooni kiittidee giidi asay oychikko taani woygoo?' yaagiis. Xoossay hagaadan giis: 'Yihooway Abrahaama Xoossay, Yisaaqa Xoossay, Yaaqooba Xoossay tana inttekko kiittiis gaada yoota.' Hegaappe simmin Muusee, 'Taani odiyooogaa asay siyennan ixkikko waanoo?' yaagiis. Yihooway i Muusa maaddanaagaa

qonccissiyaabaa oottiis. I Muusee ba xam"aa sa'an olanaadan yootiis. Yaatin xam"ay shooshsha kiyiis! He shooshshaa goynaa Muusee oyqqin, zaarettidi xam"awu laamettiis. Yihooway, 'Neeni ha malaataa bessiyo wode, malaatay taani nena kiittidoogaa qonccissana' yaagiis.

Muusee, 'Taani loytta haasayana danddayikke' yaagiis. Yihooway ayyo, 'Neeni haasayanabaa taani neeyyo yootana; qassi nena maaddanaadan ne ishaa Aaroonaa taani kiittana' yaagidi qaalaa geliis. Muusee Yihooway banaara de'iyooogaa eridi, ba maccaasiyoonne ba attuma naata ekkidi guyye Gibxxe biis.

Oyshata: Muusee dorssaa heemmiyo wode ay be'idee?
Yihooway Muusee ay oottanaadan koyidee?

Kessaabaa 3:1–4:20; Oosuwaa 7:30-36





19 Koyro Heezu Boshata

Gibxxeti Israa'eelata aylle oottidi deexo oosuwaa wolqqan ootissidosona. Yihooway, 'Bazzuwan taayyo goynnana mala, ta asaa yedda' yaagidi Paaronawu yootanaadan, Muusanne Aarona kiittiis. Paaroni otoresetti, 'Yihooway yootiyobay tana qofissenna; taani Israa'eela yeddikke' yaagiis. Yaagidi, Paaroni wolqqan eta kaseegaappe deexxiya oosuwaa ootissiis. Yihooway Paarona issibaa tamarissana. Waati tamarissanaakko neeni eray? I Gibxxen Tammu Boshaa yeddiis. Yihooway Muuseyyo hagaadan giis: 'Paaroni taani odiyoobaa siyennan ixxiis. Guuran, i Nayle SHAafaa baana. Akko baada, i ta asaa yeddibeenna gishshawu, Nayle haattay suuttawu laamettanaagaa ayyo yoota.' Muusee azazettidi Paaronakko biis. Aarooni Nayle SHAafaa ba gatiman shociyo wode Paaroni xeellees; qassi shaafay suuttawu laamettiis. SHAafay xinqqiyoogaa doommiis, molee hayqqiis, Nayle SHAafaa haattay ushshenna. Paaroni ha"ikka Israa'eelata yeddennan ixxiis.



**“Taani eta erissana. Issiton ta wolqqaanne ta minotettaa eta erissana; yaatobare eti ta sunttai [Yihoowa] gidiiyoogaa erana.”
—Ermmaasa 16:21**

Laappun gallassappe guyyiyan Yihooway, ‘Neeni ta asaa yeddennan ixixikko, Gibxxe biittan shodhee kumana’ yaagidi, Muusa Paaronakko kiittiis. Aarooni ba gatimaa denttin shodheti biittan kumidosona. SHodheti asaa soo, eta arssaa gid donne eta munaqa keretun gelidosona. SHodhee ubbasan de’ees! Yihooway shodhiyaa boshaa diggana mala Paaroni Muusa woossiis. Paaroni Israa’eelata yeddannawu qaalaa geliis. Hegaa gishshawu, Yihooway boshaa xayssiis; qassi Gibxxeti hayqqida shodheta shiishshi shiishshidi dooridosona. Biittay xinqqiyoogaa doommiis. SHin, ha"ikka Paaroni Israa’eelata yeddibeenna.

Hegaappe simmin Yihooway Muusessi, ‘Aarooni ba gatiman biittaa shocin, biittaa buhee biinne kiyana’ yaagiis. Sohuwaara biinnee ubbasan kumiis. Paarona asatuppe amaridaageeti ayyo, ‘Ha boshay Xoossaappe yiis’ yaagidosona. SHin, ha"ikka Paaroni Israa’eelata yeddibeenna.

Oyshata: Koyro heezzu boshati aybee?
Yihooway he boshata ayssi yeddidee?

Kessaabaa 5:1-18; 7:8-8:19; Nahimiyaa 9:9, 10



20 Kaalliya Usuppun Boshata

Muuseenne Aarooni Paaronawu, ‘Neeni ta asaa yeddennan ixkikko, taani ne biittan udunxxiyaa yeddana’ yaagidi, Xoossay kiittidoogaa yootanawu biidosona. Gibxxe asatu duretu keettaakka hiyyeesatu keettaakka udunxxee gawwattiiddi geliis. Biitta ubban he udunxxee kumiis. SHin Israa’eelati de’iyo Goshena biittan udunxxee baawa. Ha oyddantto boshappe doommidi wodhida boshati qohidoy Gibxxe asaa xalla. Paaroni, ‘Ha udunxxiyaa digganaadan Yihoowa woossite. Intte asay baana danddayees’ yaagidi minttidi woossiis. SHin Yihooway udunxxee kichanaadan oottin, Paaroni ba qofaa laammiis. Paaroni tamaranee?

Yihooway, ‘Paaroni ta asaa yeddennan ixkikko, Gibxxe asaa mehee sahettananne hayqqana’ yaagiis. Wonttetta gallassi mehee hayqqiyoogaa doommiis. SHin Israa’eelatu mehee hayqqibeenna. Ha”ikka Paarona wozanay muumin, i siyennan ixxiis.

“He wode intte
zaarettidikka
xilluwaappenne
nagaranchchaappe
gidduwan de7iya
zawaanne Xoossaassi
azazettiyaageetupenne
azazettennaageetuppe
gidduwan de7iya
zawaa be7ana.”
—Milkkiyaasa 3:18

Hegaappe simmin Yihooway Muusee paaronakko biidi carkkuwawu bidinttaa laalanaadan yootiis. Bidinttay buhe gididi carkkuwan kumiis; qassi Gibxxetu ubbaa bolli wodhiis. He bidinttay Gibxxe asaa ubbaa bollinne mehe ubbaa bolli sakkuya merkkoy wodhanaadan oottiis. Yaaninkka, Paaroni Israa’eelata yeddennan ixxiis.

Yihooway Muusa Paaronakko hagaadan giidi kiittiis: ‘Neeni ha”ikka ta asaa yeddennan ixxadii? Wontto shachay ne biittan wodhana.’ Wonttetta



gallassi, Yihooway shachaa, dadaanne tamaa yeddiis. Hegee Gibxxe biitta ubban wodhida shacha ubbaappe aadhiya iita shachcha. Mitta ubbaanne gaden mokkidabaa ubbaa qohiis; shin Goshena biittan shachi wodhibeenna. Paarooni, ‘Hagee eqqanaadan Yihoowa woossa. Simmi hagaappe sinttan intte baana danddayeeta’ yaagiis. SHin shachay wodhiyoogaanne iray bukkiyoogaa aggin sohuwaara Paarooni ba qofaa laammiis.

Hegaappe guyyiyan Muusee, ‘Ha”i boolee shachaappe attida guuttabaa, gaden dicciya mittaakka ubbaa maana’ yaagiis. Miilooniyan qodettiya boolee gadeeninne mittaa bolli attida ubbabaa miis. Paarooni, ‘Yihooway ha Booliyaa diggana mala woossite’ yaagidi minttidi oychiis. SHin Yihooway booliyaa diggi simmin, ha”ikka Paarooni wozanay muumiis.

Yihooway Muuseyyo, ‘Ne kushiyaa saluwaa dentta’ yaagidi yootiis. Sohuwaara saloy muleera xumiis. Heezzu gallassawu, Gibxxeti aybanne woy oonanne be’ana danddayibookkona. Israa’eelatu keetta xallan poo’oy de’ees.

Paarooni Muusessi, ‘Inttenne intte asay baana danddayeeta. Intte mehiyaa xalaalaa hagan yeggidi biite’ yaagiis. Muusee, ‘Nu Xoossaayyo yarshshana mala nuuni mehiyaa efaana koshshees’ yaagiis. Paarooni keehi hanqgettiis. I, ‘Kicha ta achappe! Naa”antto taani nena be’ikko, nena worana’ yaagiis.

Oyshata: Kaallidi Yihooway yeddido boshati aybee aybee?
Koyro heezzu boshatuppe hegeeti aybin dummatiyoonaa?

Kessaabaa 8:20–10:29

21 Tammantta Boshaa

Muusee naa"antto Paaroonawu be'anawu malennaagaa yootiis. SHin i baanaappe kase Paaroonawu hagaadan giis: 'Qammawu gina shaahuwan, Gibxxe biittan de'iya bayra attuma na'i ubbay, Paaroonawu bayra na'aappe doommidi, ashkkaratu bayra attuma naata gakkanaassi hayqqana.'

Yihooway Israa'eelati dumma qumaa maanaadan yootiis. I hagaadan giis: 'Intte orgge dorssa woy deeshsha shukkite; shukkidi suuttaappe amaridaagaa ekkidi, keettaa qoriyaa tiyite. Ashuwaa xiixxite, xiixxidi irshshoy baynna oyttara miite. Maayuwaa maayite, intte caammaa wottite, baanawu giigetti uttite. Taani ha gallassi qammi inttena la'a kessana.' Israa'eelati ay keena ufayttidaakko qoppana danddayay?

Qammawu gina shaahuwan, Yihoowa kiitanchay Gibxxen de'iya ubba keetti biis. Penggen suuttay tiyettibeenna keettan de'iya bayra attuma naati hayqqidosona. SHin kiitanchay suuttay tiyettido keettaa aggi aadhiis. Gibxxen duretu keettankka hiyyeesatu keettankka na'i hayqqiis. SHin Israa'eelatu naatuppe issoynne hayqqibeenna.

Paaroonawu attuma na'aykka hayqqiis. Paaroonawu hegaa danddayidi aattanawu ixettiis. I Muuseyyoonne Aaroonayyo sohuwaara hagaadan giis:

“Taani ta wolqqaa nenan bessanaunne ta sunttai sa7an ubban odettanau, hegau taani nena kawoyaas.”

—Roome 9:17





'Denddite! Hagaappe kiyite! Biidi intte Xoossaayyo goynnite. Intte mehiyaa ekkidi biite!'

Aginay goobanaa uttin, Israa'eelati ubbay maaran Gibxxeppe kiyidosona. Israa'eela attuma asaa qooday 600,000; qassi daro maccaasaynne naati de'oosona. Qassi etaara hara daro asay biis; he asaykka Yihoowayyo goynnana danddayees. Israa'eelati wurssettan la'a kiyidosona!

Yihooway eta waatidi ashshidaakko hassayanawu, eti layttan layttan hegaa mala dumma qumaa moosona. Hegee Paasikaa geetettees.

Oyshata: Tammannta boshay aybee?

Israa'eelati he boshappe attanawu waatana koshshii?

Kessaabaa 11:1-12:42; 13:3-10

22 Zo'o Abban Oottido Maalaalissiyaabaa

Paarooni Israa'eelati Gibxxeppe kiyidoogaa siyidi, eta yeddawanu qoppido ba qofaa sohuwaara laammiis. I ba olanchata hagaadan giis: 'Ta para gaareta ubbaa koorite, yaatidi eta yedettoos! Nuuni eta yeddana koshshenna.' Inne a asati Israa'eelata yedettiyoogaa doommidosona.

Yihooway gallassi shaaraa, qammi tamaa go'ettidi ba asaa kaalettiis. I eta Zo'o Abbaakko kaalettiidi eti dunkkaaniyaa dunkkaananaadan etawu yootiis.

He wode Paaroninne a olanchati banttana yedettiyoogaa Israa'eelati be'idosona. Eti Zo'o Abbaappenne banttana yedettiya Gibxxe olanchatuppe gidduwan biyoosaa yiyoosaa xayidosona. Eti Muusessi, 'Nuuni hayqqoos! Neeni nuna Gibxxeppe kessana bessenna shin' yaagidosona. SHin Muusee, 'Yayyoppite; Yihooway nuna waatidi ashshanaakko be'anawu naagite' yaagiis. Muusee wozanappe Yihoowan ammanettidoogee tuma.

Yihooway Israa'eelati baanaadan yootiis. He qammi Yihooway shaaraa denttidi Gibxxetuppenne Israa'eelatuppe gidдон essiis. Gibxxetu baggay xuma. SHin Israa'eelatu baggay poo'o.

Muusee ba kushiya abban miccanaadan Yihooway yootiis. He wode Yihooway qamma ubban wolqqaama carkkoy carkkanaadan



oottiis. Abbay naa"awu shaahettin, Israa'eelati abbaa gidduwaara hemettidosona. Miilooniyaa qoodettiya Israa'eelati haattay etappe ya baggaaranne ha baggaara godadan eqqidaashin mela biittaara pinnidosona.

Paaroninne a olanchati abbaa gidduwan mela biittaara Israa'eelata kaallidosona. He wode Yihooway olanchatu wozanaa bashshiis. Para gaaretu irzzoti kolettiyoogaa doommidosona. He wotaaddarati, 'Yihooway etayyo olettiyo gishshawu, ane nuuni hagaappe kiyooos' yaagidosona.

Yihooway Muuseyyo, 'Ne kushiya abbaa bollan micca' yaagiis. Sohuwaara, godaadan eqqida haattay Gibxxe olanchatu bolli guyye goggiis. Paaroninne a olanchati ubbay hayqqidosona. Etappe issoynne attibeenna.

Haattaappe hefinttan keehi daro asay mazamuriyan hagaadan yexxidi Xoossaa sabbiis: "Bonchchuwan i keehi xoqqu xoqqu giido gishshau, taani [Yihoowayyo] mazamuriyaa yexxana. Paraanne paraa toggidaagaa abban oliis." Asay yexxiyo wode, maccaasay duriisinne karaabiya baqqiis. Eti la'a kiyido gishshawu, ubbaykka keehi ufayttidosona.

Oyshata: Zo'o Abban aybi hanidee? Yihooway Israa'eelata waati ashshidee?

Kessaabaa 13:21-15:21; Nahimiya 9:9-11; Mazamure 106:9-12; 136:11-15; Ibraawe 11:29

**"Hegaa gishshau, nuuni xalidi, 'Godai tana maaddiyaagaa; taani yayyikke. Asi tana ai oottii?' yaagoos."
—Ibraawe 13:6**





5

Israa'eelati Zo'o Abbaa pinni simmidi naa'u aginaappe guyyiyan, Siinaa Deriyaa gakkidosona. Yihooway Israa'eelati bawu dumma dere gidanaadan yan etaara maacettiis. I eta naagiis, qassi maanawu mannaa, wurena maayuwaanne de'anawu injje sohuwaa immiyoogan etawu koshshiya ubbabaa kunttiis. Neeni aawa woy aayo gidikko, Yihooway Israa'eelatuyyo Higgiyaa, Xoossaa Dunkkaaniyaanne qeesetettaa oosuwaa aybissi immidaakko, ne na'ay akeekanaadan maadda. Nuuni gelido qaalaa naagiyoogee, nu huuphiyaa kawushshiyoogeenne ubbatoo Yihoowayyo ammanettiyoogee keehippe koshshiyooгаа minttada yoota.



TAMAARIYO WAANNABAA

- Neeni Yihoowawu gelido qaalaa ubbatoo naaga
- Otoroy, ba xallaa siiqiyoogeenne makkalay qohees
- Yihooway Israa'eelata danddayiis; qassi eti ammanettennan aggido wodekka koshshiyaabaa etawu kunttiis

23 Yihoowawu Gelido Qaalaa

Israa'eelati Gibxxeppe kiyi simmidi naa"u agina gidiya wodiyaappe guyyiyan, Siinaa Deriyaa gakkidi dunkkaaniyaa dunkkaanidosona. Muusee deriyaa huuphiyaa kiyin, Yihooway a xeesidi hagaadan giis: 'Taani Israa'eelata ashshaas. Eti taayyo azazettikkonne ta higgiiyaa naagikko, eti taayyo dumma asa gidana.' Muusee deriyaappe wodhidi Yihooway yootidobaa Israa'eelatussi odiis. Eti waatidonaa? Eti, 'Yihooway yootidobaa ubbaa nuuni oottana' yaagidosona.

Muusee zaarettidi deriyaa kiyiis. Yan, Yihooway hagaadan giis: 'Heezzantto gallassi, taani nena haasayissana. Asay Siinaa Deriyaa pude kiyennaadan seera.' Muusee duge wodhidi Israa'eelati Yihooway yootiyooqaa siyanawu giigettanaadan odiis.

Heezzu gallassappe guyyiyan, Israa'eelati wolqqanttay wolqqammioogaanne sikkida shaaraa deriyaa bolli be'idosona. Qassi eti dadaa gunttaanne malkkataa cenggurssaa siyidosona. He wode Yihooway tamaara deriyaa bolli wodhiis. Israa'eelati keehi

**“Neeni [Yihoowa] ne Xoossaa ne kumetta wozanaappe, ne kumetta shemppuwaappe, ne kumetta qofaappe siiqa.”
—Maatiyoosa 22:37**

yayyidi kokkoridosona. Deree muleera keehi qaaxxiisinne cuwan kamettiis. Malkkataa cenggurssay keehippe dari dari biis. He wode Xoossay, 'Taani Yihoowa. Taappe attin, hara xoossassi goynnoppa' yaagiis.

Muusee deriyaa zaarettidi kiyin, asay Yihoowayyo waanidi goynnana bessiyaakkonne waanidi de'ana bessiyaakko Yihooway higgiiyaa Muusessi immiis. Muusee higgeta xaafiis; qassi guyyeppe heгаа Israa'eelatussi nabbabiis. Eti, 'Yihooway yootidobaa ubbaa nuuni oottana' yaagidi qaalaa gelidosona. Ee, eti Xoossaayyo qaalaa gelidosona. SHin eti heгаа naagane?

Oyshata: Siinaa Deriyan aybi hanidee? Israa'eelati ay oottanawu qaalaa gelidonaa?
Kessaabaa 19:1–20:21; 24:1–8; Zaarettido Wogaa 7:6–9; Nahimiyaa 9:13, 14





24 Gelido Qaalaa Naagibookkona

Yihooway Muuseyyo hagaadan giis: ‘Taakko deriyaa pude haaya. Taani ta higgiiyaa masettida shuchatun xaafana; xaafada hegaa neeyyo immana.’ Muusee deriyaa kiyidi 40 gallasaanne qammaa yan takkiis. I yan de’ishin, Yihooway masettida naa”u shuchan Tammu Azazota xaafiis; yaatidi he shuchata Muusessi immiis.

Guutaa takkidi, Israa’eelati Muusee banttana aggibayidabadan qoppidosona. Eti Aaroonayyo, ‘Issi uri nuna kaalettanaadan koyoos. Nuuyyo xoossaa medha’ yaagidosona. Aarooni, ‘Intte worqqaa taayyo immite’ yaagiis. I worqqaa seerissidi maraa eeqaa medhiis. Asay, ‘Ha maray nuna Gibxxe biittaappe kessida, nu Xoossaa’ yaagiis. Eti worqqaaappe medhido marawu goynniyoogaa doommidosona; qassi baalaa bonchidosona. Hegee balee? Ee, bala; ayssi giikko, asay Yihoowa xalaalawu goynnawu qaalaa geliis. SHin ha”i eti he qaalaa naagennaagaa bessiididi de’oosona.



**“Xoossaassi neeni geppidobaa polanau gam77oppa; aissi giikko, gam77iya eeyyatun Xoossai ufaittena. Hegaa gishshau, neeni geppidobaa ubbaa pola.”
—Eranchchaa 5:4**

Yihooway aybi hanettiiddi de'iyaakko be'idi Muuseyyo hagaadan giis: 'Neeni asaakko duge wodha. Eti taayyo azazettennan ixixidi eeqawu goynniiddi de'oosona.' Muusee masettida naa"u shuchaa oyqqidi deriyaappe duge wodhiis.

Dunkkaanidosaa Muusee matiyo wode, asay yexxiyoogaa siyiis. He wode eti duriyaageetanne maraa eeqawu ziggiaageeta i be'iis. Muusee keehi hanqqettiis. I masettida naa"u shuchaa sa'an olin, hegee meqerettiis. I sohuwaara he eeqaa xayssiis. Hegaappe simmin i Aaroon, 'Neeni ha iitabaa oottanaadan ha asay nena waatidi ammantidee?' yaagidi oychiis. Aarooni hagaadan giis: 'Hanqqettoppa. Ha asay keehi iita gidioogaa neeni eraasa. Eti banttawu eeqaa koyido gishshawu, taani eta worqqaa taman yeggin, ha maray kiyiis.' Aarooni oottana bessennabaa oottiis. Muusee haranttuwaa deriyaa pude kiyiis; kiyidi asawu atto gaanaadan Yihoowa woossiis.

Yihooway baayyo azazettanawu eeno giidaageeta atto giis. Israa'elati Muusee eta kaalettiyo wode kaalliyoogee keehi koshshiyaba gidioogaa akeekadii?

Oyshata: Muusee harasaa biido wode Israa'elati ay oottidonaa?
Muusee simmi yiidi ay oottidee?

Kessaabaa 24:12-18;
32:1-30



25 Xoossawu Goynniyo Dunkkaaniyaa

Muusee Siinaa Deriyaa kiyin, Xoossaa Dunkkaaniyaa giyo, Israa'eelati Yihoowawu goynnana sohuwaa giigissanaadan Yihooway ayyo yootiis. Eti he dunkkaaniyaa tookkidi baana danddayoosona.

Yihooway, 'Xoossaa Dunkkaaniyaa giigissanawu, asay immanaadan yoota' yaagiis. Israa'eelati worqqaa, biraa, nahaasiyaa birataa, al"o shuchata, alleequwaa, qacinaa, liinuwaa, mehiyaa galbbaanne hara darobaa immidosona. Eti darobaa immin, Muusee eta, 'Gidees! Haraa

ehoopite' yaagiis.

Xoossaa Dunkkaaniyaa giigissiyooogan hiillaa eriya daro asay maaddiis. Yihooway etawu oosuwaa eraa immiis. Issoti issoti suqqoosona, daddoosona woy alleeqissidi sikkoosona. Harati shuchaappe woy worqqaappe oottoosona, woy mittaa massoosona.

Asay Yihooway yootidoogaadan Xoossaa Dunkkaaniyaa giigissiis. Eti he dunkkaaniyan Geeshsha Sohuwaa, Ubbaappe Aadhida Geeshsha Sohuwaappe shaakkiya lo"iya magalashuwaa giigissidosona.

Ubbaappe Aadhida Geeshsha Sohuwan odooruwaappenne worqqaappe oosettida maachaa taabootay de'ees. Xomppiyaa wottiyoo bay, xarapheezaynne ixaanaa cuwayiyo saaxinee Geeshsha Sohuwan de'ees. Yarshshiyo soho y gitaynne nahaasiyaappe oosettida keree dabaaban de'ees. Israa'eelati 'Yihoowawu azazettana' giidoogaa maachaa taabootay eta hassayissee. Maachay aybakko eray? Hegee qaalaa geliyo dummaba.

**“Gita cenggurssai araataappe
hagaadan yaagidi, haasayishin,
taani siyaas; ‘Xoossaa keettai
asaara de7ees; Xoossai asaara
issippe de7ana. Eti a asa gidana;
Xoossai ba huuphen etaara
de7ana. I eta Xoossaa gidana.’”
—Ajuutaa 21:3**

Yihooway Aaroninne a attuma naati Xoossaa Dunkkaaniyan qeese gidi oottanaadan dooriis. Eti he dunkkaaniyaa naagoosonanne yan Yihoowayyo yarshshoosona. Ubbaappe Aadhiya Geeshsha Sohuwaa geliyay qeese ubbatu halaqa gidida Aaroona xalla. I ba nagaraa, ba soo asaa nagaraanne Israa'eela asaa ubbaa nagaraa gishshawu yarshshanawu layttaappe issitoo yaa gelees.

Xoossaa Dunkkaaniyaa oosoy Israa'eelati Gibxxeppe kiyooosappe issi laytta gidin wuriis. Ha"i eti Yihoowawu goynniyo sohoy de'ees.

Yihooway Xoossaa Dunkkaaniyaa ba bonchoy kumanaadaaninne shaaray kammanaadan oottiis. Israa'eelati he dunkkaaniyaa shaaray kammiyo wode de'iyooosappe qaaxxokkona. SHin shaaray dendiyo wode baana bessiyooogaa eroosona. Eti Xoossaa Dunkkaaniyaa kolidi shaaraa kaalloosona.

Oyshata: Yihooway Muusee aybaa giigissanaadan yootidee?
Yihooway Aaronassinne a attuma naatussi ayba aawatettaa immidee?

Kessaabaa 25:1-9; 31:1-11; 40:33-38;
Ibraawe 9:1-7



26 Wochiya Tammanne Naa"u Asata

Israa'eelati Siinaa Deriyaa matappe denddidi Paaraana bazzuwa kanttidi Qaadeesa giyoosaa biidosona. Yan Yihooway Muuseyyo, 'Taani Israa'eelatuyyo immiyo Kanaane biittaa wochana mala 12 asaa kiitta; eta zare ubbaappe issi issi asa kiitta' yaagiis. Hegaa gishshawu Muusee 12 asata dooridi etayyo hagaadan giis: 'Biittay kattaa zeranawu lo"okkonne be'anawu, Kanaane biite. Yan de'iya asay



minokkonne laafakko, qassi eti de'iyoy dunkkaaniyaanakkonne katamaanakko be'ite.' Yaasanne Kaaleeba gujjin, wochiya 12 asati Kanaane biidosona.

Wochiyaageeti woyniyaa, roomaaniyaanne balasiyaa giyo mittatu ayfiyaa ekkidi, 40 gallassaappe guyyiyan simmidosona. Wochiyaageeti, 'He biittay lo"o biitta; shin yan de'iya asay wolqqaama; eta katamaykka adussa gimbbe dirssan diretti uttiis' yaagidosona. Yaagin Kaaleebi, 'Nuuni eta xoonana danddayoos. Ha"i eesuwan boos!' yaagiis. Kaaleebi hegaadan giidoy aybissakko neeni eray? Inne Yaasu Yihoowan ammanettido gishshataassa. SHin wochiya hara tammati hagaadan giidosona: 'CHii! Yan de'iya asay keehi gita! Nuuni eta matan gumbburo milatida.'

Israa'eelati hidootaa qanxxidosona. Eti zuuzummidi issoy issuwawu hagaadan giidosona: 'Nuuni kaalettiya hara uraa dooridi, guyye Gibxxe simmoos. Nuuni hayqqanawu he biitti aybissi biyoonii? Yaasunne

Kaaleebi, 'Yihoowayyo azazettennan ixxoppite; qassi asawu yayyoppite. Yihooway nuna naagana' yaagidosona. SHin Israa'eelati siyibookkona. Eti ubba Yaasanne Kaaleeba woranawu koyidosona!

Yihooway ay oottidee? I Muuseyyo hagaadan giis: 'Taani Israa'eelatussi ubbabaa oottin, eti ha"ikka taayyo azazettokkona. Hegaa gishshawu, eti 40 layttaa bazzuwan de'ana; qassi eti yan hayqqana. Eta naati, qassi Yaasunne Kaaleebi taani etawu immana gaada qaalaa gelido biittan de'ana.'

Oyshata: Kanaane biittaappe 12 wochiyaageeti simmido wode aybi hanidee? Yaasunne Kaaleebi Yihoowan ammanettiyoogaa waati bessidonaa?

Goodaabaa 13:1-14:38; Zaarettido Wogaa 1:22-33; Mazamure 78:22; Ibraawe 3:17-19

**"Ha ammanoi paccidoogeetoo,
aissi yayyeetii?"—Maatiyoosa 8:26**





27 Yihoowa Bolli Makkalidosona

Guutta wodiyaappe guyyiyan, Israa'eelati bazzon de'ishin, Qoraahi, Daataani, Abiiraaminne hara 250 asati Muuse bolli makkalidosona. Eti Muusa hagaadan giidosona: 'Intte darissideta! Neeni nuna kaalettiyaagaa, qassi Aarooni qeese ubbatu halaqa aybissi gideetii? Yihooway de'iyoy nenaaranne Aaroonara xalla gidenna; i nu ubbaarakka de'ees.' Yihooway hegan ufayttibeenna. I heгаа ba bolli makkaliyoobadan xeelliis!

Muusee Qoraahawunne a citawu hagaadan giis: 'Xoossaa Dunkkaaniyaa wontto yiite; qassi ixaanaa cuwayiyoogan ixaanaa kunttidi ekki yiite. Yihooway oona dooridaakko, i nuna bessana.'

Wonttetta gallassi, Qoraahinne 250 asati Xoossaa Dunkkaaniyaa matan Muuseera gayttanawu biidosona. Eti banttana qeesedan qoppidi, yan ixaanaa cuwayidosona. Yihooway Muusanne Aaroon, 'Qoraahappenne a asatuppe shaahettite' yaagiis.

Qoraahi Xoossaa Dunkkaaniyaa matan de'iya Muusekko biis; shin Daataani, Abiiraaminne eta soo asay beennan ixxidosona. Yihooway Israa'eelati Qoraaha, Daataanne Abiiraama dunkkaanetuppe kichanaadan yootiis. Sohuwaara,

Israa'eelati kichidosona. Daataani, Abiiraaminne eta soo asay bantta dunkkaanetuppe karen eqqidosa. Sohuwaara biittay phalqqettidi eta mittiis! Xoossaa Dunkkaaniyaa matan, tamay saluwaappe wodhidi Qoraahanne a asata 250 miis.

Hegaappe guyyiyan Yihooway Muusa hagaadan giis: 'Ubba zariyaa halaqatuppe issi issi xam"aa ekkada, halaqaa sunntaa xam"aa bolla xaafa. SHin Leewa zariyaa xam"an Aaroona sunntaa xaafa. Xaafada Xoossaa Dunkkaaniyaa gidдон eta wotta; qassi taani dooriyo asa xam"ay ciyyana.'

Wonttetta gallassi, Muusee ubba xam"aa kare kessidi halaqata beessiis. Aaroona xam"ay ciyyidi almonddiyaa giyo mittaa ayfiyaa ayfiis. Yaatiyoogan, qeese ubbatu halaqa gidanaadan Yihooway Aaroona dooridoogaa erissiis.

Oyshata: Qoraahinne a citati Muuse bolli makkalidoy aybissee? Qeese ubbatu halaqa gidanaadan Yihooway Aaroona dooridoogaa nuuni waati eriyoo?

Goodaabaa 16:1-17:13; 26:9-11; Mazamure 106:16-18

**“Inttena
kaalettiaageetuyyo
azazettite; qassi eti
azaziyoogaakka oottite.”
—Ibraawe 13:17**



28 Balaama Hariyaa Haasayaasu

Israa'eelati bazzuwan 40 gidiya layttaa takkidosona. Eti wolqqaama katamata darota xoonidosona. Eti Moo'aaba dembban Yorddaanoosa SHAafaappe arshsho baggaara dunkkaanidosona; eti Hidootaa Biittaa geliyo wodee ha"i gakkiiis. Moo'aaba kawoy Baalaaqi Israa'eelati ba biittaa ekkoosona giidi hirggiis. Hegaa gishshawu, Balaama giyo bitanee Moo'aaba biitti yiidi Israa'eelata qangganaadan xeesiis.

SHin Yihooway Balaama, 'Neeni Israa'eelata qanggoppa' yaagiis. Yaatiyo gishshawu Balaami beennan ixxiis. Kawuwaa Baalaaqi a naa"anttuwaa xeesidi, i koyiyo ubbabaa immanawu qaalaa geliis. Ha"ikka, Balaami beennan ixxiis. Guyyeppe Xoossay, 'Neeni baana danddayaasa; shin taani neeyyo yootiyoobaa xalaalaa oda' yaagiis.

“Asassi daro miishshai de7ikkokka, a shemppoi he duretettan de7enna gishshau naagettite; duretetta amo ubbaappekka inttena naagite.”
—Luqaasa 12:15

Balaami ba hariyo toggidi tohossa baggaara de'iya Moo'aaba biis. I Israa'eelata qanggennaadan Yihooway yootikkonne, i eta qangganawu qoppiis. Yihoowa kiitanchay ogiyan heezzutoo beettiis. Balaami kiitanchaa be'ibeenna; shin Balaama hariyaa be'aasu. Hariyaa koyro, ogiyaa aggada goshshaa giddo gelaasu. Yaata simmada hariyaa gimbbe dirssaakko baada Balaama tohuwaa gimbbiyaara

daraxaasu. Wurssettan, hariyaa ogiyawu gidduwan zin"aasu. He wode ubban, Balaami hariyo xam"an bukkiis.

Heezzanttuwaa kiitanchay beetti simmin, Yihooway hariyaa haasayanaadan oottiis. Hariyaa Balaama, 'Neeni tana aybissi bukkay?' yaagada oychaasu. Balaami, 'Neeni tana eeyya milatissadasa. Taayyo bisoy de'iyaakko, taani nena worana' yaagiis. Hariyaa, 'Neeni daro layttawu tana toggadasa. Taani neeyyo hagaadan hana eriyaanaa?' yaagaasu.

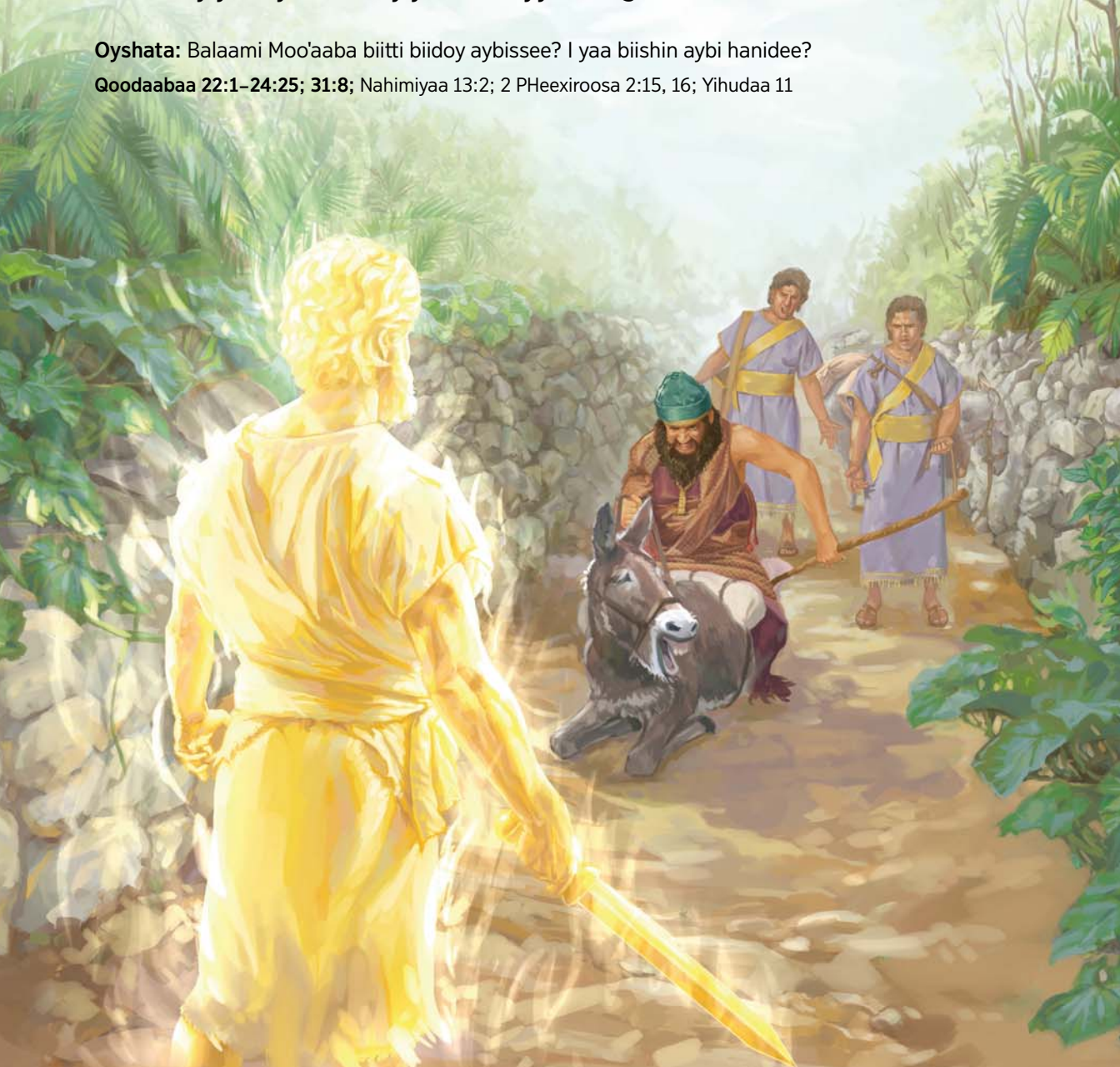
Guyyeppe, Yihooway Balaami kiitanchaa be'anaadan oottiis. Kiitanchay, 'Neeni Israa'eelata qanggennaadan Yihooway neeyyo yootiis' yaagiis. Yaagin Balaami, 'Taani balaas. Taani guyye soo simmana'

yaagiis. SHin kiitanchay, 'Neeni Moo'aaba baana danddayaasa; shin Yihooway neeyo yootiyooгаа xalaalaa haasaya' yaagiis.

Balaami hegaappe tamaridee? CHii. Hegaappe simmin, Balaami Israa'eelata qangganawu heezzutoo maliis; shin he wode ubban, Yihooway i eta anjjanaadan oottiis. Wurssettan, Israa'eelati Moo'aabata xoonidosona; yaatidi Balaama woridosona. Balaami aybippenne aattidi Yihooway yootiyobaa siyiyaakko, ayyo lo"o gidennee?

Oyshata: Balaami Moo'aaba biitti biidoy aybissee? I yaa biishin aybi hanidee?

Goodaabaa 22:1-24:25; 31:8; Nahimiya 13:2; 2 PHeexiroosa 2:15, 16; Yihudaa 11





6

Wurssettan Israa'eelati Hidootaa Biittaa gakkido wode, Xoossaa Dunkkaanee yan tumu goynuwwu waanna soho gidii. Qeeseti Higgiyaa tamarissidosona, qassi daannati deriyaa kaalettidosona. Issi uri kuuyiyoobayne oottiyoobay harata keehi maaddana danddayiyoogaa ha shaahoy qonccissees. Yihoowaaranne hara asaara gattiyaaban ubba Israa'eelatuppe koyettiyaabay de'ees. Deboora, Naa'ooma, Yaasu, Haanna, Yofttaahe macca na'iyanne Sameeli bantta de'iyoo deretettaa maaddiyaabaa ay oottidaakko yoota. Ra'aaba, Uruta Yaa'eela, Gabaa'oona asatinne Israa'eela asa gidenna amarida hara asati Xoossay Israa'eelatuura de'iyooogaa eriyoo gishshawu, etaara hashetanawu kuuyidoogaa qonccissa.



TAMAARIYO WAANNABAA

- Yihooway ba asaa maalaalissiya ogiyan ashshanawu daannata go'ettiis
- Ammanettida yelagatika gastatika, Yihoowan wozanappe ammanettido gishshawu anjjetidosona
- Xoossay asa asappe shaakkenna; a siiqiyaanne suurebaa oottiya duma duma wogan diccida ubba biittaa asan i ufayttees

29 Yihooway Yaasa Dooriiis

Muusee daro layttawu Israa'eelata kaaletti simmin, i hayqqiyo wodee matiis. Yihooway ayyo hagaadan giis: 'Israa'eelata Hidootaa Biittaa gelissanay nena gidakka. SHin neeni he biittaa be'anaadan taani oottana.' Yaagin Yihooway asaa kaalettiya hara uraa dooranaadan Muusee a oychiis. Yihooway a, 'Yaasukko ba; baada asaa kaalettanay a gidiyoojaa yoota' yaagiis.

Muusee Israa'eelatussi i mata wode hayqqanaagaa yootiis; qassi eta kaalettidi Hidootaa Biittaa gelissanaadan Yihooway Yaasa dooridoogaakka yootiis. Hegaappe simmin Muusee Yaasuyyo, 'Yayyoppa. Yihooway nena maaddana' yaagiis. Hegaappe guyyiyan gam'ennan, Muusee Nabo deriyaa huuphiyaa

kiiyiis; hegee Yihooway Abrahaamayyo, Yisaaqayyoonne Yaaqoobayyo immanawu qaalaa gelido biittaa a bessido soho. Muusee hayqqiyo wode ayyo layttay 120.

Yihooway Yaasa hagaadan giis: 'Yorddaanoosa SHaafaa pinnada Kanaane gela. Taani Muusa maaddidoogaadan nenakka maaddana. Ta Higgiiyaa ubba galla nabbaba. Yayyoppa. Xala. Neni oottanaadan taani azazidobaa baada ootta.'



Yarkko katamaa xomoosanaadan xomoosiya naa"u asata Yaasu kiittiis. Kaalliya taarikiyan, yan aybi hanidaakko nuuni loytti tamarana. Eti simmido wode, Kanaane baanawu he wodee lo"o gidyoogaa yootidosona. Wonttetta gallassi, dunkkaaniyaa kolidi qachanaadan Yaasu asawu yootiis. He wode i maachaa taabootaa tokkida qeeseti Yorddaanoosa SHaafaakko sinttatidi baanaadan kiittiis.

“GODAI inttena ubbatoo kaalettana; inttena mela bazuwan koshshiyaabaakka i inttiyo kunttana.”
—Isiyaasa 58:11

SHAafay kumidi goggees. SHin qeesetu tohoy haattaa bochin sohuwaara, shaafay goggiyoogaa aggiis; qassi haattay meliis! Israa'eela asay ubbay hefintti pinnidi wurana gakkanaassi qeeseti Yorddaanoosa SHaafaa giddo biidi mela biittan eqqidosa. Ha maalaalissiyaabay Yihooway Zo'o Abban oottidobaa eti hassayanaadan oottiis gaada qoppay?

Wurssettan, daro layttaappe guyyiyan, Israa'elati Hidoootaa Biittaa gelidosona. Eti keettatanne katamata keexxana danddayoosona. Eti gadiyaa oottidi woyniyaanne ayfiyaa ayfiya mittata tokkana danddayoosona. He biittay maattayne eessay goggiyo biitta.

Oyshata: Muusee hayqqi simmin Israa'eelata ooni kaalettidee? Yorddaanoosa SHaafan aybi hanidee?

Goodaabaa 27:12-23; Zaarettido Wogaa 31:1-8; 34:1-12; Yaasa 1:1-3:17





30 Ra'aaba Xomoosiyaageeta Qottaasu

Xomoosiya Israa'eela asati Yarkko katamaa biido wode, Ra'aabo giyo maccaasee keettan takkidosona. Yarkko kawoy hegaa siyidi Ra'aabi soo wotaaddarata kiittiis. A xomoosiya naa"u asata shakkuwan qottaasu; qottada wotaaddarata harasaa yeddaasu. A xomoosiya asatuyyo hagaadan gaasu: 'Yihooway intte bagga gidiyooaanne intte ha biittaa xoonanaagaa ta eriyo gishshawu, taani inttena maaddana. Nu soo asaa ashshanawu hayyanintta taayyo qaalaa gelite.'

Xomoosiyaageeti Ra'aabiyyo, 'Ne son de'iya oonanne qohennaagaa nuuni qaalaa geloos' yaagidosona. Eti, 'Zo'o wodoruwaa ne maskkootiyan qacha; yaatikko ne soo asay attana' yaagidosona.

Ra'aaba xomoosiyaageeta ba maskkootiyaara wodoruwan duge wottaasu. Eti Yaasukko simmanaappe kase deriyaa biidi heezzu gallassaa qosettidosona. Hegaappe simmin, Israa'eelati Yorddaanoosa SHaafaa pinnidi biittaa oyqqanawu giigettidosona. Eti xoonidi koyro oyqqido katamay Yarkko. Eti usuppun gallassi gakkanaassi hachi hachi

“Hegaadanka qassi . . . Ra7aaba
kiitettiyaageeta makkada hara
ogiyara eta moissido wode, ba
oosuwan xillabeikke?”
—Yaaqooba 2:25

katamaa issitoo yuuyi aadhanaadan Yihooway etawu
yootiis. Laappunnta gallassi, eti katamaa laapputoo
yuuyi aadhidosona. Hegaappe guyyiyan, qeeseti
bantta xurumbbaa punnidosona; wotaaddarati
banttawu danddayettidaagaa keenaa
xoqqu oottidi waassidosona. Katamaa
dirssaa gimabee laalettiiis! SHin
gimbbiyaara gaytti uttida Ra'aabi
keettay laalettibeenna. Ra'aaba
Yihoowan ammanettido gishshawu
anne i soo asay attidosona.

Oyshata: Ra'aaba xomoosiyaageeta ayssi maaddadee?
Israa'eelati Yarkko katamaa waati xayssidonaa?
Ra'aabanne i soo asay waanidee?

Yaasa 2:1-24; 6:1-27; Ibraawe 11:30, 31; Yaaqooba 2:24-26



31 Yaasanne Gabaa'oonata

Yarkko katamaabaa oday Kanaan de'iya hara biittaa gakkiiis. Eta kawoti issippe gididi Israa'eelata olanawu qofaa qachidosona. SHin Gabaa'oonati harabaa qoppidosona. Eti wurida maayuwaa maayidi, Yaasukko yiidi hagaadan giidosona: 'Nuuni haaho biittappe yiida. Yihooway inttessi Gibxxe biittaanine Mo'aaba biittan oottido ubbabaa nuuni siyida. Nuna qohennan agganawu qaalaa gelite; nuuni intteyyo ashkkara gidana.'

Yaasu eti yootiyoojaa ammanidi eta qohennan agganawu maayiis. Heezzantto gallasaappe guyyiyan, ha asati haaho biittappe yibeenaaagaa i siyiis. Eti Kanaane biittaappe yiidosona. Yaasu Gabaa'oonata, 'Intte nuussi ayssi worddotideti?' yaagidi oychiis. Oychin eti hagaadan giidosona: 'Nuuni yayyida! Intte Xoossay Yihooway intteyyo olettiiyoogaa nuuni eroos. Hayyanintta nuna woroppite.' Yaasu ba gelido qaalaa naagiis; qassi eti de'anaadan aggiigiis.

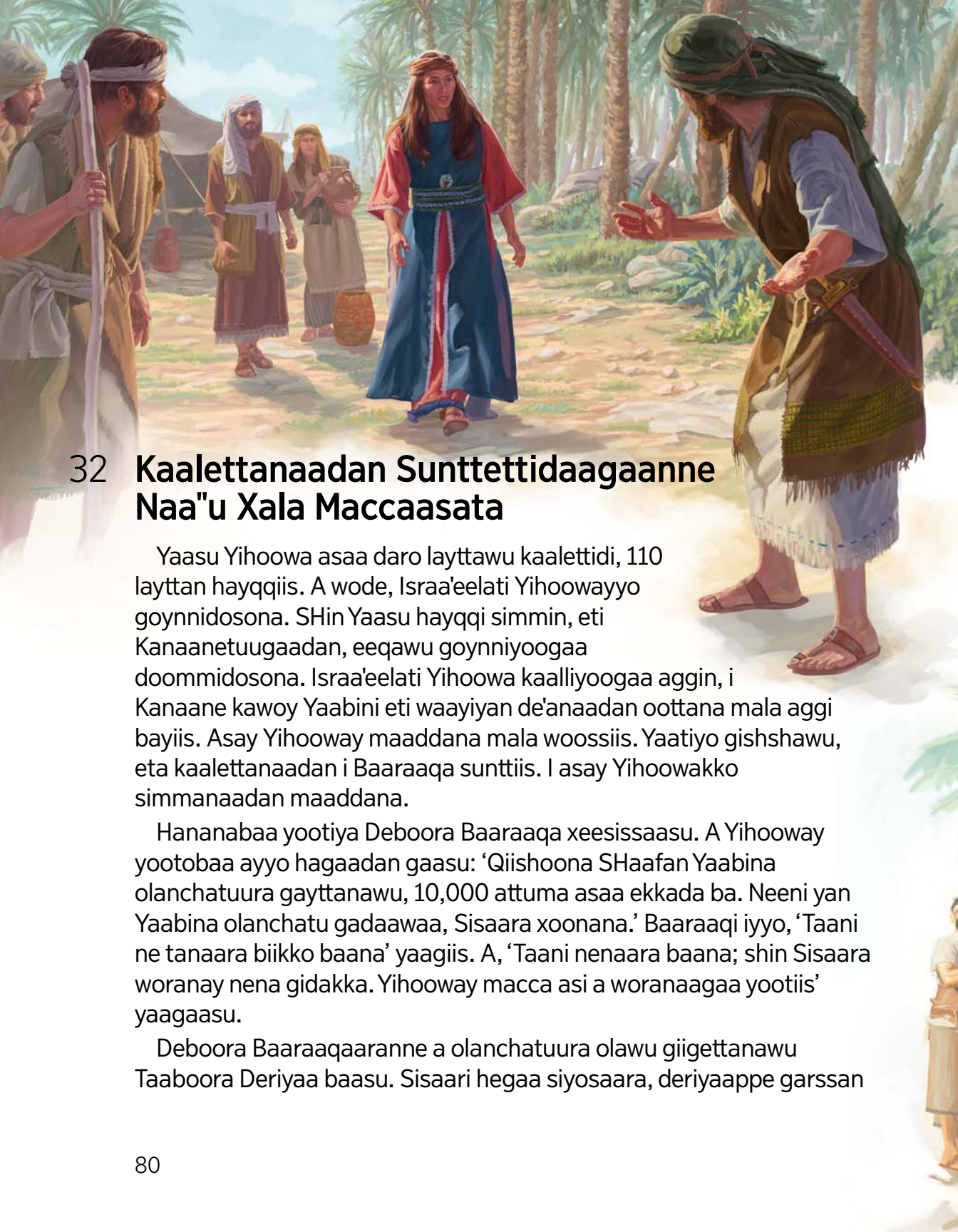
**“Intte, ‘Ee’ woi, ‘CHii’ giite;
hageetuppe hara caaqoi
xalahe halaqaappe yees.”
—Maatiyoosa 5:37**

Daro takkennan, Kanaane biittaa kawoti ichashatinne eta olanchati Gabaa'oonata olanawu dendidosona. Yaasunne a olanchati qamma kumettaa hemetti biidi eta ashshidosona. Olay wonttetta galla maallado guuran doommiis. Kanaaneti ubbasaara baqatiyoogaa doommidosona. Yihooway eti baqatiyo ubbasan saluwaappe wolqqaama shachay eta bolli wodhanaadan oottiis. He wode Yihooway awa ayfee wullennan takkanaadan oottana mala Yaasu a oychiis. Awa ayfee hegaappe kase wullennan mule takki erennaba gidikko, Yihooway hegaadan oottanaadan Yaasu ayssi oychidee? I Yihoowan ammanettiyo gishshataassa. Israa'eelati Kanaane kawotanne eta olanchata xoonana gakkanaassi awa ayfee gallassa kumettaa wullennan takkiis.

Oyshata: Gabaa'oonati banttana ashshanawu ay oottidonaa? Yihooway Israa'eelata waati maaddidee?

Yaasa 9:1–10:15





32 Kaalettanaadan Sunttettidaaganne Naa"u Xala Maccaasata

Yaasu Yihoowa asaa daro layttawu kaalettidi, 110 layttan hayqqiis. A wode, Israa'elati Yihoowayyo goynnidosona. SHin Yaasu hayqqi simmin, eti Kanaanetuugaadan, eeqawu goynniyoogaa doommidosona. Israa'elati Yihoowa kaalliyoojaa aggin, i Kanaane kawoy Yaabini eti waayiyan de'anaadan oottana mala aggi bayiis. Asay Yihooway maaddana mala woossiis. Yaatiyo gishshawu, eta kaalettanaadan i Baaraaqa sunttiis. I asay Yihoowakko simmanaadan maaddana.

Hananabaa yootiya Deboora Baaraaqa xeesissaasu. A Yihooway yootobaa ayyo hagaadan gaasu: 'Qiishoona SHaafan Yaabina olanchatuura gayttanawu, 10,000 attuma asaa ekkada ba. Neeni yan Yaabina olanchatu gadaawaa, Sisaara xoonana.' Baaraaqi iyyo, 'Taani ne tanaara biikko baana' yaagiis. A, 'Taani nenaara baana; shin Sisaara woranay nena gidakka. Yihooway macca asi a woranaagaa yootiis' yaagaasu.

Deboora Baaraaqaaranne a olanchatuura olawu giigettanawu Taaboora Deriyaa baasu. Sisaari hegaa siyosaara, deriyaappe garssan

de'iya wombban ba olaa gaaretanne wotaaddarata shiishshiis. Deboora Baaraaqawu, 'Hachi gallassay Yihooway neeyyo xoonuwaa immiyo gallassa' yaagaasu. Baaraaqinne a 10,000 asay Sisaara wolqqaama olanchatuura gayttanawu deriyaappe wodhidosona.

He wode Yihooway Qiishoona SHaafay kixxanaadan oottiis. Sisaara olaa paraa gaareta urqqay oyqqiis. Yaatin, Sisaari ba paraa gaariyaa aggidi baqatiis. Baaraaqinne a wotaaddarati Sisaara olanchata xoonidosona; shin Sisaari baqatiis! I baqatidi Yaa'eelo giyo maccaasee dunkkaaniyan qosettiis. A Sisaari uyanaadan maattaa ayyo immada, bullukkuwan a kammaasu. Daafurida olanchay xiskkiis. Yaatin, Yaa'eela akko loddan baada dunkkaaniyaa xishiyaa a huuphiyan xishaasu. Xishin i hayqqiis.

Baaraaqi Sisaara koyiiddi yiis. Yaa'eela ba dunkkaaniyaappe kiyaydda, 'Haaya, giddo gela. Neeni koyiyo bitaniyaa nena bessana' yaagaasu. Baaraaqi geliyo wode Sisaari zin"osan hayqqiis. Israa'eelatu morkketa Yihooway etawu aattidi immido gishshawu, Baaraaqinne Deboora Yihoowa mazamuriyan galatidosona. Hegaappe kaalliya 40 layttawu, Israa'eela biittay saruwan de'iis.

Oyshata: Deboora Israa'eelata waata maaddadee?
Yaa'eela xala gidiyooгаа waata bessadee?

Daannata 4:1–5:31

**“Kiitaa efiida
maccaasati daro.”
—Mazamure 68:11**



33 Urutonne Naa'oomo

Israa'eelan koshay denddido wode, Naa'oomo giyo Israa'eela maccaasiyaa ba azinaaranne ba naa"u attuma naatuura Moo'aaba biitti baasu. Guyyeppe Naa'oomi azinay hayqqiis. I attuma naati Urutonne Orppo giyo Moo'aabata ekkidosona. Guyyeppe, Naa'oomi naati hayqqidoogee azanttiyaaba.

Naa'ooma koshaa wodee aadhidoogaa siyido wode, ba biitti simmanawu qofaa qachaasu. Urutanne Orppa iira biishin ogiyan Naa'ooma etayyo hagaadan gaasu: 'Intte ta naatussi lo"o maccaasa; qassi taassikka intte lo"o. Intte naa"aykka azinaa gelanaadan taani koyays. Moo'aaba biitti intte soo biite.' He maccaasati, 'Nuuni nena siiqoos! Nu neeppe shaahettanawu koyokko' yaagidosona. Naa'ooma eti baanaadan yootiyooгаа aggabeykku. Wurssettan, Orppa guyye baasu; shin Uruta iira de'awusu. Naa'ooma iyyo, 'Orppa ba asaakkonne ba xoossatukko



simmaasu. Neenikka iira ne aayee soo ba' yaagaasu. SHin Uruta, 'Taani neeppe shaahettikke. Ne asay ta asa, ne Xoossay ta Xoossaa gidana' yaagaasu. Uruta yaagin, Naa'oomiyyo aybi siyettiis gaada qoppay?

Urutanne Naa'ooma bangгаа cahay doomettiyo wodiyan Israa'eela gakkidosona. Issi gallassi, Uruta Ra'aabi na'aa, Boo'eeza gaden shiishshishin attida kattaa qoranawu baasu. I Uruta Naa'oomippe duuxxennan de'iya Moo'aaba maccaasa gidiyooгаа siyiis. Uruta qorana mala kattaappe guuttaa agganaadan i ba oosanchatuyyo yootiis.



He galla omarssi Naa'boma Uruto, 'Neeni hachi o gaden oottadii?' yaagaasu. Uruta, 'Boo'eeza giyo bitaniyaa gaden oottaas' yaagaasu. Naa'boma iyyo hagaadan gaasu: 'Boo'eezi ta azinaa dabbotuppe issuwaa. Hara macca naatuura a gaden oottiyoogaa aggoppa. Nena yan qohiyaabi baa.'

**"Ishappe aadhdhidi ammanttiya laggee de7ees."
—Leemiso 18:24**

Cahay wurana gakkanaashin Uruta Boo'eeza gaden oottaasu. Uruta mino oosanchanne lo'o maccaasa gidiyoogaa i akeekiis. He wode, issi uri attuma naata yelennan hayqqikko, a dabboy a maccaasiyo ekkees. Yaatiyo gishshawu Boo'eezi Uruto ekkiis. Eti Yoobeeda giyo attuma na'aa yelin, i guyyeppe Kawuwaa Daawita aawaa aawa gidiis. Naa'oomi laggeti ufayttidosona. Eti, 'Koyro, neeyyo keha Uruto Yihooway immiis; qassi ha"i neeyyo na'aa na'ay de'ees. Yihooway galatetto' yaagidosona.

Oyshata: Uruta Naa'oomo siiqiyooгаа waata bessadee? Yihooway Urutiyyoonne Naa'oomiyyo koshshiyaabaa waati kunttidee?

Uruto 1:1–4:22; Maatiyoosa 1:5





34 Geedooni Midiyaama Asaa Xooniis

Guyyeppe, Israa'eelati Yihoowa aggidi, zaarettidikka eeqa xoossatuyyo goynnidosona. Laappun layttawu, Midiyaamati Israa'eelatu mehiyaa wuuqqidosonanne eta kattaa xayssidosona. Midiyaamatuppe attanawu, Israa'eelati kooppotuuninne deretun qosettidosona. Eti Yihooway banttana ashshanaadan woossidosona. Woossin, Geedooni giyo issi bitaniyaakko Yihooway kiitanchaa kiittiis. Kiitanchay, 'Yihooway neeni mino olancha gidanaadan dooriis' yaagiis. Geedooni, 'Taani Israa'eelata waatada ashshana danddayiyaanaa? Taani aynne maaddikke' yaagiis.

Geedooni Yihooway bana dooridoogaa waati eranee? I dorssaa ikisiyaa sa'an wottidi Yihoowayyo hagaadan giis: 'Maallado, xaazay ikise xalaalan de'idi, biitta ubbay mela gidikko, taani Israa'eelata ashshanaadan neeni koyiyooqaa erana.' Wonttetta gallassi, ikisee keehi irxxidi musiis; shin biittay mela! Qassi kaallidi, Geedooni wonttetta gallassi dorssaa ikisee mela gidin, sa'ay irxxanaadan oychiis. Hegee hanin, Geedooni bana Yihooway dooridoogaa wurssettan ammaniis. I Midiyaamata olanawu ba wotaaddarata shiishshiis.





Yihooway Geedoonawu hagaadan giis: ‘Taani Israa’eelati xoonanaadan oottana. SHin ne wotaaddarati keehi daro gidiyoo gishshawu, neeni olaa nerokka xoonidabadaan qoppana danddayaasa. Yayyiya uri soo simmanaadan yoota.’

Hegaa gishshawu 22,000 wotaaddarati soo simmin, 10,000 asay attiis. Hegaappe simmin Yihooway hagaadan giis: ‘Ha"ikka wotaaddarati keehi daro. Neeni eta shaafaa ehaada, haattaa uyanaadan etawu yoota.

Haattaa uyiiddi, morkkiyaa wochiyaageetu xallaa ashsha.’ Uyiyo wode naagetti uttidaageeti 300 asa xalla. Qoodan guutta ha asati 135,000 Midiyaama wotaaddarata xoonanaagaa Yihooway yootiis.

He galla omarssi, Yihooway Geedoonawu, ‘Ha"i Midiyaamata oliyo wodee gakkiiis!’ yaagiis. Geedooni ba asatuyyo malkkatatanne eexxiya xomppiyaa yeggido xaarota immiis. I etayyo, ‘Taakko xeellidi, taani oottiyoogaa oottite’ yaagiis. Geedooni ba malkkataa punnidi, ba xaaruwaa menttidi, ba xomppiyaa xoqqu ootti oyqqidi, ‘Yihoowa bisuwaanne Geedoona bisuwaa’ yaagidi waassiis. Aara de’iya 300 asay ubbay hegaadan oottiis. Midiyaama asay keehi yayyidi ubbasaara baqatiis. Asay shabbirettidi, issoy issuwaa woriyoogaa doommiis. Ha"ikka, Yihooway Israa’eelati bantta morkketa xoonanaadan maaddiis.

**‘SHin ubbaappe
aadhiya wolqqay
Xoossaagaa
gidiyoo gaappe attin,
nuugaa gidenna.’
—2 Qoronttoosa 4:7**

Oyshata: Yihooway Geedoona dooridoogaa waati bessidee?
Geedoona olanchati 300 asa xalla gididoy aybissee?

Daannata 6:1–16; 6:36–7:25; 8:28

35 Haanna Attuma Na'a Yelanawu Woossawusu

Elqqaana giyo issi bitaniyawu, Haanno giyoonne Piniino giyo naa"u machoti de'oosona; shin i Haanno keehi siiqees. Piniiniyyo daro naati de'iyu gishshawunne Haanniyo na'i baynna gishshawu, Piniina Haanno ubbatoo borawusu. Layttan layttan, Seelon de'iya Xoossaa Dunkkaaniyan goynnawu Elqqaani ba soo asaa ekki bees. Issi wode eti yan de'ishin, i siiqiyo Haanna keehi azzanidoogaa akeekiis. I,

'Haanee, hayyanaa yeekkoppa. Neeyyo ta de'ays. Taani nena siiqays' yaagiis.

Guyyeppe, Haanna woossanawu barkka baasu. A bana Yihooway maaddanaadan woossiyo wode, yeekkiyoogaa aggana danddayabeykku. A hagaadan gaada qaalaa gelaasu: 'Yihoowa, neeni taayyo attuma na'a immikko, taani a neeyyo immana, i ba de'o laytta ubban neeyyo oottana.'

Qeese Ubbatu Halaqay Eeli Haanna siiphotiyooqaa be'iis; be'idi i a mattottaasu giidi qoppiis. Haanna, 'CHii, ta godawu, taani mattottabeykke. Tana metida issi wolqqaamabay de'ees; taani hegaabaa Yihoowayyo yootaydda de'ays' yaagada zaaraasu. Eeli ba balaa akeekidi iyyo, 'Neni koyiyooqaa Xoossay neeyyo immo' yaagiis. Haanna ufayttada ba ogiyaa baasu. Issi laytta gakkennan, a attuma na'a yelaasu;





**“Woossite; intte ekkana.
Koyite; intte demmana.”
—Maatiyoosa 7:7**

yelada Sameela gaada sunttaasu. Haanna ay keena ufayttidaakko qoppana danddayay?

Haanna Yihoowayyo qaalaa gelidoogaa dogabeykku. A Sameela xanttiyoogaa aggosaara, i Xoossaa Dunkkaaniyan oottanaadan efaasu. A Eelayyo, ‘Taani yelanawu woossido na’ay haggaa. A de’o laytta ubban, taani a Yihoowayyo immaas’ yaagaasu. Elqqaaninne Haanna layttan layttan Sameela oychanawu boosona; biyo wode ooratta qoliyaa ayyo ekki boosona. Yihooway Haanniyyo hara heezzu attuma naatanne naa”u macca naata immiis.

Oyshata: Haanna ayssi hirggadee? Yihooway Haanno waati anjjidee?

1 Sameela 1:1–2:11, 18–21

36 Yofttaahee Gelido Qaalaa

Israa'elati haranttuwaakka Yihoowa aggidosona; aggidi eeqa xoosatuyyo goynniyoogaa doommidosona. Amoonaa asati Israa'elatuura olaa olettido wode he xoossati Israa'elata aynne maaddibookkona. Daro layttawu, Israa'elati metootidosona. Wurssettan eti Yihoowayyo, 'Nuuni nagaraa oottida. Hayyanaa nuna morkketuppe ashsha' yaagidosona. Israa'elati bantta eeqata xayssidi Yihoowawu zaarettidi goynniyoogaa doommidosona. Yihooway eti metootiiddi de'iyooqaa be'anawu koyibeenna.

Israa'elati Amoonatuura olettiyo olaa kaalettanaadan doorettida olanchaa sunttay Yofttaaha. I Yihoowayyo hagaadan giis: 'Olan xoonanaadan neeni nuna maaddikko, taani soo simmiyo



wode, tana mokkanawu ta sooppe koyro kiyiya uraa taani neeyo immana giidi qaala geliis.' Yihooway Yofttaahe woosaa siyidi i olan xoonanaadan maaddiis.

Yofttaahee soo simmiyo wode, assi mexi issi na'a gidida, a macca na'iyaa a mokkanawu sooppe koyro kiyaasu. A durawusunne karaabiyaa baqqawusu. Yofttaahee waatidee? I ba gelido qaala hassayidi hagaadan giis: 'Hay poora ta na'ee! Tana kawushsharggadasa. Taani Yihoowayyo qaala gela uttaas. Taani heгаа polanawu, Seelon de'iya Xoossaa Dunkkaaniyan neeni oottanaadan yeddana bessees.' SHin a na'iyaa ayyo hagaadan gaasu: 'Ta aawawu, neeni qaala gelidabaa gidikko, heгаа polana bessees. Taani deretun naa"u aginawu ta macca laggetuura takkanaadan neeni eeno gaana mala oychays. Hegaappe simmin taani baana.' Yofttaahe na'iyaa ba de'o laytta ubban ammanettada Xoossaa Dunkkaaniyan oottaasu. Layttan layttan, i laggeti o oychanawu Seelo boosona.

Oyshata: Yofttaahee gelido qaalay aybee?

Yofttaahe macca na'iyaa ba aaway qaala gelin waatadee?

Daannata 10:6-11:11; 11:29-40; 1 Sameela 12:10, 11

**“Ba attuma na7a woi
ba macca na7iyo
taappe aattidi
siiqiyaagee tabaa
gidanau bessenna.”
—Maatiyoosa 10:37**





37 Yihooway Sameela Haasayissee

Qeese gididi Xoossaa dunkkaaniyan oottiya naa"u attuma naati Qeese Ubbatu Halaqaa Eelayyo de'oosona. Eta sunttay Hofiniinanne Piinihaasa. Eti Yihoowa higgiiyaa azazettokkona; qassi eti asaa keehi qohoosona. Israa'eelati yarshshuwaa Yihoowayyo ehiyo wode, Hofiniininne Piinihaasi lo"o ashuwaa banttawu ekkoosona. Ba naati oottiyoobaa Eeli siiyiis, shin i aynne oottibeenna. Hegee hananaadan Yihooway aggiigane?

Sameeli Hofiniinappenne Piinihaaseppe keehi yelaga gidikkonne, i eta kaallibeenna. Yihooway Sameelan ufayttiis. Issi galla qammi Sameeli, i xiskkidaashin a sunntaa xeesiyoogaa siiyiis. I denddidi Eelakko woxxi biidi, 'Hekko yaas' yaagiis. SHin Eeli, 'Taani nena xeesabeykke. Baada zin"a' yaagiis. Sameeli biidi arssan zin"iis. Hegaappe simmin naa"anttuwaa xeesiyoogaa siiyiis. Heezzanttuwaa xeesiyoogaa Sameeli siyido wode, Sameela Yihooway xeesiyoogaa Eeli akeekiis. Eeli Sameelawu neeni haranttuwaa xeesiyoogaa siyikko, hagaadan ga: 'Yihoowa, yoota. Ne ashkkaray siyees.'

Sameeli biidi arssan zin"iis. He wode, 'Sameelaa, Sameelaa' yaagidi xeesiyoogaa siiyiis. I siyidi, 'Yoota; ne ashkkaray siyees'

yaagiis. Yihooway ayyo hagaadan giis: ‘Taani Eelanne a soo asaa qaxxayanaagaa ayyo yoota. A attuma naati Xoossaa Dunkkaaniyaa gidдон иitabaa oottiyoogaa i erees; shin i aynne oottibeenna.’ Sameeli kase ubbatoo oottiyoogaadan, wonttetta gallassi maallado Xoossaa Dunkkaaniyaa penggiyaa dooyiis. Yihooway yootidoobaa qeese ubbatu halaqawu odanawu i yayyiis. SHin Eeli a xeesidi hagaadan giis: ‘Ta na’awu, Yihooway neeyyo yootidobi aybee? Ubbabaa taayyo yoota.’ Hegaa gishshawu Sameeli ubbabaa Eelayyo yootiis.

Sameeli dicciyo wode, Yihooway a ubbatoo maaddiis. Hananabaa yootiyaagaanne daanna gidanaadan Yihooway Sameela dooridoogaa Israa’eela biittan asa ubbay eriis.

Oyshata: Sameeli Hofiniinappenne Piinihaaseppe waani dummatii?
Yihooway Sameelayyo yootidobay aybee?

1 Sameela 2:12-17, 22-26; 3:1-21; 7:6

“Ne yelagattettaa laittan nena Medhdhidaagaa qoppa.”—Eranchchaa 12:1



38 Yihooway Samssoonawu Wolqqaa Immiis

Daro Israa'eelati zaarettidi eeqaa goynuwwu simmido gishshawu, eta biittaa Pilisxxeema asati haaranaadan Yihooway oottiis. SHin he wode Yihoowa siiqiya amarida Israa'eelati de'oosona. He asatuppe issoy Maanuha. Inne a machiyaa naata yelibookkona. Yihooway issi gallassi Maanuhe maccaaseekko kiitanchaa kiittiis. Kiitanchay o hagaadan giis: 'Neeni attuma na'a yelana. I Israa'eelata Pilisxxeematuppe ashshana. I naaziraawe gidana.' Naaziraaweti oonakko neeni eray? Eti Yihoowayyo oottiya dumma asata. Naaziraawetu binnaanay meedettenna.

Guyyeppe, Maanuhe na'ay yelettin, i a Samssoona giidi sunttiis. Samssooni diccin, Yihooway ayyo wolqqaa immiis. I ba kushiyan aybanne oyqqennan gaammuwaa woriis. Issi wode, Samssooni barkka

'Yihooway tawu immido wolqqan, ubbabaa oottanawu taani danddayays.'
—Piliphisiyuusa 4:13

30 Pilisxxeemata woriis. Pilisxxeemati a ixxiyo gishshawu, a woriyo ogiyaa muletoo koyoosona. Samssooni issi galla qammi Gaaza kataman xiskkidaashin, eti katamaa penggiyaa biidi, maallado a woranawu yan naagidosona. SHin qammi bilahe, Samssooni denddidi katamaa

penggiyaakko biis; biidi penggiyaa dirssaappe shoddiis. He penggiyaa ba hashiyan tookkidi Kebroona katamaa matan de'iya issi deriyaa huuphiyaa gakkanaassi biis!

Hegaappe simmin, Pilisxxeemati Samssoona laggee Dalilikko biidi hagaadan giidosona: 'Samssooni haggaa keena wolqqaa awuppe demmidaakko neeni erikko, nuuni issoy issoy neeyyo issi sha'anne issi xeetu xaqara biraa immana. Nuuni a oyqqanawunne qasho keettan yegganawu koyoos.' Dalila miishshaa koyido gishshawu, maayaasu. Koyro heeran, Samssooni i wolqqama gididoy aybissakko iyyo odennan ixxiis. SHin i ba xuuraa yootana gakkanaassi a shemppuwaa diggaasu. I iyyo hagaadan giis: 'Taani Naaziraawe gidiyo gishshawu, ta huuphiyaa binnaanay mule meedetti erenna. Ta binnaanay meedettikko, ta wolqqay taappe xayana.' Samssooni haggaa iyyo yootiyoogan moorobaa oottidoogee qoncce.

Daliila sohuwaara Pilisxxeematussi, 'A xuuraa taani eraas!' yaagada yootaasu. A ba kiyuwan Samssoona xiskkissada, issi uri a huuphiyaa binnaana meedanaadan oottaasu. Daliila, 'Samssoonaa, Pilisxxeemati yiichidosona!' yaagaasu. Samssooni beegottiyo wode, a wolqqay xayiiichiis. Pilisxxeemati a oyqqidi, a ayfiyaa toyssidosona; qassi a qasho keetti gelissidosona.

Issi gallassi Pilisxxeemati bantta xoossaa Daagoona beeta maqidasiyan shiiqidi hagaadan giidosona: 'Nu xoossay Samssoona nuuyyo aattidi immiis! Samssoona haa ekki yiite! Nuuni guuttaa an ufayttana.' Eti i naa"u tuussatuppe gidduwan eqqanaadan oottidi, a bolli qilliiccidosona. Samssooni, 'Abeet Yihoowa, hayyanaa tana issiton minttarkkii!' yaagidi woossiis. He wode, Samssoona huuphee zaarettidi dicci uttiis. I bawu de'iya wolqqa ubban beeta maqidasiyaa tuussata sugiis. Keettay muleera kunddidi beeta maqidasiyan de'iya asaa woriis; qassi Samssoonikka hayqqiis.

Oyshata: Samssooni keehi wolqqaama gididoy aybissee?
Samssooni i wolqqaawuppe demmidaakko Daliilissi yootin aybi hanidee?

Daannata 13:1–16:31





7

Ha shaahoy, 80 gidiya layttan polettida, Kawuwaa Saa'oolanne Kawuwaa Daawita taarikiyaa yootees. Saa'ooli koyro bana kawushshiyaanne Xoossawu yayyiya asa; shin i sohuwaara laamettidi, Yihoowawu azazettennan ixxiis. Yihooway a aggidi, a sohuwan Israa'eeelan kawotanaadan Daawita tiyana mala Sameelawu yootiis. Saa'ooli qanaatidi Daawita woranawu darotoo maliis; shin Daawiti halo kiyibeenna. Saa'oola na'ay Yonaataani Yihooway Daawita dooridoogaa eriyo gishshawu, i Daawitawu ammanettiis. Daawiti gita nagaraa oottikkonne, Yihoowa seeraa ixxibeenna. Ne aawa woy aayo gidikko, Yihoowawunne i sunttidoogeetuyyo muletoo azazettana koshshiyoogaa ne na'ay akeekanaadan maadda.



TAMAARIYO WAANNABAA

- Siiquwan azazettiyoogee nuuni Yihoowawu immana danddayiyo keehi gitaba
- Halo kiyoppa; shin Yihooway ne naaquwaa xayssanaashin naaga
- Nuuni gita nagaraa oottikko, genttanawu malana koshshenna

39 Israa'eela Koyro Kawuwaa

Yihooway Israa'eelata kaalettanaadan etassi daannata immiis; shin eti kawo koyidosona. Eti Sameelayyo, 'Hara kawotetta ubbawu kawoy de'ees. Nuunikka kawo koyoos' yaagidosona. Sameeli hegee bala gi qoppido gishshawu, heгаа xeelliaagan i Yihoowa woossiis. Yihooway ayyo hagaadan giis: 'Asay nena ixxibeenna. Eti tana ixxidosa. Taani etawu kawuwaa immana danddayiyoogaa yoota; shin he kawoy etappe darobaa oychana.' Yaatin asay hagaadan giis: 'Hegee nuna qofissenna. Nuuni kawo koyoos!'

Saa'oola giyo bitanee Israa'eela koyro kawo gidanaagaa Yihooway Sameelayyo yootiis. Saa'ooli Sameela oychanawu Raama biido wode, Sameeli Saa'oola huuphiyan zaytiyaa tigiyoogan i kawo gidanaadan tiyiis.

Guyyeppe Sameeli Israa'eelata eta ooratta kawuwaa bessanawu issippe shiishshiis. SHin eti Saa'oola demmana danddayibookkona. Aybissakko neeni eray? I miishshatu gidдон qosetti uttido gishshataassa. Eti wurssettan Saa'oola demmidi a kessi ehiidosona; ehiidi asaa gidдон essidosona. Saa'ooli asa ubbaappe adussa; qassi i keehi lo'ees. Sameeli, 'Yihooway doorido bitaniyaa be'ite' yaagiis. Asay, 'Kawoy shemppo gam"o!' yaagiis.

Koyro heeran, Kawuwaa Saa'ooli Sameeli yootiyoobaa siyiisinne Yihoowawu azazettiis. SHin guyyeppe i laamettiis. Leemisuwawu, Kawoy yarshshuwaa yarshshana bessenna. Issi wode, Sameeli i yaanaashin Saa'ooli naagishshanaadan yootiis; shin Sameeli sohuwaara yibeenna. Hegaa gishshawu, Saa'ooli yarshshuwaa yarshshanawu qofaa qachiis. Sameeli waatidee? I, 'Neeeni Yihoowayyo azazettabeykka' yaagiis. Saa'ooli ba mooruwaappe tamaranee?

Hegaappe simmin, Saa'ooli Amaaleeqa asatuura olaa olettanawu biido wode, Sameeli etappe oonanne paxa ashshennaadan Saa'oolayyo yootiis. SHin Saa'ooli Kawuwaa Agaaga worennan

“Azazettiyoogee yarshshiyoo gaappe aadhdhees.”—1 Sameela 15:22

agganawu qofaa qachiis. Yihooway Sameelayyo, ‘Saa’ooli tana aggiis; qassi taani yootiyoobaa siyenna’ yaagiis. Sameeli keehi azzanidi, Saa’oola, ‘Neeni Yihoowayyo azazettennan ixrido gishshawu, i hara kawuwaa doorana’ yaagiis. Sameeli biishin, Saa’ooli a oyqqiis; oyqqin Sameela maayu waa xeeray pooshshettiis. Hegaappe simmin Sameeli Saa’oola, ‘Yihooway kawotettaa neeppe pooshshiis’ yaagiis. Yihooway bana siiqiyaanne baayyo azazettiya urawu he kawotettaa immana hanees.

Oyshata: Israa’eelati ay oychidonaa? Saa’ooli kawo gidennaadan Yihooway ixxidoy aybissee?
1 Sameela 8:1-22; 9:1, 2, 15-17; 10:8, 20-24; 13:1-14; 15:1-35



40 Daawitane Gooliyaada

Yihooway Sameela, 'Isseya soo ba. A naatuppe issoy Israa'eeelan kawo gidana' yaagiis. Yaatiyo gishshawu Sameeli Isseya soo biis. I bayratiya attuma na'aa be'ido wode, 'Ha yelagay a gidana bessees' yaagidi qoppiis. SHin Yihooway hegee a gidennaagaa Sameelawu yootiis. Yihooway, 'Taani issi urawu wozanan de'iyaabaa xeellaysippe attin, meraa xeellikke' yaagiis.



Isseyi hara usuppun attuma naata Sameelakko ehiis. SHin Sameeli, 'Yihooway etappe oonanne dooribeenna. Neeyyo hara attuma naati de'iyoonaa?' yaagiis. Isseyi, 'Daawita giyo, ubbaappe kaalo na'ay tawu de'ees. I ta dorssata heemmees' yaagiis. Daawiti soo yin, Yihooway Sameela, 'Hagee a!' yaagiis. Sameeli Daawita huuphiyan zaytiyaa tigidi, i sinttappe Israa'eela kawo gidanaadan tiyiis.

Guutta wodiyaappe guyyiyan, Israa'eelati Pilisxeematuura olettidosona, he wode wolqqaama olanchay Gooliyaadi Pilisxeematuyyo olettees. Galla galla Gooliyaadi Israa'eelata bacessees. I hagaadan giis: 'Tanaara olettanawu issi uraa taakko kiittite. I xoonikko, nuuni intte ashkkarata gidana. SHin taani xoonikko, intte nu ashkkarata gidana.'

Wotaaddara gidida ba ishanttussi qumaa ekkidi Israa'eela olanchati dunkkaanidosaa Daawiti biis. I Gooliyaadi giyoobaa siyidi, 'Taani aara olettana!' yaagiis. Kawuwaa





Saa'ooli, 'Neni guutta na'a' yaagiis. Daawiti zaaridi, 'Yihooway tana maaddana' yaagiis.

Saa'ooli ba olaa miishshaa Daawita oytanawu maliis; shin Daawiti, 'Taani ha olaa miishshan olettana danddayikke' yaagiis. Daawiti ba yambarshshaa oyqqidi shaafaa biis. I ichashu muyla shuchaa ekkidi qarcciitan yeggiis. Yaatidi Daawiti Gooliyaadakko woxxiiddi biis. Gooliyaadi, 'Guutta na'awu, haaya. Saluwaa kafotinne do'ati nena maanaadan taani oottana' yaagiis. Daawiti yayyibeenna. I zaaridi hagaadan giis: 'Neni bisuwaanne tooraa oyqqada yaasa; shin taani Yihoowa sunttan yays. Neni olaa olettiiyoy nunaara gidenna; neeni Xoossaara olettaasa. Hagan de'iya ubbay Yihooway bisuwaappe woy tooraappe keehi wolqqaama gidiiyooгаа be'ana. I inttena ubbaa nu kushiyan aatti immana.'

Daawiti ba qarcciitaa giddoppe shuchaa yambarshshan wottidi bawu de'iya wolqqa ubban yambariis. Yihooway maaddin, yeddido shuchay Gooliyaada som"o giddo geliis. Ha wolqqaamay biittan kunddidi hayqqiis. Yaatin Pilisxeema asati bantta shemppuwawu baqatidosona. Daawitaagaadan, neeni Yihoowan ammanettay?

Oyshata: Yihooway Israa'eela kawo gidanaadan oona dooridee?
Daawiti Gooliyaada waati xoonidee?

1 Sameela 16:1-13; 17:1-54



**“Hagee Xoossau danddayettiyoogaappe attin, asau danddayettenna; aissi giikko, Xoossau ubbabaikka danddayettees.”
—Marqqoosa 10:27**

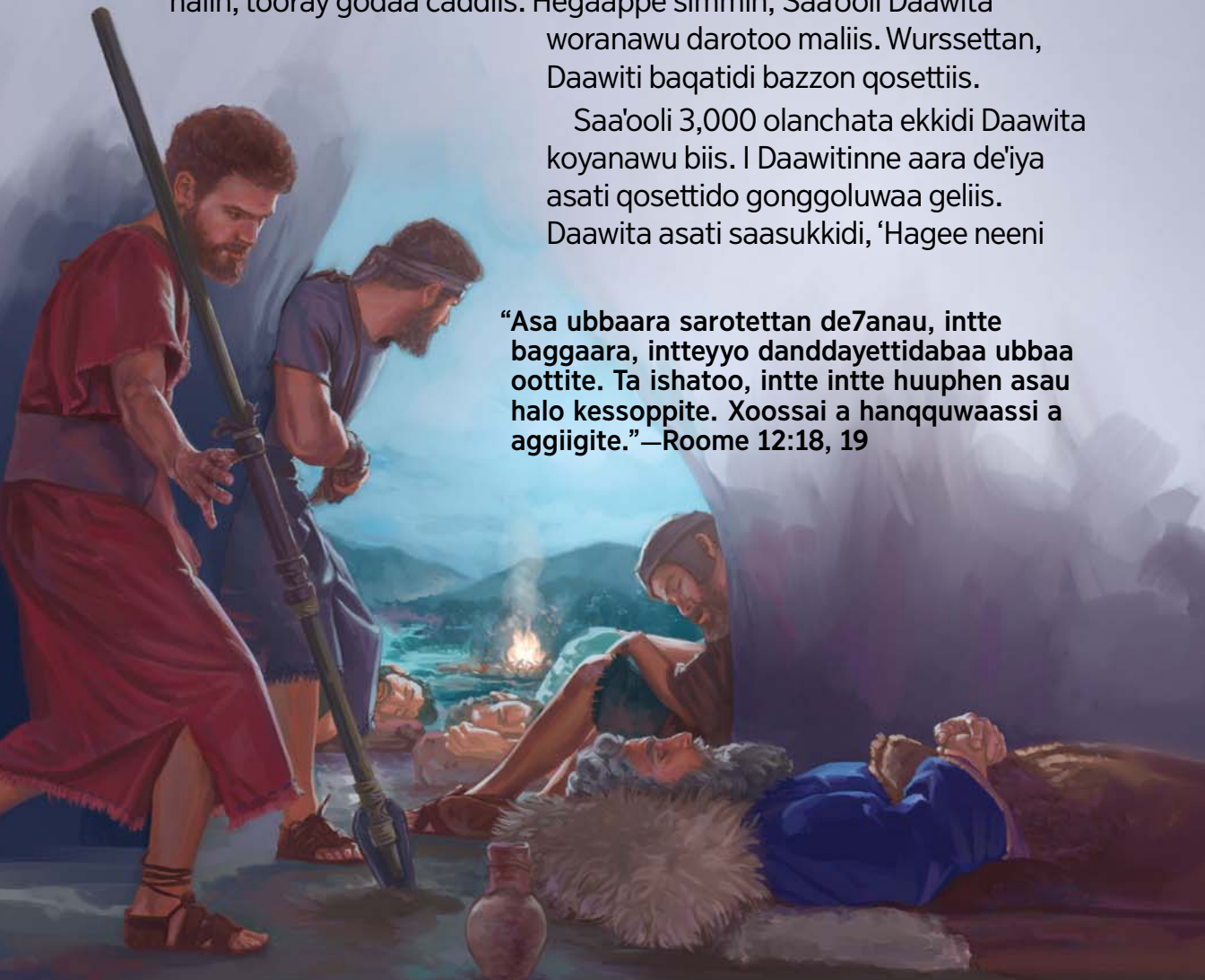
41 Daawitanne Saa'oola

Daawiti Gooliyaada wori simmin, Kawuwaa Saa'ooli a ba ola gadaawaa oottiis. Daawiti daro olan xooniis; qassi i keehi dosettiya asa gidiis. Daawiti olaappe soo simmiyo wode ubbatoo maccaasay, 'Saa'ooli sha'aa woriis; Daawiti tammu sha'aa woriis!' yaagidi duriiddinne yexxiiddi mokkanawu kiyees. Saa'ooli Daawita qanaatidi a woranawu koyiis.

Daawiti diittaa loyttidi diixxees. Issi gallassi Daawiti Saa'oolawu diittaa diixxishin, kawoy ba tooraa a bolli xonggiis. He wode Daawiti tooraappe halin, tooray godaa caddiis. Hegaappe simmin, Saa'ooli Daawita woranawu darotoo maliis. Wurssettan, Daawiti baqatidi bazzon qosettiis.

Saa'ooli 3,000 olanchata ekkidi Daawita koyanawu biis. I Daawitinne aara de'iya asati qosettido gonggoluwaa geliis. Daawita asati saasukkidi, 'Hagee neeni

“Asa ubbaara sarotettan de7anau, intte baggaara, intteyyo danddayettidabaa ubbaa oottite. Ta ishato, intte intte huuphen asau halo kessoppite. Xoossai a hanqquwaassi a aggiigite.”—Roome 12:18, 19



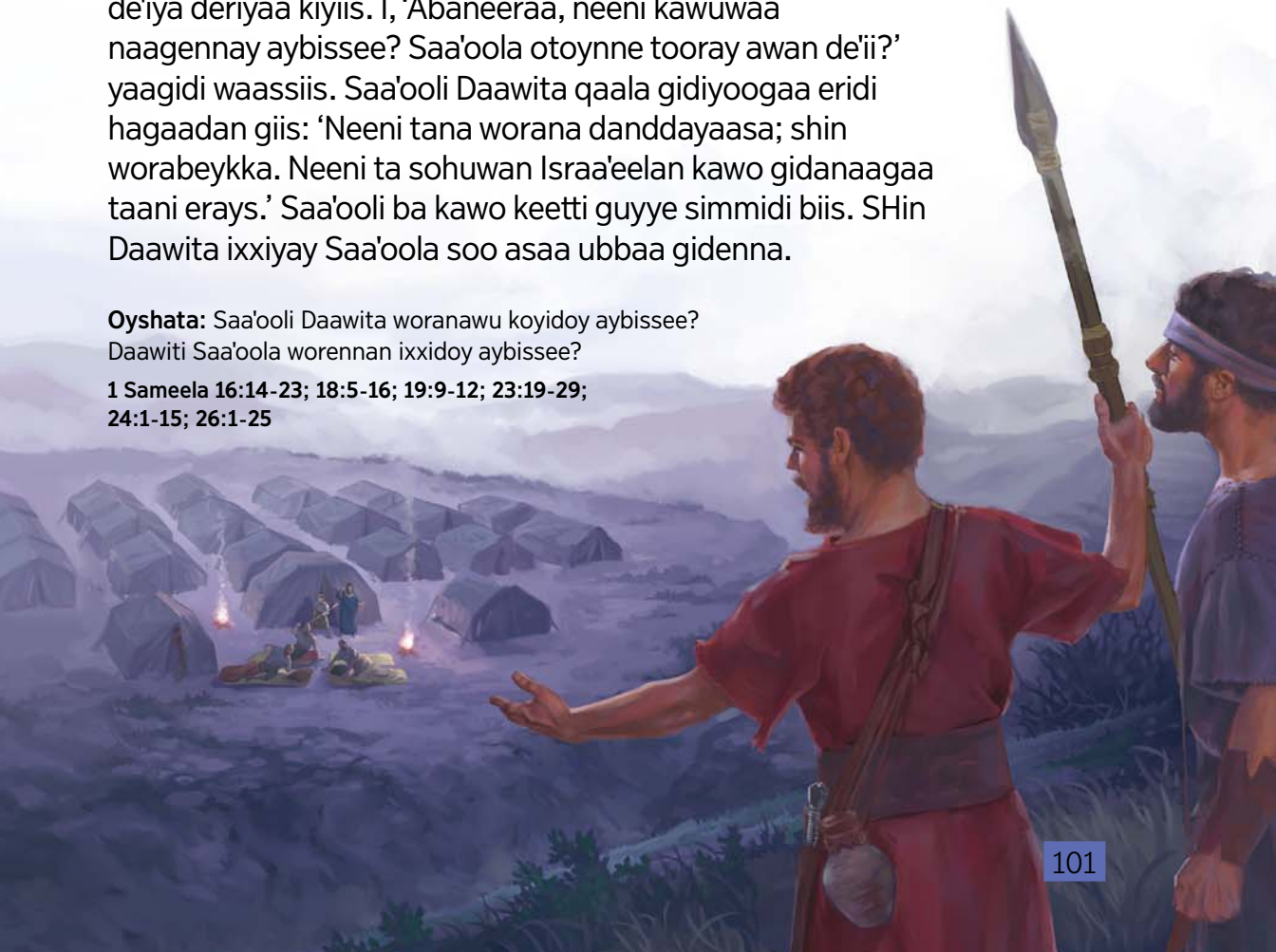
Saa'oola woriyo gallassa' yaagidosona. Daawiti Saa'oolakko loddan biidi a maayuwaappe qanxxi ekkiis. Saa'ooli eribeenna. Hegaappe simmin, Daawiti Yihooway tiyido kawuwaa bonchibeenna gishshawu, keehi azzaniis. I ba asay Saa'oola worennaadan diggiis. Ubba qassi i Saa'oola xeesidi, he wode Saa'oola worana danddayiiddi aggidoogaa yootiis. Saa'ooli Daawitaara gayttidaagan qoppiyo qofaa laammanee?

CHii. Saa'ooli Daawita koyiyoogaa aggibeenna. Issi galla qammi Daawitinne a michee na'ay Abishaayi Saa'oola dunkkaaniyaakko lakkiiddi biidosona. Haray atto Saa'oola naagiya Abaneerikka xiskkiis. Abishaayi, 'Hagee nuuni a woriyo gallassa! Taani a worana' yaagiis. Daawiti, 'Yihooway a worana. Ane a tooraanne haattaa otuwaa ekkidi boos' yaagidi zaariis.

Daawiti Saa'ooli dunkkaanidosaa be'ana mala matan de'ya deriyaa kiyiis. I, 'Abaneeraa, neeni kawuwaa naagennay aybissee? Saa'oola otoynne tooray awan de'ii?' yaagidi waassiis. Saa'ooli Daawita qaala gidiyooogaa eridi hagaadan giis: 'Neeni tana worana danddayaasa; shin worabeykka. Neeni ta sohuwan Israa'eelan kawo gidanaagaa taani erays.' Saa'ooli ba kawo keetti guyye simmidi biis. SHin Daawita ixxiyay Saa'oola soo asaa ubbaa gidenna.

Oyshata: Saa'ooli Daawita woranawu koyidoy aybissee?
Daawiti Saa'oola worennan ixxidoy aybissee?

**1 Sameela 16:14-23; 18:5-16; 19:9-12; 23:19-29;
24:1-15; 26:1-25**





42 Xalanne Ammanettiya Yonaataana

Kawuwaa Saa'oola bayra na'ay Yonaataani, xala olancha. Yonaataani arggantappe eesotiyoogaanne gaammoppe wolqqaamiyoogaa Daawiti yootiis. Issi galla, Yonaataani amarida Pilisxxeema olanchata xoqqasan be'iis. I ba ola miishshaa tookkiyaagawu, 'Yihooway nuuyyo malaataa immennan, eta bolli denddokko. Nu pude kiyanaadan Pilisxxeemati yootikko, he wode eta bolli denddanaagaa eroos' yaagiis. Eti, 'Pude kiyidi olettite!' yaagidosona. Yaagin, he naa"u asati xoqqasaa kiyidi 20 olanchata xoonidosona.

Yonaataani Saa'oolawu bayra na'a gidiyo gishshawu, a sohuwan kawotana danddayees. SHin Israa'eeelan kaallidi kawotanaadan Yihooway Daawita dooridoogaa Yonaataani erikkokka, i qanaatibeenna. Yonaataaninne Daawiti mata lagge gididosona. Eti issoy issuwaa

naaganawunne issoy issuwawu exatanawu qaalaa gelidosona. Yonaataani ba maayoy, bisoy, wonddafeenne qabattoy laggetettaa malaata gidanaadan Daawitawu immiis.

Daawiti Saa'bolappe baqatiyo wode, Yonaataani akko biidi hagaadan giis: 'Minna; xala. Yihooway neeni kawotanaadan dooriis. Ta aawaykka hegaa erees.' Yonaataana mala lo"o laggee neeyyo de'anaadan koyay?

Yonaataani ba laggiyaa maaddanawu darotoo hayqqiichi attiis. I Kawuwaa Saa'boli Daawita woranawu koyiyoojaa eriyo gishshawu, ba aawawu, 'Daawita woriyoojee neeyyo nagara; i aynne mooribeenna' yaagiis. Saa'ooli Yonaataana bolli keehi hanqqettiis. Amarida layttay aadhin, Saa'oolinne Yonaataani olan issippe hayqqidosona.

Yonaataani hayqqi simmin, a na'aa Mafibosheeta Daawiti koyiis. I Mafibosheeta demmidi, awu hagaadan giis: 'Ne aaway tawu lo"o lagge gidido gishshawu, ne de'o laytta ubban taani nena naagana. Neeni ta kawo keettan de'ana; qassi ta masoofiyaappe maana.' Daawiti ba laggiyaa Yonaataana mule dogibeenna.

Oyshata: Yonaataani xala gidiyoojaa waati bessidee? I ammanettiyoogaa waati bessidee?

1 Sameela 14:1-23; 18:1-4; 19:1-6;
20:32-42; 23:16-18; 31:1-7;
2 Sameela 1:23; 9:1-13

**“Taani inttana
siiqiyoogaadan,
inttekka issoi
issuwaara siiqettite.
Ba shemppuwaa ba
laggiyaayo aattidi
immiyoogaappe
aadhdhiya siiqoi
ooyyookka baawa.”
—Yohaannisa 15:12, 13**



43 Kawuwaa Daawita Nagaraa

Saa'ooli hayqqin, Daawiti kawo gidiis. He wode ayyo layttay 30. I kawotoosappe amarida layttay aadhi simmin, issi galla omarssi ba kawo keettaa bolli dembbayidi keexxidosan de'iiddi, issi lo"iya maccaasiyo be'iis. I sunttay Berssaabo gidiiyooaanne a Ooriyoona giyo wotaaddaraa maccaasiyo gidiiyooogaa Daawiti eriis. Daawiti Berssaaba ba kawo keettaa yaanaadan xeesissiiis. I iira zin"iin, a shahaaraasu. Daawiti ba oottidobaa qosanawu maliis. I ba olaa gadaaway Ooriyoona olawu sintta baggaara essidi, appe guyyessan de'yaageeti baqatanaadan yootiis. Ooriyooni olan hayqqi simmin, Daawiti Berssaabo ekkiis.



SHin hanida iitabaa ubbaa Yihooway be'iis. Yaatin i waatane? Yihooway hananabaa yootiya Naataana Daawitakko kiittiis. Naataani hagaadan giis: 'Issi dure bitaniyawu daro dorssay de'ees; qassi issi manqqo bitaniyawu i iyyo keehi qarettiyo issi dorssa maree xallay de'ees. Dure bitanee he manqqo bitaniyawu de'iya issi dorssa mariyo ekkiis.' Daawiti hanqqettidi, 'He dure bitanee hayqqanawu bessees' yaagiis. Yaagin Naataani Daawitayyo, 'He dure bitanee nena!' yaagiis.

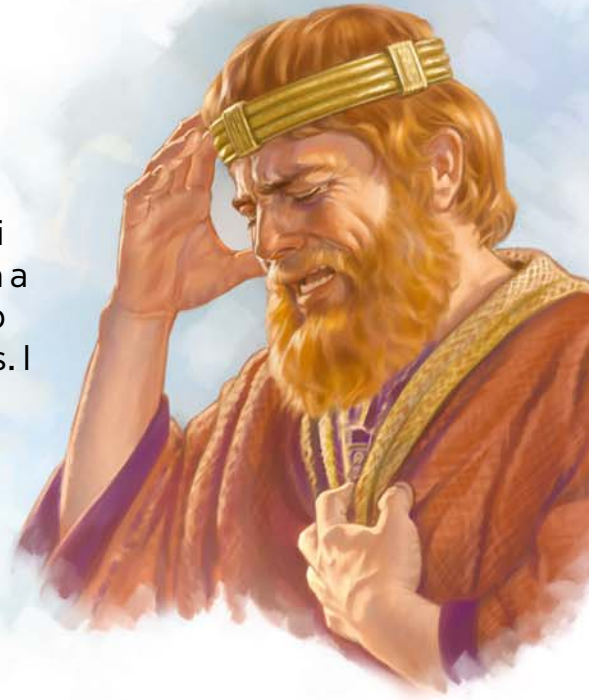
Daawiti azzanidi, Naataanayyo, 'Taani Yihoowa bolli nagaraa oottaas' yaagiis. Ha nagaray Daawita bollinne a soo asaa bolli daro metuwaa kaalettiis. Yihooway Daawita qaxxayyiis; shin Daawiti tumabaa haasayiyaanne ba huuphiyaa kawushshiya asa gidiiyo gishshawu i hayqqennaadan oottiis.

Daawiti Yihoowayyo beeta maqidasiyaa keexxanawu koyiis; shin Yihooway beeta maqidasiyaa keexxanaadan Daawita na'aa

Solomona dooriis. Daawiti Solomonayyo issi issibaa giigissiyooqaa doommidi, hagaadan giis: ‘Yihoowa beeta maqidasee keehi maalaalissiyaagaa gidana bessees. Solomoni na'a, shin taani koshshiyaabaa giigissiyooqan a maaddana.’ Keexxiyo oosuwwu Daawiti daro miishshaa immiis. I qara oosanchata giigissiis. I worqqaanne biraa shiishshiis; qassi Xiirrosappenne Sidoonappe zigaa ehiissiis. Daawiti hayqqanawu matido wode, Solomonayyo beeta maqidasiyaa halchuwaa immiis. I hagaadan giis: ‘Yihooway taani haggaa neeyyo xaafanaadan oottiis. Yihooway nena maaddana. Yayyoppa. Minna; oosuwaa doomma.’

Oyshata: Daawiti oottido nagaray aybee?
Daawiti ba na'aa Solomona maaddanawu ay oottidee?

2 Sameela 5:3, 4, 10; 7:1-16; 8:1-14;
11:1-12:14; 1 Hanidabaa Odiya 22:1-19;
28:11-21; Mazamure 51:1-19



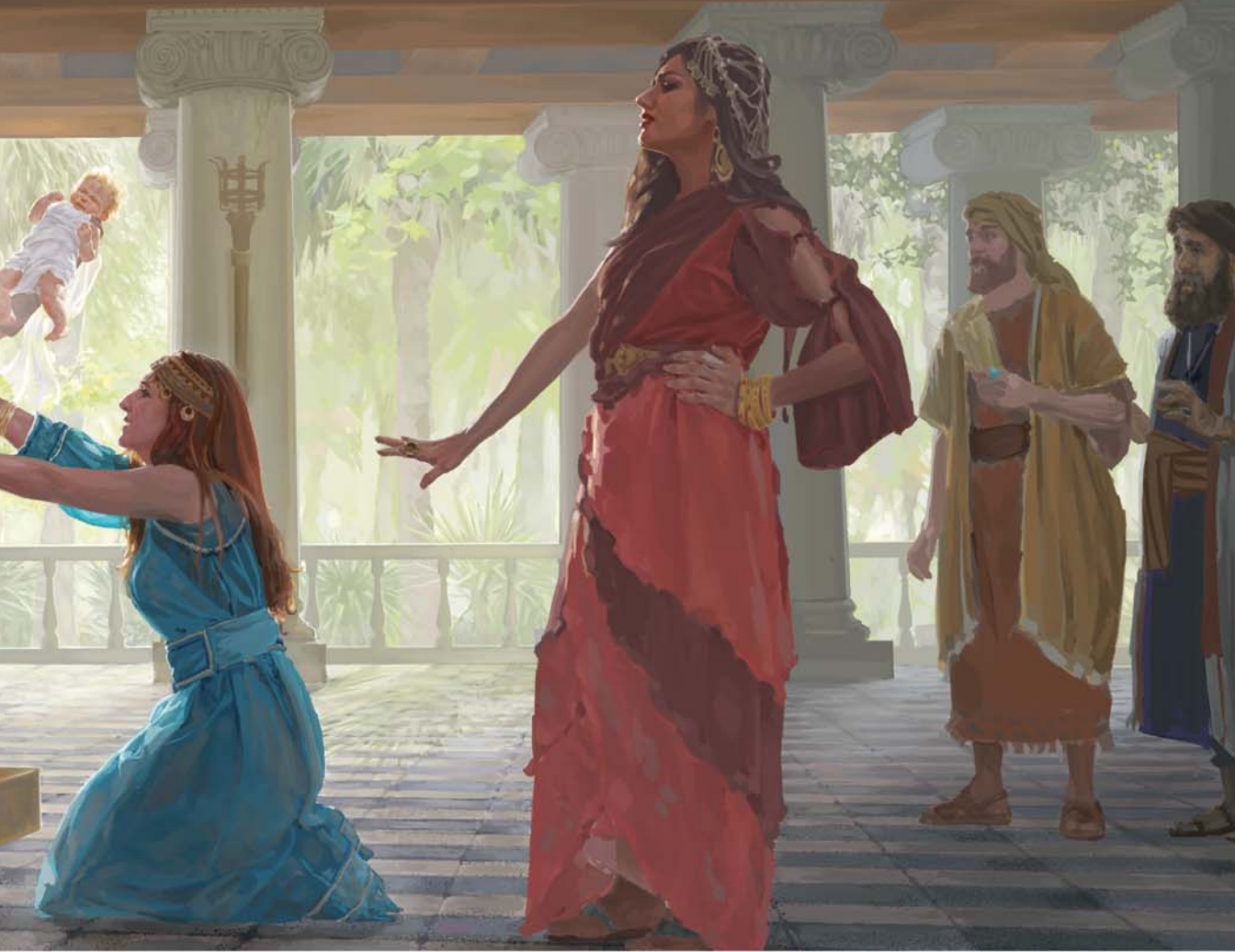
“Ba nagaraa genttiya uri aacenna; shin paaxiyaageenne nagaraa aggiyaagee maarettana.”—Leemiso 28:13





8

Yihooway eraanne beeta maqidasiyaa keexxiyo maataa immidi Solomona anjjiis; shin i loddan loddan Yihoowa aggiis. Neeni aawa woy aayo gidikko, eeqawu goynniyaageeti Xoossaappe Solomona waati haassidaakko ne na'awu yoota. Kawotettay shaahettin, iita kawoti asay kaddanaadaaninne eeqawu goynnanaadan oottidosona. He wode, Yihooway kiittin ammanettidi hananabaa yootiya darota asay yedettiisinne woriis. Kawiyya Elzzaabeela huuphessa kawotettay kaddiyooogan yaa iitanaadan oottaasu. Hegee Israa'eela taarikiyan xuma mala iita wode. SHin Kawuwaa Yoosaafixanne hananabaa yootiya Eelaasa gujjin, Yihoowawu ammanettiya daro Israa'eelati he wode de'oosona.



TAMAARIYO WAANNABAA

- Intte soo asaynne ne laggeti Yihoowawu ammanettidi oottana xayikkonne, neeni ootta
- Neeni Yihoowa aggikko, ubbabay iiti iiti baana; shin neeni a baqqa oyqqikko, i nena anjjana
- Neeni darotoo kessa ekkiyo ogee baynnabadan qoppiyo wode, neeni qoppana danddayenna ogiyan Yihooway ba wolqqaqaa bessana

44 Yihoowa Beeta Maqidasiyaa

Solomoni Israa'eelan kawoti simmin, Yihooway a, 'Taani neeyyo ay immana mala koyay?' yaagiis. Solomoni hagaadan giis: 'Taani yelaga gidiyo gishshawu, oottanabaa erikke. Hayyanaa ne asaa kaalettanawu tawu eraa imma.' Yihooway hagaadan giis: 'Neeni erancha gidanawu oychido gishshawu, taani nena sa'an de'iya asa ubbaappe aadhida erancha oottana. Taani nena keehi dure oottana. Neeni tawu azazettikko, adussa wodiya daana.'

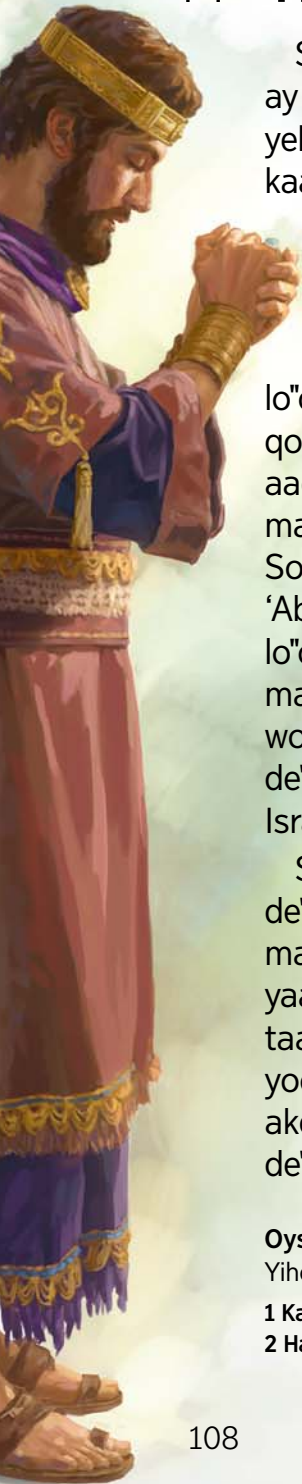
Solomoni beeta maqidasiyaa keexxiyoogaa doommiis. I lo'o worqqaa, biraa, mittaanne shuchaa go'ettiis. Sha'an qoodettiya qara asay beeta maqidasiyaa oottiis. Laappun layttay aadhin, beeta maqidasee Yihoowawu anjjetanawu giigiis. Beeta maqidasiyan, yarshshuwaa wottido yarshshiyo sohooy de'ees. Solomoni yarshshiyoosaa sinttan gulbbatidi hagaadan woossiis: 'Abeet Yihoowa, ha keettay neeyyo bessiyaagaa keena gita woy lo'o gidenna, shin nu goynuwa ekka; qassi nu woosaa siya.' Beeta maqidasiyaanne Solomona woosaa Yihooway waati xeellidee? I woosaa wurssosaara, tamay saluwaappe wodhidi yarshshiyoosan de'iya yarshshuwaa miis. Yihooway beeta maqidasiyan ufayttiis. Israa'eelati hegaa be'idi ufayttidosona.

Solomoni erancha gidiyoogan Israa'eelan ubbasan, haahuwan de'iya biittatunkka erettiis. Asay ba metuwan Solomoni maaddana mala akko yees. Saaba Kawiyaakka deexo oyshatun a paaccanawu yaasu. A i giyoobaa siyada, hagaadan gaasu: 'Asay nebaa taayyo yootidobaa taani ammanabeykke; shin asay taayyo yootidoogaappe aaruwan neeni erancha gidiyoogaa taani ha"i akeekaas. Ne Xoossay, Yihooway nena anjjiis!' Israa'eela asawu de'oy lo'o; qassi asay ufayttees. SHin hanotay laamettana hanees.

Oyshata: Yihooway Solomonayyo erattettaa immidoy aybissee? Yihooway beeta maqidasiyan ufayttidoogaa waati bessidee?

1 Kawotu Maxaafaa 2:12; 3:4-28; 4:29-5:18; 6:37, 38; 7:15-8:66; 10:1-13;

2 Hanidabaa Odiya 7:1; 9:22





**'Be'ite, Solomonappe
aadhiyaagee
hagan de'ees.'
—Maatiyoosa 12:42**

45 Issi Kawotettay Shaahettiis

Solomoni Yihoowawu goynnido wode, Israa'eela biittay sarotettan de'iis. SHin Solomoni hara biittaappe daro maccaasaa ekkiis; qassi eti eeqawu goynnoosona. Leddan leddan, Solomoni laamettidi, eeqawu goynniis. Yihooway hanqqettiis. I Solomonayyo hagaadan giis: 'Israa'eela Kawotettay pooshettidi naa"awu shaahettana. Taani dariya bagгаа ne ashkkarawu immana; qassi ne zaree haaranay guuxxiyaagaa xalla.'

Yihooway kuuyidobaa hara ogiyankka qonccissiis. Solomona ashkkaratuppe issoy, lyorbbaami ogiyan hemettiiddi hananabaa odiya Akiiyaara gayttiis. Akiiyi ba maayuwaa 12 kessi pooshshidi, lyorbbaamassi hagaadan giis: 'Yihooway Israa'eela kawotettaa Solomona zariyaappe ekkidi, naa"u kessi shaakkana. Tammu pooshota neeyyo ekka; ayssi giikko, neeni tammu zaretu bolli kawotana.' Solomoni hegaa siyidi, lyorbbaama woranawu koyiis! Yaatiyo gishshawu lyorbbaami Gibxxe baqatiis. Wurssettan, Solomoni hayqqin, a na'ay Robi'aami kawotiis. He wode lyorbbaami saro gi qoppidi Israa'eela simmiis.

Israa'eela cimati Robi'aamawu, 'Neeni asaa maara oyqqikko, eti neeyyo ammanettana' yaagidosona. SHin Robi'aama a yelaga laggeti,



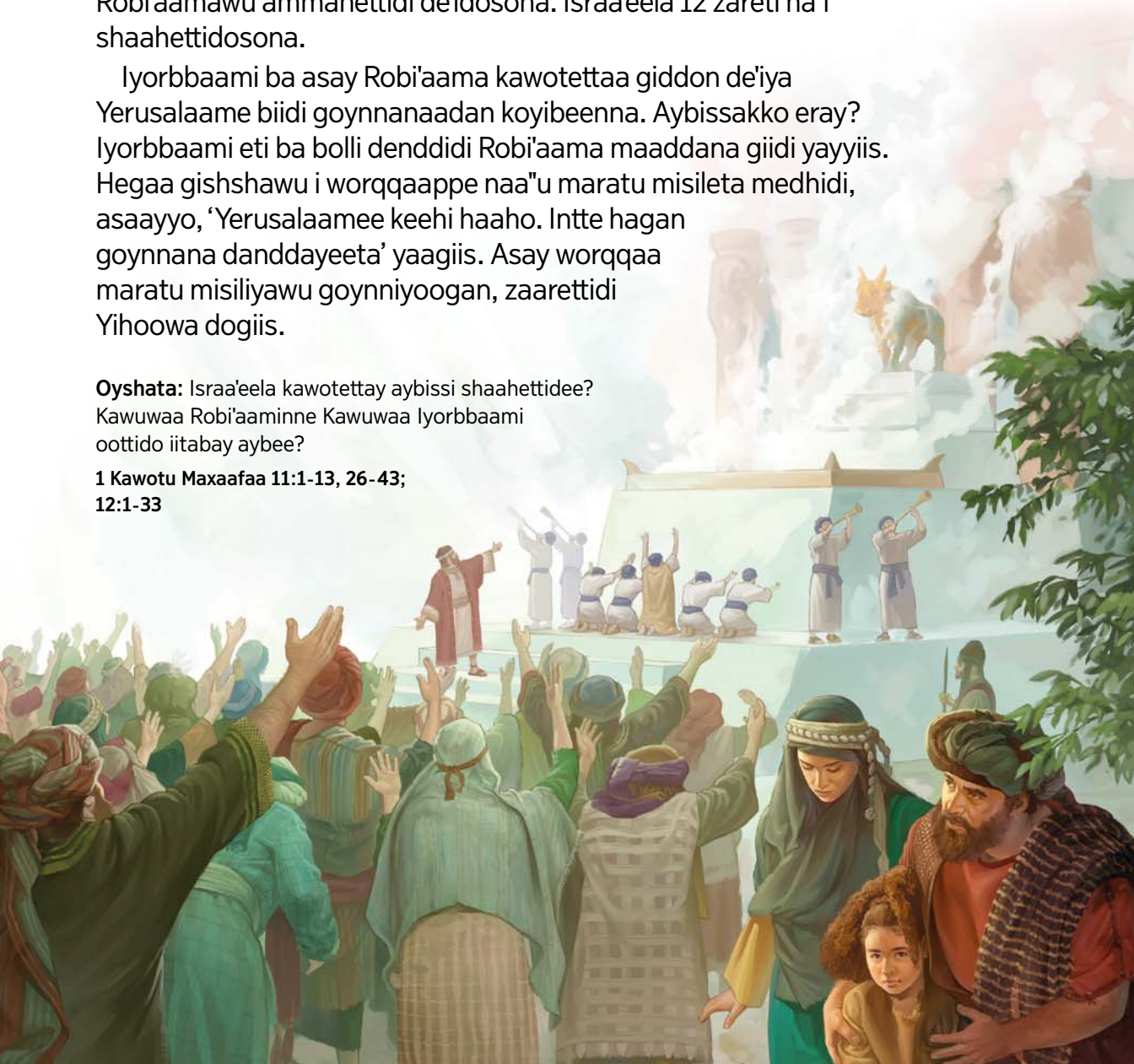
‘Neeni asawu iitana koshshees! Etawu oosuwaa yaa deexetta!’ yaagidosona. Robi’aami ba yelaga laggetu zoriyaa siyiis. I asawu iitin, eti makkalidosona. Eti Israa’eela kawotettaa geetettida, tammu zaretu bolli lyorbbaama kawoyidosona. Hara naa"u zareti Yihudaa kawotettaa geetettidosona; eti Robi’aamawu ammanettidi de’idosona. Israa’eela 12 zareti ha"i shaahettidosona.

Iyorbbaami ba asay Robi’aama kawotettaa gidдон de’iya Yerusalaame biidi goynnanaadan koyibeenna. Aybissakko eray? Iyorbbaami eti ba bolli dendididi Robi’aama maaddana giidi yayyiis. Hegaa gishshawu i worqqaappe naa"u maratu misileta medhidi, asaayyo, ‘Yerusalaamee keehi haaho. Intte hagan goynnana danddayeeta’ yaagiis. Asay worqqa maratu misiliyawu goynniyoogan, zaarettidi Yihoowa dogiis.

Oyshata: Israa’eela kawotettay aybissi shaahettidee? Kawuwaa Robi’aaminne Kawuwaa Iyorbbaami oottido iitabay aybee?

1 Kawotu Maxaafaa 11:1-13, 26-43; 12:1-33

**“Ammanenna asatuura zuppetidi, giigenna oosuwaa ootoppite. Aissi giikko, xillotettaayyoonne nagaraayyo aiba gaitetti de7ii? . . . Qassi ammaniyaageenne ammanennaagee koxxiyoobi aibi de7ii?”
—2 Qoronttoosa 6:14, 15**



46 Qarmmeloosa Deriyan Paaccido Paaciyaa

Tammu zaretu Israa'eela kawotettan iita kawoti daroti de'ikkokka, etappe keehi iitay Akaaba. I Ba'aalawu goynniya iita maccaasiyo ekkiis. I sunttay Elzzaabeelo. Eti Ba'aala goynoy biittan kumanaadan oottidosona; qassi Yihooway kiittin hananabaa yootiyaageeta woridosona. Yaatin, Yihooway waatidee? I hananabaa yootiya Eelaasi Akaabayyo kiitaa odanaadan kiittiis.

Eelaasi Kawuwaa Akaaba iitatettaa gaasuwan Israa'eelan iri bukkennaagaa ayyo yootiis. Heezzu layttappe daro wodiyawu, kattay mokiibeenna; qassi asay namisettiis. Yihooway zaarettidikka Eelaasa Akaabakko kiittiis. Kawoy, 'Neeni meto medhiya asa! Ha ubbabay ne mooruwan haniis' yaagiis. Eelaasi hagaadan giis: 'Ha koshawu gaasoy tana gidikke. Hegaa gaasoy neeni Ba'aalawu goynniyoogaa. Nuuni ane paacci be'ana. Israa'eelatanne Ba'aala sunttan hananabaa odiyaaageeta Qarmmeloosa Deriyaa shiishsha.'

Asay deriyaa bolli shiiqiis. Eelaasi hagaadan giis: 'Intte kuuyite. Tumu Xoossay Yihoowa gidikko, a kaallite. Ba'aala gidikko, a kaallite. Ane paaccays. Ba'aala sunttan hananabaa yootiya 450 asati yarshuwaa giigissidi, bantta xoossaa woossana; taanikka yarshshuwaa giigissada Yihoowa woossana. Siyidi tamaa kiittiyay tumu Xoossaa.' Asay hegaa maayiis.

Ba'aala sunttan hananabaa yootiyaageeti yarshshuwaa giigissidosona. Gallassa kumettaa, 'Hay Ba'aalaa, nu woosaa siya!' yaagidi bantta xoossaa woossidosona. Ba'aali eta woosaa siyana xayin, Eelaasi a bolli qilliicciis. I hagaadan giis: 'Qaalaa xoqqu oottidi woossite! Ooni erii, i xiskkidabaa gidikko, issi uri a denttana koshshees!' Omarssi gakkanaassi, eti woossiyoogaa aggibookkona. Yaatinkka i siyibeenna.

Eelaasi yarshshiyooosan ba yarshshuwaa wottidi, a bolli haattaa tigiis. Yaatidi i, 'Abeet Yihoowa, hayyanaa neeni tumu Xoossaa gidiyooogaa asay ero' yaagiis. Sohuwaara, yarshshuwaa maanaadan Yihooway saluwaappe tamaa yeddiis. Asay, 'Yihooway tumu Xoossaa!' yaagiis. Eelaasi,

'Ba'aala sunttan hananabaa
yootiyaageeta yeddoppite!
yaagiis. He gallassi, Ba'aala sunttan
hananabaa yootiya 450ta woridosona.

Guutta shaaray abbaappe kiyin, Eelaasi Akaabayyo,
'Wolqqaama iraa gunttay siyettees. Ne paraa gaariyan uttada,
ne soo ba' yaagiis. Saloy dulkkiis, carkkoy carkkiis; qassi
wolqqaama iray bukkiyoogaa doommiis. Wurssettan, koshay
xayiiis. Akaabi ba paraa gaariyaa keehi eesuwan laaggiis.
Yihooway maaddin, Eelaasi he paraa gaariyaappe
eesuwan woxxiis! SHin Eelaasa meto ubbay qaarettidee?
Ane be'ooos.

Oyshata: Qarmmeloosa Deriyan paaccido paacee aybee?
Yihooway Eelaasa woosaa siyidi waatidee?

1 Kawotu Maxaafaa 16:29-33; 17:1; 18:1, 2, 17-46; Yaaqooba 5:16-18

'Ne xalaalay Yihoowa
gidiyoogaa, neeni Ubbaappe
Xoqqiya Xoossay sa'aa
ubbaa haariyoogaa eti
erona.'—Mazamure 83:18



47 Yihooway Eelaasa Minttettiis


Ba'aala sunttan hananabaa yootiyaageetu bolli aybi gakkidaakko Elzzaabeela siyada, keehi hanqqettaasu. A Eelaasawu, 'Ba'aala sunttan hananabaa yootiyaageetudan, neeni wontto hayqqana' yaagada kiittaasu. Eelaasi keehi yayyidi, bazzo baqatiis. I, 'Yihoowa, taayyo gidana. Taani hayqqana' yaagiis. Eelaasi daafuridi issi mittaa matan xiskkiis.

Issi kiitanchay a beegotissidi loddan, 'Dendda; denddada ma' yaagiis. Eelaasi ho"o shuchaa mishuwan uukettida komppo oyttaanne xaaruwaa haattaa be'iis. Be'idi miidi uyiis; yaatidi guyye zin"iis. Kiitanchay a naa"anttuwaa denttidi, 'Ma. Neeni baana ogiyawu neeyyo wolqqaa koshshees' yaagiis. Hegaa gishshawu Eelaasi haranttuwaa miis. Mi simmidi i Koreba Deriyaa gakkanaashin, 40 gallasaanne 40 qammaa hemettiis. Yan Eelaasi gonggolo giddo xiskkanawu geliis. SHin Yihooway a haasayissiis. I, 'Eelaasaa, hegan ay oottay?' yaagiis. Eelaasi hagaadan giis: 'Israa'eela asay nenaara maacettido maachaa koliis. Eti neeyyo yarshshiyooosaa qolidosonanne ne sunttan hananabaa yootiyaageeta woridosona. Ha"i eti tanakka woranawu koyoosona.'

Yihooway a, 'Baada, deriyaa huuphiyan eqqa' yaagiis. Koyro, wolqqaama carkkoy gonggoluwana carkkiis. Naa"antto, Yan biittay qaaxxiis; hegaappe simmin tamay kiyiis. Wurssettan, Saasukkidi haasayiyo minttettiya haasayaa Eelaasi siyiis. I ba maayuwan ba som"uwaa kammidi gonggolowaappe gaxi kiyidi eqqiis. I ayssi baqatidaakko Yihooway a he wode oychiis. Eelaasi, 'Taani tarkka attas' yaagiis. SHin Yihooway ayyo hagaadan giis: 'Neeni nerokka attabaakka. Israa'eelan ha"ikka taayyo goynniya 7,000 asay de'ees. Baada, hananabaa yootanaadan ne sohuwan Elssaa'a suntta.' Yihooway yootidobaa oottanawu Eelaasi sohuwaara biis. Neeni Yihooway koyiyooosaa oottiyo wode i nenakka maaddana gaada qoppay? Ee, i maaddana. Kosha wode aybi hanidaakko ane be'oos.

Oyshata: Eelaasi ba shemppuwaa ashshanawu baqatidoy aybissee? Yihooway Eelaasassi yootidobay aybee?

1 Kawotu Maxaafaa 19:1-18; Roome 11:2-4

A man with a long white beard, wearing a white robe and a brown fur cloak, stands in a rocky, hazy landscape. He is pointing his right hand towards the left. The background is a vast, rocky canyon with a bright light source in the upper right, creating a hazy, golden atmosphere. The ground is covered in large, reddish-brown rocks and some sparse, dry vegetation.

**“Xoossaa intte woossiyo
woosa ubban a keehi
galatiiddi, inttana
koshshiyaabaa ubbau
woossiteppe attin,
issibaukka hirgoppite.”
—Piliphisiyuusa 4:6**



48 Am"ee Na'ay Hayquwaappe Denddiis

Koshaa wode, Yihooway Eelaasa, 'Siraafita ba. Issi am"iyaa neeyyo qumaa immana' yaagiis. I katamaa penggiyaa gakkiyo wode, issi hiyyeesa am"iyaa mittaa mixiyaaro be'iis. I issi bule haattaa o oychiis. A haattaa ehaanawu biishin, i guyyessan Eelaasi o xeesidi, 'Guutta baso oyttakka ekkada yarkkii' yaagiis. SHin am"iyaa hagaadan gaasu: 'Taayyo neessi immiyo oytti baawa. Tawu de'iyay ta na'aassinne taassi guutta oyttaa uukkana xallawu gidiya xiillenne zayte.' Eelaasi, 'Neeni taayyo guutta oyttaa uukkikko, ne xiillenne zaytee iray zaarettidi bukkana gakkanaashin wurena giidi Yihooway qaalaa geliis' yaagiis.

Hegaa gishshawu am"iyaa soo baada, Yihooway kiittin hananabaa yootiyaagawu oyttaa uukkaasu. Yihooway qaalaa gelidoogaadan, am"eeyoonne i na'aayyo koshaa wode qumay wuribeenna. I otuwan xiillenne i xaaruwan zaytee ubbatoo kumetta.'

Hegaappe simmin issi metoy merettiis. Am"ee guutta na'ay keehi sahattidi hayqqiis. Eelaasi maaddanaadan a minttada woossaasu.



“Qooraaseta xeellite; eti zerokkona; cakkokkona; etau minjjiyo keetti woi gootari baawa; eta Xoossai mizees; kafotuppe intte keehi aadhdheeta.”—Luqaasa 12:24

Eelaasi i kiyuwaappe na'aa ekkiiis; ekkidi i keettaa bolli keexettida issi kifiliyaa kiyiis. I na'aa arssan zin"issidi, 'Yihoowa, hayyanaa ha na'aa hayquwaappe dentta' yaagidi woossiis. Yihooway oottidobay maalaalissiyaaba gidiyoy aybissakko neeni eray? Nuuni eriyooogaadan, hegaappe kase oonikka hayquwaappe dendra erenna gishshataassa. Qassi ha am"iyaanne i na'ay Israa'eela asa gidokkona.

SHin na'ay paxidi, shemppiyoogaa doommiis! Eelaasi am"eeyyo, 'Be'a! Ne na'ay paxiis' yaagiis. A keehi ufayttada, Eelaasayyo hagaadan gaasu: 'Neeeni tumuppe Xoossaa asa. Neeeni Yihooway yootiyoobaa xallaa haasayiyo gishshawu taani hegaa erays.'

Oyshata: Siraafita am"iyaa Yihoowan ammanettiyoogaa waata bessadee?

Eelaasi tumuppe Xoossay kiittin hananabaa yootiyaagaa gidiyoooga nuuni waati eriyoo?

1 Kawotu Maxaafaa 17:8-24; Luqaasa 4:25, 26



49 Iita Kawiyaa Qaxxayettaasu

Kawuwaa Akaabi Iziraa'eelan ba kawo keettaa maskkootiyaara, Naabuta giyo bitaniyaa woyniyaa gadiyaa be'ana danddayees. Akaabi he gadiyaa koyido gishshawu, Naabuteppe shammanawu maliis. SHin Laata gadiyaa bayzziyoogee Yihoowa Higgiyaa kanttiyoogaa gidiyo gishshawu, Naabutee gadiyaa ayyo bayzzennan ixxiis. Naabutee suurebaa oottidoogawu Akaabi a bonchidee? CHii. Akaabi hanqquwaa suulliis. I keehi yiillotidi ba aqiyo kifiliyaappe kiyennaaninne qumaa meennan ixxiis.

A machiyaa, iita Kawiyaa Elzzaabeela ayyo hagaadan gaasu: 'Neeni Israa'eela kawo. Neeni koyiyo aybanne ekkana danddayaasa. Ne he gadiyaa ekkanaadan ta oottana.' Elzzaabeela katamaa cimati naabutee Xoossaa cayiis gi mootidi a shuchan caddidi woranaadan etawu dabddaabbiyaa xaafaasu. Cimati a yootidoogaadan ootti simmin, a Akaaba, 'Naabutee hayqqiis. Woyniyaa gadee neegaa' yaagaasu.

Elzzaabeela worido suure asi Naabute xalla gidenna. A Yihoowa siiqiya daro asaa woraasu. A eeqawu goynnaasu; qassi hara iitabaa oottaasu. Elzzaabeela oottido iitaba ubbaa Yihooway be'iis. Yaatin i o waatanee?

Akaabi hayqqin, a na'ay Yoraami kawotiis. Yihooway Elzzaabeelonne i soo asaa qaxxayanawu Yeeha kiittiis.

Yeehu ba paraa gaariyan, Elzzaabeela de'iyoo Iziraa'eela biis. Yoraami Yeehuura gayttanawu paraa gaariyan yiidi, a, 'Nu gidдон sarotetti de'ennee?' yaagiis. Yeehu, 'Ne aayyiya, Elzzaabeela iitabaa oottishin, saroy baawa' yaagiis.



**“Koiroora eesuwan
shiiqida aqoi
wurssettan
anjettenna.”
—Leemiso 20:21**



Yoraami ba paraa gaariyaa guyye zaaridi baqatanawu maliis. SHin Yeehu wonddafiyaa dukkin, Yoraami hayqqiis.

Yaatidi, Yeehu Elzzaabeeli kawo keetti biis. A i yiyoogaa siyada, tiyettadanne pixettada, ba pooqiyaa maskkootiyaara naagawusu. Yeehu gakkido wode, a Yeeha karada sarotaasu. Yeehu i matan eqqida i ashkkarata, “O duge oli aggite!” yaagiis. Eti Elzzaabeelo maskkootiyaara kare sugin, a sa’an kunddada hayqqaasu.

Hegaappe simmin, Yeehu Akaaba 70 attuma naata woriis; qassi biittaa Ba’aala goynuwaappe geeshshiis. Yihooway ubbabaa eriyooaanne iitabaa oottiyaageeta bessiya wodiyan qaxxayiyooogaa neeni akeekadii?

Oyshata: Elzzaabeela Naabute gadiyaa ekkanawu ay oottadee?
Yihooway Elzzaabeelo ayssi qaxxayidee?

1 Kawotu Maxaafaa 21:1-29; 2 Kawotu Maxaafaa 9:1-10:30

50 Yihooway Yoosaafixa Maaddiis

Yihudaa kawoy Yoosaafixi, Ba'aalayyo yarshshiyooasaanne eeqata biittaaappe xayssiis. I asay Yihoowa higgiiyaa eranaadan koyiis. Hegaa gishshawu Yihudaa asaa ubbaa Yihoowa higgiiyaa tamarissanaadan halaqatanne Leewata kiittiis.

Matan de'iya kawotettati Yihooway ba asaara de'iyooqaa eriyo gishshawu, Yihudaa olanawu yayyidosona. Ubba qassi Yoosaafixayyo imotaa ehiidosona. SHin guyyeppe Moo'aabati, Amoonatinne Eedoomati Yihudaa olanawu yiidosona. Yihoowa maadoy koshshiyooqaa Yoosaafixi eriiis. I asaa, attumaa, maccaanne naata ubbaa Yerusalaame shiishshiiis. I eta sinttan, 'Yihoowa, ne maaddennan, nu xoonana danddayokko. Nu oottanabaa hayyanaa yoota' yaagidi woossiis.

Yihooway hagaadan giidi he woosaa zaariis: 'Yayyoppite. Taani inttena maaddana. Intte intte sohuwan sohuwan eqqite, ta inttena waata ashshanaakko intte be'ana.' Yihooway eta waati ashshidee?

Wonttetta galla maallado, Yoosaafixi yexxiyaageeta dooridi eti olanchatu sinttan salppiyan baanaadan yootiis. Eti Yerusalaameppe Taqo'a giyo sohuwan de'iya olaa dembbaa biidosona.

Yexxiyaageeti ufayssan qaalaa xoqqu oottidi Yihoowa sabbiiyo wode, Yihooway ba asawu olettiis. I Amoonatinne Moo'aabati haniyoobaa xayanaadan oottin, eti issoy issuwaa worin, etappe issoykka attibeenna. SHin Yihooway Yihudaa asaa, wotaaddaratanne qeeseta naagiis. Matan de'iya biittaa asay ubbay Yihooway oottidobaa siiyiis; qassi Yihooway ba asaa maaddiyooqaa eti eridosona. Yihooway ba asaa waati ashshii? Daro ogiyan ashshees. I yaatanawu asi a maaddana koshshenna.

Oyshata: Yoosaafixi ay mala kawoo?
Yihooway Yihudaa waati naagidee?

2 Hanidabaa Odiya 17:1-19; 20:1-30

**“Ha olaa olettiyaageeti
inttana gidekketa. Intte
sohuwaa sohuwaa oiqqi
eqqidi, GODAI inttana
ashshiyooгаа be7eeta.”
—2 Hanidabaa Odiya 20:17**





9

Ha shaahoy Yihoowan keehi ammanettiyoogaa bessida yelagatubaa, hananabaa odiyaageetubaanne kawotubaa tamarissee. Yihooway kiittin hananabaa odiyaagee Naa'imaana pattanaagaa, Sooriyan de'iya, Israa'eela biittaa guutta na'iyaa ammanaasu. Hananabaa odiya Elssaa'i Yihooway morkketuppe bana naaganaagaa wozanappe ammanettiis. Yo'aasha a aawaa aayee Ataaleeppe ashshanawu, Qeese Ubbatu Halaqay Yoodaahē ba shemppuwaa shenehoo giis. Hizqqiyaasi Yihooway Yerusalaama ashshanaagaa ammanettidi, Asooreti yashissin hidootaa qanxxibeenna. Kawuwaa Yoosiyaa eeqaa biittaaappe xayssidi, beeta maqidasiyaa zaaretti giigissiis; qassi deriyaa tumu goynuwwu zaariis.



TAMAARIYO WAANNABAA

- Neeni Yihoowabaa markkattana danddayennaagaa keena guutta na'a gidakka
- Nuuni likke gididabaa oottiyo wode, Yihooway nuna maaddanawu qaalaa geliis
- Yoonaasadan, Yihoowawu azazetta; qassi ne qoppobay hanana xayikko azzanoppa

51 Olanchaanne Guutta Na'iyoy

Sooriyaa biittan, bantta sooppe keehi haahosan, Israa'eela biittaa guutta na'iyaa issinna de'awusu. Sooriyaa olanchati o eta soo asaappe shaakkidi efiidosona; qassi a ha"i olanchatu gadaawaa Naa'imaana maccaaseessi ashkkara. He biittaa asay Yihoowayyo goynnana xayikkonne, he guutta na'iyaa ayyo goynnawusu.

Naa'imaani hanttaara gogaa harggiyan oyqettido gishshawu, ubba wode sahettees. Guutta na'iyaa a maaddanawu wozanappe koyaasu. A Naa'imaana macheeyyo hagaadan gaasu: 'Ne azinaa pattana danddayiya issi ura taani erays. Israa'eelan, Yihooway kiittin hananabaa yootiya Elssa'i de'ees. I ne azinaa pattana danddayees.'

Naa'imaana machiyaa guutta na'iyaa iyyo yootidobaa Naa'imaanayyo odaasu. I aybanne mali be'anawu koyido gishshawu, Israa'eelan de'iya Elssa'a soo biis. Naa'imaani bana Elssa'i bonchettida asadan mokki ekkana giidi qoppiis. SHin Elssa'i a yiidi haasayissiyoogaappe, ba ashkkaray Naa'imaana sarotidi, hagaadan yootanaadan kiittiis: 'Ba,



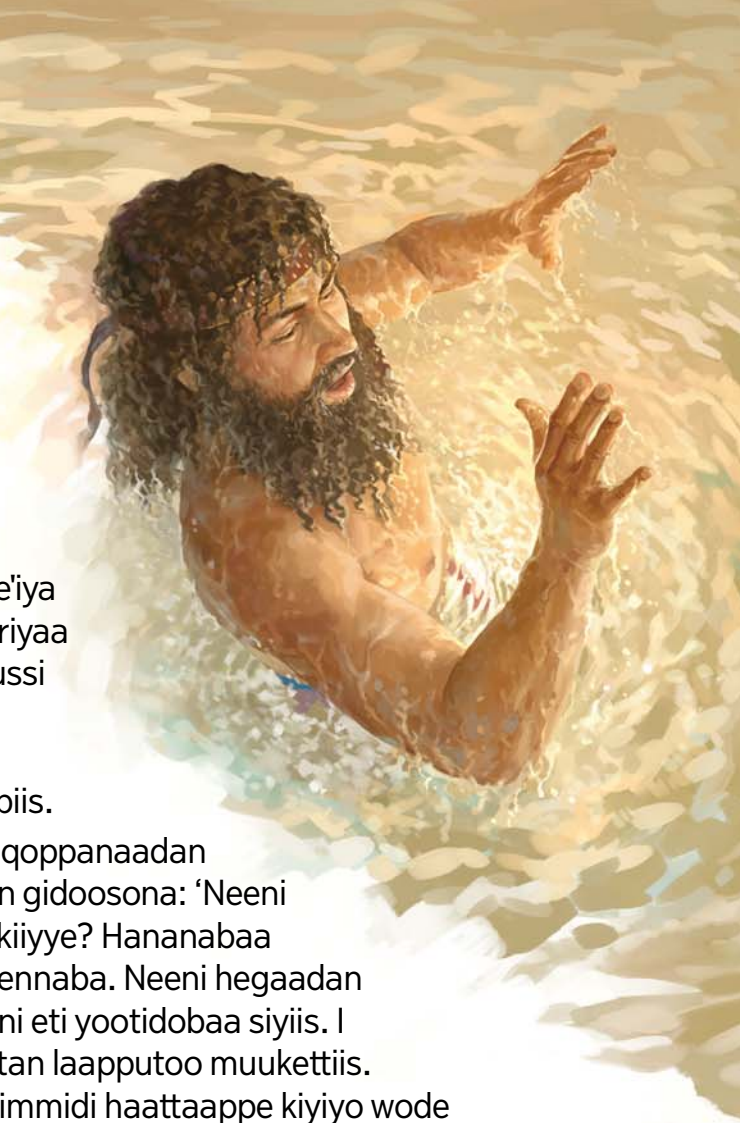
baada Yorddaanoosa SHaafan laapputoo meecetta. Yaatikko neeni paxana.’

Naa’imaani keehi azzaniis. I hagaadan giis: ‘Hananabaa yootiyaagee ba Xoossaa sunntaa xeesidi, qassi ba kushiya ta bolli qaattidi, tana pattana gaada qoppaas. SHin taani Israa’eelan de’iya shaafaa baanaadan i yootiis. Sooriyaa biittan hegaappe lo”o shaafati nuussi de’oosona. Taani yaa beennay aybissee?’ Naa’imaani keehi hanqqettidi, Elssa’a sooppe kiyidi biis.

Naa’imaana ashkkarati i loyttidi qoppaanaadan maaddidosona. Eti ayyo hagaadan gidoosona: ‘Neeni paxanawu ayba gidikkonne oottikkiyye? Hananabaa yootiyaagee neessi odidobay metennaba. Neeni hegaadan oottiyaakko kehennee?’ Naa’imaani eti yootidobaa siyiis. I Yorddaanoosa SHaafaa biidi haattan laapputoo muukettiis. Naa’imaani Laapputoo muuketti simmidi haattaappe kiyiyo wode muleera paxiis. I keehi ufayttidi, Elssa’a galatanawu a soo zaarettidi biis. Naa’imaani, ‘Yihooway tumu Xoossaa gidiyoojaa taani ha”i eraas’ yaagiis. Naa’imaani paxidi guyye ba soo yiido wode, Israa’eela biittaa guutta na’eeyyo aybi siyettiis gaada qoppay?

Oyshata: Israa’eela biittaa guutta na’iyaa Naa’imaana maccaaseeyyo yootanawu metootabeykku gaada qoppay? A xala gidanaadan aybi maaddiis gaada qoppay?

2 Kawotu Maxaafaa 5:1-19; Luqaasa 4:27



“Guutta naatinne xammiya naati nena galatana mala, eta erissadasa.”
—Maatiyoosa 21:16



52 Tamaadan Eexxiya Yihoowa Olanchata

Sooriyaa kawoy Benihadaadi, Israa'eelata oliyoogaa aggibeenna. SHin hananabaa yootiya Elssa'i Israa'eela kawuwawu ubbatoo yootido gishshawu, kawoy baqatiis. Hegaa gishshawu, Benihadaadi Elssa'a wolqqan efaanawu qofaa qachiis. I Elssa'a Dootaana giyo kataman demmidi, Sooriyaa olanchati a yan oyqqanaadan kiittiis.

Sooriyaa olanchati Dootaana katamaa qammi yiidosona. Wonttetta gallassi, Elssa'a ashkkaray kare kiyidi, daro olanchati katamaa dooddidoogaa be'iis. I yayyidi, 'Elssa'aa, nuuni ay oottana koshshii?' yaagidi waassiis. Elssa'i ayyo, 'Nunaara de'iyaaageeti etaara de'iyaaageetuppe daroosona' yaagiis. He wode, Elssa'a ashkkaray katamaa yuushuwan de'iya dere ubban paratinne tamaa olaa paraa gaareti kummidoogaa be'anaadan Yihooway oottiis.

Sooriyaa wotaaddarati Elssa'a oyqqanawu malido wode, i, 'Yihoowawu, hayyanaa ha asatu ayfiyaa qooqissa' yaagidi woossiis. Sohuwaara, wotaaddarati xeellana danddayikkonne, eti awan de'iyaaakko erokkona. Elssa'i wotaaddaratuyyo, 'Intte hara kataman de'eeta. Tana



“Xoossai koyiyoogaadan,
ainne nuuni a woossikko,
i siiyiyoogaa nuuni eriyo
gishshau, a sinttan
yayyokko.”
—1 Yohaannisa 5:14

kaallite, intte koyiyo asa taani inttena bessana’ yaagiis. Eti Israa’eela kawoy de’iyo Samaariyaa katamaa gakkanaassi Elssa’a kaallidosona.

Sooriyaa asati bantta de’iyoosay awakko akeekanawu wodee aadhiichiis. Israa’eela kawoy Elssa’a ‘Taani eta woroo?’ yaagidi oychiis. Elssa’i heгаа bana woranwu malida asata haluwaa kiyana mala go’ettanawu qoppidee? CHii. Elssa’i, ‘Eta woroppa. Etawu qumaa imma; eti bantta ogiyaa boona’ yaagiis. Hegaa gishshawu, kawoy daro qumaa giigissi eta miziis; hegaappe simmin eti bantta soo baanaadan eta yeddiis.

Oyshata: Yihooway Elssa’anne a ashkkaraa waati naagidee?
Yihooway nenakka naagana danddayees gaada qoppay?

2 Kawotu Maxaafaa 6:8-24



53 Yoodaahē Xalatettaa

Elzzaabeeli na'iyaa Ataala ba aayeedan iita. Ataala Yihudaa kawuwaa gelaasu. I azinay hayqqin, i na'ay haariyoogaa doommiis. SHin i na'ay hayqqin, Ataala Yihudan bana kawo oottaasu. He wode a ba na'aa naata gujjin, ba sohuwan kawotana danddayiya kawo zare ubbaa xayssanawu malaasu. Asa ubbay o yayyiis.

Qeese Ubbatu Halaqay Yoodaahenne a machiyaa Yihoshebaa'a, Ataala oottiyoobay keehi iitaba gidiyooqaa eroosona. Eti bantta shemppuwaa shenehoo giidi Ataali na'aa na'aa, Yo'aasha giyo guutta na'aa qottidosona. Eti a beeta maqidasiyan dichidosona.

Yo'aashawu layttay laappuna gidin, Yoodaahēe halaqatunne Leewatu ubbaassi, 'Beeta maqidasiyaa penggeta naagite; oonanne gelissoppite' yaagiis. Yaagidi Yoodaahēe Yo'aasha Yihudaa kawo ootti sunttidi, a huuphiyan kallachaa wottiis. Yihudaa asay, 'Kawoy shemppo gam"o!' yaagiis.

Kawiyaa Ataala asaa wocamaa siyada eesuwan beeta maqidasiyaa baasu. A sunttettida kawuwaa be'ada, 'Hagee maqqo! Hagee maqqo!'

yaagaasu. Halaqati iita kawiyoo oyqqi kare kessidi, woridosona. Gidoppe attin, a oottidobay asaa bolli kaalettido iitabay shin?

Asay Yihoowaara maacettana mala Yoodaahēe asaa maaddiis; eti Yihoowa xallawu goynnawu qaalaa gelidosona. I asay Ba'aala eeqa keettaa qolanaadaaninne misileta mentterettanaadan oottiis. Asay zaarettidi goynnana mala qeesetinne Leewati beeta maqidasiyan oottanaadan i sunttiis. Geeshsha gidenna uri beeta





**“Ashuwaaworiyaageetuyyo
yayyoppite; eti shemppuwaaworanau
danddayokkona. SHin shemppuwaanne
ashuwaaw Gaannabiyan xaissanau
danddayiya Xoossaassi yayyite.”
—Maatiyoosa 10:28**

maqidasiyaa gelenna mala penggiyaa naagiyaageeta wottiis. He wode Yoodaaheenne halaqati Yo'aasha kawo keetti efiidi araatan utissidosona. Yihudaa asay ufayttiis. Eti wurssettan iita Ataalippenne Ba'aala goynuwaappe la'a kiyidi Yihoowawu haggazana danddayoosona. Yoodaahee xala gididoogee daro asaa waati maaddidaakko akeekadii?

Oyshata: Yoodaahee xala gidiyoogaa waati bessidee?

Neeni xala gidanaadan Yihooway maaddana danddayees gaada qoppay?

2 Kawotu Maxaafaa 11:1–12:12; 2 Hanidabaa Odiya 21:1–6; 22:10–12; 23:1–24:16



54 Yihooway Yoonaasabaa Danddayiis

Asooretu kataman Nanawen de'iya asay iita. Asay bantta iita ogiyaappe simmana mala Yihooway hananabaa yootiya Yoonaasi Nanawe biidi odanaadan kiittiis. SHin Yoonaasi harasaa baqatiis. I markkabiyan Tarsseesi biis.

SHin biishin, wolqqaama carrkoy abbaa bolli denddin, markkabiya laaggiyaageeti yayyidosona. Eti bantta xoosatukko woossidi, 'Hagee haniyoy aybissee?' yaagidosona. Wurssetan, Yoonaasi etayyo hagaadan giis: 'Hagee ta gaasuwaana. Yihooway tana azazidobaa aggada baqataydda de'ays. Tana abban olite. Yaatikko, beetay woppu gaana.' Markkabiya laaggiyaageeti Yoonaasa olanawu koyibookkona; shin i bana eti olana mala mintti woossiis. Eti a abban olin, beetay woppu giis.

Yoonaasi hayqqays giidi qoppiis. I abban muuketti muuketti biyo wode, Yihoowa woossiis. He wode Yihooway gita moliyaa kiittiis. Molee Yoonaasa mittiis; shin a woribeenna. Yoonaasi moliyaa uluwan, 'Taani neeyyo ubbatoo azazettana' yaagidi woossiis. Moliyaa uluwan heezzu gallassi Yihooway Yoonaasa naagiis; yaatidi molee Yoonaasa mela biittan cuchanaadan oottiis.

Yihooway Yoonaasa ashshidoogee, a zaarettidi mule Nanawe yeddenna giyoogee? CHii. I yaa baanaadan Yihooway

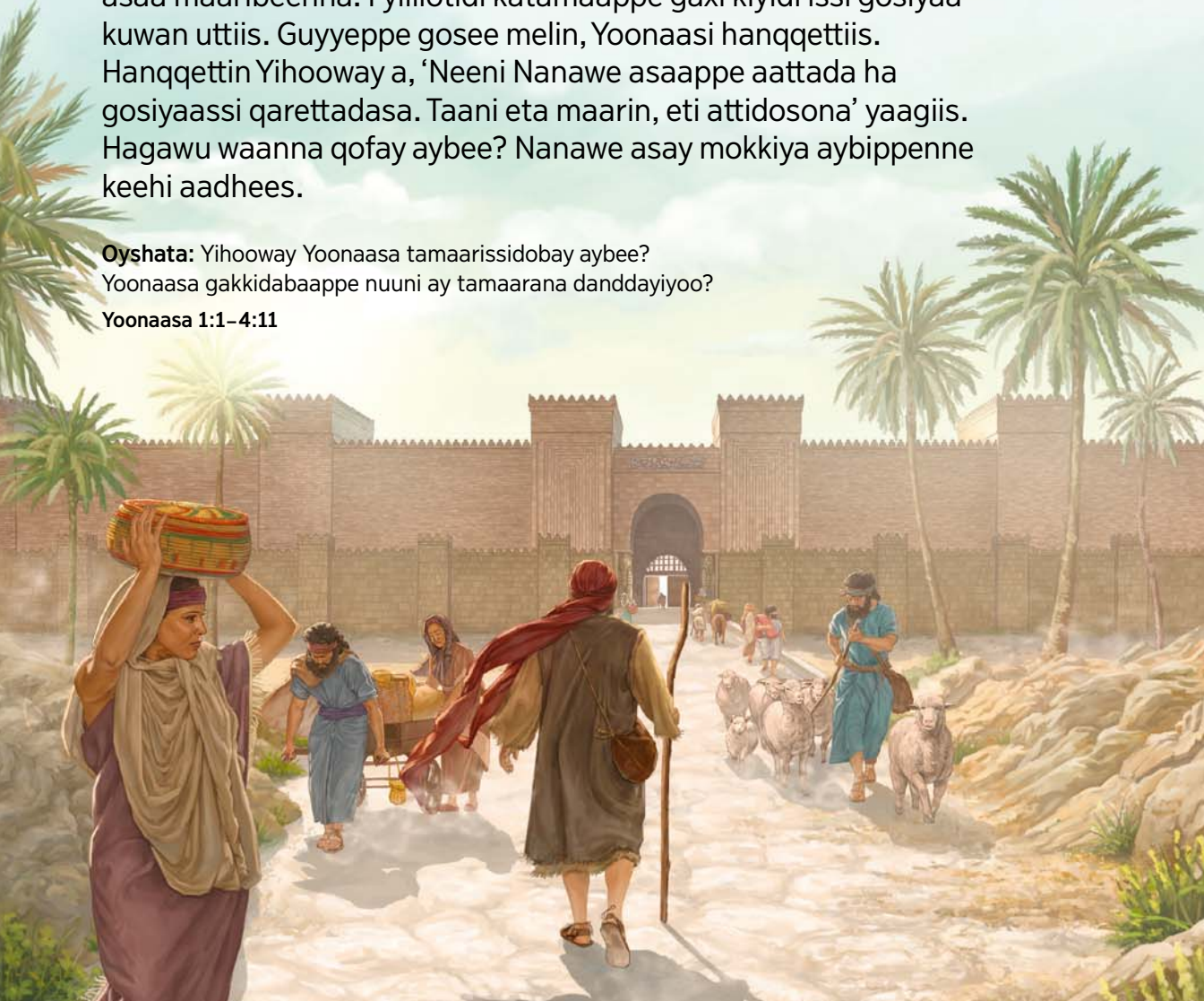
**‘Yihooway ooninne ba nagaraappe
simmanaadan koyeesippe attin,
ooninne xayana mala koyenna
gishshawu, inttebaa danddayees.’
—2 PHeexiroosa 3:9**

haranttuwaakka yootiis. He wode,
Yoonaasi azazettiis. I yaa biidi,
‘Nanawee 40 gallassa gidдон
xayana’ yaagidi, he iita asawu
yootiis. Yootin qoppibeennabay haniis;
Nanawe asay i odidobaa siyidi
laamettiis. Nanawe kawoy, ‘Xoossaakko
waassite; intte iita oosuwa
aggite. I nuna waayi xayssana’
yaagiis. Yihooway iita ogiyaappe
asay simmidoogaa be’idi, Nanawe
xayssibeenna.

Katamay xayibeenna gishshawu
Yoonaasi hanqqettiis. Ane qoppa:
Yihooway Yoonaasa danddayiisinne
maariis; shin Yoonaasi Nanawe
asaa maaribeenna. I yiillotidi
katamaappe gaxi kiyidi issi gosiya
kuwan uttiis. Guyyeppe gosee
melin, Yoonaasi hanqqettiis.
Hanqqettin Yihooway a, ‘Neeni
Nanawe asaappe aattada ha
gosiyaassi qarettadasa. Taani
eta maarin, eti attidosona’
yaagiis. Hagawu waanna qofay
aybee? Nanawe asay mokkiya
aybippenne keehi aadhees.

Oyshata: Yihooway Yoonaasa
tamaariissidobay aybee?
Yoonaasa gakkidabaappe nuuni
ay tamarana danddayiyoo?

Yoonaasa 1:1–4:11



55 Yihoowa Kiitanchay Hizqqiyaasa Naagiis

Asoore kawotettay Israa'eela tammu zaretu kawotettaa oyqqiis. Asoore kawuwaa Sanaakireebi Yihudaa naa"u zaretu kawotettaa oyqqanawu ha"i koyiis. I Yihudaa katamata kayan kayan oyqqiyoogaa doommiis. SHin i Yerusalaame katamaa keehi koyiis. Yihooway Yerusalaame katamaa naagiyoogaa Sanaakireebi eribeenna.


Yihudaa kawoy Hizqqiyaasi, Yerusalaame oyqqenna mala Sanaakireebawu daro miishshaa immiis. Sanaakireebi miishshaa ekkikkokka, ba wolqqaama olanchati Yerusalaame katamaa olana mala kiittiis. Asooreti keehi matido gishshawu, kataman de'iya asay hirggiis. He wode Hizqqiyaasi etassi, 'Dagammoppite! Asooreti wolqqaama; shin nuuni etappekka wolqqaama gidanaadan Yihooway maaddana' yaagiis.

Sanaakireebi Yerusalaame kataman de'iya asaa bolli qilliccanaadan Rabishaaqa kiittiis. Rabishaaqi katamaappe gaxan eqqidi hagaadan giis: 'Yihooway inttena maaddana danddayenna. Hizqqiyaasi inttena cimmooppo. Nuuppe inttena ashshana danddayiya xoossi baawa.'

Hizqqiyaasi i ay oottana koshshiyaakko Yihoowa oychiis. Yihooway, 'Rabishaaqi yootidobaa yayyoppite. Sanaakireebi Yerusalaame katamaa oyqqenna' yaagiis. Hegaappe simmin, Sanaakireebi kiittido dabddaabbee Hizqqiyaasa gakkiiis. Dabddaabbee, 'Olettenan aggiigite. Yihooway inttena ashshana danddayenna' yaagees. Hizqqiyaasi, 'Ne xalaalay tumu Xoossa gidiyooogaa asa ubbay erana mala hayyanaa, Yihoowa nuna ashsha' yaagidi woossiis. Yihooway ayyo, 'Asoore kawoy Yerusalaame gelenna. Taani ta katamaa naagana' yaagiis.

Sanaakireebi Yerusalaame katamaa sohuwaara oyqqana giidi qoppiis. SHin katamaappe gaxan wotaaddarati dunkkaanidosaa Yihooway he galla qammi issi kiitanchaa kiittiis. Kiitanchay 185,000 wotaaddarata woriis! Kawuwaa Sanaakireeba wolqqaama wotaaddarati hayqqidosona. I aybanne





oottana
danddayenna
gishshawu, xoonettidi
soo simmiis. Yihooway
ba gelido qaalaadan,
Hizqqiyaasanne
Yerusalaame katamaa naagiis.
Neeni he wode Yerusalaame
kataman de'iyaakko, Yihoowan
ammanettuutee?

Oyshata: Yihooway Yerusalaame
katamaa waati naagidee? Yihooway
nena naagana gaada qoppay?

2 Kawotu Maxaafaa 17:1-6;

18:13-37; 19:1-37;

2 Hanidabaa Odiya 32:1-23

**“GODAA kiitanchchai
GODAASSI yayyiya
asata naagees; i eta
yuushuwan gididi, eta
ashshees.”**

—Mazamure 34:7



56 Yoosiyaasi Xoossaa Higgiyaa Siqees

Yoosiyaasi Yihudan kawotiyo wode, ayyo layttay hospuna. He wode, asay bitesinne eeqawu goynnees. Yoosiyaasayyo layttay 16 gidido wode, suure ogiyan Yihoowayyo waati goynnanaakko tamaanawu baaxetiis. Ayyo layttay 20 gidido wode, eeqatanne etawu yarshshiyoo sohota laaliyoogaa doommiis. Qassi ayyo layttay 26 gidido wode, Yihoowa beeta maqidasiyaa zaarettidi giigissanaadan oottiis.

Beeta maqidasiyan, qeese ubbatu halaqay, Hilqqee, Higgiyaa maxaafaa demmiis; hegee Muusee xaafido koyro maxaafaa gidennan waayi aggana. Kawuwaa xaafee Saafaani maxaafaa Yoosiyaasayyo ehiidi, cenggurssaa xoqqu oottidi Higgiyaa nabbabiyoogaa doommiis. Yoosiyaasi hegaa siyido wode, asay Yihoowayyo daro layttawu azazettibeennaagaa akeekiis. Kawuwaa Yoosiyaasi Hilqqiyaayyo hagaadan giis: ‘Yihooway nu bolli keehi hanqqettiis. Baada a oycha. Nuuni ay oottana koshshiyaakko Yihooway nuussi odana.’ Yihooway hananabaa yootiya Hulddi baggaara, ‘Yihudaa asay tana aggiis. Eti qaxxayettana; shin Yoosiyaasi ba huuphiyaa kawushshido gishshawu, i haariyo wodiyan qaxxayikke’ yaagidi zaariis.

Kawuwaa Yoosiyaasi he kiitaa siyido wode, beeta maqidasiyaa biis; biidi Yihudaa asaa issippe shiishshiiis. He wode i Yihoowa Higgiyaa ubba asawu cenggurssaa xoqqu oottidi nabbabiis. Yoosiyaasinne asay Yihoowayyo wozanappe azazettanawu qaalaa gelidosona.

Yihudaa asay daro layttawu Paasikaa Baalaa bonchibeenna. SHin Paasikaa Baalay layttan layttan bonchettana koshshiyooogaa

**“Ne qalai ta
gediyaassi xomppe,
ta ogiyaassikka poo7o.”
—Mazamure 119:105**

Yoosiyaasi Higgiyaappe nabbabido wode, i asaayyo, ‘Nuuni Paasikaa Baalaa Yihoowayyo bonchana’ yaagiis. Yaagidi, Yoosiyaasi daro yarshshoy giiganaadan oottiis; qassi beeta maqidasiyan mazamuriyaa yexxiyaageeta giigissiis. Hegaappe guyyiyan asay Paasikaa Baalaa, qassi appe kaallidi laappun gallasan wuriya, Irshshoy Gelibeenna Oyttaa Baalaa bonchiis. Sameela wodiyaappe haa simmin, heгаа mala Paasikaa Baalay bonchetti erenna. Yoosiyaasi Xoossaa Higgiyaa tumuppe siiqees. Yihoowabaa tamaariyoogan neeni ufayttay?

Oyshata: Kawuwaa Yoosiyaasi Xoossaa Higgiyaa nabbabido wode waatidee? Yoosiyaasa xeelliyaagan Yihoowawu aybi siyettidee?

2 Kawotu Maxaafaa 21:26; 22:1–23:30; 2 Hanidabaa Odiya 34:1–35:25





10

Yihooway ubbaa bolli Kawo. I ubbatoo haarees; qassi i ubbatoo haarana. Leemisuwawu, Ermmaasa woranawu ollan yeggidoogaa i ashshiis. I Sidiraaqa, Misaaqanne Abddanaaga itoone tamaappe, qassi Daaneela gaammotu doonaappe ashshiis. Asttira ba asaa ubbaa ashshana mala Yihooway o naagiis. I iitatettaa merinawu xayssana. Gita misiliyaanne gita mittaa xeelliyaagan odettida hiraagay Yihoowa Kawotettay mata wode iitatetta ubbaa xayssidi sa'aa haaranaagaa qonccissees.



TAMAARIYO WAANNABAA

- Yihoowa Kawotettay asa kawotetta ubbaappe keehi wolqqaama
- Nuuni awan de'ikkonne, Asttiriigaadaaninne Daaneelaagaadan, suure gididabawu muletoo exatana bessees
- Ermmaasaagaadaaninne Nahimiyaagaadan, metiyaabay gakkiyo wodekka nuuni wozanappe Yihoowan ammanettoos

57 Yihooway Ermmaasi Sabbakanaadan Kiittiis

Ermmaasi Yihudaa asawu hananabaa yootiyaagaa gidanaadan Yihooway dooriis. Ermmaasi asawu sabbakanaadaaninne eti oottiyo iitabaa aggana koshshiyooqaa odana mala Yihooway ayyo yootiis. Ermmaasi, 'SHin Yihoowa, taani na'a. Taani asawu waata yootanaakko erikke' yaagiis. Yihooway ayyo, 'Yayyoppa. Neeni ay haasayanaakko taani neeyyo odana. Taani nena maaddana' yaagiis.

Ermmaasi dere cimata shiishshanaadan, qassi eta sinttan gombbuwaa menttidi, 'Yerusalama hagaadan meqqana' gaanaadan Yihooway ayyo yootiis. Yihooway yootidobaa Ermmaasi oottido wode, cimati keehi hanqqettidosona. Paashihuura giyo qeese Ermmaasa shociis; shocidi lukkido mittan a tohuwaanne kushiyaa gelissidi qachiis. Qamma kumettaa Ermmaasi awanne qaaxxana danddayibeenna. Wonttetta gallassi Paashihuuri a birshshiis. Ermmaasi, 'Taani haggaa genccada aattana danddayikke. Taani sabbakiyoogaa aggana' yaagiis. SHin i tumuppe aggidee? CHii. Ermmaasi hegaabaa gujji qoppido wode, i, 'Yihoowa qaalay ta gidдон eexxiya tama mala. Taani sabbakiyoogaa aggana danddayikke' yaagiis. Ermmaasi asay naagettanaadan yootiyoogaa aggibeenna.

Daro layttay aadhin, Yihudan hara kawoy kawotiis. Qeesetinne wordduwaa hananabaa yootiyaageeti Ermmaasi yootiyoobaa ixidosona. Eti halaqatuyyo, 'Ha bitanee hayqqanawu bessees' yaagidosona. Ermmaasi, 'Intte tana worikko, intte xillo asa woreeta. Taani yootiyoy Yihoowa qaalaappe attin, taagaa gidenna' yaagiis. Halaqati hegaa siyidi, 'Ha bitanee hayqqanawu bessenna!' yaagidosona.

Ermmaasi sabbakiyoogaa aggibeenna gishshawu, halaqati keehi



**“Asai ubbai inttena ta sunntaa gishshau ixkana; shin wurssettai gakkanaashin gencciyaagee attana.”
—Maatiyoosa 10:22**

hanqgettidosona. Eti Ermmaasa woranawu kawuwaa oychidosona. Eti bantta koyidobaa Ermmaasa bolli oottana danddayiyoogaa Kawoy yootiis. Eti Ermmaasa efiidi, i yan hayqqana gi qoppidi a silimoy de'yo ciimma ollan yeggidosona. Ermmaasi he silimuwan muukettiyoogaa doommiis.

He wode kawo keettan oottiya, Abemeleki kawuwaayyo, ‘Halaqati Ermmaasa haatta ollan yeggidosona! Nuuni a yan aggikko, i hayqqana’ yaagiis. Kawoy Abemeleki 30 asaa banaara efiidi, Ermmaasa haattaa ollaappe goochidi kessanaadan yootiis. Ermmaasi sabbakiyoogaa aybinne bana digganaadan oottibeenna; nuuni a mala gidana koshshennee?

Oyshata: Ermmaasi yelagattettkka, Yihoowayyo azazettidoy aybissee? Sabbakiyoogaa Ermmaasa digganawu maliday oonee?

Ermmaasa 1:1-19; 19:1-11; 20:1-13; 25:8-11; 26:7-16; 38:1-13



58 Yerusalaame Katamay Xayiis

Yihudaa asay darotoo, Yihoowa aggiisinne eeqatuyyo goynniis. Yihooway daro layttawu eta maaddanawu maliis. I etawu odanawu hananabaa yootiya darota kiittiis; shin eti siyibookkona. Eti hananabaa yootiyaageetu bolli qilliiccidosona. Yihooway eta eeqaa goynuwaawati waati xayssidee?

Baabiloona kawoy, Naabukadanaxoori kawotettata kayan kayan xooniis. I koyro Yerusalaame xoonido wode, Kawuwaa Yo'aakiina, halaqata, olanchatanne kushe hiillanchata oyqqiis; oyqqidi eta ubbaa Baabiloone efiis. I Yihoowa beeta maqidasiyaappe aquwaa ubbaakka efiis. Hegaappe guyyiyan, Naabukadanaxoori Yihudan Sedeqiyaasa kawoyiis.

Koyro heeran, Sedeqiyaasi Naabukadanaxoorassi azazettiis. SHin shooro kawotettatinne wordduwaa hananabaa yootiyaageeti zorin, Sedeqiyaasi Baabiloonetu bolli makkaliis. Ermmaasi, 'Neeni makkalikko, Yihudan koshay denddana, qassi asay sahettananne hayqqana' yaagiis.

Hospun layttaa haari simmidi, Sedeqiyaasi Baabiloonetu bolli makkalanawu qofaa qachiis. I Gibxxe olanchati bana maaddanaadan oychiis. He wode Naabukadanaxoori ba wotaaddarati Yerusalaame olanaadan kiittin, eti katamaa yuushuwan dunkkaanidosona. Ermmaasi Sedeqiyaasassi hagaadan giis: 'Neeni Baabiloona kawotettawu kushiya immikko, neenikka katamaykka attanaagaa Yihooway yootees. SHin neeni kushiya immana xayikko, Baabiloona asati Yerusalaame katamaa xuuggidi, nena qashuwawu efaana.' Sedeqiyaasi, 'Taani kushiya immikke!' yaagiis.



**“Godau, Ubbaappe
Wolqqaama Xoossau,
ne pirddai tumanne xillo!”
—Ajjootaa 16:7**

Issi layttanne baggaappe guyyiyan, Baabiloona olanchati Yerusalaame dirssaa gimbbiyaa mentti gelidi katamaa xuuggidosona. Eti beeta maqidasiyaa xuuggidosona, daro asaa woridosona, qassi sha'an qoodettiya asaa qashuwawu efiidosona.

Sedeqiyaasi Yerusalaameppe baqatiis; shin Baabiloona asati a yedettidosona. Eti a Yarkko katamaa matan oyqqidi, Naabukadanaxoorakko ehiidosona. Baabiloona kawoy Sedeqiyaasi xeellishin a attuma naata woriis. Hegaappe guyyiyan, Naabukadanaxoori Sedeqiyaasa ayfeta wooci kessidi, i hayqqana gakkanaassi qasho keettan yeggiis. SHin Yihooway Yihudaa asaayyo, ‘Taani 70 layttaappe guyyiyan, inttena Yerusalaame ehaana’ yaagidi qaalaa geliis.

Omoodettidi Baabiloone biitti biida yelagatu bolli aybi gakkidee? Eti Yihoowayyo ammanettidi de'anee?

Oyshata: Naabukadanaxoori oonee?

I Yerusalaame katamaa waatidee? Sedeqiyaasi oonee?

**2 Kawotu Maxaafaa 24:1, 2, 8-20; 25:1-24; 2 Hanidabaa Odiya 36:6-21;
Ermmaasa 27:12-14; 29:10, 11; 38:14-23; 39:1-9; Hizqqeela 21:27**



59 Yihoowassi Azzettida Oydu Attuma Naata

Naabukadanaxoori Yihudaa halaqata Baabiloone efiido wode, eta bolli Ashifanaaza giyo ba oosanchaa sunttiis. Naabukadanaxoori eta giddoppe keehi minonne akeekancha gidida yelaga attuma naata dooranaadan Ashifanaazassi yootiis. He yelaga attuma naati heezzu layttawu loohana. He loohissoy eti Baabiloonen xoqqa maatay de'yoogeeta gidanaadan oottana. He attuma naati Baabilooneti haasayiyo Akkadiyaane qaalaa nabbabiyoogaa, xaafiyoogaanne haasayiyoogaa tamaarana bessees. Eti kawoyne kawuwaa oosanchati miyo qumaappe maana koshshees. He oydu attuma naati Daaneela, Hanaaniyaa, Mishaa'eelanne Azaariyaa. Ashifanaazi eta Bilxxaasooraa, Sidiraaqa, Misaaqanne Abbdanaago giidi Baabiloonetu sunttan sunttiis. He timirttee eti Yihoowawu haggaaziyoogaa agganaadan oottanee?

**“Neeni yelaga gidiyo gishshau,
nena ooninne karoppo.
SHin ammaniyaageetuyyo
haasayan, hanotettan,
siiquwan, ammanuwaaninne
geeshshatettan leemiso gida.”
—1 Ximootiyoosa 4:12**

Ha oyddu attuma naati Yihoowassi azazettanawu murttidosona. Yihoowa Higgee issi issi qumay tuna gidiyoogaa yootiyo gishshawu, eti kawuwaa qumaa maana koshshennaagaa eroosona. Hegaa gishshawu, eti Ashifanaazassi, ‘Hayyanaa nuuni kawuwaa qumaa maanaadan oottoppa’ yaagidosona. Ashifanaazi etawu, ‘Intte meennan aggidi laafidoogaa kawoy be’ikko, i tana worana!’ yaagiis.

Daaneeli issibaa qoppiis. I banttana naagiyaagawu hagaadan giis: ‘Hayyanaa tammu gallassawu ataakiltte xalaalaanne haatta xalaalaa nuuyyo imma. Hegaappe guyyiyan, kawo qumaa miya naatuura nuna geeddarssa.’ Naagiyaagee he qofaa maayiis.

Tammu gallassaa paaciyaappe guyyiyan, Daaneelinne a heezzu laggetti hara attuma naatu ubbaappe anqqaridi beettidosona. Eti Yihoowayyo azazettido gishshawu i ufayttiis. I Daaneelassi ubbakka ajuutaanne aymuwaa akeekiyo eraa immiis.

Loohissoy wurido wode, Ashifanaazi attuma naata Naabukadanaxoorakko ehiis. Kawoy etaara haasayiis; haasayidi Daaneeli, Hanaanee, Mishaa’eelinne Azaaree hara ubba attuma naatuppe keehi aadhida eranchanne akeekancha gidiyoogaa eriis. I ha oyddati kawo keettan oottanaadan dooriis. Kawoy keehi koshshiya allaalliyan zoriyaa eta darotoo oychees. Yihooway eti kawuwaa shareechotuppenne murunniyaageetu ubbaappe aadhida erancha gidanaadan oottiis.

Daaneeli, Hanaanee, Mishaa’eelinne Azaaree hara biittan de’ikkokka, eti Yihoowa asa gidiyoogaa dogibookkona. Ne aawaynne aayyiya nenaara baynna wodekka, neeni etaagaadan ubbatoo Yihoowa hassayanee?

Oyshata: Daaneelinne a heezzu laggeti Yihoowayyo azazettidoy aybissee? Yihooway eta waati maaddidee?

Daaneela 1:1-21

60 Merinawu De'ana Kawotettaa

Issi galla qammi, Naabukadanaxoori dumma aymo aymottiis. Hegee keehi qofissin, i xiskkana danddayibeenna. I shareechota xeesidi, 'Ta aymuwaa tawu yootite' yaagiis. Eti, 'Kawuwawu, ne aymuwaa nuuyyo yoota' yaagidosona. SHin Naabukadanaxoori etayyo, 'CHii! Ta aymottidobaa intte yootana xayikko, ta inttena worana' giis. Eti zaaridi, 'Ne aymottidobaa nuuyyo yootin, nuuni neeyyo birshshana' giidosona. I, 'Intte ubbay tana cimmanawu maleeta. Ta aymuwaa tawu yootite!' yaagiis. Eti ayyo, 'Hegaa odana danddayiya issi asinne baawa. Ne oyshay danddayettennaba' giidosona.

Kawoy keehi hanqqettidi he biittaa shareechotanne aadhida erancha ubbata woranaadan azaziis. Daaneeli, Sidiraaqi, Misaaqinne Abbdanaagoy etappe amaridaageeta. Daaneeli kawoy guutaa takkana mala oychiis. Yaatidi, Daaneelinne a laggeti Yihooway maaddana mala woossidosona. Yihooway waatidee?

Ajjuutan, Yihooway Kawuwaa aymuwaa Daaneelawu bessidi, birshshettaakka ayyo yootiis. Wonttetta galla, Daaneeli kawuwaa ashkkaraakko biidi, 'Aadhida eranchata woroppa. Ta kawuwaa aymuwaa birshshana' giis. Ashkkaray Daaneela Naabukadanaxoorakko efiis. Daaneeli kawuwaayyo, 'Xoossay sinttappe hananabaa nena bessiiis. Ne aymoy haggaa: Huuphee worqqa, tirayenne kusheti bira, uloyenne wodirati nahaase, suylee biratanne tohuwawu yachay baggay birata baggay qassi urqqa gidido gita misiliyaa be'adasa. Issi shuchay deriyaappe xoqolettidi, he misiliyaa tohuwaa yachaa shociis. He misilee gaacerettin, suullaa carkkoy efiis. He shuchay wogga dere kiyidi, biittaa sa'aa kumiis.'




Daaneeli hagaadan giis: ‘Ne aymuwaa birshshettay haggaa: Worqqa huuphee ne kawotettaa. Biray neeppe simmin denddana kawotettaa. Kaallidi, kumetta sa’aa haarana, nahaase mala kawotettay denddana. Appe kaalliya kawotettay birata mala mino gidana. Wurssettan, birata malanne urqqa mala gidida, shaahettida kawotettay denddana. Gita dere gidida shuchay Xoossaa Kawotettaa. I kawotettata ubbaa gaacerettidi merinawu daana.’

Naabukadanaxoori Daaneela sinttan som"uwaa biittaa gattidi gufanniis. I, ‘Ne Xoossay ha aymuwaa neessi qonccissiis. A mala Xoossi baawa’ giis. Kawoy Daaneela woriyoo gaappe, a Baabiloone awuraajjaa haariyaagaanne aadhida eranchchatu halaqa oottidi sunttiis. Yihooway Daaneela woosaa waati zaaridaakko akeekadii?

Oyshata: Daaneeli Kawuwaa aymuwaa qonccissana danddayidoy aybissee? Aymuwaa birshshettay aybee?

Daaneela 2:1-49



“He iita ayyaanati kawota lbraisxxe qalan Armmageedoona giyo sohuwaa shiishshidosona.”
—Ajjuutaa 16:16



61 Eti Goynnibookkona

Naabukadanaxoori misiliyaabaa aymottoosappe guutta wodee aadhin, worqqaappe gita misiliyaa medhiis. I misiliyaa Duura dembban essidi, Sidiraaqa, Misaaqaanne Abbdanaaga gujjin, keehi bonchettida asati yaa shiiqanaadan xeesiis. Kawoy hagaadan giis: ‘Malkkataa, diittaanne maazinqqiyaa cenggurssaa siyosaara, misiliyaayyo gufannidi goynnite! Goynnenna oonikka eexxiya itooniyaa taman olettana.’ Heezzu Ibraaweti misiliyawu goynnaneeyye, woy Yihoowa xallawu goynnanee?

Hegaappe guyyiyan muuziqaa kaa'anaadan kawoy azaziis. Sidiraaqa, Misaaqaanne Abbdanaagoppe attin, hara ubba asay he misiliyawu goynniis. Amarida asati heгаа be'idi, kawuwaayyo, ‘Ha heezzu Ibraaweti ne essido misiliyaayyo goynnokkona’ giidosona. Kawoy eta hagaadan giis: ‘Intte misiliyawu goynnana mala ha"ikka yootays. Intte ixkiko, ta inttena itooniyaa taman olana. Inttena taappe ashshana danddayiya Xoossi baa.’ Eti hagaadan zaaridosona: ‘Nuussi ne wode immana koshshenna. Nu Xoossay nuna ashshana danddayees. Ubba i nuna ashshennaakkokka, misiliyawu goynnokko.’

“Godaayyo, ne Xoossaayyo goinna; a xalaalau ootta.”
—Maatiyoosa 4:10

Naabukadanaxoori keehi hanqqettiis. I ba asati ‘itooniyaa tamaa kaseegaappe laappun kushiya aattidi eettanaadan’ yootiis. Yaatidi i ba wotaaddarata, ‘Ha asata qachidi, eta taman olite!’ yaagiis. Tamay keehi eexxiyo gishshawu, wotaaddarati mataa shiiqin eta sohuwaara

wori aggiis. Heezzu Ibraaweti taman olettidosona. SHin Kawoy giddo xeelliyo wode, itooniyaa gidдон heezza xalla gidennan, oyddati yaa haa hemettiyaageeta be'iis. I keehi yayyidi, 'Nuuni taman olido asati heezza gidokkonaayye? Ta oyddu asata be'ays! Oyddanttoy qassi kiitancha milatees!' giidi, bana zoriyaageeta oychiis.

Naabukadanaxoori tamaakko guutaa shiiqidi, 'Ubbaappe Xoqqiya Xoossaa ashkkaratoo, haa kiyite!' yaagiis. Sidiraaqi, Misaaqinne Abddanaagoy tamay aynne qohennan kiyidoogaa be'idi ubba asay garmettiis. Eta bollay, binnanaynne maayoy aynne xuugettibeenna; qassi tamaa peenoykka eta bollan baawa.

Naabukadanaxoori hagaadan giis: 'Sidiraaqa, Misaaqanne Abddanaago Xoossay galatetto! I ba kiitanchaa kiittidi, eta ashshiis. Eta Xoossaa mali baawa.'

Heezzu Ibraawetuugaadan, aybi gakkikkonne, Yihoowayyo ammanettanawu murttadii?

Oyshata: Sidiraaqi, Misaaqinne Abddanaagoy ay ootennan ixxidonaa? Yihooway eta waati ashshidee?

Daaneela 3:1-30



62 Issi Gita Mittan Leemisettida Kawotettaa


Issi galla qammi, Naabukadanaxoori yashshiya aymo aymottiis. I he aymuwaa birshshettaa baassi yootana mala ba aadhida eranchata xeeksiis. SHin etappe ooninne a aymuwaa birshshana danddayibeenna. Wurssettan, kawoy Daaneelayyo yootiis.

Naabukadanaxoori Daaneelawu hagaadan giis: ‘Ta aymuwan, taani issi mittaa be’aas. He mittay xeeray saluwaa gakkiiyoogaa keenaa dicciis. Hegee sa’aa gaxaappe gaxaa gakkanaashin beettees. He mittawu lo”iya hayttaynne keehi daro ayfee de’ees. Do’ati a kuwan shemppidosona; kafotikka a daashshaa gidдон keexxidi de’idosona. He wode kiitanchay saluwaappe wodhiis. I hagaadan giis: “Ha mittaa qanxxite; a tashiyaa karite. SHin durumaanne a xaphuwaa birataappenne nahaasiyaappe qoxxido sanssalatan qachite. He mittaa wozanay kahay asaagaappe do’aagawu laamettana. Hegaadan hanidaashin, a bolli laappun layttay wurana. Ubbaappe Xoqqiya Xoossay asaa naatu kawotetta ubbaa haariyoogaanne kawotettaa i ba koyiyo uraassi immana danddayiyoogaa asay ubbay erana.”’

He aymuwaa birshshettay aybakko Yihooway Daaneelawu qonccissiis. Daaneeli aymuwaa birshshettaa akeekido wode, dagammiis. I hagaadan giis: ‘Kawuwawu, ha aymoy ne morkketussi gideerenneeshsha; shin ha aymoy nebbaa yootees. Qanxxettiya he gita mittay nena! Kawotettay neeppe ekettana; ekettin neeni bazzo do’aadan maataa maana. SHin kiitanchay durumaa a xaphuwaara aggiiganaadan yootido gishshawu, ne haranttuwaa kawo gidana.’

Issi layttappe guyyiyan, Naabukadanaxoori ba kawo keettaa bolli dembbayidi keexxidosan hemettiiddi, Baabiloone katamaa nashshees. I, ‘Taani keexxido wolqqaama katamaa be’ite. Taani ay keena gitakko xeellite!’ yaagiis. I haasayiiddi de’ishin, saluwaappe, ‘Naabukadanaxooraa! Ha”i ne kawotettay neeppe ekettiis’ yaagiya qaalay yiis.

He wode sohuwaara, Naabukadanaxoori wozanay kahay laamettin, i bazzo do’a mala gididiis. I ba kawo keettaappe kiyanaadan gooddin, bazzon do’aara de’ees. Naabukadanaxoori binnaanay argganttaa baalliyaadan aduqqiis; qassi a xugunttaykka kafuwaa xugunttaadan dicciis.



Laappun
layttay aadhi simmin,
Naabukadanaxoori paxiis;
paxin i Baabiloona kawo
gidanaadan Yihooway oottiis.
Hegaappe guyyiyan
Naabukadanaxoori hagaadan giis:
‘Taani saluwaa Kawuwaa Yihoowa
galatays. Yihooway haariyaagaa gidiyoogaa
taani ha”i eraas. I otorettiyaageeti bantta
huuphiyaa kawushshanaadan oottees;
qassi i ba koyiyo urawu ooyyoonne
kawotettaa immana danddayees.’

Oyshata: Naabukadanaxoora aymuwaa birshshettay
aybee? Naabukadanaxoori i ay tamaridoogaa yootidee?

Daaneela 4:1-37

**“Otoruwaa geeduwaa
bashshai kaallees;
ayyuwaa geeduwaakka
kuddettai kaallees.”
—Leemiso 16:18**

63 Godaa Bollan Xaafettidabaa

Guyyeppe, Belshshaaxaari Baabiloonen kawotiis. Issi qammi, i keehi bonchettida, sha'an qoodettiya asaa qumaa shoobbiis.

Naabukadanaxoori Yihoowa keettaappe ehiido worqqaa wanccata ehaanaadan Belshshaaxaari ba ashkkarata azaziis. Belshshaaxaarinne imattati he wanccatun uyidi bantta xoossata sabbidosona. Qoppennan, asa kushee kiyidi, qumaa miyo keettaa godan erettennabaa xaafiis.

Belshshaaxaari yayyiis. I shareechota xeesidi etawu, 'Ha qaalata birshshiya urawu taani Baabiloonan heezzantto xoqqa maataa immana' yaagiis. SHin eti malikkonne, oonne birshshana danddayibeenna. Yaatin kawiya yaada hagaadan gaasu: 'Naabukadanaxoorassi yoho qonccissiya Daaneela giyo bitanee de'ees. I neeyyo birshshana danddayees.'

Daaneeli kawuwaakko yiis. Belshshaaxaari ayyo hagaadan giis: 'Neeni ha qaalata nabbabada birshshikko, qooriyan wottiyo worqqa sanssalataa neessi immana; qassi nena Baabiloona kawotettan xoqqa maatay de'yo heezzantto asa oottana.' Daaneeli hagaadan giis: 'Ne imotaa koyikke, shin taani ha qaalata neeyyo birshshana. Ne aawaa Naabukadanaxoori otorettin, Yihooway i kawuyyanaadan oottiis. A gakkida ubbabaa eraydda, neeni Yihoowa beeta maqidasiyaappe yiida wanccatun woyniyaa uyada a bonchabaakka. Hegaa gishshawu Xoossay ha qaalata xaafiis: Manee, Manee, Taqeel, Uufarssiin. He

qaalati Meedoonatinne Parsseti Baabiloona xoonin, neeni kawo gidiyoogee attanaagaa qonccissoosona.'

Baabiloona katamay ooninne xoonennaba milatees. He katamay ordde gimbbiyaaninne ciimma shaafan direttiis. SHin he qammi, Meedoonatinne Parsseti olidosona. Parsse Kawoy Qiiroosi ba wotaaddarati katamaa penggetuura waayettannan gelana mala

**"A kunddaasu!
Gita Baabiloona
kundaichchaasu!
Baabiloona
xalaheti aqiyoo
soho gidaasu."
—Ajjuuataa 18:2**

shaafaa wora zaariis. Eti yaa gakkiyo wode, he penggeti dooya!
Olanchatu yaa geli katamaa oyqqidi, kawuwaa woridosona. Yaatin,
Qiiroosi Baabiloonu kawo gidiiis.

Issi laytta gidдон, Qiiroosi hagaadan giis: 'Ba beeta maqidasiyaa
Yerusalaamen zaarettada keexxanaadan Yihooway taayyo odiiis. A
asaappe Maaddana koyiya oonne yaa baana danddayees.' Hegaa
gishshawu, Yihooway odidoogaadan daro Ayhudati Yerusalaamee
xayoosappe 70 layttay aadhin he katamaa simmidosona. Worqqa
wanccatanne bira wanccata, qassi Naabukadanaxoori beeta
maqidasiyaappe efiido miishshata Qiiroosi guyye yeddiis.
Yihooway ba asaa maaddanawu Qiiroosa waatidi go'ettidaakko
akeekadii?

Oyshata: Godan xaafettidabaa birshshettay aybee?
Qiiroosi ay oottanaadan Yihooway yootidee?

Izira 1:1-11; Daaneela 5:1-30; Isiyaasa 44:27-45:2;
Ermmaasa 25:11, 12



64 Daaneeli Gaammotu Ollan

Baabiloonen kawotida hara kawoy Meedoona biitta asa gidida Daariyoosa. Daariyoosi Daaneeli dumma asa gidiyooqaa akeekiis. I Daaneela he biittan keehi bonchettida asatu bolli sunttiis. He asati Daaneela qanaatiyo gishshawu, a xayssanawu koyidosona. Daaneeli galla galla heezzutoo Yihoowa woossiyoogaa eti eriyu gishshawu, Daariyoosayyo hagaadan giidosona: ‘Kawuwawu, ay asinne ne xallawu woossanaadan, higgee kiyana koshshees. He higgiyawu azazettenna ooninne, gaammoti kumido ollan olettana bessees.’ Daariyoosi he qofaa maayiis; maayidi higgiyaa bolli paramiis.

Daaneeli ooratta higgiaabaa siyosaara ba soo biis. I dooyetti uttida maskkootiyaa ginan, gulbbatidi Yihoowa woossiis. Qanaatiya asati a soo issippe biidi i woossishin demmidosona. Eti Daariyoosakko eesuwan biidi, ‘Daaneeli neeyyo azazettenna. I hachi hachi heezzutoo ba Xoossaa woossees’ yaagidosona. Daariyoosi Daaneela dosiyo gishshawu, i hayqqanaadan koyibeenna. I away wullana gakkanaashin Daaneela ashshiyu oge ubbaa qoppiis. SHin kawoy higgiyaa paramiichikko, ikka hegaa laammanna danddayenna. I ba asati Daaneela yashshiya gaammotu ollan olanaadan azaziis.



He galla qammi, Daariyoosi Daaneelaban keehi un"ettido gishshawu xisikkennan aqiis. Maallado guuran, i ollaakko eesotidi biidi Daaneela xeesidi, 'Ne Xoossay nena ashshidee?' yaagiis.

Daariyoosi cenggurssaa siyiis. Hegee Daaneela! I Daariyoosawu, 'Yihoowa kiitanchay gaammotu doonaa gorddiis. Eti tana bochibookkona' yaagiis. Daariyoosi keehi ufayttiis! Daaneela ollaappe kessanaadan i azaziis. Daaneela bollan gaarettidasinne baawa. Hegaappe guyyiyan kawoy, 'Daaneela mootida asata ollan olite' yaagidi azaziis. He asati ollan olettido wode gaammoti eta mi bayidosona.

Daariyoosi ba asaassi ha azazuwaa kiittiis: 'Asay ubbay Daaneela Xoossaassi yayyana bessees. I Daaneela gaammotuppe ashshiis.'

Daaneeladan, neeni Yihoowa ubba galla woossay?

"Godai Xoossau goinniya asata paaciyaappe waati ashshanaakko erees."
—2 PHeexiroosa 2:9

Oyshata: Hachi hachi heezzutoo Daaneeli ay oottidee? Yihooway Daaneela waati ashshidee?

Daaneela 6:1-28



65 Asttira Ba Asaa Ashshaasu

Asttira Parsse biittan Suusa kataman de'ida Ayhuda macca na'a. A Naabukadanaxoori daro layttappe kase, Yerusalaameppe efiido keettaa asaa yeleta. O dichiday i aawaa ishaa Marddikiyoosa; i Parsse Kawuwaa Arxxekssiisa oosancha.

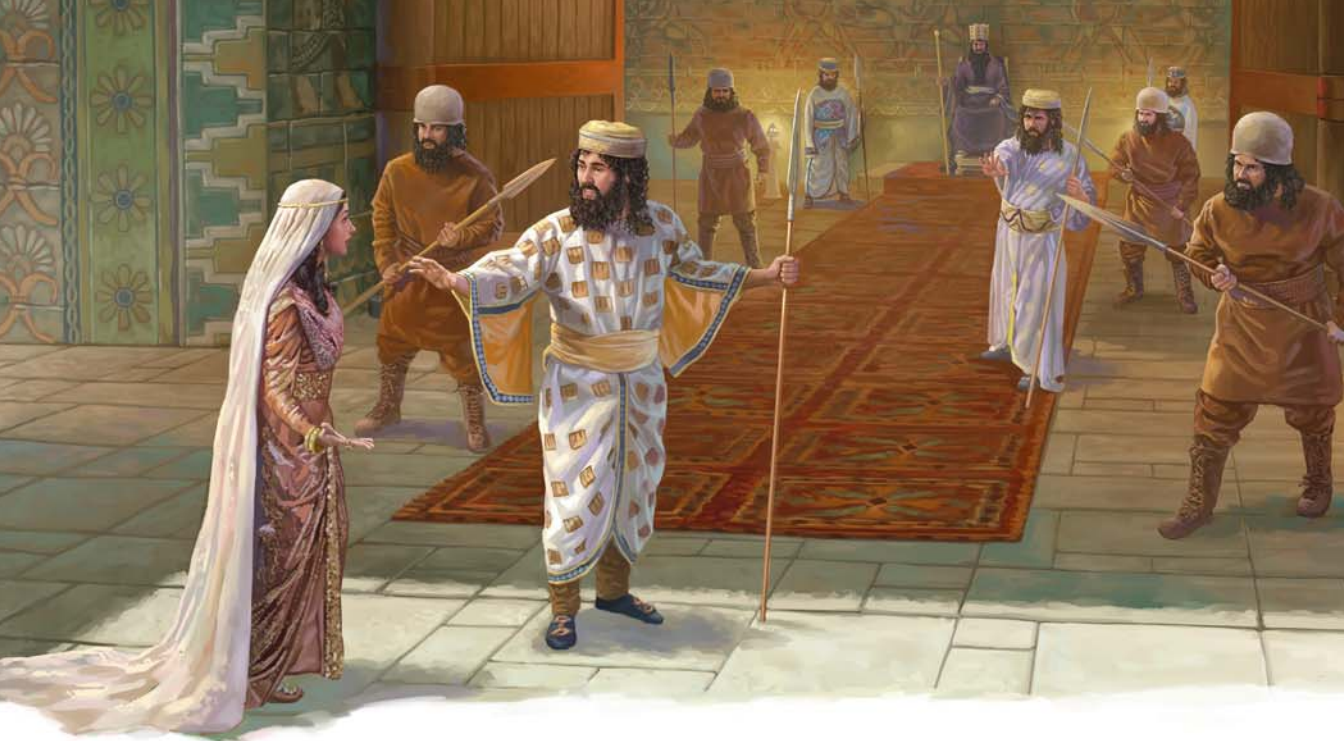
Kawuwaa Arxxekssiisi oorattaa kawiyoy kawoyanawu koyiis. A oosanchati Asttiro gujjin, he biittan de'iya keehi lo"iya macca naata ayyo ehiidosona. He ubba macca naatuppe, kawoy Asttiro kawiyoy oottanawu dooriis. Marddikiyoosi Asttira Ayhuda asa gidiyoogaa yootennaadan iyyo odiis.

Hamaana giyo otorettiya bitanee halaqatu ubbaa bolli sunttettiis. I ubba asay ba sinttan gulbbatanaadan koyiis. Marddikiyoosi hegaadan oottennan ixxiis; yaatiyo gishshawu Hamaani keehi hanqqettidi a woranawu koyiis. Marddikiyoosi Ayhuda gidiyoogaa Hamaani erido wode, he biittan de'iya ubba Ayhudata woranawu halchiis. I kawuwawu, 'Ayhudati iita; neeni eta xayssana koshshees' yaagiis. Arxxekssiisi, 'Neeeni oottana koshshiyaabaa aybanne ootta' yaagidi, higgiiyaa kessiyo maataa assi immiis. Adaare giyo aginan 13tta gallassi asay Ayhudata ubbaa woranaadan odiya higgiiyaa Hamaani kessiis. Yihooway hegaa be'iiddi dees.

Asttira he higgiiyaabaa erukku. Yaatiyo gishshawu Marddikiyoosi he higgiiyaa iyyo kiittidi, 'Baada kawuwaassi yoota' yaagiis. Asttira hagaadan gaasu: 'Ooninne shoobettennan kawuwaakko biikko, hayqqana. Kawoy 30 gallassa gidoosappe tana baakko xeesi erenna! SHin taani baana. I kawotaa xam"aa taakko zaarikko, taani paxa attana. I zaarana xayikko, taani hayqqana.'

Asttira kawuwaa dabaabaa baasu. Kawoy o be'ido wode, i ba kawotaa xam"aa ikko zaariis. A akko bin i, 'Asttiree, taani neeyyo ay oottoo?' yaagiis. A, 'Taani





nenanne Hamaana qumaa shoobbanawu koyays' yaagaasu. Eti miishin, Asttira haranttuwaakka yaanaadan eta shoobbaasu. Haranttuwaa qumaa miyoosan, kawoy zaarettidikka o, 'Taani neeyyo ay oottoo?' yaagiis. A, 'Issi uri tananne ta asaa worees. Hayyanaa nuna ashsha' yaagaasu. Kawoy, 'Inttena woranawu koyiyay oonee?' yaagiis. A, 'Ha iitaa Hamaana' yaagaasu. Arxxekssiisi keehi hanqqettidi Hamaana eesuwaara woranaadan azaziis.

SHin ay asinne, haray atto kawoykka, Hamaani kessido higgiiyaa shaarana danddayenna. Hegaa gishshawu, kawoy Marddikiyoosa halaqatu bolli sunttiis; sunttidi i ooratta higgiiyaa kessanaadan ayyo maataa immiis. Ayhudati banttana qohanawu denddiyaageeta eqettanaadan maaddiya higgiiyaa Marddikiyoosi kessiis. Adaare 13tta gallassan, Ayhudati bantta morkketa xoonidosona. He wodeppe doommidi, eti he xoonido gallassaa layttan layttan bonchoosona.

Oyshata: Ayhudata xeelliyaaagan halchido iita halchoy aybee?
Asttira Yihoowa ammaniyoogaa waata bessadee?

Asttiro 2:5-20; 3:1-5:8; 7:1-8:14; 9:1-28

“Deriyaa haariyaageetu sinttaaninne kawotu sinttan ta gishshau intte eqqidi, etassinne Aihuda gidenna asaassi wonggeliyaa mishiraachchuwaa yootana.”—Maatiyoosa 10:18

66 Iziri Xoossaa Higgiyaa Tamaariisii

Israa'eelatuppe dariya baggay Yerusalaame simmoosappe 70 gidiya layttay aadhiis; shin amaridaageeti ha"ikka Parsse Kawotettan dumma dumma heeran de'oosona. Etappe issoy Yihoowa Higgiyaa tamarissiya qeesiyaa Izira. Yerusalaamen de'iya asay Higgiyaa kaallennaagaa Iziri siyiis; siyidi i eta maaddanawu baana koyiis. Parsse Kawoy Arxxekssiisi ayyo hagaadan giis: 'Xoossay neeni a Higgiyaa tamarissana mala nena erancha oottiis. Nenaara baanawu koyiya asaa ekkada ba.' Iziri Yerusalaame guyye baanawu koyiya asaa ubbaa issippe shiishshiis. Eti he adussa ogiyaa saruwan efaanaadan Yihoowa woossi simmidi hemetaa doommidosona.

Oyddu aginappe guyyian, eti Yerusalaame gakkidosona. Yan de'iya halaqati Izirayyo, 'Israa'eelati Yihoowawu azazettennan ixixidi eeqawu goynniya maccaasata ekkidosona' yaagidosona. Iziri waatidee? Iziri asaa sinttan gulbbatidi hagaadan woossiis: 'Yihoowa, neeni nuuyyo keehi darobaa oottadasa, shin nuuni ne bolli nagaraa oottida.' Asay nagaraappe simmiis, shin eti ha"ikka likke gidennabaa oottoosona. He yohuwaa giigissanaadan Iziri cimatanne daannata dooriis. Kaalliya heezzu aginan, Yihoowawu goynnennaageeta yeddidosona.

Tammanne naa"u layttay aadhiis. He wode, Yerusalaame gimbee zaaretti keexettiis. Iziri Xoossaa Higgiyaa asawu nabbabanawu dabaabaa eta shiishshiis. Iziri maxaafaa dooyin, asay uttosaappe denddiis. I Yihoowa galatin asay ba kushiyyaa pude denttidi maayiiis. He wode Iziri higgiyaa nabbabidi qonccissin, asay akeekan siyiis. Eti haranttuwaa Yihoowappe haakkidoogaa akeekidi yeekkidosona. Wonttetta gallassi, Iziri etawu Higgiyaa gujjidi nabbabiis. Eti Daase Baalaa mata wode bonchana koshshiyogaa eridosona. Sohuwaara, eti baalawu giigettiyoogaa doommidosona.

Asay laappun gallassi baalaa bonchidi ufayttiis; qassi kattaa loytti shiishshido gishshawu Yihoowa galatiis.

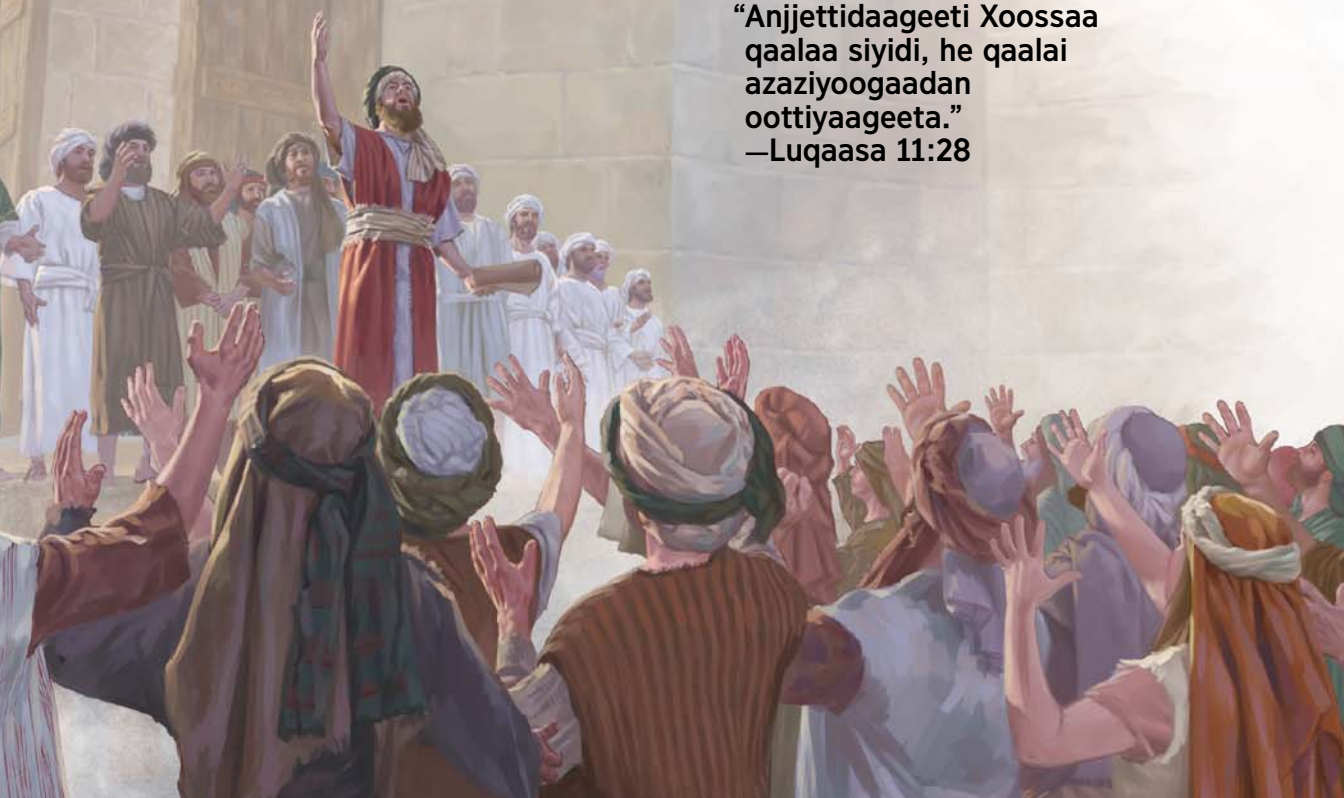


Yaasu wodiyaappe doommidi hegaa mala Daase Baalay bonchetti erenna. Baalaappe simmin asay shiiqidi hagaadan woossiis: 'Yihoowa, neeni nuna ayllettaappe kessadasa, bazzuwan mizadasa, qassi nuussi ha lo"o biittaa immadasa. SHin nuuni darotoo neessi azazettibookko. Nuussi odana mala neeni hananabaa yootiyaageeta kiittadasa; shin nuuni siyibookko. Gidoppe attin, neeni danddayancha. Neeni Abrahaamawu gelido qaalaa naagadasa. Nuuni neessi azazettanawu ha"i qaalaa geloos.' Eti bantta maachaa xaafidosona; xaafidoogaa bollan halaqati, Leewatinne qeeseti bantta maatafaa wottidosona.

Oyshata: Yerusalaamen shiiqida Israa'eelata Iziri ay tamarissidee? Asay ay oottanawu qaalaa gelidee?

Izira 7:1-28; 8:21-23, 31, 32; 9:1-10:19;
Nahimiyaa 8:1-18; 9:1-38

**“Anjjettidaageeti Xoossaa qaalaa siyidi, he qalalai azaziyoogaadan oottiyaageeta.”
—Luqaasa 11:28**



67 Yerusalaame Gimbbiyaa

Ane hegaappe amarida layttaa kasetidi hanidabaa be'oos. Kawuwaa Arxxekssiisa oosanchay Nahimee, Parsse kataman Suusan de'iya Israa'eela asa. Nahimiyaa ishaya Yihudaappe iita oduwaa ehiidi hagaadan giis: 'Yerusalaame simmida asay de'iyoo hanotay lo'o gidenna. Baabilooneti laalido katamaa gimbbetinne penggeti mule zaaretti keexettibookkona.' Nahimee yiillotiis. I maaddanawu Yerusalaame baanawu koyido gishshawu, kawoy a yeddanaadan maaddana mala Yihoowa woossiis.

Guyyeppe, Nahimee azzanidoogaa kawoy akeekiis. I, 'Neeeni hagaadan hanin taani mule be'a erikke. Waanadii?' yaagiis. Nahimee, 'Ta katamay Yerusalaamee koletti uttidaashin taani azzanana koshshennee?' yaagiis. Kawoy, 'Yaatin, taani neeyyo ay oottanaadan koyay?' yaagidi oychiis. Sohuwaara, Nahimee cenggurssaa sissennan woossiis. I woossi simmida, 'Hayyanaa, katamaa gimbbiyaa zaarada keexxana mala, tana Yerusalaame yeddarkkii' yaagiis. Kawuwaa Arxxekssiisi Nahimee baanaadan yootiis; qassi kawoy Nahimiyaa ogiyan aybinne bochennaadan injjeyiis. I Nahimiyaa Yihudaa haariyaagaa ootti sunttidi katamaa penggetussi mittaakka ayyo immiis.

Nahimee Yerusalaame gakkido wode, katamaa gimbbeta yuuyidi xeelliis. Hegaappe guyyiyan, i qeesetanne haariyaageeta shiishshidi hagaadan giis: 'Ha hanotay keehi iita. Nuuni oosuwaa oottana koshshees.' Asay he qofaa maayyiis, maayidi eti gimbbiyaa zaarettidi gimbbiyooogaa doommidosona.

SHin Israa'eela morkketuppe amaridaageeti hagaadan giidi baceessidosona: 'Intte gimbbiyo gimbbee worakanay a bolli kiyiyaakkonne wulli aggana.' Oosanchati he cashshaa siyennan ixixidi aggennan gimbbidosona. Gimbbee pude gujji gujji biisinne keehi minniis.

Morkketi dumma dumma ginaara yiidi asay akeekennan Yerusalaame katamaa qohanawu qofaa qachidosona. Ayhudati eta halchuwaa siyidi yayyidosona. SHin Nahimee, 'Yayyoppite. Yihooway nunaara de'ees' yaagiis.



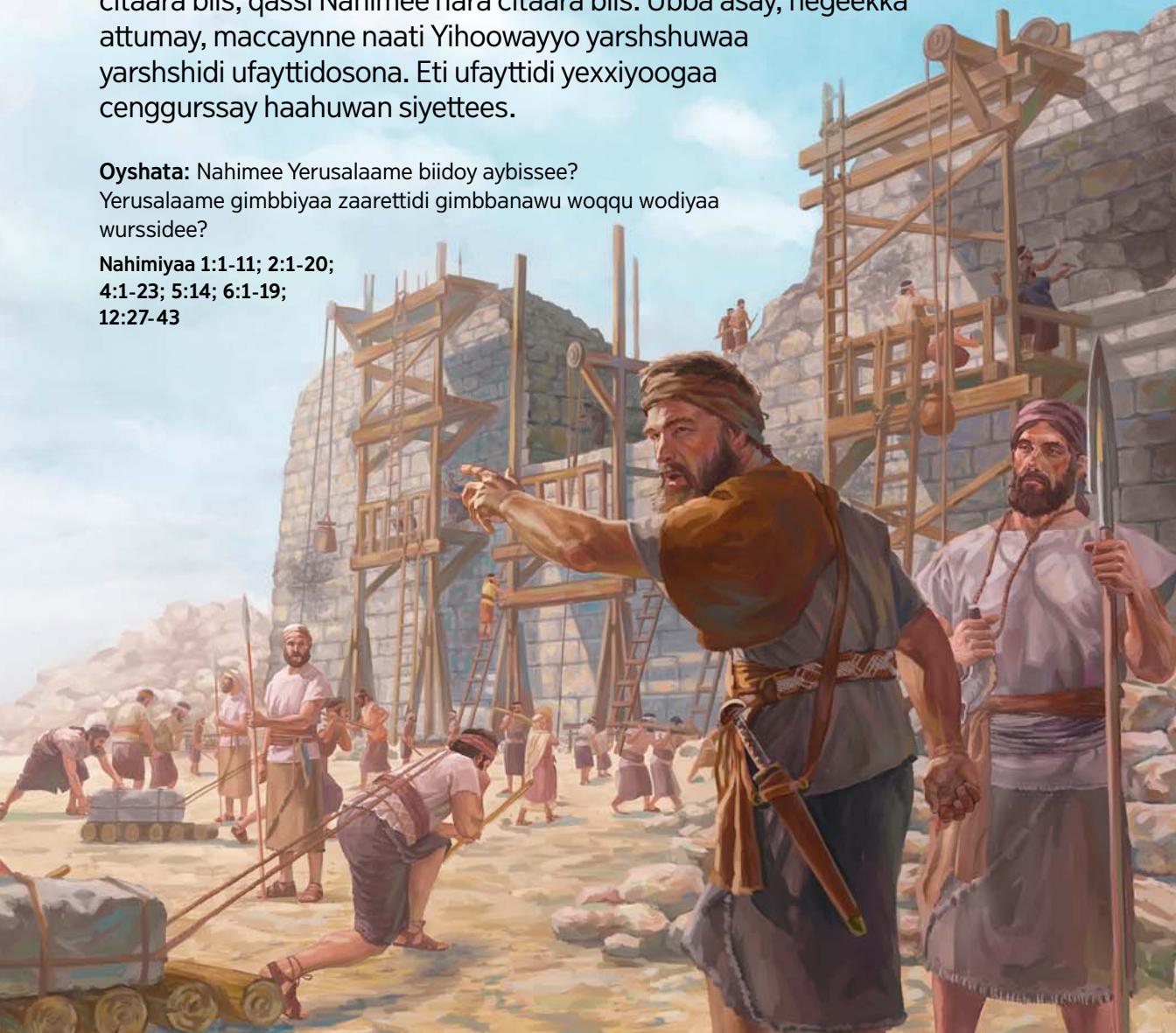
**“Nena qohanau oottido ai miishshinne nena qohidi kantti kiyenna.”
—Isiyaasa 54:17**

I oosanchata naagiyaageeta wottido gishshawu, morkketi qohibookkona.

Gimbbetunne penggetu oosoy 52 gallassan wuriis. Anjjissiyo gallassawu Nahimee Leewata ubbaa Yerusalaame ehiis. I eta mazamuriyaa yexxiya naa"u citan shaakkiis. Eti Pulttuwaa Penggiyaa baggaara gimbbiyaa bolli kiyidosona; kiyidi baggay issi ginan baggay hara ginan katamaa yuuyidosona. Eti xurumbbaa punniiddi, daalaa qaattiiddinne diittaa diixxiiddi Yihoowayyo yexxidosona. Eti beeta maqidasiyan gayttana gakkanaassi, Iziri issi citaara biis, qassi Nahimee hara citaara biis. Ubba asay, hegeekka attumay, maccayenne naati Yihoowayyo yarshshuwaa yarshshidi ufayttidosona. Eti ufayttidi yexxiyoogaa cenggurssay haahuwan siyettees.

Oyshata: Nahimee Yerusalaame biidoy aybissee?
Yerusalaame gimbbiyaa zaarettidi gimbbanawu woqqu wodiya
wurssidee?

**Nahimiyaa 1:1-11; 2:1-20;
4:1-23; 5:14; 6:1-19;
12:27-43**





11

Giriiketto Geeshsha Maxaafaa taarikee ha shaahuwan doommees. Yesuusi guutta kataman, hiyyeesa keetta asaappe yelettiis. I ba aawaa anaaxiyaara oottiis. Yesuusi asaa ashshiyaagaa. I saluwaa Kawotettawu Kawo gidanaadan Yihooway dooriis. Neeni aawa woy aayo gidikko, Yesuusi diccido keettaanne heeraa Yihooway waatidi akeekan dooridaakko ne na'ay akeekidi nashshanaadan maadda. Heeroodisi Yesuusa worennaadan Yihooway waati naagidaakko, qassi Yihoowa halchuwaa aybinne teqqana danddayennaagaa loytta qoppa. Yohaannisi Yesuusawu ogiyaa giigissanaadan Yihooway



waatidi oottidaakko akeeka. Yesuusi yelagatettanka Yihoowa aadhida erattettaa siiqiyoogaa waatidi bessidaakko qonccissa.

TAMAARIYO WAANNABAA

- Yihooway giigissidobawu muletoo ammanetta
- Xoossaa Na'ay Yesuusi sa'an asa na'a gididi yelettanawu eeno giis
- Xammaqiya Yohaannisi Masee yiyo wodiyawu asay giigettanaadan ashkкетettan maaddiis

68 Elssaabeexa Na'aa Yelaasu

Yerusalaame gimbbee zaaretti keexettoosappe 400ppe dariya layttay aadhi simmin, Zakkaariyaasa giyo qeeseenne a machiyaa Elssaabeexa he katamaa matan de'oosona. Eti azinanne macho gididi daro layttaa de'idosona; shin issi na'anne yelibookkona. Issi gallassi Zakkaariyaasi beeta maqidasiyan Geeshsha Sohuwan ixaanaa cuwayiyo wode, kiitanchay Gabreeli ayyo beettiis. Zakkaariyaasi yayyiis; shin Gabreeli hagaadan giis: 'Yayyoppa. Taani Yihoowappe neessi mishiraachuwaa ekka yaas. Ne machiyaa Elssaabeexa attuma na'a yelana; a sunttay Yohaannisa geetettana. Yihooway Yohaannisa dumma oosuwawu dooriis.' Zakkaariyaasi, 'Taani nena waata ammanana danddayaanaa? Na'a yelanawu ta machiyaakka taanikka keehi cima' yaagidi oychiis. Gabreeli hagaadan giis: 'Ha mishiraachuwaa neessi odanaadan tana Xoossay neekko kiittiis. SHin ta qaalaa neeni ammanabeenna gishshawu, na'ay yelettana gakkanaashin neeni haasayana danddayakka.'

Zakkaariyaasi beeta maqidasiyan haroodeegaappe keehi takkiis. Yaanido gishshawu, i wurssettan kiyiyo wode, karen naagiya asay aybi hanidaakko eranawu koyiis. Zakkaariyaasi haasayana danddayenna. I ba kushiyan malaata xallaa bessees. Zakkaariyaasi Xoossaappe kiitaa siyidoogaa asay he wode akeekiis.

Guyyeppe, Elssaabeexa shahaarada kiitanchay yootidoogaadan attuma na'a yelaasu. I laggetinne dabboti na'aa be'anawu yiidosona. Eti iira keehi ufayttidosona. Elssaabeexa, 'A sunttay Yohaannisa gidana' yaagaasu. Eti, 'Ne dabboppe Yohaannisa geetettiyay issoynne baawa. A aawaa sunttan Zakkaariyaasa gaada suntta' yaagidosona. SHin Zakkaariyaasi, 'A sunttay Yohaannisa' giidi xaafiis. He wode sohuwaara, zaarettidi haasayana danddayiis! He na'aabaa odoy Yihudaa biittaa ubbaa gakkiiis; gakkii asay garamettidi, 'Ha na'ay wodeppe waananeeshsha?' yaagiis.



He wode Zakkaariyaasan geeshsha ayyaanay kumiis. I hagaadan giidi hiraagaa yootiis: ‘Yihoowawu galatay gido. I nuna ashshanawu Masiyaa kiittanawu, Abrahaamayyo qaalaa geliis. Yohaannisi hananabaa yootiyaagaa gidana; qassi i Masiyaayyo ogiyaa giigissana.’

Elssaabeexi dabbee Mayraamiyyookka issi dummabay haniis. Hegaabaa kaalliya shemppuwan be'ana.

Oyshata: Gabreeli Zakkaariyaasayyo ay yootidee? Yohaannisi oottana dumma oosoy aybee?

Maatiyoosa 11:7-14; Luqaasa 1:5-25, 57-79; Isiyaasa 40:3; Milkkiyaasa 3:1

**“Hagee asau danddayetenna; shin Xoossau ubbabi danddayettes.”
—Maatiyoosa 19:26**



69 Gabreeli Mayraamo Haasayissee

Elssaabeexiyyo Galiilaa biittan Naazireete kataman, Mayraamo giyo yelaga dabbiyaa de'awusu. Mayraama anaaxiyaa Yooseefawu giiga uttaasu. Elssaabeexa shahaaroosappe usuppun agina gidido wode, kiitanchaa Gabreeli Mayraamiyyo qoncciiis. I, 'Mayraamee, saro. Yihooway nena keehi anjjiis' yaagiis. Gabreeli yootidobaa a akeekabeykku. He wode i iyyo hagaadan giis: 'Neeni shahaarada attuma na'a yelana; a sunntaa Yesuusa yaagada sunntana. I Kawo gididi haarana. A Kawotettay merinawu daana.'

Mayraama, 'SHin taani geela'o. Taani na'a waata yelana danddayiyaanaa?' yaagaasu. Gabreeli hagaadan giis: 'Yihoowayyo danddayettennabi baawa. Geeshsha ayyaanay ne bolli wodhana; wodhin neeni attuma na'a yelana. Ne dabbiyaa Elssaabeexakka shahaaraasu.' Yaagin Mayraama, 'Taani Yihoowa aylliyo. Ne qaalaadan taassi hano' yaagaasu.



**“Saluwankka sa7ankka,
... i ba dosidobaa
ubbaa oottees.”
—Mazamure 135:6**

Mayraama deretiya heeran de'iya katamaa Elssaabeexo oyhanawu baasu. Mayraama o sarotiyo wode, Elssaabeexa ba uluwan na'ay guppiyoogaa akeekaasu. Geeshsha ayyaanay iini kumin, 'Mayraamee, Yihooway nena anjjiis. Ta Godaa aayiyaa ta soo yiidoogee taayyo boncho' yaagaasu. Mayraama, 'Taani wozanappe Yihoowa galatays' yaagaasu. Mayraama heezzu agina gidiaagaa Elssaabeexi matan takkaasu; a hegaappe simmada Naazireete baasu.

Mayraama shahaaridoogaa Yooseefi erido wode, o ekkennan agganawu koyiis. SHin kiitanchay aymuwan aara gayttidi, 'O ekkannawu yayyoppa. A iitabaa aybanne oottabeykku' yaagiis. Hegaa gishshawu, Yooseefi Mayraamo macho ootti ekkidi, o ba soo efiis.

Oyshata: Gabreeli Mayraamiyyo i na'abaa ay yootidee? Eta gakkidaban Elssaabeexissinne Mayraamissi aybi siyettidee?

Maatiyoosa 1:18-25; Luqaasa 1:26-56; Isiyaasa 7:14; 9:7; Daaneela 2:44; Galaatiyaa 4:4



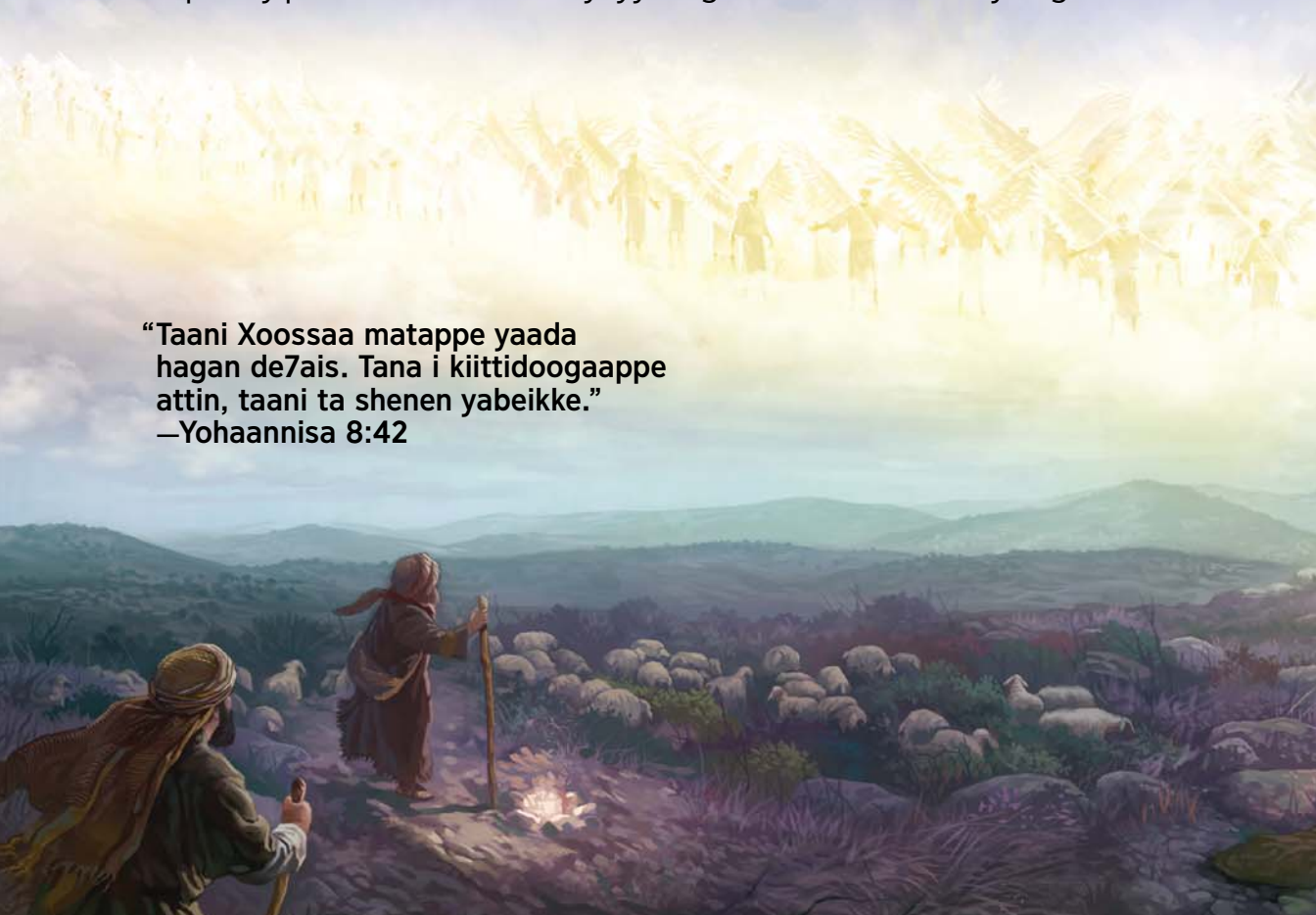
70 Kiitanchati Yesuusi Yelettidoogaa Odidosona

Roome Biittaa Kawoy Awugisxxoos Qeesaari Ayhuda asa ubbay bantta yelettido katamaa biidi xaafettana mala azaziis. Hegaa gishshawu, Yooseefinne Mayraama Yooseefantta soo asay yiido Beetaliheeme giyo katamaa biidosona. He wode Mayraama na'a yeliyo wodee matiis.

Eti Beetaliheeme gakkiyo wode, aqana danddayiyo sohooy mehee aqiyoosaa xalla. Mayraama ba na'aa Yesuusa yelidoy hegaana. A shugo maayuwan na'aa xaaxada qoriyan loddan zin"issaasu.

Beetaliheeme matan, amarida henttanchati he wode bantta dorssaa wudiyaa heemmiiddi qammi karen aqoosona. Eti akeekennan, issi kiitanchay eta sinttan eqqin, eta yuushuwan Yihoowa bonchuwaa poo'oy poo'iis. Henttanchati yayyido gishshawu kiitanchay hagaadan

**“Taani Xoossaa matappe yaada hagan de7ais. Tana i kiittidoogaappe attin, taani ta shenen yabeikke.”
—Yohaannisa 8:42**



giis: 'Yayyoppite. Taani ufayssiyaabaa odanawu yaas. Hachi Beetaliheemen Masee yelettiis.' He wode sohuwaara, saluwan daro kiitanchchati beettidi, 'Saluwan de'iya Xoossaassi bonchoy gido. Sa'an sarotettay gido' yaagidosona. Hegaappe guyyiyan, kiitanchati biidosona. Henttanchati waatidonaa?

Heemmiyaageeti issoy issuwawu, 'Ane ha"i sohuwaara Beetaliheeme boos' yaagidosona. Eti eesuan biidi, Mayraamanne Yooseefi bantta gacino na'aara mehee aqyoosan de'iyaageetuura gayttidosona.

Kiitanchay henttanchatussi odidobaa siyida ubbay maalaalettiis. Mayraama kiitanchati yootidobaa loytta qoppido gishshawu, heгаа mule dogabeykku. Henttanchati be'idonne siyido ubbabawu Yihoowa galatiiddi, bantta wudiyaaakko guyye biidosona.

Oyshata: Kiitanchati Yesuusa yeletaa waati odidonaa?
Henttanchati Beetaliheemen oona demmidonaa?

Luqaasa 2:1-20; Isiyaasa 9:6



71 Yihooway Yesuusa Naagiis

Israa'eelappe arshsho baggan de'iya asay bana xoolinttetti kaalettana danddayoosona giidi ammanees. Issi gallassi qammi, Arshsho baggappe amarida asati xoolintte milatiya, keehi poo'yaabay saluwan biishin be'idosona; be'idi hegaa kaallidosona. Xoolintte milatiyaabay eta Yerusalaame kaalettiis. Eti hagaadan asaa oychidosona: 'Ayhuda kawo gidana na'ay awan de'ii? Nuuni a sinttan gulbbatanawu yiida.'

Yerusalaame kawoy Heeroodisi ooratta kawuwaabaa siyido wode, keehi hirggiis. I qeese halaqata, 'Ha kawoy awan yelettana giidi qoppeetii?' yaagidi oychiis. Eti ayyo, 'I Beetaliheeme kataman yelettanaagaa hananabaa yootiyaageeti odidosona' yaagidosona. Hegaa gishshawu, Heeroodisi Arshsho baggappe yiida he asata xeesidi etayyo hagaadan giis: 'Beetaliheeme biidi he na'aa demmite. Yaatidi taakko yiidi i awan de'iyaakko taassi yootite. Taanikka a sinttan gulbbatana koyays.' SHin hegee worddo.

Xoolintte milatiyaabay haranttuwaa biyoogaa doommiis. He asati hegaa kaallidi Beetaliheeme gakkanassi biidosona. Xoolintte milatiyaabay issi keettaa gakkidi eqqin, asati soo gelidosona. Eti Yesuusa a aayee Mayraamiira demmidosona. Eti na'aa sinttan gulbbatidosona; qassi worqqaa, bootta ixaanaanne karbbiyaa imotaa imidosona. Yesuusa koyanaadan ha asata tumuppe Yihooway kiittidee? CHii.

He galla qammi, aymuwan Yihooway Yooseefa hagaadan giis: 'Heeroodisi Yesuusa woranawu koyees. Ne machiyoonne ne na'aa ekkada Gibxxe biitti baqata. Taani, "Hirggissiyaabi baawa simma" gaana gakkanaassi, yan uttaashsha.' Sohuwaara, Yooseefinne a soo asay Gibxxe biis.

Yihooway Arshsho baggappe yiida asatuyyo eti Heeroodisakko simmana koshshennaagaa yootiis. Heeroodisi eti guyye simmibeennaagaa erido wode, keehi hanqqettiis. I Yesuusa demmana danddayenna gishshawu, Beetaliheemen Yesuusi yeletiyo wode

yelettida guutta attuma naata ubbaa woranaadan azaziis. SHin Yesuusi haahosan Gibxxen de'iyoo gishshawu, attiis.

Guyyeppe, Heeroodisi hayqqiis. Yihooway Yooseefassi, 'Hirggissiyaabi baynna gishshawu, neeni ha"i guyye simma' yaagiis. Yooseefi, Mayraamanne Yesuusi Israa'eela biitti simmidosona; simmidi Naazireete kataman de'idosona.

Oyshata: Yesuusa qohiyaabay merettidoy aybissee?
Yihooway a waati naagidee?

Maatiyoosa 2:1-23; Mikiyaasa 5:2

**'Ta doonaappe kiyiya
qaalaykka heгаа mala.
Gassi i taani kiittidoogaa
oottana.'**—Isiyaasa 55:11



72 Yelaga Yesuusa

Yooseefinne Mayraama Yesuusaaranne hara bantta attuma naatuuranne macca naatuura Naazireete kataman de'idosona. Yooseefi anaaxe gididi oottiyoogan so asawu koshshiyaabaa kunttiis; qassi i Yihoowabaanne a Higgiyaa eta tamarissiis. So asay goynuwwu ubba wode Ayhuda woosa keetti bees; qassi layttan layttan Paasikaa Baalaa bonchanawu Yerusalaame bees.

Yesuusayyo layttay 12 gidiyo wode, eta soo asay haroodeegaadan adussa ogiyaa Yerusalaame biis. Paasikaa Baalaa bonchanawu yiida asay kataman kumiis. Hegaappe guyyiyan, Yooseefinne Mayraama eti Yesuusi ogiyaa asaara issippe de'ees gi qoppidi, bantta soo biyoogaa doommidosona. SHin eti a bantta dabbotu gidдон koyidi, demmana danddayibookkona.

Eti Yerusalaame guyye simmidi bantta na'aa heezzu gallassawu koyidosona. Wurssettan, eti beeta maqidasiyaa biidosona. Yesuusi astamaaretuppe loytti siyiiddinne eta oychiiddi eta gidдон uttiis.



Asttamaareti Yesuusaban keehi garamettidi, a oyshaa oychiyoogaa doommidosona. Gassi eti a zaaruwan maalaalettidosona. I Yihoowa Higgiyaa eriyoojaa eti akeekidosona.

Yooseefinne Mayraama keehi hirggidosona. Hegaa gishshawu Mayraama, ‘Ta na’awu, nuuni nena ubbasan koyida! Neeni awu baadii?’ yaagaasu. Yesuusi, ‘Taani hagan ta Aawaa keettan de’anawu bessiyoojaa erekketii?’ yaagiis.

Yesuusi ba aawaaranne aayeera Naazireeten de’iya bantta soo biis. Yesuusi anaaxe gididi waati oottanaakko Yooseefi tamarissiiis. Yesuusi yelagatettan ay mala asa gaada neeni qoppay? Yesuusi diccido wode, kaseegaappe aadhida erancha gididi, Xoossaaninne asan sabettiis.

Oyshata: Yooseefinne Mayraama Yesuusa awan demmidonaa? Yesuusi yaa ayssi biidee?
Maatiyoosa 13:55, 56; Marqqoosa 6:3; Luqaasa 2:40-52; 4:16; Zaarettido Wogaa 16:15, 16

**“Abeet ta Xoossau, taani
neeni koyiyoojaa oottanau
dosais; ne higgee ta
wozanaa giddon de7ees.”
—Mazamure 40:8**



73 Yohaannisi Ogiyaa Giigissiis

Zakkaariyaasanne Elssaabeexi na'ay Yohaannisi diccidi hananabaa yootiyaagaa gidiis. Yihooway Yohaannisi yaana Masiyaabaa asaa tamarissanaadan oottiis. SHin Yohaannisi Ayhuda woosa keettatun woy katamatun tamarissennan aggidi, bazzuwan sabbakiis. Asay Yerusalaameppenne Yihudaa biitta ubbaappe Yohaannisappe tamaanawu yiis. Eti Xoossaa ufayssanawu koyikko, iitabaa oottiyoogaa aggana koshshiyoogaa i eta tamarissiis. Yohaannisi yootiyoogaa siyi simmidi, daroti bantta nagaraappe simmidosona, qassi Yohaannisi Yorddaanoosa SHAafan eta xammaqiis.

Yohaannisi ishalo de'o de'ibeenna. I gaameelaa ikisiyan dadettida maayuwaa maayiis; qassi booliyaanne degeeraa eessaa miis. Asay Yohaannisabaa eranawu keehi koyiis. Haray atto, otorettiya Parisaawetinne Saaduqaawetikka a be'anawu yiidosona. Yohaannisi etayyo hagaadan giis: 'Intte intte ogiyaa suurissananne nagaraappe simmana koshshees. Intte inttena Abrahaama naata giyo gishsha xallawu intte dumma giidi qoppoppite. Hegaa giyoogee intte Xoossaa naata giyoogaa gidenna.'

Daroti Yohaannisakko yiidi, 'Nuuni Xoossaa ufayssanawu ay oottana koshshii?' yaagidi oychidosona. Yohaannisi Ayhudatuyyo, 'Intteyyo naa"u qolee de'ikko, hegaappe issuwaa qolee koshshiyo urawu immite' yaagiis. I hegaadan yootidoy aybissakko eray? I ba erissiyo ashkkarati Xoossaa ufayssanawu asaa siiqana koshshiyoogaa eranaadan koyido gishshataassa.

Yohaannisi qaraxaa shiishshiyaageeta, 'Tumabaa haasayite; qassi oonanne cimmoppite' yaagiis. I wotaaddarata, 'Mattaayiyaa ekkoppite, woy worddobaa yootoppite' yaagiis.

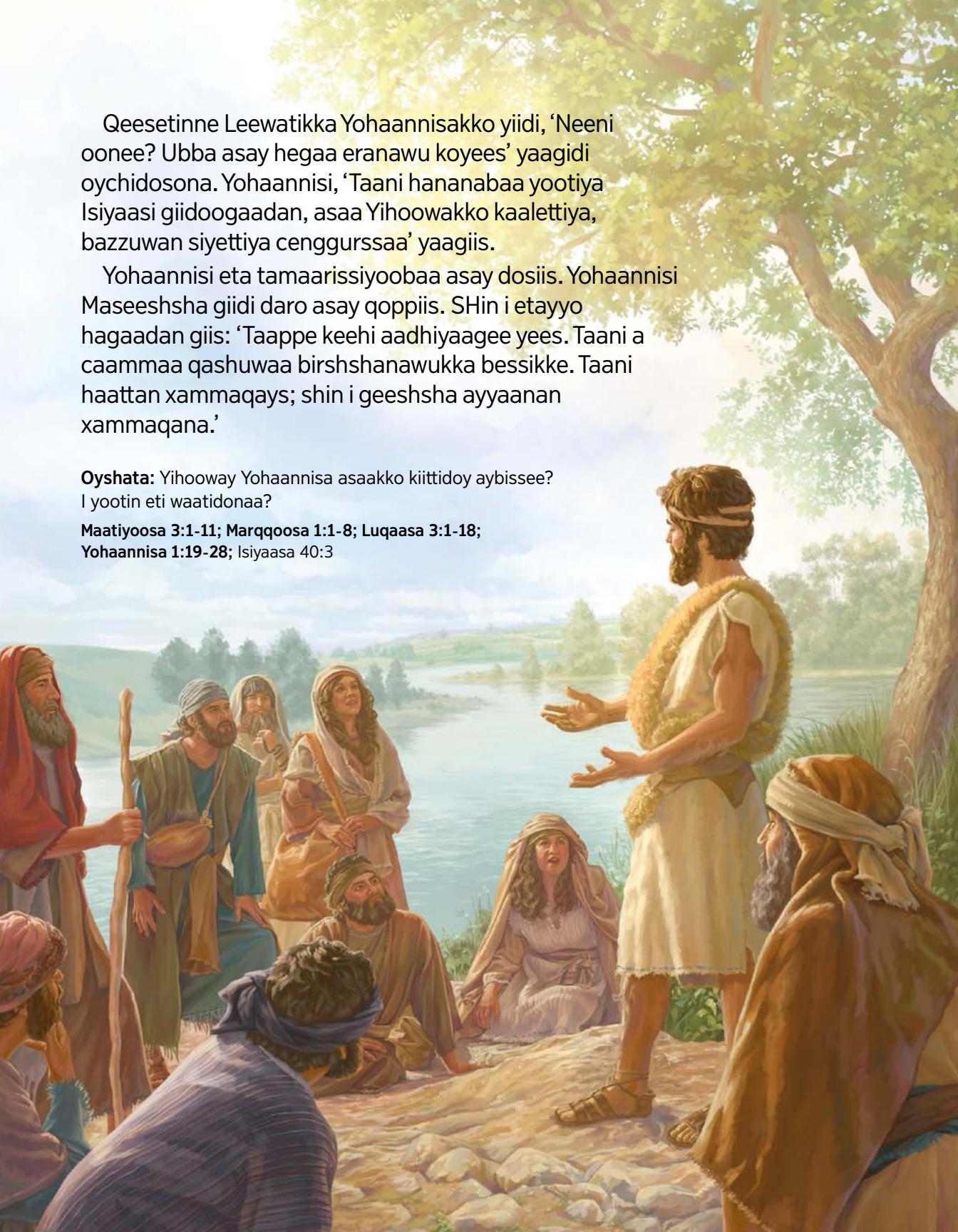
**“Asai ubbai poo7uwaa
baggaara ammanana mala,
poo7uwaabaa markkattanau
markka gididi yiis.”**
—Yohaannisa 1:7

Qeesetinne Leewatikka Yohaannisakko yiidi, 'Neeni oonee? Ubba asay hegaa eranawu koyees' yaagidi oychidosona. Yohaannisi, 'Taani hananabaa yootiya Isiyaasi giidoogaadan, asaa Yihoowakko kaalettiya, bazzuwan siyettiya cenggurssaa' yaagiis.

Yohaannisi eta tamarissiyooobaa asay dosiis. Yohaannisi Maseeshsha giidi daro asay qoppiis. SHin i etayyo hagaadan giis: 'Taappe keehi aadhiyaagee yees. Taani a caammaa qashuwaa birshshanawukka bessikke. Taani haattan xammaqays; shin i geeshsha ayyaan xammaqana.'

Oyshata: Yihooway Yohaannisa asaakko kiittidoy aybissee? I yootin eti waatidona?

Maatiyoosa 3:1-11; Marqqoosa 1:1-8; Luqaasa 3:1-18; Yohaannisa 1:19-28; Isiyaasa 40:3





12

Yesuusi saluwaa Kawotettaabaa asaa tamarissiis. I Xoossaa sunttay geeyana, a Kawotettay yaananne a shenee sa'an hanana mala woossanaadankka eta tamarissiis. Neeni aawa woy aayo gidikko, ha woosay nuna go"iyoobaa ne na"awu yoota. Yesuusi i ammanettennaadan Seexaanay oottanawu malin eqettiis. I ba kiittidoogeeta doorin, eti Kawotettan gitabaa oottiya, hegawu koyro yame gididosona. Yesuusi tumu goynuwwu mishettiyoogaa akeeka. I harata maaddanawu koyido gishshawu, sahattidaageeta pattiis, namisettidaageeta miziis, hayqqidaageetakka denttiis. Ha maalaalissiya ubbaban, Kawotettay asawu oottanabaa i besiiis.



TAMAARIYO WAANNABAA

- Yesuusi bana kaalliyaageetuyyo Kawotettaabaa yootiyoonne erissiyoo ashkkara oottiyo oosuwaa immiis
- Nebaappe kase Yihoowa sheniyaabaa woossa
- Wozanappe coo atto ga; qassi harati nena oyqqanaadan neeni koyiyooqaadan eta oyqqa

74 Yesuusi Mase Gidiis

Yohaannisi, ‘Taappe aadhiyaagee yiiddi de’ees’ yaagidi sabbakiis. Yesuusi bawu layttay 30 heera gidido wode, Galiilappe Yohaannisi asaa xammaqiyo, Yorddaanoosa SHaafaa yiis. Yesuusi bana Yohaannisi xammaqanaadan koyiis; shin Yohaannisi, ‘Taani nena xammaqana koshshenna. Neeni tana xammaqana koshshees’ yaagiis. Yesuusi Yohaannisawu, ‘Neeni tana xammaqanaadan Yihooway koyees’ yaagiis. Yaatiyo gishshawu eti Yorddaanoosa SHaafaa gelidosona; gelin Yohaannisi Yesuusa muumeera haattan muukkiis.

Yesuusi haattaappe kiyidoogaappe guyyiyan woossiis. I woossiyo wode, saloy dooyettin, Xoossaa ayyaanay haraphedan a bolli wodhiis. Hegaappe guyyiyan Yihooway saluwaappe hagaadan giis: “Taani siiqiyo ta Na7ai nena; tana nebai ufaissees.”

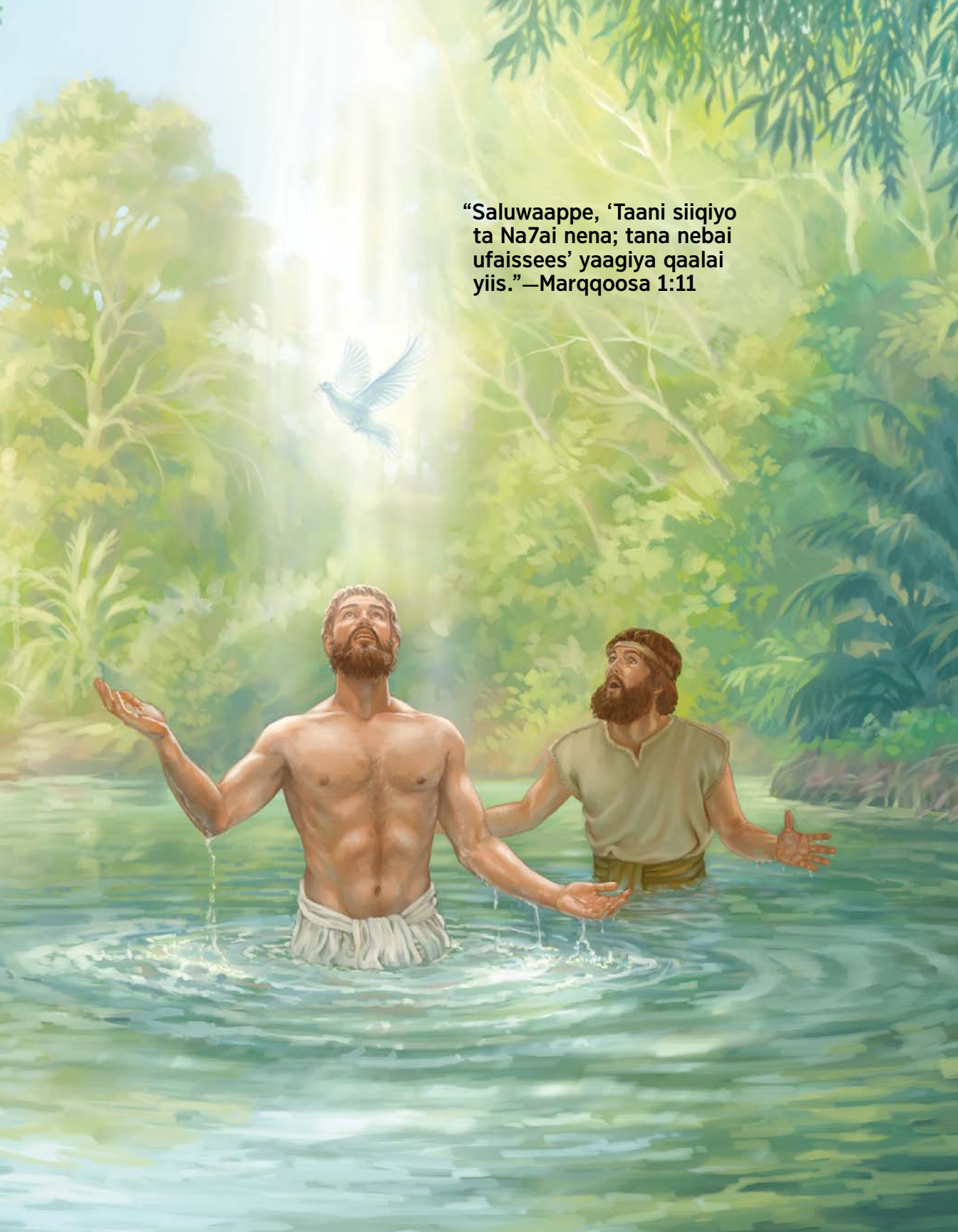
Yihoowa ayyaanay Yesuusa bolli wodhido wode, i Kiristtoosa woy Mase gidiis. Yesuusi i sa’an oottanaadan Yihooway kiittido oosuwa oottiyoogaa doommana.

Yesuusi xammaqetti simmidi sohuwaara bazzo biidi, 40 gallassaa yan takkiis. I simmiyo wode, Yohaannisa be’anawu biis. Yesuusi akko yiido wode, Yohaannisi, ‘Xoossaa dorssay, sa’aa nagaraa xayssiyaagee, hageeho!’ yaagiis. Yaagidi, Yohaannisi Yesuusi Mase gidiyoogaa asay eranaadan oottiis. Yesuusi bazzon de’iyo wode a aybi gakkidaakko neeni eray? Ane be’oos.

Oyshata: Yesuusi xammaqettidoy aybissee?
Yohaannisi Yesuusa Xoossaa Dorssaa giidoy aybissee?

Maatiyoosa 3:13-17; Marqqoosa 1:9-11; Luqaasa 3:21-23; Yohaannisa 1:29-34;
Isiyaasa 42:1; Ibraawe 10:7-9

**“Saluwaappe, ‘Taani siiqiyo
ta Na7ai nena; tana nebai
ufaissees’ yaagiya qalalai
yiis.”—Marqqoosa 1:11**



75 Dabloosi Yesuusa Paacciis

Yesuusi xammaqetti simmin, geeshsha ayyaanay a bazzo kaalettiis. I 40 gallassawu aynne mibeenna gishshawu, keehi namisettiis. He wode Dabloosi Yesuusa paaccanawu yiidi ayyo, 'Neeni Xoossaa Na'a gidikko, ane ha shuchati oyttu gidana mala azaza' yaagiis. SHin Yesuusi Geeshsha Maxaafaappe hagaadan giidi zaariis: 'De'anawu qumaappe aadhiyaabay koshshiyoogee odettiis. Yihooway yootiyo qaala ubbaa neeni siyana koshshees.'

Kaallidi, Dabloosi Yesuusa hagaadan giidi paacciis: 'Neeni Xoossaa Na'aa gidikko, beeta maqidasiyaa xeeraappe ane duge guppa. Xoossay ba kiitanchata neeyyo azazanaagee odettiis. SHin Yesuusi haranttuwaa Geeshsha Maxaafaappe hagaadan zaariis: 'Yihoowa paaccoppa geetettiis.'

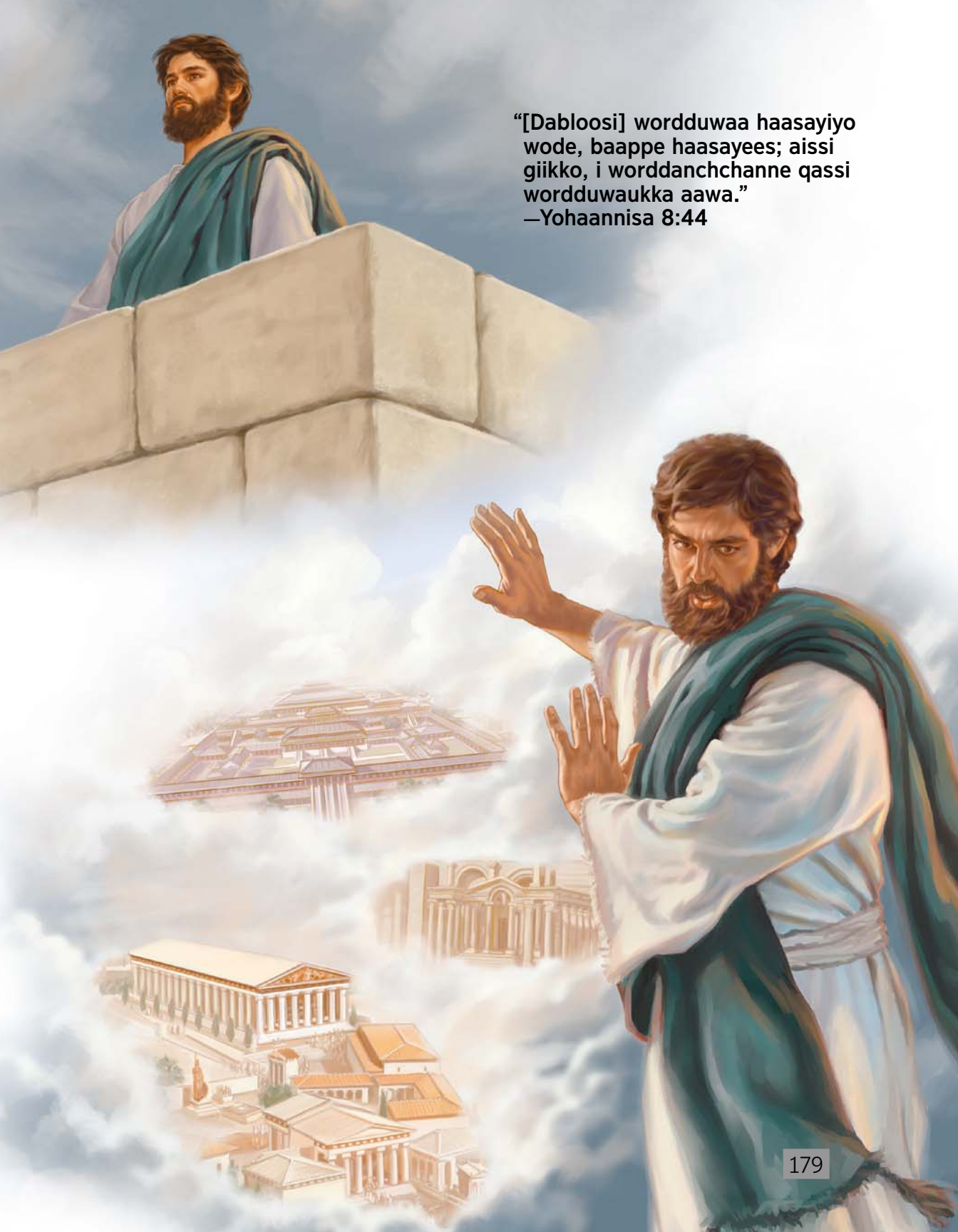
Hegaappe guyyiyan, Seexaanay Yesuusa sa'an de'iya kawotetta ubbaa, qassi eta aquwaanne eta bonchchuwaa beessiis; bessidi, 'Neeni taayyo issitoo xalla goynnikko, taani ha kawotetta ubbaanne eta bonchuwaa neeyyo immana' yaagiis. SHin, Yesuusi, 'Laa ha Seexaanawu haakka; Yihoowa xalaalawu goynna geetettiis' yaagiis.

Hegaappe guyyiyan Dabloosi biis; bin kiitanchati yiidi Yesuusi maanaadan qumaa immidosona. He wodeppe doommidi, Yesuusi Kawotettaa mishiraachuwaa sabbakiis. I he oosuwaa oottanawu sa'aa kiitettiis. Asay Yesuusi tamarissiyoojaa dosiyo gishshawu, eti i biyo ubbasaa a kaallidi biidosona.

Oyshata: Heezzu paaceti aybee aybee? Yesuusi Dabloosawu waati zaaridee?

Maatiyoosa 4:1-11; Marqqoosa 1:12, 13; Luqaasa 4:1-15; Zaarettido Wogaa 6:13, 16; 8:3; Yaaqooba 4:7





**“[Dabloosi] wordduwaa haasayiyo wode, baappe haasayees; aissi giikko, i worddanchchanne qassi wordduwaukka aawa.”
—Yohaannisa 8:44**

76 Yesuusi Beeta Maqidasiyaa Geeshshees

Yesuusi Yerusalaame biidoy 30 M.Ln ofinttaana. Paasikaa Baalawu daro asay he katamaa yi uttiis. Paasikaa Baalaa bonchiyo wode, beeta maqidasiyan eti mehiyaa yarshshuwaa yarshshoosona. Amarida asay mehiyaa ekki yiis; shin harati Yerusalaameppe shammidosona.

Yesuusi beeta maqidasiyaa geliyo wode, asay mehiyaa yan bayzziyoogaa be'iis. Eti Yihoowawu goynniyo keettaa banttawu wore

demmiyo soho oottidosona!
Yesuusi waatidee? I golaa xurqqayiyaa dooqqidi, dorssaanne miizzaa beeta maqidasiyaappe kare kessidi yedettiis. I miishshaa laammiaageetu xarapheezaa



aatti yeggidi, eta santtimeta sa'an laaliis. Yesuusi haraphiyaa bayzziyaageeta hagaadan giis: 'Ha harapheta hagaappe kessite; ta Aawaa keettaa zal"e soho oottoppote!'

Yesuusi oottidoban beeta maqidasiyan de'iya asay garamettiis. I erissiyo ashkkarati Masiyaa xeelliyaagan odettida, 'Taani Yihoowa keettawu keehi mishettana' yaagiya hiraagaa hassayidosona.

Takkidi, 33 M.Ln, Yesuusi beeta maqidasiyaa naa"anttuwaa geeshshiis. I ba Aawaa keettaa bonchissennabaa ooninne oottennaadan diggiis.

Oyshata: Asay mehiyaa beeta maqidasiyan bayzziyoogaa be'ido wode Yesuusi waatidee? Yesuusi hegaadan oottidoy aybissee?

Maatiyoosa 21:12, 13; Marqqoosa 11:15-17; Luqaasa 19:45, 46; Yohaannisa 2:13-17; Mazamure 69:9

**“Xoossaassinne miishshaassi haarettanau danddayekketa.”
—Luqaasa 16:13**



77 Haattaa Ollaa Matan Gayttida Maccaasiyo

Paasikaa Baalaappe simmin, Yesuusinne i erissiyo ashkkarati Galiila biitti simmiiddi Samaariyaara kanttidosona. Sikaara giyo katamaa matan, Yaaqooba haattaa ollaa giyoosan Yesuusi uttiis. I yan shemppishin, i erissiyo ashkkarati qumaa shammanawu katamaa biidosona.

Issi maccaasiyaa ollaappe haattaa duuqqanawu yaasu. Yesuusi o, “Tana haattaa ushsharkkii!” yaagiis. A, ‘Neeni tana ayssi haasayissay? Taani Samaariyaa maccaasa. Ayhudati Samaaretuura haasayokkona’ yaagaasu. Yesuusi iyyo, ‘Taani oonakko neeni eriyaakko, neeni tana haattaa woossana shin; qassi taani neeyyo de’o haattaa immana’ yaagiis. Maccaasiyaa, ‘Neeni woyganawu koyadii? Neeyyo duuqqiyoo bikka baawa’ gaada oychaasu. Yesuusi, ‘Taani immiyo haattaa uyiya ooninne haranttuwaa mule

saamettenna’ yaagiis. Maccaasiyaa, ‘Godawu, taayyo he haattaa imma!’ yaagaasu.

“‘Haaya’ . . .
Saamettida asi
ooninne haa yo. De7o
haattaa koyiya asi
ooninne coo ekko.”
—Ajuutaa 22:17

Yaagin Yesuusi o, ‘Baada ne azinaa haattaa ollaakko ekkada ya’ yaagiis. A, ‘Tawu azini baawa’ yaagaasu. I hagaadan giis: ‘Neeni odiiyoo bay tuma. Neeni ichashutoo geladasa; qassi neeni ha”i a gelabeenna bitaniyaara de’aasa.’ Maccaasiyaa hagaadan gaasu:

‘Neeni hananabaa yootiyaagaa gidiiyoogaa taani akeekaas. Samaariyaa asay nuuni ha deriyan Xoossawu goynnana danddayoos giidi ammanees; shin Ayhudati nuuni goynnana danddayiyoy Yerusalaame xallaana gidiiyoogaa yootoosona. Masee yiyo wode, i nuuni waati goynnanaakko nuna

tamaarisanaagaa taani ammanays.’ He wode

Yesuusi, ‘Taani Masiyaa’ yaagidi, oossinne yootibeennabaa iyyo yootiis.

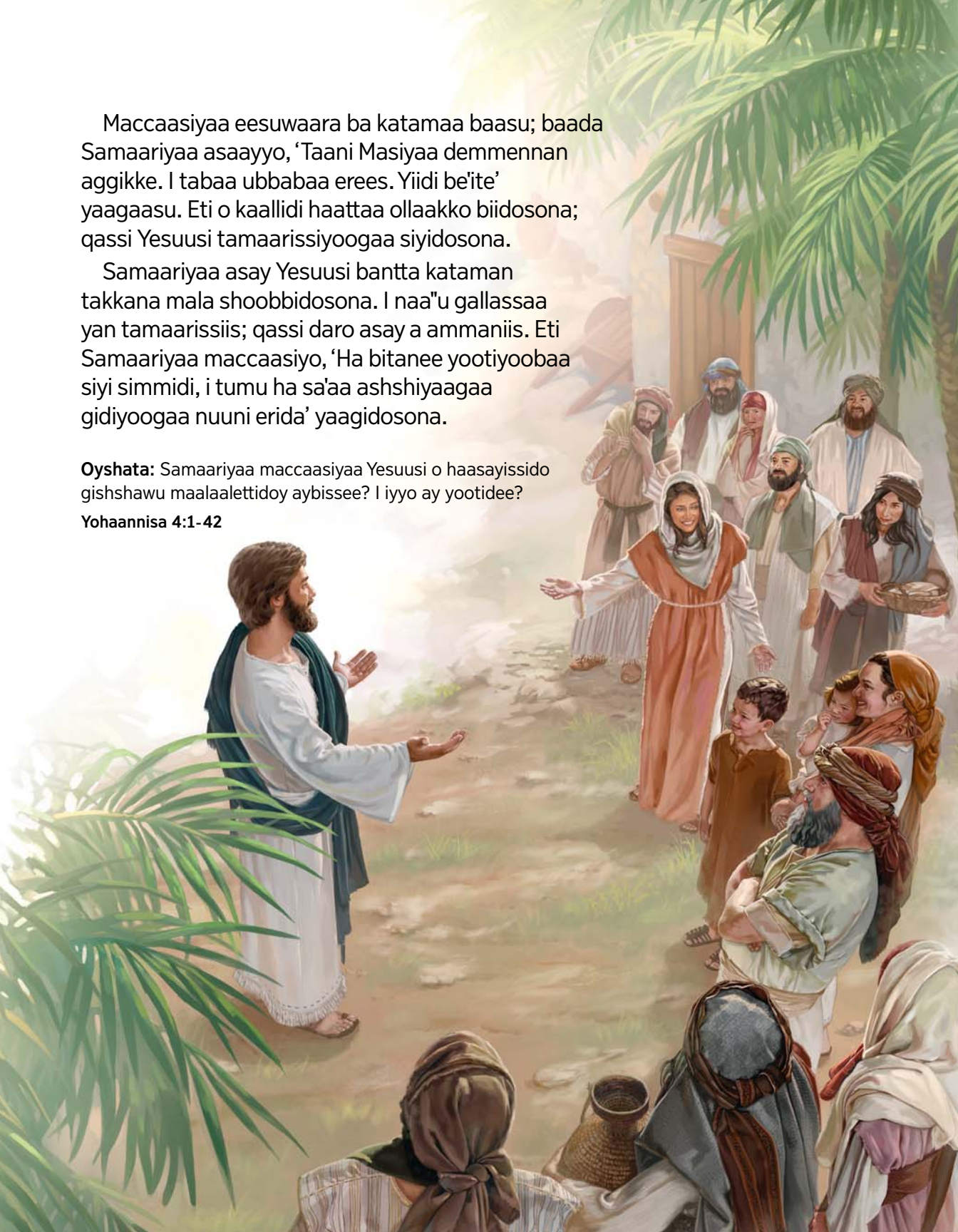


Maccaasiyaa eesuwaara ba katamaa baasu; baada Samaariyaa asaayyo, 'Taani Masiyaa demmennan aggikke. I tabaa ubbabaa erees. Yiidi be'ite' yaagaasu. Eti o kaallidi haattaa ollaakko biidosona; qassi Yesuusi tamarissiyooqaa siyidosona.

Samaariyaa asay Yesuusi bantta kataman takkana mala shoobbidosona. I naa'u gallassaa yan tamarissii; qassi daro asay a ammaniis. Eti Samaariyaa maccaasiyo, 'Ha bitanee yootiyooqaa siyi simmidi, i tumu ha sa'aa ashshiyaagaa gidiyooqaa nuuni erida' yaagidosona.

Oyshata: Samaariyaa maccaasiyaa Yesuusi o haasayissido gishshawu maalalettidooy aybissee? I iyyo ay yootidee?

Yohaannisa 4:1-42



78 Yesuusi Kawotettaa Mishiraachuwa Sabbakees

Yesuusi xammaqettidi daro takkennan, 'Xoossaa Kawotettay matattiis' yaagidi sabbakiyoogaa doommiis. I Galiila biittaaninne Yihudaa biittan ubbasaa biyo wode erissiyo ashkkarati a kaallidi biidosona. Yesuusi ba yelettido katamaa Naazireete simmido wode, i Ayhuda woosa keettaa biidi, Isiyaasi xaafido xaaxettida maxaafaa dooyidi, qaalaa xoqqu oottidi haggaa nabbabiis: 'Mishiraachuwa yootana mala Yihooway taayyo geeshsha ayyaanaa immiis.' Hegaa giyoogee woygiyoogee? Hegee asay Yesuusi maalaalissiyaabaa oottishin be'anawu koyikkokka, i geeshsha ayyaanaa ekkido waanna gaasoy mishiraachuwa sabbakanaassa giyoogaa. He wode i yootiyoobaa siyiyaageetuyyo, 'Ha hiraagay hachi polettiis' yaagiis.

Kaallidi, Yesuusi moliyaa oyqqiya ba oyddu erissiyo ashkkaratuura i gayttido Galiila Abbaa biis. I eta, 'Tana kaallite; taani inttena asaa oyqqiyoogaa tamarissana' yaagidi shoobbiis. Eta sunttay PHeexiroosa, Inddiraasa, Yaaqoobanne Yohaannisa. Eti moliyaa oyqqiyoogaa sohuwaara aggidi a kaallidosona. Eti Galiila biitta ubbaa biidi, Yihoowa Kawotettaabaa sabbakidosona. Eti Ayhuda woosa keettan, giyaaninne ogiyan sabbakidosona. Daro asay eti biyoosaa ubbaa eta kaallidi biis. Sooriyaa biittaa gujjin, Yesuusabaa odoy ubbasaa gakkiiis.

Guyyeppe, Yesuusi bana kaalliya amaridaageetuyyo asaa pattanawunne daydanttata kessanawu wolqqaa immiis. Harati aara wogga katamatanne qeeri katamata biidi sabbakidosona. Magddala giyo katamaa Mayraamo, Yohaannonne, Sosino gujjin, ammanettiya keehi daro maccaasatinne harati Yesuusayyoonne a kaalliyaageetuyyo koshshiyaaba kunttidosona.

Yesuusi ba erissiyo ashkkarata loohissi simmidi, sabbakanaadan eta kiittiis. Eti Galiila biittan ubbasaa biishin, hara daroti erissiyo ashkkara gididosonanne xammaqettidosona. Daroti i erissiyo ashkkara gidanawu koyidosona; heggaa gishshawu Yesuusi eta cahaa wodee gakkido kattan leemisiis. I, 'Kattaa cakkanawu hara oosanchata yeddana mala Yihoowa woossite' yaagiis. I guyyeppe ba erissiyo ashkkaratuppe 70ta dooriis;



“Taani hara kataman de7iya asaukka Xoossaa kawotettaa wonggeliyaa mishiraachchuwaa yootanau bessees. Aissi giikko, Xoossai tana kiittidoogee hegaassa.”—Luqaasa 4:43

dooridi eti Yihudaa biitta ubban sabbakanaadan naa"aa naa"aa kiittiis. Eti Xoossaa Kawotettaabaa asa ubbaa tamarissidosona. Erissiyi ashkkarati simmidi yiyo wode, hanidabaa Yesuusawu yootanawu yeemottidosona. Sabbakiyo oosuwaa Dabloosi aynne teqqana danddayibeenna.

Yesuusi saluwaa bi simminkka i erissiyi ashkkarati he gita oosuwaa aggennan oottanaagaa yootiis. I etawu, ‘Mishiraachuwaawaa kumetta sa’an sabbakite. Xoossaa Gaalaabaa asaa tamarissidi, eta xammaqite’ yaagiis.

Oyshata: Yesuusi ba erissiyi ashkkarati oottanaadan immido oosoy aybee? He oosuwaa xeelliyaa erissiyi ashkkaratussi aybi siyettidee?

Maatiyoosa 4:17-25; 9:35-38; 28:19, 20;
Marqqoosa 1:14-20; Luqaasa 4:14-21; 8:1-3; 10:1-22



79 Yesuusi Maalaaliya Darobaa Oottees

Yesuusi Xoossaa Kawotettaa mishiraachuwa sabbakanawu sa'aa yiis. Yihooway immido geeshsha ayyaanan Yesuusi maalaaliyaabaa oottiyoogan, i Kawo gididi oottanabaa bessiiis. I hargge ubbaappe pattana danddayees. I biidosaa ubban, maaduwa demmanawu akko yiida sahettida asaa ubbaa pattiis. Qooqeti xeellana danddayidosona, tulleti siyana danddayidosona, tohoy silidoogeeti heemettana danddayidosona; qassi iita ayyaanan oyqettidaageeti la'a kiyidosona. Eti a afalaa macaraa xallaa bochikkokka paxoosona. Yesuusi biyo soho ubban asay a kaalliis. Yesuusi barkka takkanawu koyiyo wodekka, i oonanne mule guyye zaaribeenna.

Issi wode, asay bollay silido bitaniyaa Yesuusi de'iyoo keetti ekki yiis. SHin asay keettaa kumido gishshawu, eti gelana danddayibookkona. Hegaa gishshawu, eti kaaraa lukkidi bitaniyaa duge yeddidi Yesuusa sinttan wottidosona. He wode Yesuusi bitaniyaa, 'Dendda eqqada hemetta' yaagiis. I denddidi hemettin, asay garamettiis.

**'Xoossay Naazireeta
Yesuusa geeshsha
ayyaanaaninne wolqqan
tiyiis; Xoossay aara
de'iyoo gishshawu,
lo"obaa i oottiiddinne
xalahe halaqaassi
haarettida ubbaa
pattiiddi yuuyiis.'
—Oosuwa 10:38**

Harroode, Yesuusi issi qeeri katamaa geliyo wode, inchirichay oyqqido tammu asati haahuwan eqqidi, bantta qaalaa xoqqu oottidi, 'Yesuusaa, nuna maadda!' yaagidosona. He wode inchirichay oyqqido uri hara asaa mati shiiqenna. Inchirichay oyqqido uri paxi simmidi oottanabaa Yihoowa Higgee yootiyogaadan, he asati beeta maqidasiyaa baanaadan Yesuusi etawu yootiis. Eti yaa biiddi ogiyan paxidosona.



Inchirichay oyqqidoogeetuppe issoy i paxidoogaa akeekidi, Yesuusa galatanawunne Xoossaa sabbanawu guyye simmiis. Tammatuppe he issuwaa xallay Yesuusa galatiis.

Harggee 12 laytti qohido issi maccaasiyaa paxanawu keehi koyaasu. A asaa gidduwaara Yesuusakko yaada, a afalaa bochaasu. Sohuwaara a paxaasu. Yaanin, Yesuusi, “Tana bochchidai oonee?” yaagidi oychiis. Maccaasiyaa yayyaasu; shin a sintti yaada, ayyo tumaa yootaasu. Yesuusi o, ‘Ta na’ee, saro ba’ giidi minttettiis.

Yaa’iroosa giyo halaqay Yesuusa, ‘Ta soo hindda! Ta guutta na’iyaa keehi sahettaasu’ yaagidi woossiis. SHin Yesuusi Yaa’iroosa soo gakkanaappe kase na’iyaa hayqqaasu. Yesuusi yaa gakkido wode, so asaara yeekkanawu yiida daro asaa i be’iis. Yesuusi etayyo, ‘Yeekkoppite; a xiskkaasu’ yaagiis. He wode na’ee kushiyaa oyqqidi i, “Na7ee, dendda!” yaagiis. A sohuwaara denddaasu; i aawaynne aayiyaa iyyo miyoobaa immanaadan Yesuusi yootiis. I aawaynne aayiyaa ay keesaa ufayttidaakko qoppa!

Oyshata: Yesuusi hargge ubbaappe pattana danddayidoy aybissee?
Yaa’iroosa na’iyaa waanadee?

Maatiyoosa 9:18-26; 14:36; Marqqoosa 2:1-12; 5:21-43; 6:55, 56; Luqaasa 6:19; 8:41-56; 17:11-19

80 Yesuusi Kiitettida Tammanne Naa"ata Dooris

Yesuusi issi layttanne bagga gidiaagaa sabbaki simmidi, issi gitabaa kuuyana hanees. I banaara oottanawu oona dooranee? Kiristaane gubaa'iyaa kaalettanawu i oona loohissanee? Yesuusi hegaa kuuyanawu Yihoowa kaaletuwaa koyiis. Hegaa gishshawu, i barkka issi deriyaa biidi kumetta qammaa woossiis. Wonttetta gallassi, ba erissiyoo ashkkaratuppe amaridaageeta issippe xeesidi kiitettida 12ta dooris. Eta sunttaappe neeni oogaa hassayay? Eta sunttay PHeexiroosa, Inddiraasa, Yaaqooba, Yohaannisa, Piliphoosa, Barttalamoosa, Toomaasa, Maatiyoosa, Ilppiyoosa na'aa Yaaqooba, Taaddiyoosa, Simoonanne Asqqorootu Yihudaa.

Inddiraasa

Tammanne Naa"ati Yesuusaara issippe hemettana. I eta loohissi simmidi, eti banttarkka sabbakanaadan kiittiis. Daydanttata kessanaadaaninne sahettida asaa pattanaadan Yihooway etawu wolqqaa immiis.

Yesuusi Tammanne Naa"ata ba lagge giidi xeesees; qassi i etan ammanettees. Kiitettidaageeti tamaribeenna coo asa

PHeexiroosa

Yaaqooba

Yohaannisa

Piliphoosa



giidi Parssaaweti qoppidosona. SHin eti oottiyo oosuwawu Yesuusi eta loohissiiis. Yesuusa hayquwaappe kasenne i hayquwaappe denddi simmin de'iya wodetu mala a de'uan keehi gita wodetun eti aara issippe takkidosona. Yesuusadan, Tammanne Naa"atuppe dariya baggay Galiila asa. Etappe issoti issoti machidaageeta.

Kiitettidaageeti balabaa oottiya nagarancha asa. Issi issitoo eti qoppennan haasayidosona; qassi iitabaa kuuyidosona. Eti issi issitoo danddayancha gidibookkona. Ubba qassi eti bantta giddon ooni aadhiyaakko palamettidosona. SHin eti Yihoowa siiqiya lo"o asa. Yesuusi saluwaa bi simmin, eti Kiristtaane gubaa'iyawu koyro yame gididi gitabaa oottana.

Oyshata: Yesuusi i kiittiyoogeeta gidanaadan doorido 12ti oonee? Yesuusi ba kiittidoogeeti ay oottanaadan kiittidee?

Maatiyoosa 10:1-10; Marqqoosa 3:13-19; 10:35-40;
Luqaasa 6:12-16; Yohaannisa 15:15; 20:24, 25;
Oosuwaa 2:7; 4:13; 1 Qoronttoosa 9:5; Efisoona 2:20-22

**“Taani inttena ta laggeta gaas.
Aissi giikko, ta Aawaappe siyido
ubbabaa taani intteyyo yootaas.”
—Yohaannisa 15:15**

Simoon



Taaddiyoosa

Barttalamoosa



Toomaasa

Asqqorootu
Yihudaa



Maatiyoosa



Ilppiyoosa na'aa
Yaaqooba



81 Deriyaa Bolla Timirttiyaa

Kiitettidaageeta 12ta doori simmidi, Yesuusi deriyan daro asay shiiqido sohuwaa duge wodhiis. Eti Galiilappe, Yihudaappe, Xiirsoosappe, Sidoonappe, Sooriyaappenne Yorddaanoosappe hefinttan de'iya biittaappe yiidosona. Eti sahuwaaninne daydanttay oyqqin waayettiya amarida asaa ekki yiidosona. Yesuusi eta ubbaa pattiis. He wode i deriyan uttidi yootiyooqaa doommiis. Nuuni Xoossaa Dabbo gidanawu koyikko, ay oottana bessiyaakko i yootiis. Nuussi Yihooway koshshiyooqaa akeekananne a siiqiyooqaa tamaarana bessees. Gidoppe attin, nuuni hara asaa siiqana xayikko, Xoossaa siiqana danddayokko. Nuuni nu morkketa gujjin, ubba asawu suurebaa oottananne keha gidana bessees.

Yesuusi hagaadan giis: 'Neeni ne laggetu xallaa siiqiyooqee gidenna. Neeni ne morkketa siiqananne asawu wozanappe atto gaana koshshees. Issi uri ne bolli lanccikko, sohuwaara akko baada maarotaa oycha. Harati nena oyqqanaadan neeni koyiyo ogiyan eta oyqqa.'



Aquwaabaa xeelliyaagankka Yesuusi asaa lo"o zoriyaa zoriis. I hagaadan giis: 'Daro miishshay de'yoogaa gidiyoo gaappe Yihoowa dabbo gidiyoo gee keehi koshshiyaaba. Ne miishshaa kaysoy wuuqqana danddayees; shin Yihoowaara ne dabbotido dabbotaa ooninne wuuqqana danddayenna. Ne maanabaassi, uyanabaassi woy maayanabaassi hirggiyoogaa agga. Kafota xeella. Xoossay eta ubbatoo mizees. Hirggiyoogee ne de'uwaa bolli issi gallaasanne gujjenna. Neessi koshshiyaabaa Yihooway eriyoogaa hassaya.'

Ooninne Yesuusaagaadan haasayin asay siyi erenna. Eta haymaanootiyaa kaalettiyaageeti hegaabaa eta tamarissi erokkona. Yesuusi gita astamaare gididoy aybissee? I tamarissido ubbabay Yihoowappe yiidaba gidiyoo gishshataassa.

Oyshata: Nuuni Yihoowa dabbo gidanawu ay oottana bessii? Neeni harata waatada oyqqanaadan Yihooway koyii?

Maatiyoosa 4:24–5:48; 6:19–34; 7:28, 29; Luqaasa 6:17–31

“Taani ashkkenne wozanappe kauyyiyaagaa gidido gishshau, ta qambaran waaxettite; taappe tamarite; intte shemppuwaukka intte shemppo demmana.”
—Maatiyoosa 11:29



82 Yesuusi Ba Erissiyo Ashkkarati Waati Woossanaakko Tamaarissee

Parisaaweti ubbabaa asay garamettanaadan oottoosona. Eti kehabaa oottikko, hara asaa bessanawu oottoosona. Ubba asay eta be'ana mala eti dabaaban woossoosona. Parisaaweti eti hassayiyo adussa woosaa, Ayhuda woosa keettaaninne ogiyan, hara asay siyana danddayiyoosan zaaretti zaarettidi woossoosona. Hegaa gishshawu, Yesuusi hagaadan haasayido wode asay garamettiis: 'Parisaawetuugaadan woossoppite. Eti bantta haasayaa daroy Xoossaa ufayssiyaabadan qoppoosona; shin i ufayttenna. Woosay neeninne Yihooway eriyooaba. Issibaa zaaretta zaarettada biddoppa. Yihooway neessi wozanan siyettiyaabaa neeni ayyo yootanaadan koyees.

'Neeni hagaadan woossana koshshees: "Saluwan de'iya nu Aawawu, ne geeshsha sunttay anijetto. Ne kawotettay yo; ne shenee saluwan



hanidoogaadan, sa'ankka hano.”’ Eti issi gallassawu banttawu koshshiya qumaa demmanawu, bantta nagaray atto geetettanaadaaninne banttawu koshshiya harabawu woossana bessiyoo gaakka Yesuusi etawu yootiis.

Yesuusi hagaadan giis: ‘Woossiyoogaa mule aggoppa. Lo"obaa demmanawu ne Aawa, Yihoowa aggennan woossa. Aawatinne aayoti ubbay bantta na'awu lo"obaa immanawu koyoosona. Ne na'ay nena oytta oychikko, ayyo neeni shuchaa immuutee? I nena mole oychikko, neeni ayyo shooshsha immuutee?’

Hegaappe tamaariyoobaa Yesuusi hagaadan yootiis: ‘Neeni ne naatussi lo"obaa immiyoogaa erikko, saluwan de'iya ne Aaway, Yihooway geeshsha ayyaanaa neessi waati darissidi immanddeeshsha! Neepe koyettiyaabay woossiyoogaa.’ Yesuusa zoriyaa neeni kaallay? Neeni aybawu aybawu woossay?

Oyshata: Yesuusi ba erissiyo ashkkarati waati woossanaadan tamarissidee? Neeni neeyo keehi koshshiyaabawu woossay?

Maatiyoosa 6:2-18; 7:7-11; Luqaasa 11:13

**“Woossite; intte ekkana. Koyite; intte demmana. Kare yiidi xeesite; intteyyo karee dooyettana.”
—Maatiyoosa 7:7**



83 Yesuusi SHa'an Qoodettiya Asaa Mizees

Paasikaa Baalaa 32 M.Ln bonchanaappe guuttaa kasetidi, kiitettidaageeti sabbakanawu biidosaaappe simmidosona. Eti daafurido gishshawu, shemppanaadan Yesuusi eta Beetasayda giyo katamaa wolwoluwan efiis. SHin wolwoloy haattaa dooni matido wode, Yesuusi sha'an qoodettiya asay yan banttana kaalliyooogaa be'iis. Yesuusi ba kiittidoogeetu xallaara takkana koyikkokka, i asaa kehatettan mokkiis. I sahattidaageeta pattiis; qassi eta tamarissiyooogaa doommiis. Gallassa kumettaa, Yesuusi eta Xoossaa Kawotettaabaa tamarissiiis. Sa'ay omariyo wode, Yesuusi kiittidoogeeti akko yiidi, 'Asay namisettiis. Eti banttawu miyoobaa demmana mala eta yedda' yaagidosona.

Yesuusi, 'Eti baana koshshenna. Etawu miyoobaa hagan immite' yaagiis. Kiitettidaageeti, 'Nuuni biidi etawu qumaa shammanaadan

koyay?' yaagidi oychidosona.

Kiitettidaageetuppe issoy Piliphoosi, 'Nuuyyo daro miishshay de'yaakkokka, ha daro asawu gidiya oyttaa shammana danddayokko' yaagiis.

Yesuusi, 'Nuuyyo ay keena qumay de'ii?' yaagidi oychiis. Inddiraasi, 'Nuuyyo ichashu oyttayne naa"u guutta molee de'ees. Hagee gidenna' yaagiis. Yesuusi, 'He oyttaanne moliyaa tawu haa ekki ehiite' yaagiis. I ishatamu ishatamu asayanne xeetu xeetu asay citan citan maatan uttanaadan yootiis. Yesuusi oyttaanne moliyaa oyqqidi, saluwaa pude xeellidi woossiis. Yaatidi i kiitettidaageetuyyo qumaa immiis; immiin eti heгаа asawu aattidosona. Maccaasaanne naata



paydennan, 5,000 attuma asay kallana gakkanaassi miis. Hegaappe simmin, kiitettidaageeti aybinne moorettennaadan asay miishin attida xarzzaa shiishshidosona. Hegee 12 samppaa kumiis! Hagee keehi maalaaliyaaba.

Asay keehi maalaalettidi, Yesuusa bantta kawo oottanawu koyidosona. SHin Yihooway Yesuusa kawo oottanawu keerido wodee gakkibeennaagaa Yesuusi erees. Hegaa gishshawu, i asaa yeddidi, kiitettidaageeti Galiila Abbaappe hefintti pinnana mala yootiis. Eti bantta wolwoluwan gelidosona; qassi Yesuusi barkka deriyaa kiyiis. Aybissi? I ba Aawaa woossanawu wodiya koyido gishshataassa. Yesuusayyo oosoy darikkonne, i woossanawu muletoo wodiya bazees.

Oyshata: Yesuusi asawu qoppiyoogaa waati bessidee? Hegee Yihoowabaa nuna ay tamarissii?

Maatiyoosa 14:14-22; Luqaasa 9:10-17; Yohaannisa 6:1-15

**“Merinaa de7o qumau, taani Asa Na7ai intteyyo immanaagau, oottiteppe attin, samiya qumau oottoppiti.”
—Yohaannisa 6:27**



84 Yesuusi Haattaa Bolli Hemettees

Yesuusi sahattidaageeta pattiyooaanne hayqqidaageeta denttiyoogaa xalla gidennan, i carkkuwaakka irakka azazana danddayees. Yesuusi deriyaa bolli woossi simmidi, Galiila Abbaa duge xeellidi beetaa be'iis. Kiitettidaageeti bantta wolwoluwan gelidi carkkoy carkkishin shaaroosona. Yesuusi duge wodhidi haattaa bollaara wolwoluwaakko hemettiyoogaa doommiis. Kiitettidaageeti issi uri haattaa bolli hemettiyoogaa be'idi yayyidosona. SHin Yesuusi etayyo, 'Tanattennee. Yayyoppite' yaagiis.

PHeexiroosi, 'Godawu, hegee nena gidikko, taani neekko baana mala, tana azaza' yaagiis. Yesuusi PHeexiroosa, 'Taakko haa ya' yaagiis. Yaatiyo gishshawu, beetaa giddoora PHeexiroosi wolwoluwaappe wodhidi haattaa bollaara Yesuusakko hemettiis. SHin, PHeexiroosi akko matidi, beetaa xeellidi yayyiis. I muuhettiyoogaa doommiis. PHeexiroosi qaalaa xoqqu oottidi, 'Godawu tana ashsha!' yaagiis. Yesuusi a kushiyaa oyqqidi, 'Neeni ayssi siriyoogaa doomadii? Ne ammanoy anee?' yaagiis.

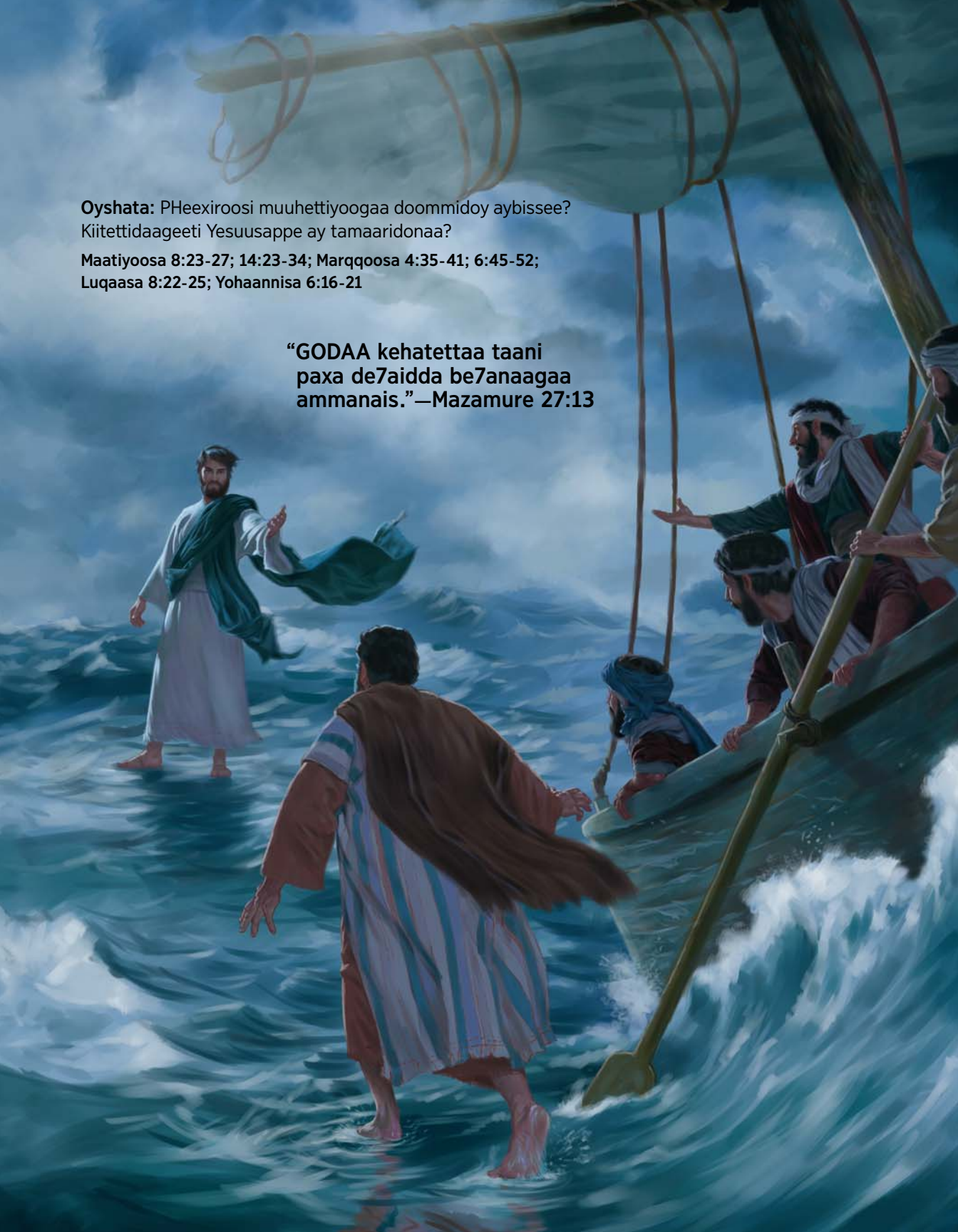
Yesuusinne PHeexiroosi wolwoluwaa giddo gelin, beetay sohuwaara woppu giis. Kiitettidaageetuyyo aybi siyettidaakko neeni qoppana danddayay? Eti, 'Neeni tumuppe Xoossaa Na'aa' yaagidosona.

Yesuusi carkkuwaa azazidoy he wode xalla gidenna. Hara wode, Yesuusinne kiitettidaageeti abbaappe hefintti wolwoluwan biyo wode, Yesuusi wolwoluwan guyye baggaara xiskkiis. I xiskkidaashin, wolqqaama carkkoy denddiis. Beetay wolwoluwaa shocin, haattay wolwoluwaa kumiis. Kiitettidaageeti Yesuusa denttidi, 'Tamaarissiyaagoo, nuuni hayqqoos! Nuna maadda!' yaagidosona. Yesuusi beegottidi abbaa, 'Co"u ga' yaagiis. Sohuwaara, carkkoyenne abbay woppu giis. Yesuusi kiitettidaageeta 'Intte ammanoy anee?' yaagidi oychiis. Eti bantta giddon, 'Goteenne abbaykka ayyo azazettoosona' yaagidosona. Kiitettidaageeti eti Yesuusa wozanappe ammanidaakko, eti aybanne yayyana koshshennaagaa akeekidosona.

Oyshata: PHeexiroosi muuhettiyoogaa doommidooy aybissee?
Kiitettidaageeti Yesuusappe ay tamaridonaa?

Maatiyoosa 8:23-27; 14:23-34; Marqqoosa 4:35-41; 6:45-52;
Luqaasa 8:22-25; Yohaannisa 6:16-21

**“GODAA kehatettaa taani
paxa de7aidda be7anaagaa
ammanais.”—Mazamure 27:13**



85 Yesuusi Sambbata Gallassi Pattees

Parisaaweti Yesuusa ixxiyo gishshawu, a oyqqanawu gaaso koyidosona. I sahattida asaa sambbata gallassi pattana bessennaagaa eti yootosona. Yesuusi issi sambbata gallassi ogiyan woossiya qooqe bitaniyaara gayttiis. I ba erissiyo ashkkaratuyyo, ‘Xoossaa wolqqay ha bitaniyaa waati maaddanaakko be’ite’ yaagiis. Yesuusi ba cuchan urqqaa shugissiis; yaatidi hegaa bitaniyaa ayfiyan tiyiis. Yesuusi a, ‘Baada Saliihooma giyo dagattida haattan ne ayfiyaa meecca’ yaagiis. Bitanee hegaa oottiis; oottidi i ba de’uwan he wode koyro xeelliis.

“Xoossaa maxaafata woi a wolqqaa intte erenna gishshau baleeta.”—Maatiyoosa 22:29

Asay dagammiis. Eti, ‘Hagee uttidi woossiya bitaneeyye, woy a milatiya hara uree?’ yaagidosona. Bitanee, ‘Taani qooqe gidada yelettida bitaniyaattennee!’ yaagiis. Asay a, ‘Neeni ha”i waanada qooqe gidikkii?’

yaagidi oychiis. I aybi hanidaakko etayyo yootin, eti a parisaawetukko efiidosona.

Bitanee Parisaawetussi, ‘Yesuusi urqqaa shugissidi ta ayfiyaa tiyiis; tiyidi baada meecettanaadan tawu yootiis. Taani hegaa oottaas; yaatada ha”i xeellana danddayaas’ yaagiis. Parisaaweti, ‘Yesuusi sambbatan pattikko, a wolqqay Xoossaappe gidana danddayenna’ yaagidosona. SHin harati, ‘A wolqqay Xoossaappe gidana xayikko, i mulekka pattana danddayenna’ yaagidosona.

Parisaaweti bitaniyaa aayyiyoonne aawaa xeesidi, ‘Intte na’ay ha”i waanidi xeellana



danddayidee?’ yaagidi oychidosona. A aayyiyaanne aaway yayyidosona; ayssi giikko, Parisaaweti Yesuusa ammaniya oonanne Ayhuda woosa keettaappe kessanaagaa yooti uttidosona. Yaatiyo gishshawu eti, ‘Nuuni erokko. A oychite’ yaagidosona. Bitanee, ‘Taani eriyo ubbabaa intteyyo yootaas. Intte tana aggennan ixidi oychiyoy aybissee?’ yaagana gakkanaassi, Parisaaweti a hara oyshata oychidosona. Parisaaweti hanqqettidi a kare kessidosona.

Yesuusi he bitaniyaa demmidi, ‘Neeni Masiyaa ammanay?’ yaagidi oychiis. Bitanee, ‘I oonakka taani erikko, a ammanana’ yaagiis. Yesuusi, ‘Taani Masiyaa’ yaagiis. Yesuusi yaagidoogee kehatetta gidennee? I bitaniyaa pattiyooгаа xalla gidennan, bitanee ammananaadankka maaddiis.

Oyshata: Yesuusi qooqe bitaniyaa waati maaddidee?
Parisaaweti Yesuusa ixxidoy aybissee?

Yohaannisa 9:1-41



86 Yesuusi Al"aazara Hayquwaappe Denttees

Biitaaniyaa giyo kataman Yesuusawu heezzu mata laggeti de'boosona. Eti Al"aazaranne a naa"u michontta, Marttonne Mayraamo. Issi gallassi, Yesuusi Yorddaanoosa shaafaappe hefinttan de'ishin Marttanne Mayraama, 'Al"aazari keehi harggees. Hayyanaa eesuwan ya' yaagidi akko kiittidosona. SHin Yesuusi sohuwaara bibeenna. I hara naa"u gallassaa takkidi ba erissiyo ashkkaratuyyo, 'Ane Biitaaniyaa boos. Al"aazari xiskkidaagaa denttanawu taani bays' yaagiis. Kiittetidaageeti, 'Al"aazari xiskkikko, hegee i paxanaadan maaddana' yaagidosona. Hega gishshawu, Yesuusi etayyo geeshshidi, 'Al"aazari hayqqiis' yaagiis.

Yesuusi Biitaaniyaa gakkiiyo wode, Al"aazari moogettoosappe oyddu gallassa gidiis. Marttonne Mayraamo minttettanawu daro asay yiis. Martta Yesuusi yiidoogaa siyido wode, aara gayttanawu eesotada kiyaaasu. A, "Godau, neeni hagan de7idabaa gidiyaakko, ta ishai haiqqenna" yaagaasu. Yesuusi iyyo, 'Ne ishay hayquwaappe denddana. Marttee, neeni haggaa ammanay?' yaagiis. A, 'Hayquwaappe i denddanaagaa taani ammanays' yaagaasu. Yesuusi iyyo, "Taani denddonne de7o" yaagiis.

Hegaappe guyyiyan, Martta Mayraamikko baada iyyo, 'Yesuusi yiis' yaagaasu. Mayraama Yesuusakko biyo wode, daro asay o kaalliis. A, a tohuwaa bolli kunddaasu; yaatada yeekkiyoogaa aggabeykku. A, 'Godawu, neeni hagan de'iyaaakko, nu ishay hayqqenna shin!' yaagaasu. Yesuusi a keehi qohettidoogaa akeekidi, ikka yeekkiyoogaa doommiis. Asay i afuxxiyoogaa be'idi, 'Yesuusi Al"aazara ay keena siiqiyaakko be'ite!' yaagiis. SHin amarida asay, 'I ba laggiyaa ayssi ashshibeennee?' yaagidi qoppiis. Hegaappe simmin Yesuusi ay oottanee?

Yesuusi shuchan qum"etti uttida Al"aazara duufuwaakko biis. I, 'SHuchaa pogite' yaagiis. Martta, 'Moogettoosappe oyddu gallassa. Anhay xinqqana' yaagaasu. SHin, eti shuchaa denttin, Yesuusi hagaadan woossiis: 'Aawawu, taani giyoogaa neeni siyiyo gishshawu, nena galatays. Neeni ubba wode ta yootiyoogaa siyiyoogaa taani erays; shin ha asay neeni tana kiittidoogaa erana mala, haggaa taani eta gishshawu

ta qaalaa xoqqu oottada haasayays.’
Hegaappe guyyiyan i qaalaa xoqqu oottidi,
“Al77aazaraa, haa kiya!” yaagiis.
Maalaalissiyaabay haniis: Liinuwaa afalan
xaaxetti uttida Al"aazari duufuwaappe kiyiis.
Kiyin Yesuusi, “Birshshidi aggi bayite! Bo!” yaagiis.

Hegaa be’ida daro asay Yesuusa ammaniis. SHin issoti issoti
Parisaawetukko biidi yootidosona. He wodeppe doommidi, Parisaaweti
Al"aazarakka Yesuusakka woranawu koyidosona. He wode kiitettida
12tuppe issoy Yihudaa Asqqorootu giyoogee geeman Parisaawetukko
biidi, ‘Taani intte Yesuusa oyqqanaadan maaddikko, taayyo woqkaa
qanxxuuteetii?’ yaagidi oychiis. Eti ayyo 30 biraa immanawu
maayidosona; qassi Yihuday Yesuusa Parisaawetussi aattidi immanawu
injjetiya wodiya wochiyoojaa doommiis.

Oyshata: Al"aazari hayquwaappe waani denddaakko yoota.
Parisaaweti Al"aazarabaa siyido wode ay oottanawu koyidonaa?
Maatiyoosa 26:14-16; Yohaannisa 11:1-53; 12:10

“Ee, nu Xoossai nuna
ashshiya Xoossaattennee!
Haiquwaappe attiyoi Ubbaa
Haariya GODAI ashshiina.”
—Mazamure 68:20





13

Yesuusi nagarancha asaa gishshawu ba shemppuwaa aattidi immanawu sa'aa yiis. I hayqqikkonne, alamiyaa xooniis. Yihooway ba Na'awu ammanettiyo gishshawu, a hayquwaappe denttiis. Yesuusi hayqqana gakkanaassi ba huuphiyaa kawushshidi haratuyyo oottiisinne eti balabaa oottiyo wode etassi atto giis. Yesuusi hayquwaappe dendra simmidi, ba erissiyo ashkkaratussi qoncciiis. Yesuusi i etawu immido gita oosuwaa waati oottanaakko eta tamarissiiis. Neeni aawa woy aayo gidikko, nuuni he oosuwaa oottiyoogaa nashshanaadan ne na'aa maadda.



TAMAARIYO WAANNABAA

- Yihooway giigissana danddayenna metoy baawa
- Yesuusadan, haratuyyo oottanawunne eta maaddanawu eeno ga
- Tumu Kiristtaaneti issoy issuwaa siiqiyooogan dummatidi erettana danddayoosona



87 Yesuusawu Wurssetta Kahuwaa

Niisaana giyo aginan 14tta gallassan Ayhudati layttan layttan Paasikaa Baalaa bonchoosona. Hagee Yihooway eta Gibxxe aylletettaappe kessidi Hidootaa Biittaa waati gelissidaakko hassayissiis. Yesuusinne i kiittidoogeeti 33 M.Ln, Paasikaa Baalaa Yerusalaamen de'iya issi pooqiyen bonchidosona. Kahuwaa miidoogaappe guyye baggan, Yesuusi, 'Intteppe issoy tana aattidi immana' yaagiis. Kiitettidaageeti dagammidi Yesuusa, 'I oonee?' yaagidi oychidosona. Yesuusi, 'Taani oyttaa immiyo bitanee a' yaagiis. Hegaappe simmin i Yihudaa Asqqorootuyyo oyttaa immiis. Yihuday denddidi sohuwaara kare kiyiis.

Hegaappe simmin Yesuusi woossidi oyttaa menttiis; menttidi i kiittido haratuyyo immiis. I, 'Ha oyttaa miite. Hagee taani intteyyo immana ta ashuwaa leemiso' yaagiis. Kaallidi i woyniyawu woossiis; yaatidi hegaa kiitettidaageetuyyo immiis. I hagaadan giis, 'Ha woyniyaa uyite. Hagee nagaray atto geetettanaadan taani immana ta suuttaa leemiso. Intte tanaara saluwan kawo gidana mala taani inttessi qaalaa gelay. Hegan tana layttan layttan hassayite.' Yesuusa kaalliyaageeti hanno gakkanaassi layttan layttan he galla omarssi issippe shiiqoosona. He shiiqoy ha"i Godaa Kahuwaa geetettes.



“Amarida dorssa wudiyau, intte Aawai ba kawotettaa inttessi immanau ufaiyyo gishshau yayyoppite.”—Luqaasa 12:32

Kahuwaappe simmin, kiitettidaageeti issoy issuwaappe ooni aadhiyaakko palamettidosona. SHin Yesuusi etayyo hagaadan giis: ‘Intte ubbaappe guuxxiyaabadan bana xeelliya uri intteppe gitatiyaagaa gidana.

‘Intte ta laggeta. Ta Aaway intteyyo odanaadan koyiyo ubbabaa taani intteyyo yootaas. Taani saluwan de’iya ta Aawaakko mata wode baana. Intte hagan takkana; qassi intte issoy issuwaa siiqiyooogan ta erissiyo ashkkarata gidiyooгаа asay erana. Taani inttena siiqidoogaadan, intte issoy issuwaa siiqana bessees.’

Wurssettan, Yesuusi ba erissiyo ashkkarata ubbaa Yihooway naaganaadan woossiis. Eti sarotettan issippe oottanaadan Yihooway maaddana mala i oychiis. Yihoowa sunttay geeyanaadan i woossiis. Hegaappe guyyiyan Yesuusinne i kiittidoogeeti mazamuriyan Yihoowa sabbidi kare kiyidosona. Yesuusi oyqettiyo wodee matattiis.

Oyshata: Kiittidoogeetuyyo Yesuusi gelido qaalay aybee? Yesuusi kiittidoogeetuura wurssetta kahuwaa miyo wode, eta keehi koshshiyaabaa ay tamarissidee?

Maatiyoosa 26:20-30; Luqaasa 22:14-26; Yohaannisa 13:1, 2, 26, 30, 34, 35; 15:12-19; 17:3-26

88 Yesuusi Oyqettiis

Yesuusinne kiitettidaageeti Qediroona Wombbaa kanttidi Dabira Zayte Deriyaa kiyidosona. Sa'ay bilahe gididi aadhiis; qassi aginay goobaniis. Eti Geetesemaane ataakiltte sohuwaa gakkido wode, Yesuusi etayyo, "Hagan takkishshite; xiskkoppite" yaagiis. Yesuusi ataakiltte sohuwan guuttaa sinttawukko biidi gulbbatiis. I keehi un"ettidi, 'Neeni koyiyoogaadan hano' yaagidi Yihoowa woossiis. Hegaappe guyyiyan Yihooway Yesuusa minttettanawu issi kiitanchaa kiittiis. Yesuusi kiitettidaageetukko simmidi yiyo wode, eti xiskkidaageeta demmiis. I, 'Beegottite! Hagee xiskkiyo wode gidenna! Tana ta morkketu kushiyan aattidi immiyo saatee gakkiiis' yaagiis.

Sohuwaarakka, Yihuday bisuwaanne dullaa oyqqidi qohanawu denddida daro asaa kaalettidi puttu giis. I Yesuusa awan demmanaakko erees; ayssi giikko, eti darotoo ha ataakiltte sohuwaa yoosona. Yihuday Yesuusa etawu bessanaagaa wotaaddaratussi yootiis. I sohuwaara Yesuusakko biidi, "Tamaarissiyaagoo, saro de7ai" yaagidi a yeri ekkiis. Yesuusi, 'Yihudawu, neeni tana yerada aattada immay?' yaagiis.

Yesuusi sinttawukko hemettidi he daro asaa, "Oona koyeetii?" yaagidi oychiis. Eti, "Naazireeta Yesuusa koyoos" yaagidosona. Qassi i, "Taani a" yaagidi zaarin eti guyye shiiqidi kunddidosona. Haranttuwaa Yesuusi asaa, "Oona koyeetii?" yaagiis. Eti ha"ikka, "Naazireeta Yesuusa koyoos" yaagidosona. Yaagin Yesuusi zaaridi, 'Taani a gidiyoojaa intteyyo yootaas. Ha asata yeddite' yaagiis.

PHexiroosi aybi haniyaakko eridi, bisuwaa shoddinne qeese ubbatu halaqaa ashkkaraa, Malkkoosa hayttaa qanxxiis. SHin Yesuusi bitaniyaa hayttaa bochidi pattiis. Hegaappe simmidi PHexiroosa, 'Ne bisuwaa zaarada wotta. Neeni bisuwan olettikko, bison hayqqana' yaagiis. Wotaaddarati



Yesuusa oyqqidi a kushiya qachin, kiitettidaageeti baqatidosona. Hegaappe guyyiyan, daro asay Yesuusa qeese ubbatu halaqaa Haanna soo efiis. Haanni Yesuusa qoranawu oychidi Qeese Ubbatu Halaqaa Qayaafa soo a yeddiis. SHin kiitettidaageeti waanidonaa?

Oyshata: Geetesemaane atakilte sohuwan aybi hanidee? Yesuusi he galla qammi oottidobaappe neeni ay tamarana danddayay?

Maatiyoosa 26:36-57; Marqqoosa 14:32-50;
Luqaasa 22:39-54; Yohaannisa 18:1-14, 19-24

**“Sa7an intte waayettana. SHin minnite; taani sa7aa xoonas.”
—Yohaannisa 16:33**



89 PHeexiroosi Yesuusa Kaddees

Yesuusi kiitettidaageetuura pooqiyani de'iyoo wode, etayyo, 'Hachi qammi intte ubbay tana yeggi bayidi baqatana' yaagiis. PHeexiroosi, 'Eti ubbati nena yeggi bayidi baqatikkokka, taani nena mulekka yeggikke' yaagiis. SHin Yesuusi PHeexiroosawu, 'Kuttooy waassanaappe kase, neeni tana heezzutoo erikke gaana' yaagiis.

Wotaaddarati Yesuusa Qayaafa soo efiido wode, kiitettidaageetuppe daroti baqatidosona. SHin etappe naa"ati daro asaara kaallidosona. Etappe issoy PHeexiroosa. I Qayaafa keettaa gibbiyaa gelidi tamaa ho"ees. Tamaa poo'uwan, issi macca ashkkariyaa PHeexiroosa som"uwaa xeellada, 'Taani nena erays! Neeni Yesuusaara issippe de'aasa' yaagaasu.

"Intte intte soo intte soo laalettiyo wodeenne ta xalaalaa yeggi bayiyo wodee . . . yiichchiis. SHin Aawai tanaara de7iyo gishshau, ta xalaalaa gidikke."—Yohaannisa 16:32

PHeexiroosi, 'CHii, taani aara de'ikke! Neeni haasayiyobay aybakko taani erikke!' yaagiis. I dirssaa penggiyaakko biis. SHin sohuwaara hara ashkkariyaa a be'ada, asaayyo, 'Ha bitanee Yesuusaara de'ees!' yaagaasu. PHeexiroosi, 'Taani Yesuusa erikke!' yaagiis. Issi bitanee, 'Neeni etappe issuwaa! Neenikka Yesuusadan Galiila asa gidiyooqaa ne haasayaappe taani erays' yaagiis. SHin

PHeexiroosi, 'Taani a erikke!' giidi caaqqiis.

He wode sohuwaara kuttooy waassiis. PHeexiroosi bana Yesuusi guyye simmidi xeelliyooqaa be'iis. I Yesuusi giidobaa hassayidi kare kiyidi mishetti yeekkiis.

He wode, Sanhedirine shilootay Qayaafa son Yesuusa bolli pirddanawu shiiqiis. Eti Yesuusa woranawu qofaa qachi uttidosa; shin ha"i gaaso koyiiddi de'oosona. SHin eti a bolli wottiyooaba demmana danddayibookkona. Wurssettan, Qayaafi Yesuusa, 'Neeni Xoossaa Na'ee?' yaagidi oychiis. Yesuusi, 'Ee' yaagiis. Qayaafi, 'Nuuyyo hara markka koshshenna. Hagee cashsha!' yaagiis. SHilootay, 'Ha bitanee

hayqqana bessees' yaagidi maayiiis. Eti Yesuusa baqqidi, a bolli cuchidi, a ayfiyaa goozidi, qassi a shocidi, 'Neni hananabaa yootiyaagaa gidikko, nena shociday oonakko nuussi yoota!' yaagidosona.

Sa'ay wonttin, eti Yesuusa Sanhedirine addaraashaa efiidi, 'Neni Xoossaa na'ee?' yaagidi haranttuwaa oychidosona. Yesuusi, 'Intte tana Xoossaa Na'aa giiddi deeta' yaagidi zaariis. He wode eti i Xoossaa cayiis giidi a biittaa haariya Rooma bitaniyaa, PHenxxeniyaa PHilaaxoosa kawo keetti efiidosona. Kaallidi aybi hanidee? Ane be'oos.

Oyshata: Qayaafa gibbiyan aybi hanidee?

SHilootay Yesuusi hayqqanaadan pirddidoy aybissee?

Maatiyoosa 26:31-35, 57-27:2; Marqqoosa 14:27-31, 53-15:1;

Luqaasa 22:55-71; Yohaannisa 13:36-38; 18:15-18, 25-28



90 Yesuusi Golggottan Hayqqees

Qeese halaqati Yesuusa deriyaa haariyaagaa kawo keetti efiidosona. PHilaaxoosi eta, 'Ha bitaniyaa intte mootiyoy aybee?' yaagidi oychiis. Eti, 'I bana kawo gees!' yaagidosona. PHilaaxoosi Yesuusa, "Neeni Aihudatu kawoo?" yaagidi oychiis. Yesuusi, "Ta kawotettai ha sa7aana gidenna" yaagidi zaariis.

Hegaappe guyyiyan, PHilaaxoosi Yesuusa mootiyoobi de'anaakkonne giidi Galiila haariya, Heeroodisakko a yeddiis. Heeroodisi Yesuusa bolli aynne balabaa demmibeenna gishshawu, a PHilaaxoosakko zaaridi yeddiis. He wode PHilaaxoosi asaayyo hagaadan giis: 'Heeroodisikka taanikka ha bitaniyaa bolli aynne balabaa demmibookko. Taani a birshshana.' Asay ba qaalaa xoqqu oottidi, 'A wora! A wora!' yaagiis. Wotaaddarati Yesuusa lissuwan garafidosona, a bolli cuchidosona, qassi a shocidosona. Eti agunntaa akiliiliyaa a huuphiyan wottidosona; yaatidi, 'Ayhudatu Kawuwawu saro pe'a' yaagidi qilliicidosona. PHilaaxoosi haranttuwaa asaayyo, 'Taani ha bitaniyaa bolli aynne balabaa demmabeykke' yaagiis. SHin eti qaalaa xoqqu oottidi, 'Mittaa bolli misimaariyan xishettidi i kaqetto' yaagidosona. Yaatiyo gishshawu, a woranaadan PHilaaxoosi aatti immiis.

Eti Yesuusa Golggottaa giyo sohuwaa efiidi, mittaa bolli misimaariyan xishidi, he mittaa sitti oottidi essidosona. Yesuusi, 'Ta Aawawu, eti bantta oottiyoogaa erenna gishshawu, eta nagaraa atto ga' giidi woossiis. Asay 'Neeni Xoossaa Na'a gidikko, ane mittaa bollappe wodha. Nena ashsha' yaagidi, Yesuusa bolli qilliicciis.

litabaa oottidi a matan kaqettida asatuppe issoy, "Neeni ne kawotettaa wolqqan yiyo wode, tana dogoppa" yaagiis. Yesuusi ayyo, "Neeni tanaara gannatiyan de7ana" yaagidi qaalaa geliis. Saateppe guyyiyan, biitta ubbay heezzu saatiyawu xumiis. Yesuusa aayyiyo Mayraamo gujjin, erissiyo ashkkaratuppe amaridaageeti Yesuusi kaqettido mittaa matan eqqididosona. Yohaannisi Mayraamo bawu aayodan xeellidi heemmanaadan Yesuusi yootiis.

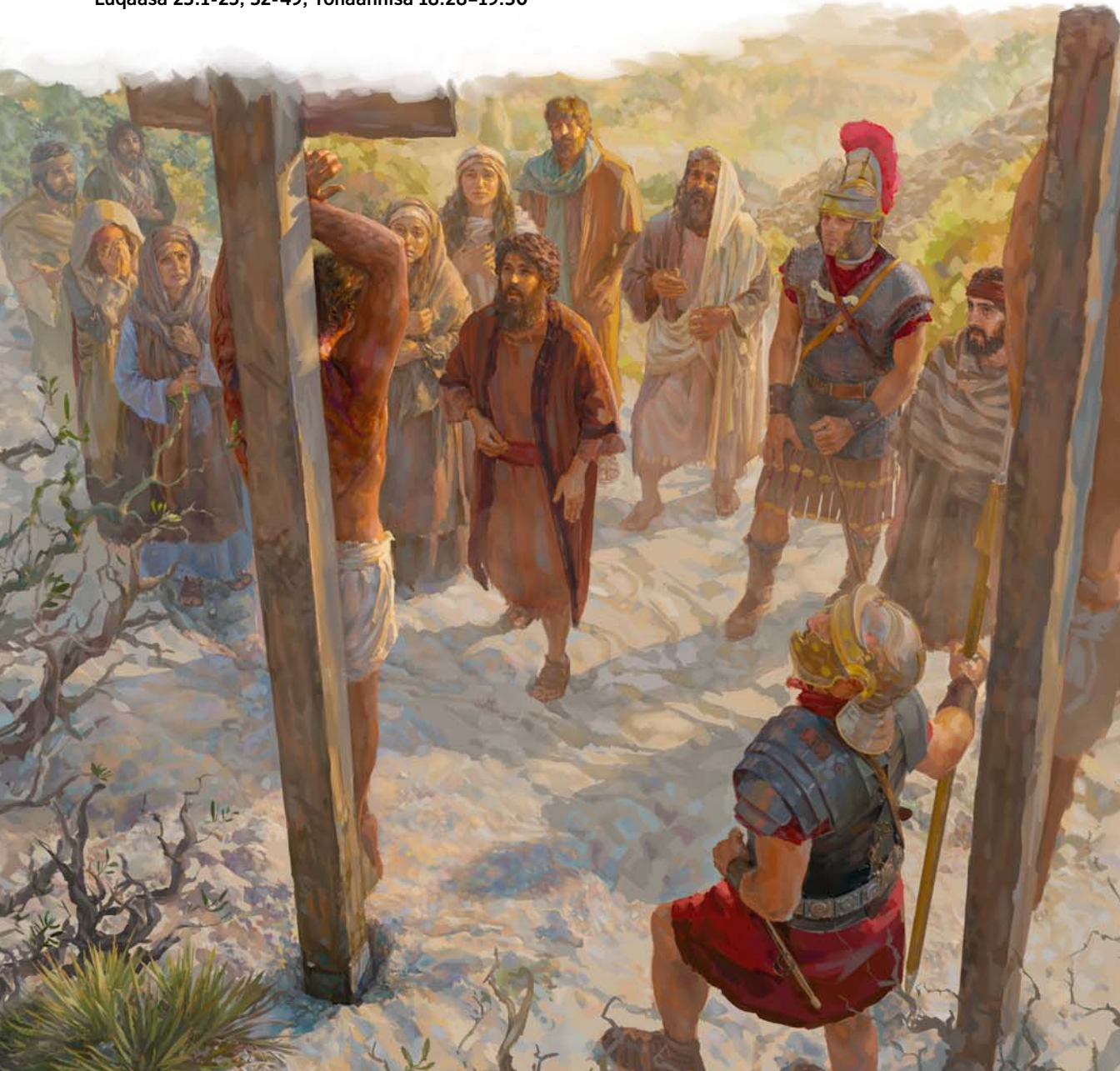
Wurssettan, Yesuusi, "Polettiis!" yaagiis. I ba huuphiyaa ziqqi oottidi, hayqqiis. He wode sohuwaara, biittay keehi qaaxxiis. Beeta maqidasiyan, Geeshsha Sohuwaa Ubbaappe Aadhida Geeshsha Sohuwaappe shaakkiya

magalashoy naa"u kiyidi pooshettiis. Issi mato halaqay, "Tumu hagee Xoossaa Na7aa" yaagiis.

**"Xoossai immana giidobau ubbau eeno giidoogee Kiristtoosa baggaara polettana."
—2 Qoronttoosa 1:20**

Oyshata: PHilaaxoosi Yesuusa woranaadan azazidoy aybisee? Yesuusi baappe aattidi haratuyyo qoppiyoogaa waati bessidee?

Maatiyoosa 27:11-14, 22-31, 38-56; Marqoosa 15:2-5, 12-18, 25, 29-33, 37-39; Luqaasa 23:1-25, 32-49; Yohaannisa 18:28-19:30



91 Yesuusi Hayquwaappe Denddiis

Yesuusi hayqqi simmin, Yooseefa giyo dure bitanee Yesuusa anhaa mittaappe wottidi efaanawu PHilaaxoosa oychiis. Yooseefi anhaa lo"o liinuwaafalan xaaxidi shittuwaa tiyidi ooratta duufuwan moogiis. I gita shuchaa gondorssidi duufuwaa doonan wottanaadan oottiis. Qeese halaqati PHilaaxoosawu hagaadan giidosona: 'Yesuusi erissiyo ashkkaratuppe amaridaageeti a anhaa ekkidi i hayquwaappe denddiis giidi haasayennaadan nuuni yayyida.' Yaatiyo gishshawu, PHilaaxoosi eta, 'duufuwaa bolli maatafaa wottidi naagite' yaagiis.

Heezzu gallassappe guyyiyan, maallado guuran amarida maccaasati duufuwaakko biidi shuchaa gondorssiichidoogaa be'idosona. Duufo gidдон issi kiitanchay maccaasatussi hagaadan giis: 'Yayyoppite. Yesuusi hayquwaappe denddiichiis. Yesuusi erissiyo ashkkarati aara Galiilan gayttanaadan biidi etawu yootite.'

Magddala katamaa Mayraama PHeexiroosaaranne Yohaannisaara gayttanawu eesotaasu. A etawu, 'Issi uri Yesuusa anhaa ekkichiis!' yaagaasu. PHeexiroosinne Yohaannisi duufuwaakko woxxiiddi biidosona. Eti duufuwan aybikka baynnaagaa be'idi bantta soo simmidosona.

Mayraama duufuwaakko guyye simmada biido wode, gidдон naa"u kiitanchata be'ada etassi, 'Eti ta Godaa efirggidosona; awan wottidaakkonne taani erikke' yaagaasu. A he wode issi bitaniyaa be'ada, naagiyaagaa ga qoppada, 'Godawu, neeni awu efiidaakko taassi yoota' yaagaasu. SHin bitanee, 'Mayraamee' yaagido wode, a i Yesuusa gididiyoogaa eraasu. Mayraama, "Tamaarissiyaagoo!" yaagada a oyqqaasu. Yesuusi o, 'Baada neeni be'idobaa ne ishanttussi oda' yaagiis. Sohuwaara, Mayraama Yesuusa be'idoogaa eesuwaa baada erissiyo ashkkaratussi yootaasu.

He gallassi guyyeppe, naa"u erissiyo ashkkarati Yerusalaameppe Emaahuusa giyo katamaa biiddi de'oosona. Issi bitanee etaara ogiyan gayttidi eti ay haasayiyaakko eta oychiis. Eti hagaadan giidosona: 'Neeni siyabeykkii? Heezzu gallassappe kase, qeese halaqati Yesuusa woridosona. Ha"i amarida maccaasati i denddiis giidi yootoosona!' He bitanee eta,

'Hananabaa yootiyaageeta intte ammanekketii? Eti Kiristtoosi hayqqidi hegaappe simmin denddanaagaa yootidosona' yaagiis. I Geeshsha Maxaafaabaa etawu gujjidi qonccissiis. Eti Emaahuusa gakkio wode, erissiyo ashkkarati bitanee banttanaara baanaadan oychidosona. Kahuwaa maanawu oyttaa ekkidi i woossi simmin, i Yesuusa gidioogaa eti akeekidosona. Hegaappe simmin eta ayfiyaappe geemmiis.

He naa"u erissiyo ashkkarati kiitettidaageeti Yerusalaamen shiiqido keetti sohuwara guyye simmi biidi aybi hanidaakko etawu yootidosona. Eti he son de'ishin, Yesuusi eta ubbawu beettiis. Koyro, i Yesuusa gidioogaa kiitettidaageeti ammanibookkona. He wode i hagaadan giis: 'Ta kushiyaa be'ite; tana oyqqi xeellite. Kiristtoosi hayquwaappe denddanaagee xaafetti uttiis.'

Oyshata: Maccaasati Yesuusa duufuwaakko biido wode aybi hanidee?
Emaahuusa biyo ogiiyan aybi hanidee?

Maatiyoosa 27:57–28:10; Marqqoosa 15:42–16:8;
Luqaasa 23:50–24:43; Yohaannisa 19:38–20:23

“Ogee, tumainne de7oi tana; ta baggaarappe attin, ooninne ta Aawaakko baanau danddayenna.”
—Yohaannisa 14:6

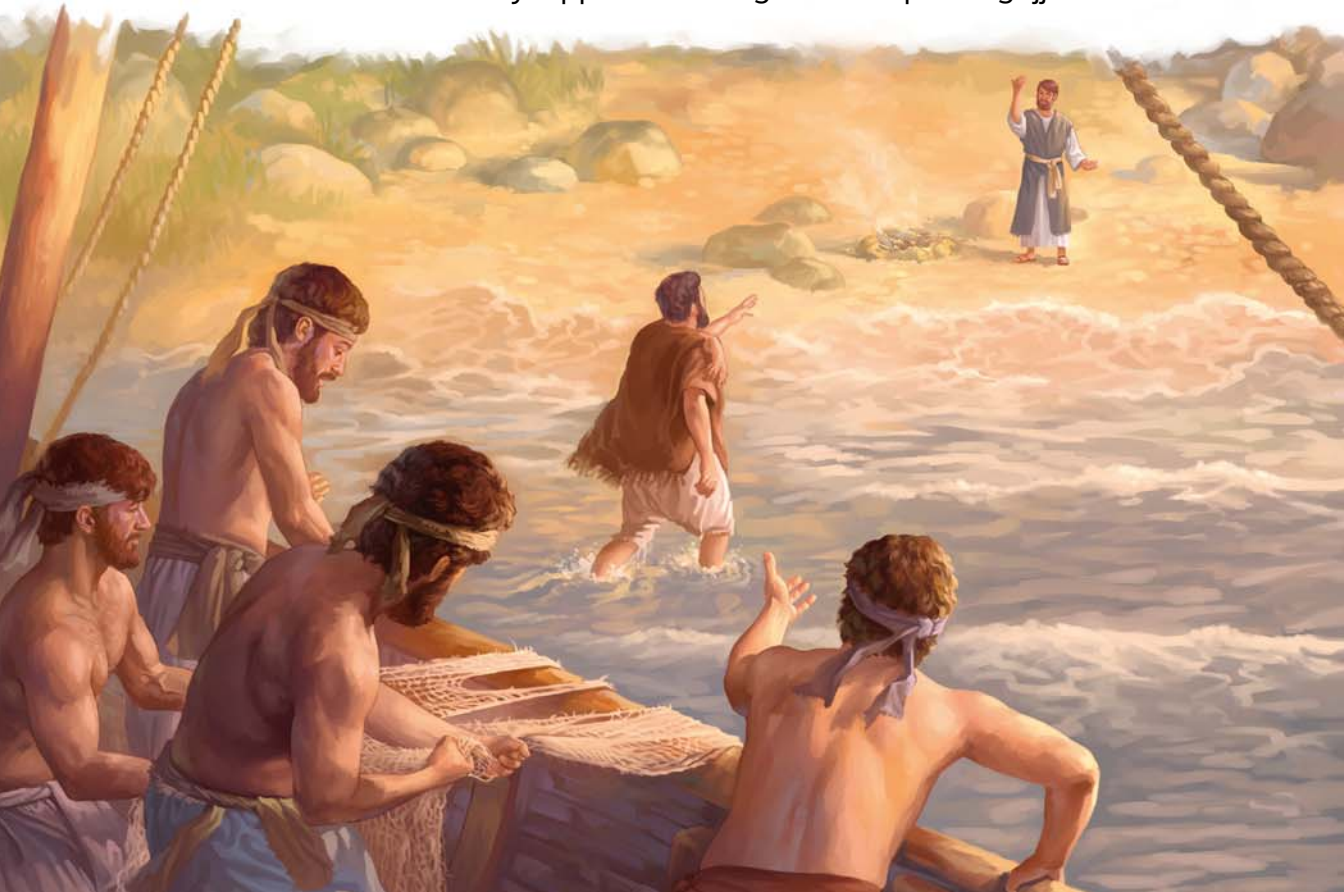


92 Yesuusi Moliyaa Oyqqiyaageetussi Qoncciiis

Yesuusi kiitettidaageetuyyo beettoosappe amarida wodee aadhi simmin, PHeexiroosi Galiila Abban moliyaa oyqqanawu baanawu qofaa qachiis. Toomaasi, Yaaqoobi, Yohaannisinne hara amarida erissiyo ashkkarati aara biidosona. Eti qamma kumettaa oyqqanawu daafurikkonne, aybanne oyqqibookkona.

Wonttetta gallassi maallado guuran, eti abbaa doonan eqqida bitaniyaa be'idosona. I, 'Intte mole oyqqidetii?' giidi haattaakko simmidi eta xeesiis. Eti, "Ainne oiqqibookko" yaagidosona. Bitanee, "Intte gitiyaa wolwoluwaappe ushachcha baggakko yeggite" yaagiis. Eti yeggin, goochidi wolwoluwan kessana danddayennaagaa keena keehi daro molee gitiyan kumiis. Yohaannisi bitanee Yesuusa gidiyoogaa sohuwaara akeekidi, "Hagee Godaattennee" yaagiis. Takkennan, PHeexiroosi guppidi haattan gelidi gaxaa kiyanaawu wadhiis. Hara erissiyo ashkkarati wolwoluwan a kaallidosona.

Eti abbaa gaxaa gakkido wode, taman wottido oyttaanne moliyaa be'idosona. Bantta moliyaappe amaridaagaa ehiidi qumaa gujjanaadan





“[Yesuusi] eta, ‘Tana kaallite; taani inttena asa oiqqiyooqaa tamarissana’ yaagiis. Yaagin eti sohuwaarakka bantta gitiyaa yeggi bayidi, Yesuusa kaallidosona.”—Maatiyoosa 4:19, 20

Yesuusi etawu yootiis. He wode i eta, “Haa yiidi, qan77iyaa qan77ite” yaagiis.

Eti qan"iyaa mi simmin, Yesuusi PHeexiroosa, ‘Moliyaa oyqqiyooqaappe aattada tana siiqay?’ yaagidi oychiis. PHeexiroosi, ‘Ee Godawu, taani nena siiqiyooqaa neeni eraasa’ yaagiis. Yesuusi, “Ta dorssa marata heemma” yaagiis. Yesuusi qassikka, ‘PHeexiroosaa, tana siiqay?’ yaagiis. PHeexiroosi, ‘Godawu, taani nena siiqiyooqaa neeni eraasa’ yaagiis. Yesuusi, ‘Ta dorssa marata heemma’ yaagiis. Yesuusi heeztanttuwaa oychiis. PHeexiroosi keehi azzaniis. I, ‘Godawu, neeni ubbabaa eraasa. Taani nena siiqiyooqaa neeni eraasa’ yaagiis. Yesuusi, “Ta dorssata heemma” yaagiis. He wode i PHeexiroosawu, ‘Tana aggennan kaalla’ yaagiis.

Oyshata: Yesuusi Moliyaa oyqqiyaageetuyyo oottido maalaaliyaabay aybee?
Yesuusi PHeexiroosa heezzutoo, “Neeni tana siiqai?” yaagidi oyxidoy aybissakko eray?
Yohaannisa 21:1-19, 25; Oosuwaa 1:1-3

93 Yesuusi Simmidi Saluwaa Bees

Yesuusi bana kaalliyaaageetuura Galiila biittan gayttiis. I, ‘Biidi biitta ubban asaa erissiyoo ashkkara oottite. Taani inttena tamarissidobaa eta tamarissidi xammaqite’ yaagidi keehi koshshiya azazuwaa etawu immiis. He wode i, ‘Taani ubba wode inttenaara de’iyooogaa hassayite’ yaagidi qaalaa geliis.

Yesuusi hayquwaappe dendi simmidi 40 gallassan, ba erissiyoo ashkkaratuppe xeetan qoodettiyaageetussi Galiilaaninne Yerusalaamen beettiis. I keehi koshshiya timirttiyaa eta tamarissiiis; qassi maalaaliya darobaa oottiis. Hegaappe guyyiyan, i kiitettidaageetuura wurssetta gaytettaa Dabira Zayte deriyan gayttiis. I, ‘Yerusalaameppe kiyoppite. Ta Aaway inttessi immana giidoogaa naagite’ yaagiis.

I giidobay kiittidoogeetussi gelibeenna. Eti a, ‘Neeeni ha”i Israa’eela Kawo gidanee?’ yaagidi oyichidosona. Yesuusi hagaadan giis: ‘Taani Kawo gidanaadan Yihooway keerido wodee gakkibeenna. Mata wode geeshsha ayyaanay intte bolli wodhiyo wode intte wolqqaa ekkana, yaatidi taassi markkattiyaageeta gidana. Yerusalaame, Yihudaa, Samaariyaanne sa’aa gaxaa gakkanaashin biidi sabbakite.’

Hegaappe guyyiyan, Yesuusi xoqqu xoqqu giiddi, saluwaa bin, shaaray a genttiis. I erissiyoo ashkkarati a xeelliyooogaa aggibookkona; shin i biichiis.

Erissiyoo ashkkarati Dabira Zayte Deriyaappe Yerusalaame biidosona. Eti pooqiyan de’iya kifiliyan ubba wode issippe gayttidi woossoosona. Eti Yesuusi banttawu hara kaaletuwaa immana gakkanaassi naagoosona.

Oyshata: Yesuusi ba erissiyoo ashkkaratussi immido azazoy aybee?
Dabira Zayte Deriyan aybi hanidee?

Maatiyoosa 28:16-20; Luqaasa 24:49-53; Yohaannisa 20:30, 31; Oosuwaa 1:2-14;
1 Qoronttoosa 15:3-6

“Asa ubbau markka gidana mala, kawotettaa wonggeliyaa mishiraachchoi sa7a ubban odettana; hegaappe guyyiyan, wurssettai gakkana.”—Maatiyoosa 24:14





14

Beni Kiristtaaneti Kawotettaa mishiraachuwaawaa sa'aa gaxaa gakkanaassi sabbakidosona. Yesuusi eti awan sabbakanaakko azaziis; qassi eti asaa maalaaliya hanotan eta qaalaa tamarissanaadan i maaddiis.

Yihooway etawu xalatettaa, qassi wolqqaama yedetaa xoonanawu wolqqa immiis.

Yesuusi ajjuutan Yihoowa bonchuwaawaa Kiitettida Yohaannisa bessiiis.

Hara ajjuutan, saluwaawaa Kawotettay Seexaanaa xoonidi, a haaruwaawaa

merinawu xayssanaagaa Yohaannisi be'iis. Yesuusi Kawo gididi

haariyoogaanne aara issippe haariya 144,000ta Yohaannisi be'iis.

Kumetta sa'ay gannate gidin ubba asay sarotettaaninne issippetattan

Yihoowawu goynniyoogaakka Yohaannisi be'iis.



TAMAARIYO WAANNABAA

- Nuuni oottanaadan Yihooway immido oosuwaa oottiyoogee a bonchissees
- Ne huuphiyaa Yihoowayyo geppada, a Kawotettawu haarettana koyiyooгаа besa
- Yihoowa neeyyo ooppenne aadhiya Dabbo ootta



94 Erissiyoo Ashkkarati Geeshsha Ayyaanaa Ekkidosona

Yesuusi saluwaaw boosappe tammu gallassay aadhi simmin, i erissiyoo ashkkarati geeshsha ayyaanaa ekkidosona. Hegee PHenxxaqosxxe gallassi 33 M.Ln haniis; asay baalaa bonchanawu daro biittaappe Yerusalaame yiis. Yesuusi erissiyoo ashkkarati 120 gidiaageeti pooqiyani de'ya kifiliyan issippe shiiqidosa. Qoppennan, issi maalaalissiyaabay haniis. Erissiyoo ashkkaratu ubbaa huuphiyaa bolla tama laco milatiyaabay beettiis; beettin eti ubbay duma duma qaalan haasayyoogaa doommidosona. Wolqqaama carckuwaagaa mala cenggurssay keettaa kumiis.

Hara biittaappe Yerusalaame yiidaageeti he cenggurssaa siyidi, aybi hanidaakko be'anawu he keettaakko eesuwan biidosona. Erissiyoo ashkkarati duma duma qaalaa haasayyoogaa siyidi eti maalalettidosona. Eti, 'Ha asati Galiilappe yiidosona. Eti nu qaalaa waati haasayana danddayiyoona?' yaagidosona.

He wode PHeexiroosinne kiitettida harati asaa sinttan dendi eqqidosa. PHeexiroosi Yesuusi waani hayqqidaakko, qassi Yihooway a hayquwaappe



waati denttidaakko asaayyo yootiis. PHeexiroosi hagaadan giis: ‘Yesuusi ha”i saluwan Xoossaappe ushacha baggan de’ees; qassi Xoossay immana giido geeshsha ayyaanaa i gussiis. Intte ha maalaalissiyaabaa be’idoynne siyidoy hegaassa.’

PHeexiroosi yootidobay asaa denttetin eti, “Nuuni ai oottanee?” yaagidi oychidosona. I etayyo hagaadan giis: ‘Intte nagaraappe simmidi, Yesuusa sunttan xammaqettite. Inttekka geeshsha ayyaanaa imotaa ekkana.’ He gallassi, 3,000 gidiya asay xammaqettiis. He wodeppe doommidi, erissiyoo ashkkaratu qooday Yerusalaamen eesuwan gujjiyoogaa doommiis. Geeshsha ayyaanay maaddin, Yesuusi azazido ubbabaa erissiyoo ashkkarata tamarissana mala kiitettidaageeti daro gubaa’eta essidosona.

Oyshata: PHenxxaqosxxe gallassi 33 M.Ln aybi hanidee? Keehi daro asay xammaqettidoy aybissee?

Oosuwaa 1:15; 2:1-42; 4:4; Yohaannisa 15:26

**“Neni, ‘Yesuusi Godaa’ gaada ne doonan markkattikko, qassi Xoossai haiquwaappe a denttidoogaa ne wozanan ammanikko, neeni attana.”
—Roome 10:9**

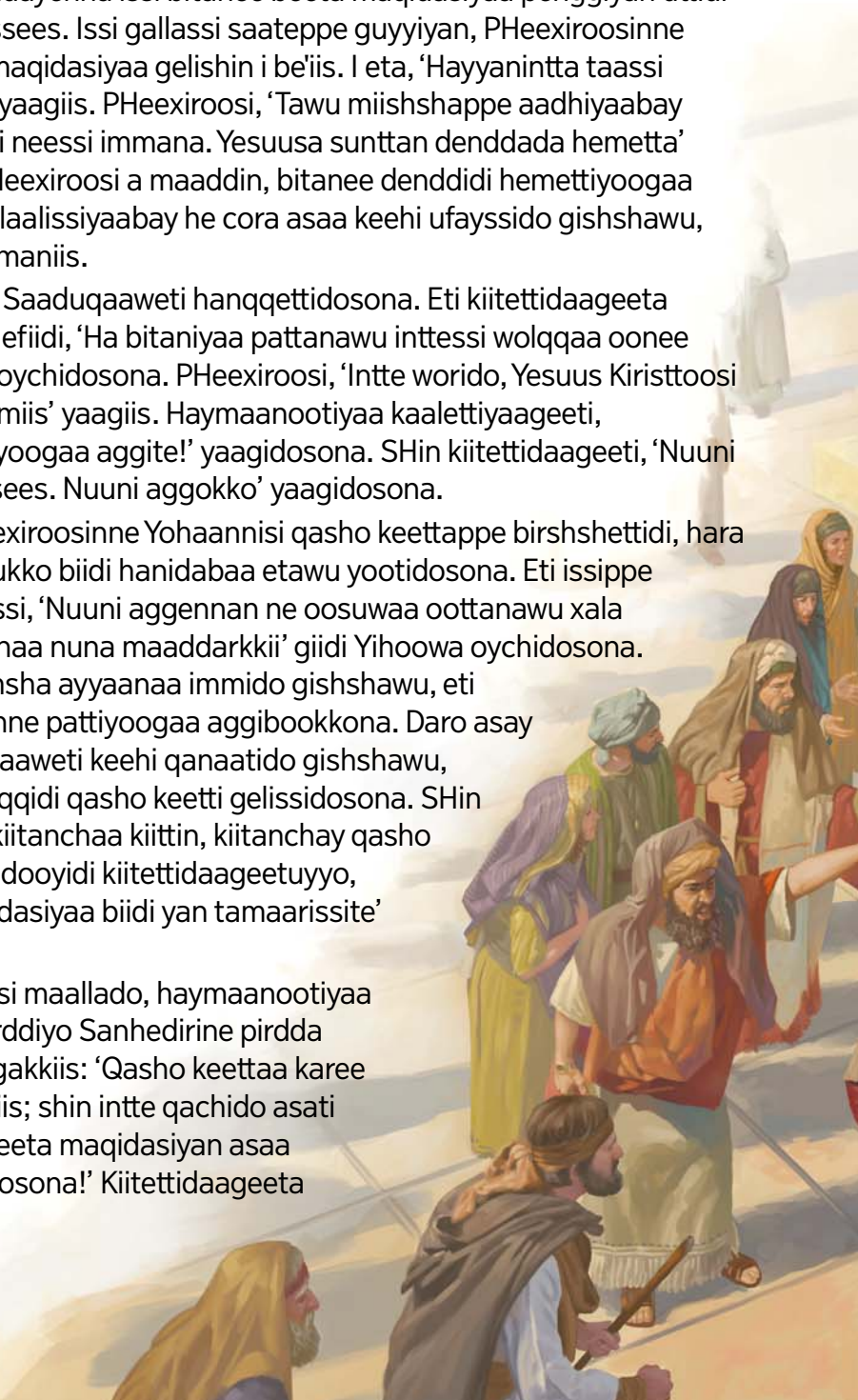
95 Eta Aybinne Diggibeenna

Hemettana danddayenna issi bitanee beeta maqidasiyaa penggiyan uttidi ubba gallassi woossees. Issi gallassi saateppe guyyiyan, PHeexiroosinne Yohaannisi beeta maqidasiyaa gelishin i be'iis. I eta, 'Hayyanintta taassi miishshaa immite' yaagiis. PHeexiroosi, 'Tawu miishshappe aadhiyaabay de'ees; hegaa taani neessi immana. Yesuusa sunttan denddada hemetta' yaagiis. Yaagidi, PHeexiroosi a maaddin, bitanee denddidi hemettiyoogaa doommiis! He maalaalissiyaabay he cora asaa keehi ufayssido gishshawu, hara daro asay ammaniis.

SHin qeesetinne Saaduqaaweti hanqettidosona. Eti kiitettidaageeta oyqqi pirdda keetti efiidi, 'Ha bitaniyaa pattanawu inttessi wolqqaa oonee immiday?' yaagidi oychidosona. PHeexiroosi, 'Intte worido, Yesuus Kiristtoosi wolqqaa nuussi immiis' yaagiis. Haymaanootiyaa kaalettiyaageeti, 'Yesuusabaa yootiyoogaa aggite!' yaagidosona. SHin kiitettidaageeti, 'Nuuni abaa yootana bessees. Nuuni aggokko' yaagidosona.

Sohuwaara PHeexiroosinne Yohaannisi qasho keettappe birshshettidi, hara erissiyo ashkkaratukko biidi hanidabaa etawu yootidosona. Eti issippe woossidosona; qassi, 'Nuuni aggennan ne oosuwaa oottanawu xala gidanaadan hayyanaa nuna maaddarkkii' giidi Yihoowa oychidosona. Yihooway ba geeshsha ayyaanaa immido gishshawu, eti tamarissiyooqaanne pattiyooqaa aggibookkona. Daro asay ammaniis. Saaduqaaweti keehi qanaatido gishshawu, kiitettidaageeta oyqqidi qasho keetti gelissidosona. SHin qammi, Yihooway kiitanchaa kiittin, kiitanchay qasho keettaa penggiyaa dooyidi kiitettidaageetuyyo, 'Guyye beeta maqidasiyaa biidi yan tamarissite' yaagiis.

Wonttetta gallassi maallado, haymaanootiyaa kaalettiyaageeti pirddiyo Sanhedirine pirdda keettawu ha odoy gakkiiis: 'Qasho keettaa karee minni gorddetti uttiis; shin intte qachido asati biichidosona! Eti beeta maqidasiyan asaa tamarissiiddi de'oosona!' Kiitettidaageeta



**“Nuuni asau azazettanaappe
Xoossau azazettanau
bessees.”—Oosuwaa 5:29**

haranttuwaa oyqqidi Sanhedirine pirda keettaa ehiidosona. Qeese ubbatu halaqay, ‘Yesuusabaa yootennaadan nuuni inttena azazida!’ yaagiis. SHin PHeexiroosi, “Nuuni asau azazettanaappe Xoossau azazettanau bessees” yaagidi zaariis.

Haymaanootiyaa kaalettiyaageeti keehi hanqqettidi kiitettidaageeta woranawu koyidosona. SHin Gamaaliyaala giyo issi Parisaawee dendi eqqidi hagaadan giis: ‘Inttena naagite! Xoossay ha asatuura gidennan waayi aggana. Intte tumuppe Xoossaara eqettanawu koyeetii?’ Eti a zoriyaa siyidosona. Kiitettidaageeta xam"an wadhoogaappe guyyiyan, eti sabbakennaadan haranttuwaa azazidi eta yeddidosona. SHin hegee kiitettidaageeta diggibeenna. Eti beeta maqidasiyaaninne sooppe soo biidi mishiraachuwa xalan aggnan sabbakidosona.

Oyshata: Erissiyo ashkkarati sabbakiyoogaa aggibeennay aybissee?
Eta Yihooway waati maaddidee?

Oosuwaa 3:1–4:31; 5:12-42



96 Yesuusi Saa'oola Doorees

Saa'ooli Xarsseesen yelettida Rooma biitta asa. I Ayhudatu Higgiyaa loytti eriya Parisaawe; qassi Kiristtaaneta ixxees. I Kiristtaane attuma asaanne macca asaa eta sooppe goochi kessidi qasho keettan yeggees. Ubba qassi i cora asay hanqqettidi erissiyo ashkkaraa Isxxifaanoosa shuchan caddidi woriyo wode matan eqqidi xeellees.

SHin Yerusalaamen qashissiyoogaa xallay Saa'oolawu gidibeenna. I Damasqqo kataman de'iya Kiristtaaneta koyidi qashissanawu qeese halaqay bana yaa kiittana mala oychiis. Saa'ooli katamaa gakkana matidaashin, qoppennan saluwaappe wolqqaama poo'oy a yuushuwan poo'in, i sa'an kunddiis. I hagaadan giya cenggurssaa siyiis: 'Saa'oolaa, tana ayssi yedettay?' Saa'ooli, 'Neeni oonee?' yaagiis. Yaatin, 'Taani Yesuusa. Damasqqo ba; baada neeni ay oottana bessiyaakko akeekana' yaagidi zaariis. Sohuwaara, Saa'oola ayfee qooqido gishshawu, asi a kushiyya oyqqi goochidi katamaa gelissiis.

Damasqqon, Hanaaniyaa giyo Ammanettida Kiristtaanee de'ees. Yesuusi ayyo ajiuutan, 'Suure giyo ogiyaa baada, Yihudaa sooni Saa'oola giyo bitaniyaa koya' yaagiis. Hanaanee, 'Godawu, he bitaniyaabaa ubbabaa taani erays! I ne erissiyo ashkkarata qasho keettan yeggees!' yaagiis. SHin Yesuusi hagaadan giis: 'Saa'ooli daro asaassi mishiraachuwa sabbakanaadan taani a dooraas. Akko ba.'

Hegaa gishshawu Hanaanee Saa'oola demmidi a hagaadan giis: 'Tayshawu Saa'oolaa, ne ayfiyaa dooyanaadan Yesuusi tana kiittiis.' Sohuwaara, Saa'ooli zaarettidi xeelliis. I Yesuusabaa tamaridi a kaalliyagaa gididi. Ha"i xammaqetti Kiristtaane gididi, Saa'ooli ba mala Kiristtaanetuura Ayhuda woosa keettatun sabbakiyoogaa doommiis. Saa'ooli Yesuusabaa asaa



**“Kiristtoos Yesuusi
nagaranchchata
ashshanau ha sa7aa yiis.
. . . Ubbappe aadhhdhida
nagaranchchai tana.”
—1 Ximootiyoosa 1:15**

tamaarissiyooгаа be’idi Ayyhudati ay keena dagammidaakko qoppana danddayay? Eti, ‘Ha bitanee, Yesuusi erissiyoo ashkkarata kase yedettiyaagaa gidenneeyye?’ yaagidosona.

Saa’ooli Damasqqon de’iya asawu heezzu laytti sabbakiis. Ayyhudati Saa’oola ixxiyo gishshawu a woranawu zorettidosona. SHin ishantti he maqquwaabaa eridi i baqatanaadan maaddidosona. Eti a keeshiyan yeggidi dirssaa gimbbiyaa xoo’iyaara duge wottidosona.

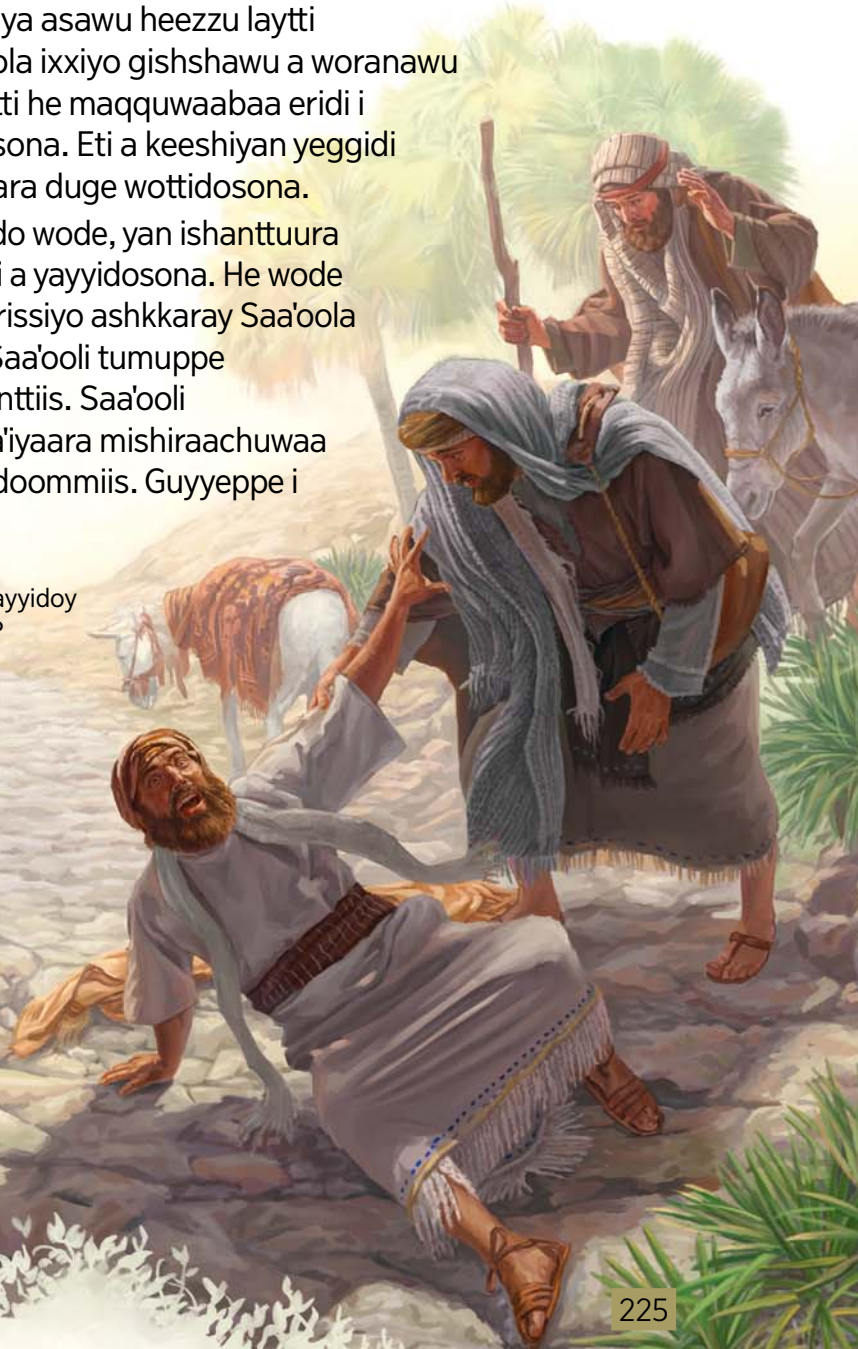
Saa’ooli Yerusalaame biido wode, yan ishanttuura gayttanawu maliis. SHin eti a yayyidosona. He wode Barnnaabaasa giyo keha erissiyoo ashkkaray Saa’oola kiitettidaageetukko efiidi, Saa’ooli tumuppe laamettidoogaa eta ammanttiis. Saa’ooli Yerusalaamen de’iya gubaa’iyaara mishiraachuwaaw mishettidi sabbakiyoogaa doommiis. Guyyeppe i PHawuloosa geetettiis.

Oyshata: Kiristaaneti Saa’oola yayyidoy aybissee? I laamettidoy aybissee?

Oosuwaaw 7:54–8:3; 9:1–28; 13:9;

21:40–22:15; Roome 1:1;

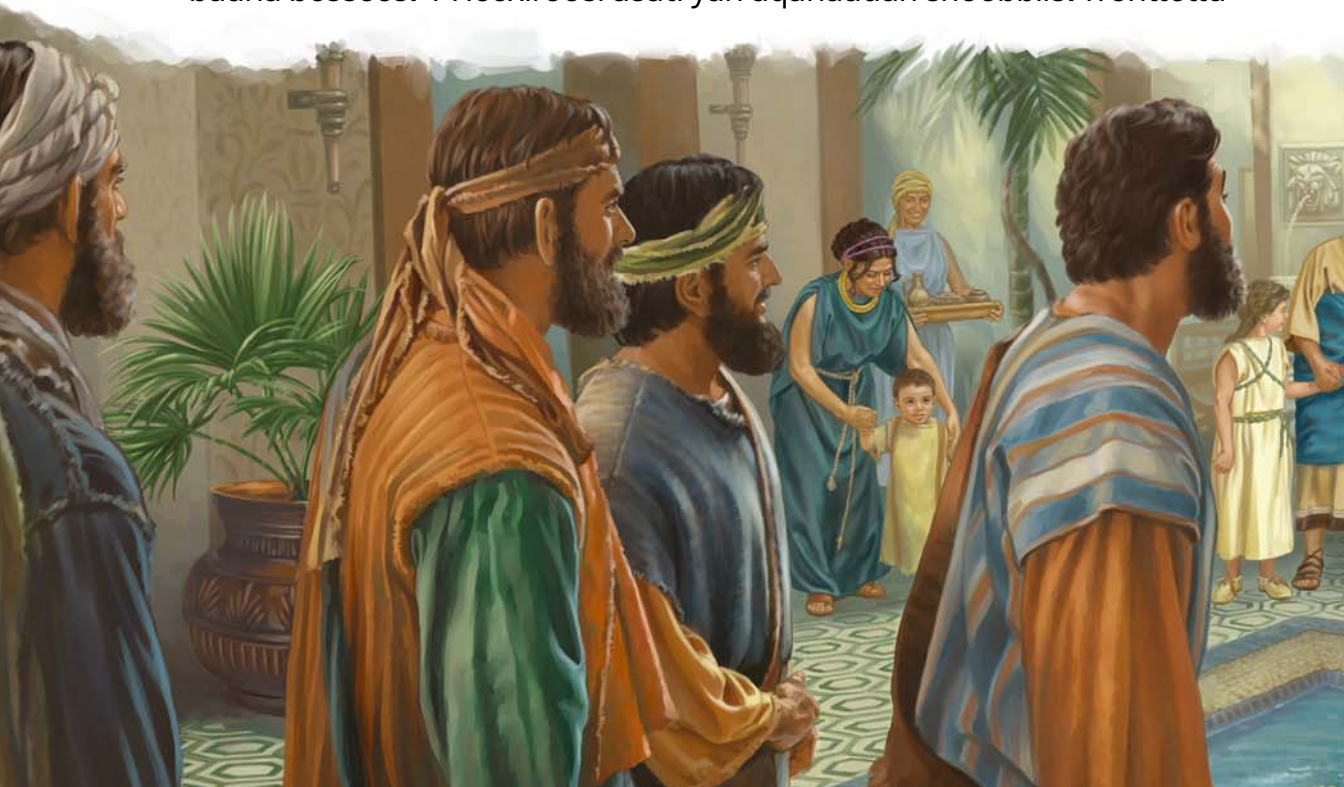
Galaatiyaa 1:11–18



97 Qornneliyoosi Geeshsha Ayyaanaa Ekkees

Qiisaariyan, Qornneliyoosa giyo Rooma olanchatu mato halaqay de'ees. I Ayhuda gidana xayikkonne, Ayhudati a bonchoosona. I metootida hiyyeesata kehatettan maaddiis. I Yihoowa ammaniyaanne ubbato a woossiya asa. Issi galla, kiitanchay yiidi Qornneliyoosawu hagaadan giis: 'Xoossay ne woosaa siyiis. PHeexiroosi de'iyoo Yoophe katamaa asa kiittada, i neekko yaanaadan oyicha.' Tohossa baggan 50 kilo meetire gidiyaasan de'iyoo Yoophe, Qornneliyoosi heezzu asata eesuwan kiittiis.

He wode, PHeexiroosi Yoophen ajjuutaa be'iis. I Ayhudati maana bessenna mehenne do'a be'idi, maanaadan bawu odettishin siyiis. PHeexiroosi, 'Ta de'ido wodiyan tuna mehenne do'a mule ma erikke' yaagidi, ixxis giis. Yaatin, 'Ha mehiyaanne do'aa tuna gooppa. Xoossay eta geeshshiis' giishin siyiis. PHeexiroosi, 'Heezzu asati ne penggen de'oosona. Etaara ba' giishinkka siyiis. PHeexiroosi pengge biidi asata ehiidabaa eta oychiis. Eti hagaadan giidosona: 'Rooma olanchatu mato halaqay Qornneliyoosi nuna kiittiis. Neeni Qiisaariyan de'iyoo a soo baana bessees.' PHeexiroosi asati yan aqanaadan shoobbiis. Wonttetta



galla, i Yoopheppe amarida ishannta ekkidi etaara Qiisaariyaa biis.

Wurssettan Qornneliyoosi PHeexiroosa be'ido wode, gulbbatiis. SHin PHeexiroosi hagaadan giis: 'Dendda! Taani ne mala asa. Ayhudati Ayhuda gidenna asa soo gelana xayikkonne, Xoossay taani ne soo yaanaadan yootiis. Neeni tana ayssi xeesissidaakko hayyanaa ane yoota.'

Qornneliyoosi PHeexiroosawu hagaadan giis: 'Taani oyddu gallassappe kase Xoossaa woossishin, nena xeesissanaadan kiitanchay tawu yootiis. Hayyanaa Yihoowa qaalaa nuna tamaarissa.' PHeexiroosi hagaadan giis: 'Xoossay som"o xeellennaagaa taani akeekaas. Awu goynnana koyiya oonaanikka i ufayttees.' PHeexiroosi eta Yesuusabaa darobaa tamaarissiis. He wode Qornneliyoosaaninne hegan aara de'iyaageetun geeshsha ayyaanay wodhin, eti ubbay xammaqettidosona.

Oyshata: PHeexiroosi tuna mehenne do'a meennan ixxidoy aybissee? Ayhuda gidenna asa soo PHeexiroosi baanaadan Yihooway yootidoy aybissee?

Oosuwaa 10:1-48

'Xoossay dere ubban baassi yayyiyaagaanne xillo ooso oottiyaagaa galatiyoogaa taani tumu akeekaas.'

—Oosuwaa 10:35





98 Kiristtaane Ammanoy Daro Biittaa Gakkiis

Yesuusi mishiraachuwaawaa kumetta sa'aa gattanaadan azazidoogaa kiitettidaageeti azazettidosona. Anxxookiyan de'iya ishantti PHawuloosinne Barnnaabaasi sabbakanaadan 47 M.Ln kiittidosona. Mishetti sabbakiya he naa"u asati Dabire, Lisxxiranne Iqooniyoone gujjin, Geeri Isiyan ubbasaa biidosona.

Duriyawukka hiyyessawukka, yelagawukka cimawu PHawuloosinne Barnnaabaasi ubba asawu sabbakidosona. Kiristtoosabaa tumaa daro asay siyiis. PHawuloosinne Barnnaabaasi Sarggiyoosa PHawuloosa giyo Qophiroosa biittaa haariyaagawu sabbakiyo wode, issi shareechoy eta digganawu maliis. PHawuloosi shareechuwawu, 'Yihooway nena eqettes' yaagiis. Sohuwaara, shareechoy qooqiis. Hegaa be'idi, deriyaa haariya PHawuloosi ammaniis.

PHawuloosinne Barnnaabaasi sooppe soo biidi, giyan, ogiyaaninne Ayhudatu woosa keettan sabbakidosona. Eti tohoy silido issi bitaniyaa Lisxxiran pattido wode, asay he maalaalissiyaabaa be'idi eti xoossata gi qoppidi etawu goynnawu maliis. SHin PHawuloosinne Barnnaabaasi, 'Xoossaa xalaalawu goynnite! Nuuni asa' yaagidi eta diggidosona. Guyyeppe, amarida Ayhudati yiidi asay PHawuloosa bolli denddanaadan oottidosona. Asay a shuchan caddiis, a goochidi katamaappe gaxi kessiis, qassi hayqqiis giidi a hegan aggiigiis. SHin, PHawuloosi paxa de'ees! Sohuwaara, ishantti a maaddanawunne katamaa guyye efaanawu yiidosona. Guyyeppe, PHawuloosi Anxxookiyaa simmiis.

PHawuloosi 49 M.Ln, haranttuwaa biyoogaa doommiis. I qeeri Isiyan de'iya ishantta be'i simmidi, Awuroopan darosan mishiraachuwaawaa yootiis. I Ateena, Efisoona, Piliphisiyuusa, Tasalonqqenne hara sohuwaa

biis. Sillaasi, Luqaasinne Ximootiyoosa giyo yelagay PHawuloosaara issippe biidosona.

Eti gubaa'eta essanawunne gubaa'eti minnanaadan maaddanawu issippe

oottidosona. PHawuloosi Qoronttoosan de'iya ishantta minttettiiddi yan issi layttanne baggaa de'iis. I sabbakiis, tamarissiiis; qassi daro gubaa'etussi dabddaabbiyaa xaafiis. I dunkkaaniyaa sikkiyo oosuwaakka oottes. Guyyeppe, PHawuloosi Anxxookiyaa simmiis.

Takkidi, 52 M.Ln, Qeeri Isiyaa biyoogan PHawuloosi hezzantto hemetaa doommiis. I huuphessa baggan haahuwan de'iya Piliphisiyuusanne tohossa baggan de'iya Qoronttoosa biis. PHawuloosi tamarissiiddi, asaa pattiiddinne gubaa'iyaa maaddiiddi Efisoonan amarida layttaa de'iis. I qassi timirtte keettaa addaraashan dere haasayaa ubba gallassi haasayiis. Daro asay i yootiyoobaa siyidi ba ogiyaa giigissiis. Wurssettan, mishiraachuwaa daro biittan sabbaki simmidi, PHawuloosi Yerusalaame biis.

Oyshata: Xoossaa Qaalaa Xanna'anawu Maaddiyaabaa (sgd) giyo bukleetiyan SHaaho 17n de'iya karttaa go'ettada PHawuloosi sabbakanawu biidosaa bessana danddayay?

Oosuwaa 13:1–23:35

**“Hegaa gishshau, intte biidi, asa ubbaa tana kaalliyageeta oottite.”
—Maatiyoosa 28:19**



99 Qasho Keettaa Naagiyaagee Tumaa Tamaariis

Piliphisiyuusan, daydanttay oyqqido aylliyaa de'awusu. He na'iyaa daydanttaa wolqqan shareechiyo gishshawu, hegan ba godatussi daro miishshaa shiishshawusu. PHawuloosinne Sillaasi Piliphisiyuusa yiido wode, a daro gallassi eta kaallaasu. Daydanttay a, "Hageeti . . . Ubbaappe Bolla Xoossaa ailleta" gaada waassanaadan oottiis. Wurssettan, PHawuloosi daydanttaa, 'Yesuusa sunttan ippe kiya!' yaagidi azaziis. Daydanttay na'eppe kiyiis.

Na'ee godati hegaappe simmin eti i baggaara miishsha shiishshennaagaa akeekido wode, keehi hanqqettidosona. Eti PHawuloosanne Sillaasa daannatukko goochi efiidi hagaadan giidosona: 'Hageeti higgiiyaa kanttoosona; qassi kumetta katamaa shabbariiddi de'oosona!' PHawuloosanne Sillaasa wadhidi qasho keettan yegganaadan daannati azazidosona. Qasho keettaa naagiyaagee eta qasho keettaassi qol"o gelissidi xuman mittaara gatti daraxidi qachiis.

Qashettida harati siyishin, PHawuloosinne Sillaasi Yihoowa galatanawu mazamuriyaa yexxidosona. Akeekennan, qammi bilahe, biittay keehi qaaxxidi qasho keettaa huuphiyaappe xaphuwaa gakkanaassi qaattiis. Penggee ubbay wagaggi gi dooyettin, qashettida asaa sanssalatatinne eta qachido mittay birshetti wodhiis. Qasho keettaa naagiyaagee qasho keettaassi qol"o eesoti gelidi penggee dooya de'iyaagaa be'iis. Qashettidaageeti ubbay kessi ekkidi biidosona giidi, i bana woranawu bisuwaa ekkiis.

He wode, PHawuloosi, 'Nena qohoppa! Nuuni ubbay hagan de'os!' yaagiis. Qasho keettaa naagiyaagee eesuwan qol"o biidi PHawuloosanne Sillaasa sinttan gufanniis. I eta, "Taani attanau ai oottana bessii?" yaagiis. Eti ayyo, 'Neeninne ne soo asay Yesuusa ammanana koshshees' yaagidosona. Hegaappe guyyiyan, PHawuloosinne Sillaasi eta Yihoowa qaalaa tamarissidosona; yaatin qasho keettaa naagiyaageenne a soo asay ubbay xammaqettiis.

Oyshata: PHawuloosinne Sillaasi qashettidoy aybissee?

Qasho keettaa naagiyaagee tumaa waati tamaridee?

Oosuwaa 16:16-34

“Eti inttena oiqqananne waissana; ta sunntaa gishshau, inttena Aihuda woosa keettaa asatuyyo aattidi immananne; qasho keettanka qashissana. Qassi inttena kawuwaa sinttinne deriyaa haariyaagaa sintti efaana. Hegee inttessi ta gishshau; eta sinttan markkattanau lo77o wode gidana.”—Luqaasa 21:12, 13



100 PHawuloosanne Ximootiyoosa



Ximootiyoosi Lisxxira gubaa'iyaa de'iya yelaga isha. A aaway Giriike asa; qassi a aayyiyaa Ayhuda asa. A aayyiyaa Ewuniiqanne a aayee aayyiyaa Loyda Ximootiyoosa naatettaappe doommidi Yihoowabaa tamarissidosona.

PHawuloosi sabbakanawu biyo naa"antto buusan Lisxxira gubaa'iyaa xomoosiyo wode, i Ximootiyoosi ishannta wozanappe siiqiyooqanne eta maaddanawu yeemottiyoogaa akeekiis. PHawuloosi Ximootiyoosi banaara baanaadan shoobbiis. Heedeppe doommidi, mishiraachuwa loyttidi sabbakanaadaaninne tamarissanaadan PHawuloosi Ximootiyoosa loohissiis.

PHawuloosinne Ximootiyoosi biyoosa ubban geeshsha ayyaanay eta kaalettiis. Issi galla qammi, ajuutan, PHawuloosi Maqidooniyaa biidi eta maaddanaadan issi bitanee ayyo yootiis. Hegaa gishshawu, PHawuloosi, Sillaasinne Luqaasi sabbakanawunne gubaa'eta essanawu yaa biidosona.

Tasalonqqen, Maqidooniyaa kataman de'iya daro attuma asayenne macca asay Kiristtaane gidii. SHin Ayhudatuppe amaridaageeti PHawuloosanne a laggeta qanaatidosona. Cora asay eta bolli denddidi, ishannta katamaa halaqatukko goochidi, 'Hageeti Rooma haaruwaa morkketa!' yaagidi waassidosona. PHawuloosinne Ximootiyoosi bantta shemppuwawu hirggido gishshawu, he galla qammi eti Beeriyaa baqatidosona.

Beeriyaa de'iya asay mishiraachuwa siyanawu keehi koyiyo gishshawu, Giriiketikka Ayhudatikka ammanidosona. SHin issi issi Ayhudati Tasalonqqeppe yiidi ooshshaa denttin, PHawuloosi Ateena biis. Ximootiyoosinne Sillaasi ishannta minttettanawu Beeriyaa takkididosona. Guyyeppe, Ximootiyoosi Tasalonqqen wolqqaama yedetay gakkiiyo ishannta maaddanaadan PHawuloosi a guyye yaa yeddiis. Takkidi, hara daro gubaa'eta xomoosanaadaaninne ishannta minttettanaadan PHawuloosi Ximootiyoosa kiittiis.



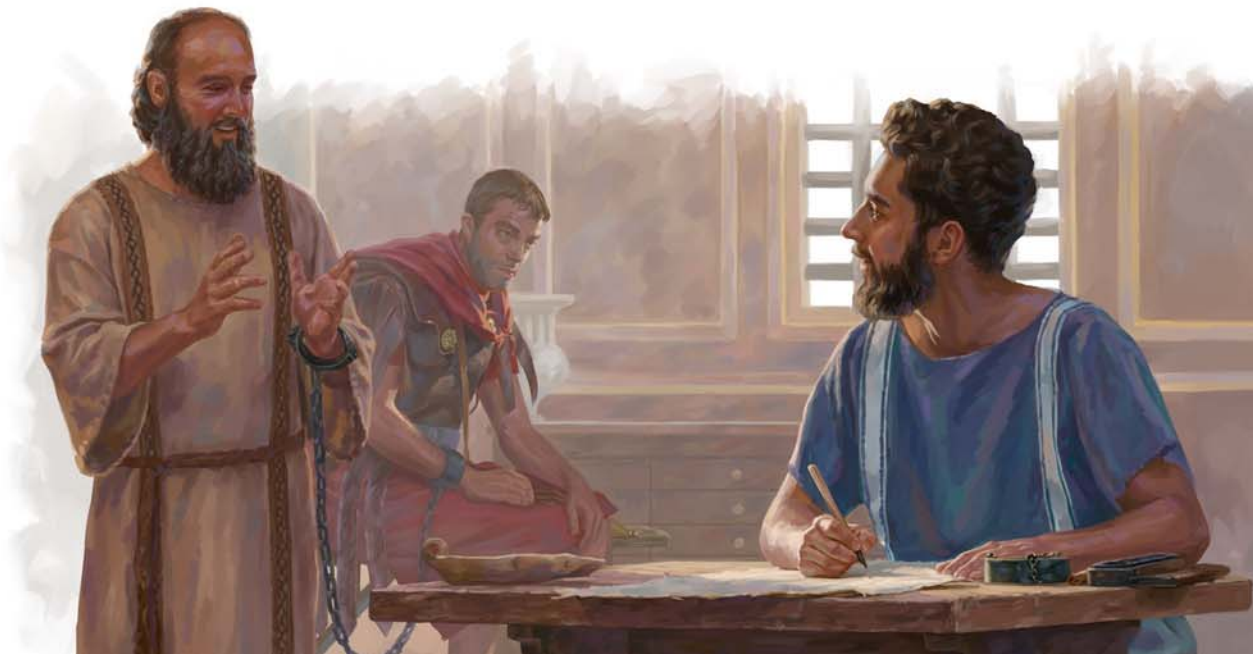
“Intte de7uwaabau wozanappe hirggiya a mala asi harai ooninne tau baawa. Aissi giikko, harati ubbati bantta huuphebaa koyoosona; Yesuus Kiristtoosabaa koyokkona.”
—Piliphphisiyuusa 2:20, 21

PHawuloosi Ximootiyoosa, ‘Yihoowawu haggaaazanawu koyiyaageeti yedetettana’ yaagiis. Ximootiyoosi ba ammanuwaa gaasuwan yedetettiisinne qashettiis. I hegan Yihoowawu ammanettiyoogaa bessido gishshawu ufayttiis.

PHawuloosi Piliphphisiyuusa Kiristtaanetussi hagaadan giis: ‘Taani Ximootiyoosa inttekko yeddana. Tuman hemettiyoogaa giyoogee aybakko i inttena tamarissana; qassi haggaaazuwan i inttena loohissana.’ PHawuloosi Ximootiyoosan ammanettana danddayiyoogaa erees. Eti lagge gididi daro layttawu issippe oottidosona.

Oyshata: Ximootiyoosi oonee? PHawuloosinne Ximootiyoosi keehi lo"o lagge gididoy aybissee?

Oosuwaa 16:1-12; 17:1-15; Piliphphisiyuusa 2:19-22; 2 Ximootiyoosa 1:1-5; 3:12, 14, 15; Ibraawe 13:23



101 PHawuloosa Roome Yeddiis

PHawuloosi sabbakanawu heezzanttuwaa biyo buussaa Yerusalaamen wurssiis. Yan i oyqettidi qashettiis. He galla qammi ajjuutan, Yesuusi assi, ‘Neeni Roome baana; baada yan sabbakana’ yaagiis. PHawuloosa Yerusalaameppe Qiisaariyaa efiidosona; i yan naa"u laytta qashettiis. PHawuloosi Deriyaa Haariya Pisxxoosa sinttan shilootan eqqido wode, ‘Roomen, Qeesaari tabaa pirddo’ yaagiis. Pisxxoosi, “Neeni Qeesaari tabaa pirddo gaada oichchadasa; Qeesaarakko baasa” yaagiis. PHawuloosi Roome biya markkabiyan geliis; qassi Luqaasanne Arisxxirokoosa giyo naa"u Kiristtaane ishantti aara biidosona.

Abban denddida wolqqaama beetay eti beennaadan daro gallassaa diggiis. Eti ubbay hayqqoos giidi qoppidosona. SHin PHawuloosi hagaadan giis: ‘Asatoo, issi kiitanchay taassi aymuwan hagaadan giis: “PHauloosaa, yayyoppa; neeni Roome baana; nenaara biya asa ubbaa shemppoy attana.” Minnite! Nuuni hayqqokko.’

Beetay 14 gallassawu goobidi takkiis. Wurssettan, biittay beettiis. Hegee malta giyo haruuruwaa. Markkabee shafiyani dom"ettidi meqerettiis; shin an de'ya 276 asay qohettennan gaxi kiyiis. Issoti issoti haattaa wadhidi, harati qassi markkabiya me'uwan gaxi kiyidosona. Maltan de'ya asay etawu koshshiyaabaa kunttiis; qassi eti ho"anaadan tamaa eettidosona.

Heezzu aginappe guyyiyan, wotaaddarati PHawuloosa hara markkabiyan Roome efiidosona. I yaa gakkido wode, ishantti aara gayttanawu yiidosona. Eta be'idi, PHawuloosi Yihoowa galatiis; qassi minettiis. PHawuloosi qasho asa gidikkonne, i keraa ekkido keettan issi wotaaddaray naagishin de'ennaadan digettibeenna. I hegan naa"u laytta takkiis. Asay a be'anawu yaa bees; qassi i etawu Xoossaa Kawotettaabaa sabbakiis; qassi eta Yesuusabaa tamarissiis. PHawuloosi Qeeri Isiyaaninne Yihudan de'ya gubaa'etussi dabddaabbetakka xaafiis. Yihooway tumukka PHawuloosa baggaara daro biittaa asawu mishiraachoy odettanaadan oottiis.

Oyshata: Pisxxoosi PHawuloosa Roome aybissi yeddidee?
Roome biishin ogiyan PHawuloosa aybi gakkidee?
Oosuwaa 21:30; 23:11; 25:8-12; 27:1-28:31; Roome 15:25, 26

**“Ubbaban nuuni Xoossaa ashkarata
gidiyoogaa nu huuphen bessida; daro
gencan, waayyan, metuwan, gita
tuggan.”—2 Qoronttoosa 6:4**



102 Yohaannisi Be'ido Ajuutaa

Kiitettida Yohaannisi Paaximo giyo haruuruwan qashettido wode, 16 ajuutatun woy misiletun Yesuusi sinttappe hananabaa a beisiis. He ajuutati Yihoowa sunttay waani geeyanaakko, a Kawotettay waani yaanaakko, qassi a shenee saluwan hanidoogaadan sa'an waani hananaakko qonccissidosona.

Issi ajuutan, Yohaannisi Yihoowa saluwan a boncho araatan be'is; bootta maayuwaa maayidi worqqa kallachaa bantta huuphiyan wottida 24 cimati a araataa yuushuwan de'oosona. Wolqqanttaa poo'oyne dadaa gunttay araataappe kiyees. He 24 cimati Yihoowa sinttan gulbbatidi ayyo goynnoosona. Hara ajuutan, dere ubbaappe, yara ubbaappenne qaala ubbaappe Yihoowawu goynniya zawi baynna asaa Yohaannisi be'is. Dorssay, woikko Yesuusi eta heemmidi, de'o haattaakko efees. Guyyeppe, hara ajuutan, Yesuusi Kawo gididi 24 cimatuura issippe saluwan haariyoogaa doommes. Kaalliya ajuutan, Yesuusi miimminttiyaa Seexaanaaranne Daydanttatuura olettiyoogaa Yohaannisi be'is. Yesuusi eta saluwaappe duge sa'aa oliis.





**“Taani nenanne maccaasiyo, ne zerettaanne i zerettaa morkke kessana; i ne huuphiyaa qoxxana; neenikka a qirbbiyaa dukkana.”
—Doomettaabaa 3:15**

Kaallidi Yohaannisi Dorssayne doorettida 144,000ti Xiyooone Deriyaa bolli eqqidoogaa lo"iya misiliyan be'iis. I asay Xoossaayyo yayyanaadaaninne A bonchanaadan yootiiddi sa'aappe bollaara paalliya issi kiitanchakka be'iis.

Kaalliya ajjuutay Armmageedoona olaa bessees. He olaa wode, Yesuusinne a olanchati Seexaanaa iita alamiyaa xoonoosona. Wurssetta ajjuutan, Yohaannisi saluwaaninne sa'an issippetettay de'iyooogaa be'iis. Seexaanayne a zerettay muleera xayiiis. Saluwankka sa'ankka de'iyaaageeti ubbay Yihoowa suntaa geeshsha ootti xeelloosonanne a xallawu goynnoosona.

Oyshata: Yohaannisi aappun ajjuutata be'idee?
Armmageedoona olaa wode Yesuusi ay oottanee?

**Ajjuutaa 1:1-3; 4:1-11; 7:4, 9-17;
11:15-18; 12:5-12; 14:6, 7; 16:14, 16; 21:5**

103 “Ne Kawotettai Yo”

Yihooway hagaadan giis: ‘Hagaappe sinttan waasoy, tuggay, sahooy woy hayqoy de’enna. Taani eta ayfiyaappe afutta ubbaa quccana. litaba ubbay dogettana.’

Yihooway Addaameenne Hewaana saruwaaninne ufayssan de’anaadan Edene ataakilte sohuwan eta wottiis. Eti saluwan de’iya bantta Aawaayyo goynnanne naata yelidi sa’aa kunttana koshshees. Addaameenne Hewaana Yihoowayyo azazettennan ixixikonne, a halchoy mule laamettibeenna. Xoossay qaalaa gelido ubbay polettiyoogaa nuuni ha maxaafan be’ida. Abrahaamayyo i qaalaa gelidoogaadan, a Kawotettay sa’awu ufayssiya anjuwaa ehaana.

Mata wode Seexaanay, daydanttatinne iita asa ubbay xayana. Paxa de’iya ubbay Yihooawu goynnana. Nuuni sahettoikko woy hayqqokko. De’oy nuna ufayssishin, nuuni ubba galla guuran

“Nu Godau Xoossau, neeni bonchchuwaa, sabaanne wolqqaa ekkanaa besaasa. Aissi giikko, ubbabaa neeni medhdhadasa.”
—Ajuutaa 4:11



kumetta wolqqaara xiskkuwaappe denddana. Sa'ay gannate gidana. Ubba asawu lo"o qumaynne giiga keettay de'ana. Asay meqettaa iita woy makkalancha gidennan, keha gidana. Do'ati nuna yayyokkona; qassi nuuni eta yayyokko.

Yihooway hayquwaappe asaa denttiyoogaa doommiyoogee keehi ufayssiyaaba gidana. Nuuni Aabeela, Noha, Abrahaama, Saari, Muuse, Uruti, Asttiri, qassi Daawita mala asati hayquwaappe denddiyo wode mukkana. Eti nunaara sa'aa gannate oottana. Ufayssiya daro oosoy he wode ubbatoo de'ana.

Neeni yan de'anaadan Yihooway koyees. Neeni mule qoppa erenna ogiyan a erana. Simi yaakko, ha"ikka merinawukka ubba gallassi kaseegaappe aaruwan Yihoowakko shiiqoos!

Oyshata: Xoossaa Kawotettay sa'an de'uwaa ayba ogiyan laammanee? Neeni ha maxaafan etabaa erido asatu ubbaappe, Gannatiyan oonaara gayttanawu koyay?

Ajjuutaa 21:3, 4; lyyooba 33:25; Leemiso 2:21, 22; Isiyaasa 11:2-10; 33:24; 65:21; Maatiyoosa 6:9, 10; Yohaannisa 5:28, 29; 17:3

